ERICH MARIA REMARQUE
IUBEŞTE PE APROAPELE TÂU

Editura ROMHELION
Bucureşti, 1991

PARTEA ÎNTÂI

I

Kern se smulse brusc din somnul negru şi încleştat şi ascultă. Ca toţi oamenii hărţuiţi, se trezea repede, cu atenţia încordată şi pregătit de fugă. În timp ce sta neclintit în pat cu trupul aplecat oblic, se gândea cum ar putea fugi, dacă se umbla pe scară.

Odaia în care se găsea era la catul al patrulea. Avea o fereastră ce da spre curte, dar nici un balcon şi nici o ieşire în afară pe unde s-ar fi putut ajunge la burlan. Aşadar, fuga prin curte era imposibilă. Mai exista doar o singură cale: prin coridor spre pod şi de acolo, peste acoperiş, spre casa învecinată.

Kern privi cadranul cu cifre luminoase al ceasului său. Era trecut de cinci. Odaia mai era încă întunecată. Cenuşii şi nedesluşite se zăreau prin întuneric cearşafurile celorlalte două paturi. Polonezul, care dormea la spate, sforăia.

Kern alunecă, precaut, din pat şi se strecură spre uşă. În aceeaşi clipă, bărbatul care dormea în patul din mijloc se mişcă.

— S-a întâmplat ceva? şopti el.

Kern nu răspunse; stătea cu urechea lipită de uşă.

Celălalt se ridică, scormoni în lucrurile ce atârnau de spătarul patului de fier. O lampă de buzunar fulgeră şi prinse în cercul ei de lumină palidă şi tremurătoare o bucată din uşa cafenie şi silueta lui Kern care, cu părul încâlcit şi cu rufăria mototolită, asculta la gaura cheii.

— Fir-iar al dracului, spunea, ce s-a întâmplat? şuieră bărbatul din pat.

Kern se îndreptă:

— Nu ştiu! M-am trezit', fiindcă am auzit ceva.

— Ceva? Ce anume, măi nătărăule?

— Ceva, jos. Glasuri, paşi sau aşa ceva.

Bărbatul se dădu jos din pat şi veni la uşă. Purta o cămaşă gălbuie sub care se iveau picioarele musculoase şi păroase.

Ascultă o clipă şi întrebă apoi:

— De când locuieşti aici?

— De două luni.

— În timpul ăşta a fost vreo razie? Kern clătină capul.

— Aha! Atunci ţi s-o fi părut. O bâşină în somn sună uneori ca un bubuit de tunet.

Îi lumină faţa lui Kern.

— Zi-i, în jurul a douăzeci de ani? Emigrant?

— Fireşte.

— Iesus Christus tso siem stato – se gargarisi deodată polonezul din colţ.

Omul în cămaşă întoarse cercul de lumină într-acolo. Din întuneric răsări o barbă neagră cu viziunea căscată a unei guri şi nişte ochi larg deschişi sub sprâncenele stufoase.

— Mai tacă-ţi fleanca cu Isus Cristosul tău, leahule!! mormăi bărbatul cu lampa de buzunar. Acela nu mai trăieşte. A căzut ca voluntar pe Somme.

— Tso?

— Auzi! Iar s-aude! Kern alergă spre pat. Vin de jos. Trebuie s-o tulim peste acoperiş.

Celălalt se învârti ca o sfârlează. Se auziră uşi trântindu-se cu zgomot şi voci înăbuşite.

— Afurisită treabă! Afară! Leahule! Afară. Poliţia. Îşi smulse lucrurile din pat şi întrebă pe Kern:

— Cunoşti drumul?

— Da, la dreapta, de-a lungul coridorului. Suim scara din dosul jgheabului.

— Haidem! Bărbatul în cămaşă deschise uşa fără zgomot.

— Matka boska! gângăvi polonezul.

— Ţine-ţi gura! Să nu ne trădezi!

Bărbatul închise uşa. El şi Kern o luară grabnic de-a lungul coridorului îngust şi murdar. Alergau atât de uşor, încât auziră picurând robinetul prost închis deasupra canalului de scurgere.

— Pe aici! şopti Kern şi o coti, lovindu-se de cineva. Se clătină, zări o uniformă şi voi să dea înapoi. În aceeaşi clipă primi o lovitură peste braţ.

— Stai pe loc! Sus mâinile! porunci cineva din întuneric.

Kern lăsă să-i alunece jos lucrurile. Braţul stâng îi era amorţit din cauza loviturii pe care o primise cotul. O clipă, omul în cămaşă făcu impresia că vrea, prin întuneric, să se arunce asupra glasului Dar zări ţeava revolverului îndreptat către pieptul lui de un al doilea poliţist şi ridică încet braţele.

— Stânga-mprejur! porunci glasul. Treceţi la fereastră. Cei doi ascultară.

— Controlează ce au în boarfe, spune poliţistul cu revolverul în mână.

Cel de-al doilea poliţist scotoci prin hainele ce zăceau pe jos:..Treizeci şi cinci de şilingi – o lampă de buzunar – o pipă – un briceag – un piepten des – altceva nimic.

— Acte?

— Câteva scrisori sau ceva asemănător.

— Paşapoarte?

— Nu.

— Unde sunt paşapoartele voastre? întrebă poliţistul cu revolverul.

— N-am paşaport, răspunse Kern.

— Păi sigur! Poliţistul împinse revolverul în spatele omului în cămaşă. Şi tu? Aştepţi să fii întrebat în mod special? Pui de târâtură!

Cei doi poliţişti se priviră. Cel neînarmat începu să râdă. Celălalt îşi umezi buzele cu limba.

— Ia te uită, ce domni bine! spuse el» rar. Excelenţa sa, vagabondul. Generalul împuţitul! Şi deodată îi repezi omului un pumn în bărbie. Mâinile sus! răcni el când omul lovit se clătină.

Bărbatul îl privi. Kern avea impresia că nu mai văzuse niciodată o astfel de privire.

— De tine e vorba, măi căcăciosule! zise poliţistul. Ei?... Sau aştepţi să-ţi mut iar fălcile?

— N-am paşaport

— N-am paşaport, îl îngână poliţistul. Păi sigur, puiul de târâtură nu are paşaport. Puteam să-mi închipui. Hai îmbracă-te! dar cât ai clipi din ochi.

Un grup de poliţişti alerga în lungul coridorului. Deschiseră larg uşile. Unul din ei, cu epoleţi, se apropie şi întrebă:

— Pe cine aţi pus mâna?

— Două păsăruici voiau să se evaporeze pe acoperiş. Ofiţerul îi măsură pe cei doi bărbaţi. Era tânăr, avea faţa îngustă şi palidă. Purta o mustaţă mică, îngrijită şi mirosea a colonie. Kern o recunoscu: era Eau de Cologne 4711. Tatăl său avusese o fabrică de parfumuri şi mirosurile acestea îi erau familiare.

— Ăştia doi se vor bucura de o atenţie specială! spuse sublocotenentul. Cătuşe!

— Este permis poliţiei vieneze să bată oamenii, când îi arestează? întrebă omul în cămaşă.

— Cum te numeşti?

— Steiner, Iosel Steiner.

— N-are paşaport şi ne-a ameninţat, lămuri poliţistul înarmat cu revolver.

— E permis mult mai multe decât îţi închipui, îi răspunse scurt ofiţerul.

— Marş, jos!

Cei doi arestaţi se îmbrăcară. Poliţistul scoase cătuşele:

— Veniţi, iubiţilor. Aşaa, arătaţi oleacă mai bine. Se potrivesc, parcă ar fi pe măsură.

Kern simţi oţelul rece la încheieturile mâinilor. Pentru prima dată în viaţa lui i se părea că ele nu îi încătuşează numai mâinile.

Afară mijeau zorii zilei. În faţa casei staţionau două camioane ale poliţiei. Steiner se strâmbă.

— Înmormântare clasa I. Casă mare, nu-i aşa, băiete? Kern nu răspunse. Căuta să ascundă cătuşele sub haină. Câţiva lăptari stăteau curioşi în stradă. La casele de peste drum erau ferestrele deschise. Din găurile întunecate figurile luceau ca aluatul. O femeie chicotea.

Cam treizeci de arestaţi fură urcaţi în autocamioane. Cei mai mulţi urcau, fără un cuvânt. Printre ei se afla şi proprietăreasa casei, o femeie grasă, blondă, cam de vreo cincizeci de ani. Era singura care protesta. De câteva luni

transformase două etaje libere ale casei sale dărăpănate într-un fel de pensiune liberă. Se aflase curând că acolo puteai înnopta fără ca să fii anunţat la poliţie. Femeia avea numai patru chiriaşi cu paşapoarte şi anunţaţi la poliţie – un negustor ambulant', un prinzător de şoareci şi două cocote. Ceilalţi veneau seara, când se întuneca. Mai toţi erau emigranţi şi refugiaţi din Germania, Polonia, Rusia şi Italia.

— Ia-o înainte! zise ofiţerul proprietăresei. Toate astea le vei explica dumneata la poliţie. Vei avea timp destul.

— Protestez! strigă femeia.

— Poţi protesta cât pofteşti. Deocamdată vii cu noi.

Doi poliţişti o prinseră pe femeie de braţe şi o ridicară în camion.

Sublocotenentul se întoarse spre Kern şi Steiner.

— Aşa! acum pe ăştia doi. Supravegheaţi-i în mod deosebit.

— Merci, zise Steiner, urcând. Kern îl urmă. Camioanele porniră. La revedere, ţipă o voce de femeie de la fereastră.

— Ucideţi banda asta de emigranţi! răcni un bărbat în urma lor. În modul ăsta economisiţi hrana. Hei Hitler!

Camioanele alergau destul de repede, străzile fiind încă aproape goale. Cerul dinapoia caselor se retrăgea, devenind mai deschis, mai larg şi de un albastru străveziu; arestaţii însă stăteau în maşină întunecaţi ca nişte sălcii în ploaia de toamnă. Câţiva poliţişti mâncau sandvişuri. Beau cafea din gamele.

În apropierea podului Franz Iosef, o maşină cu legume le tăie drumul. Camioanele frânară. În aceeaşi clipă unul din arestaţi se caţără peste marginea camionului şi sări jos. Căzu de-a curmezişul pe o aripă a maşinii, se agăţă cu paltonul de ea şi se lovi, cu o trosnitură uscată, de caldarâmul străzii.

— Opriţi! strigă conducătorul. Împuşcaţi-i, dacă mai încearcă să fugă!

Camionul se opri brusc. Poliţiştii săriră jos şi alergară la locul unde căzuse omul. Şoferul privi înapoi. Când observă că bărbatul nu încerca să fugă, conduse maşina încet de-a-ndărătelea.

Omul zăcea pe spate. Se lovise cu partea dinapoi a capului de pietre. Zăcea acolo, cu paltonul desfăcut, cu braţele şi picioarele întinse, ca un liliac mare plesnit de pământ.

— Aduceţi-l sus! strigă sublocotenentul. Poliţiştii se aplecară. Apoi unul se îndreptă zicând:

— Pare că şi-a zdrobit ceva. Nu se poate scula.

— Ba se poate scula! Ridicaţi-l!

— Daţi-i un picior zdravăn, atunci se înviorează, spuse tărăgănat poliţistul care-l bătuse pe Steiner.

Bărbatul gemea.

— Într-adevăr, nu se poate scula. Capul îi sângerează. raportă celălalt poliţist.

— Afurisită treabă! Conducătorul coborî din maşină. Nu cumva să vă mişcaţi! strigă el în sus, spre cei arestaţi. Bandă afurisită! Îmi faceţi numai necazuri.

Maşina stătea acum în apropierea accidentatului. Kern putea să-l vadă bine de sus. Îl cunoştea. Era un evreu polonez cu barba rară şi cenuşie. Kern dormise de câteva ori cu el în aceeaşi cameră, îşi amintea limpede de acest bătrân, cum stătuse dis-de-dimineaţă la fereastră, cu filacterii trecuţi peste umăr şi se ruga în timp ce trupul lui se legăna încetinel. Făcuse comerţ cu mosorele şi şireturi şi fusese până acum de trei ori expulzat din' Austria.

— Scoală! Hai! comandă ofiţerul. De ce ai sărit din maşină? Ai cam multe pe conştiinţă, dumneata, nu-i aşa? Ai furat, şi cine mai ştie încă ce te apasă!

Bătrânul mişcă buzele. Ochii lui mari erau îndreptaţi spre sublocotenent.

— Ce? întrebă acesta. A spus ceva?

— Spune că a făcut-o din cauza spaimei, replică poliţistul îngenuncheat lângă bătrân.

— Spaimă? Evident că spaimă! Pentru că a făcut vreun păcat! Ce spune?

— Zice că n-a păcătuit cu nimic.

— Asta a spune oricine. Dar ce ne facem acum cu el? Dar ce are?

— Ar trebui să se cheme un medic, spuse Steiner de sus, din camion.

— Dumneata, taci din gură! se răsti sublocotenentul, nervos. De unde să iei acum un doctor? Doar nu poate să rămână atât timp aici, pe stradă! Pe urmă se va spune iar că noi l-am adus în halul ăsta. Toate se sparg în capul poliţiei!

— Locul lui este la spital, spuse Steiner. Şi încă repede! Ofiţerul se zăpăci. Vedea acum că bărbatul este grav rănit şi din cauza aceasta uită să-i interzică lui Steiner de a vorbi.

— Spital? Păi acolo nu-l primesc aşa, cu una, cu două. Pentru asta îi trebuie un certificat. Şi nu pot eu face toate acestea singur. Trebuie să-l scot mai întâi la raport.

— Duceţi-l la spitalul evreiesc. Acolo îl primesc şi fără certificat şi raport Chiar şi fără bani, spuse Steiner.

Sublocotenentul se uită ţintă la el. Întrebând:

— Dar de unde ştii dumneata, asta?

Unul din poliţişti făcu propunerea:

— Ar trebui să-l ducem la Salvare. Acolo se află în permanenţă un sanitar sau un medic. El va vedea ce e de făcut! şi noi am scăpa de el.

— Bine, ridicaţi-l! Trecem pe la Salvare. Unul va rămâne cu el acolo. Fir-ar a dracului de treabă!

Poliţiştii îl ridicară. Bătrânul gemu şi deveni tare palid. Îl aşezară jos, în camion. Tresări şi deschise ochii. Străluceau nefiresc în faţa suptă. Sublocotenentul îşi muşcă buzele:

— Aa o tâmpenie! Un bărbat atât de bătrân să sară din camion! Daţi-i drumul! Mergem încet!

Sub capul celui rănit se formă încet o băltoacă de sânge. Degetele lui noduroase râcâiau scândura podelei camionului. Buzele se retrăgeau încetul cu încetul de pe dinţi şi îi lăsau liberi. Părea că în dosul supranaturalei, umbritei măşti a durerii, râdea altcineva, râdea încet şi plin de sarcasm.

— Ce zice? întrebă sublocotenentul.

Poliţistul de adineauri îngenunche iar lângă bătrân şi îi ţinea strâns capul, când maşina hurducăia prea tare. Apoi raportă.

— Zice că a vrut să se ducă la copiii lui. Acum vor trebui să flămânzească.

— Ah. Prostii! Nu vor muri de foame. Dar unde sunt? Poliţistul se aplecă mai tare:

— Nu vrea să spună, ca să nu fie alungaţi. Nu au nici unul permis de şedere.

— Astea sunt fantezii! Ce spune acum?

— Vă roagă să-l iertaţi.

— Ce? întrebă mirat sublocotenentul.

— Spune, că vă roagă să-l iertaţi pentru necazul pe care vi l-a pricinuit.

— Să-l iert? Ce mai e şi asta?

— Duceţi-l înăuntru. Dar cu băgare de seamă. Şi dumneata. Rohda, rămâi cu el până îţi telefonez.

Clătinând capul, ofiţerul îl privea ţintă pe omul ce zăcea jos. Camionul se opri în faţa Salvării. Sublocotenentul dădu ordin:

Ridicară rănitul. Steiner se aplecă spre el şi îi zise:

— Găsim noi copiii tăi. Îi vom ajuta noi. Înţelegi, bătrânule? Evreul închise ochii şi îi deschise din nou. Apoi îl duseră trei poliţişti înăuntru. Braţele îi atârnau şi se târau pe caldarâm, de parcă ar fi fost fără viaţă. După câtva timp se înapoiară doi poliţişti şi se urcară iar în camion.

— A mai spus ceva? întrebă ofiţerul.

— Nu. Faţa i se şi înverzise. Nu o mai duce mult dacă-i vorba de şira spinării.

— Ei şi? un jidan mai puţin, zise poliţistul care-l bătuse pe Steiner.

— Să-l iert', şopti sublocotenentul. Aşa ceva! Ce oameni caraghioşi...

— Mai ales pe vremurile astea, zise Steiner. Ofiţerul se oţărî, urlând:

— Ţine-ţi gura. bolşevicule. O să facem noi să-ţi piară obrăznicia!

Arestaţii fură duşi la comisariatul din Bulevardul Elisabeta. Lui Steiner şi lui Kern i se luară cătuşele; apoi fură duşi într-o încăpere mare, semiîntunecată. Cei mai mulţi dintre ei şedeau tăcuţi. Erau obişnuiţi să aştepte. Numai gazda blondă şi trasă se văicărea întruna.

Spre ora nouă fură chemaţi unul după altul. Kern fu adus într-o odaie unde se aflau doi poliţişti, un funcţionar în civil, sublocotenentul şi un comisar mai vârstnic. Comisarul şedea într-un fotoliu de lemn şi fuma ţigări.

— Condica de înregistrat, zise el bărbatului de la masă.

Slujbaşul era un om slab ca o scrumbie.

— Numele? întrebă el cu o voce surprinzător de profundă.

— Ludwig Kern.

— Născut?

— La treizeci noiembrie 1914, la Dresda.

— Deci german?

— Nu. Apatrid. Descetăţenit.

Comisarul ridică privirea:

— La douăzeci şi unu de ani? Cum ai izbutit?

— Nu eu. Tatălui meu i s-a ridicat cetăţenia. Cum eram atunci minor...

— Şi de ce tatăl dumitale?...

Kern tăcu o clipă. Un an de emigrare îl învăţase să fie zgârcit şi precaut la vorbă în faţa autorităţilor.

— A fost denunţat pe nedrept ca cetăţean politic în care nu te poţi încrede, spuse el în sfârşit.

— Evreu? întrebă funcţionarul.

— Tatăl meu. Mama nu,

— Aha!

Comisarul scutură scrumul ţigării pe jos.

— De ce nu ai rămas dumneata în Germania?

— Ni s-au luat paşapoartele şi am fost expulzaţi. Am fi fost închişi, dacă am fi rămas. Şi dacă trebuia să fim închişi, am preferat să se întâmple asta în altă ţară decât în Germania.

Comisarul râse sec.

— Înţeleg prea bine. Dar cum ai trecut frontiera fără paşaport?

— La graniţa cehă îţi ajungea pe atunci şi un simplu buletin la înscriere. Cu el puteai zăbovi trei zile în Cehoslovacia.

— Şi apoi?

— Căpătarăm un permis de şedere pentru trei luni. Apoi am fost nevoiţi să plecăm.

— De când eşti în Austria?

— De trei luni.

— De ce nu te-ai anunţat la poliţie?

— Pentru că aş fi fost imediat expulzat.

— Na, na! Comisarul bătu cu palma pe rezemătoarea fotoliului. De unde ştii asta atât de precis?

Kern trecu sub tăcere amănuntul că el şi părinţii săi se anunţaseră imediat la poliţie, atunci când trecuseră pentru prima dată graniţa austriacă. Fuseseră însă retrimişi chiar în aceeaşi zi. Când veniră pentru a doua oară nu se mai anunţară la poliţie.

— Poate nu este adevărat? întrebă el.

— Dumneata nu ai ce întreba, aici trebuie numai să răspunzi. zise copistul, grosolan.

— Unde sunt părinţii dumitale, acum? întrebă comisarul.

— Maică-mea este în Ungaria. A căpătat acolo un permis de şedere în ţară, deoarece e de obârşie ungară. Tata a fost arestat şi expulzat, pe când lipseam de la hotel. Nu ştiu unde se află!

— Ce profesie ai?

— Am fost student.

— Din ce ai trăit?

— Am ceva bani.

— Cât?

— Am asupra mea doisprezece şilingi. Restul îl am la nişte cunoscuţi.

Kern nu poseda mai mult decât aceşti doisprezece şilingi. Îi câştigase cu negoţul de săpun, parfum şi colonie. Dacă ar fi mărturisit-o însă, ar fi fost culpabil şi pentru că a făcut comerţ clandestin.

Comisarul se ridică şi căscă:

— Mai sunt?

— Mai este unul jos, zise funcţionarul.

— Tot aia. Vorbă multă, sărăcia omului

Comisarul aruncă o privire piezişă asupra sublocotenentului.

— Toţi sunt indivizi care au intrat clandestin în ţară. Nu prea arată să fie un complot comunist. Nu-i aşa? Cine a făcut denunţul?

— Cineva care ţine şi el, ceva, aşa ea o dugheană. Numai cu ploşniţe, zise copistul. Probabil invidie comercială.

Comisarul râse. Apoi văzu că Kern se mai găsea tot în cameră.

— Duceţi-l jos. Dumneata ştii doar ce urmează: paisprezece zile de arest şi expulzarea! Căscă încă o dată. Ei, mă duc să mănânc un gulaş şi să beau o bere.

Kern fu dus într-o celulă mică. Afară de el se mai aflau în ea încă cinci dintre cei arestaţi; printre ei şi polonezul cu care dormise în aceeaşi odaie. După un sfert de oră fu adus şi Steiner. El se aşează lângă Kern.

— Pentru prima oară la pârnaie?

Kern dădu din cap.

— Şi te simţi ca un ucigaş? Kern strâmbă buzele:

— Cam aşa. În privinţa închisorii mai am încă noţiunea de odinioară.

Asta de aici nu este închisoare, îl instrui Steiner. E arest, închisoarea vine mai târziu.

— Ai trecut pe acolo?

— Da. La început ai să ţi-o pui la inimă. Apoi te deprinzi. Mai ales iarna. Ai cel puţin linişte în timpul ăsta. Un om fără paşaport este un cadavru în concediu. De fapt nu-i rămâne decât să-şi ia viaţa.

— Şi cu paşaport? Nici cu paşaport nu capeţi în străinătate un permis de lucru. Nicăieri.

— Fireşte că nu. Cu el ai numai dreptul să flămânzeşti în voie. Dar nu eşti hăituit. Asta-i destul demult.

Steiner îl bătu pe umeri: Capul sus, Baby – în schimb ai norocul de a trăi în veacul al douăzecilea – în Veacul culturii, al progresului şi al omeniei.

— Nu se găseşte pe aici ceva de mâncare? întrebă un omuleţ chel, ce şedea într-un colţ pe o laviţă. Nici măcar o cafea?

— N-aveţi decât să sunaţi chelnerul replică Steiner. Să vă aducă lista de bucate. Avem -aci patru meniuri. Bineînţeles, icre negre la discreţie.

— Aici mâncare forte prost este, se amestecă polonezul.

— Iaca şi pe Isus Cristos al nostru! Steiner îl măsură cu interes. Eşti profesionist aici?

— Forte prost, repetă polonezul. Şi atât puţin.

— Of, Doamne! spuse chelul din colţ. Şi eu am o friptură de găină în cufărul meu. Când ne vor da drumul de aici?

— În patrusprezece zile, răspunse Steiner. Asta-i pedeapsa obişnuită pentru emigranţii fără acte. Nu-i aşa, Isus Christos? Tu te pricepi.

— Paişpe zile, confirmă polonezul. Sau mai mult. Mâncare forte puţin. Forte prost Supă apa chioara.

— Să vă ia mama dracului! Între timp găina putrezeşte, suspină chelul. Primul meu poulet după doi ani. Din economii. Am strâns ban cu ban. Voiam să-l mănânc azi la prânz.

— Aşteaptă până diseară cu necazul dumitale, îl mângâie Steiner. Atunci poţi presupune că l-ai şi mâncat şi ai să te simţi mai uşurat.

— Ce? ce tot îndrugi acolo? Bărbatul îl privi pe Steiner, zguduit. Cum e acelaşi lucru, imbecilule? Dacă nici nu l-am mâncat? Şi apoi mi-aş fi lăsat o ciozvârtă şi pentru mâine.

— Atunci aşteaptă până mâine la amiază.

— Pentru mine, asta un rău, se amestecă polonezul. Niciodată unu mănânc poulet.

— Tu nici nu-i poţi duce lipsa, tu n-ai în geamantanul tău friptură. Îl ocări bărbatul din colţ.

— Şi dacă aş avea, asta nu rău! Nu mănânc niciodată poulet. Nu suport. Vărs dup-aia. Polonezul părea foarte mulţumit şi îşi netezea barba. Pentru mine, deloc rău.

— Omul lui Dumnezeu, dar asta nu interesează pe nimeni, strigă chelul supărat.

— Chiar dacă poulet aici este – eu pe el nu mănânc, anunţă triumfător.

— Doamne, Dumnezeule! S-a mai auzit una ca asta! Posesorul găinii din cufăr îşi puse deznădăjduit, mâinile la ochi

— După cât se pare, nu i se poate întâmpla nimic, cu friptură de poulet, zise Steiner. Isus Christos al nostru este imun în privinţa asta. Un Diogene al găinilor fripte. Dar cum stai cu o găină fiartă în supă?

— Nici aia, declară polonezul hotărât.

— Dar o tocăniţă de făină cu boia iute?

— Nici un fel de găină. Polonezul era radios.

— Înnebunesc! urla chinuitul posesor al poulet-ului. Steiner se întoarse:

— Şi ouă, Isus Christos? Oul de găină? Zâmbetul dispăru. Ouşoare. Da? Ouşoare mie place!

O lucire de dorinţă pluti în jurul bărbii încâlcite.

— Foarte multe place la mine!

— Lăudat fie cerul! În sfârşit iată o spărtură în desăvârşirea lui!

— Ouşoare, foarte mult place, îl asigură polonezul. Patru bucăţi, şase bucăţi, dospe bucăţi, şease bucăţi fierte, altele fripte. Cu cartofi prăjiţi. Cartofiori prăjiţi cu slănină.

— Nu mai pot asculta toate astea! Răstigniţi-l pe acest Christos mâncăcios! zbieră găina din cufăr.

— Domnii mei, interveni o voce caldă de bas cu accent rusesc, la ce bun atâta agitaţie pentru o iluzie? Am reuşit să iau cu mine o butelcă cu vodcă. Pot să vă ofer? Vodca te încălzeşte la inimă şi-ţi potoleşte sufletul.

Rusul destupă sticla, bău şi o întinse lui Steiner. Acesta luă o înghiţitură şi o trecu apoi lui Kern. Kern clătină capul.

— Bea, Baby, îl îndemnă Steiner. Face parte din program. Trebuie să te deprinzi.

— Vodca foarte bun! confirmă polonezul. Kern luă o înghiţitură şi dădu apoi sticla polonezului care cu un gest îndemânatic o dădu pe gât.

— O bea toată, fetişul ouălor! mârâi omul cu poulet-ul şi-i smulse sticla din mână.

— N-a mai rămas mult înăuntru, zise el regretând, după ce băuse din ea.

Acesta făcu un gest în lături:

— Nu-i nimic Până cel mult diseară, scap de aici.

— Eşti aşa sigur de asta? întrebă Steiner.

Rusul făcu o mică plecăciune.

— Din nefericire pot spune da. Ca Rus posed un paşaport Nansen.

— Un paşaport Nansen! repetă cu adânc respect poulet-ul. Atunci dumneata aparţii aristocraţiei celor fără patrie.

— Îmi pare rău că n-aţi ajuns încă şi dumneavoastră până aici, zise Rusul politicos.

— Voi aţi avut întâietatea, replică Steiner. Aţi fost primii.. Aţi avut cu voi marea compătimire a lumii. Noi avem numai pe cea mică. Suntem compătimiţi, dar suntem şi împovărători şi indezirabili.

Rusul ridică din umeri. Apoi întinse sticla ultimului bărbat din celulă, care stătuse până acum acolo, tăcând.

— Te rog, ia şi dumneata o înghiţitură.

— Mulţumesc, zise bărbatul refuzând, eu nu sunt unul di-ai voştri.

Toţi întoarseră privirea spre el.

— Eu posed un paşaport valabil, o patrie, un permis de şedere în ţară şi un permis de lucru. Tăcură toţi.

— Iartă-mi întrebarea, spuse ezitând rusul, după un răstimp, pentru ce te afli atunci aici?

— Din cauza profesiei mele, replică bărbatul arogant. Nu sunt un refugiat uşuratic, fără acte. Eu sunt un hoţ de buzunare cumsecade şi un măsluitor cu toate drepturile cetăţeneşti.

La prânz li se servi o supă de fasole, fără fasole. Seara acelaşi lucru, numai că de data asta se numea cafea şi primiră şi o-bucată de pâine. La ora şapte se deschise uşa. Rusul fu chemat, cum o prezisese. Îşi luă rămas bun, ca de la cunoştinţe vechi.

— După paisprezece zile am să te caut la cafeneaua Sperler, spuse el către Steiner. Poate că vei fi atunci acolo şi eu voi şti ceva. La revedere.

Pe la ora opt, cetăţeanul cu toate drepturile civile şi politice şi trişor se hotărî să se alăture celorlalţi. Scoase o cutie cu ţigări şi o întinse tuturor. Toţi fumau. Celula căpătă din cauza amurgului şi datorită fumului ţigărilor aprinse ceva care le reaminti patria. Hoţul de buzunare povestea că se cerceta numai dacă dăduse vreo lovitură în ultima vreme. Nu credea că se va găsi ceva. Apoi făcu propunerea de a se face un joc şi scoase din haină un pachet de cărţi.

Se făcuse întuneric şi lumina electrică nu se aprindea. Trişorul era pregătit şi pentru acest fapt. Scoase o lumânare şi chibrituri. Lumânarea fu lipită pe o ieşitură a zidului şi dădea o lumină palidă şi tremurătoare.

Polonezul, poulet-ul şi Steiner se apropiară.

— Jucăm fără bani, nu-i aşa? zise pouet-ul.

— Bineînţeles. Măsluitorul zâmbea.

— Tu nu joci? întrebă Steiner pe Kern.

— Nu ştiu juca cărţi.

— Trebuie să-nveţi, Baby. Altceva ce vrei să faci seara?

— Mâine. Azi nu.

Steiner se întoarse. Lumina palidă săpa brazde adânci pe obrazul lui.

— Ce e cu tine?

Kern clătină capul.

— Nimic. Sunt numai obosit. Mă trântesc aici pe laviţa asta.

Trişorul amesteca cărţile.

— Cine le face? întrebă chelul. Cetăţeanul cu drepturi politice şi civile întinse cărţile. Polonezul scoase un nouă, poulet-ul o damă, Steiner şi trişorul câte un as. Se hotărî să mai încerce o dată. Trişorul mai scoase o carte. Iar un as. El zâmbi şi dădu pachetul de cărţi lui Steiner. Acesta descoperi nepăsător cartea dedesubt – asul de treflă.

— Ce coincidenţă?! râse poulet-ul. Trişorul nu râdea.

— De unde cunoşti trucul? întrebă el, mirat, pe Steiner. Eşti de branşă?

— Nu. Amator. În cazul ăsta aprecierea specialistului te bucură mai mult.

— Nu e asta. Măsluitorul îl pironi. Trucul îmi aparţine.

— Aşaa! Steiner îşi strivi ţigara. L-am învăţat la Budapesta. În închisoare, înainte de a fi expulzat. De la un oarecare Katscher.

— Katscher? Acum înţeleg! Hoţul de buzunare răsuflă. Ai învăţat bine trucul.

— Da, zise Steiner, înveţi multe când eşti tot timpul pe drum.

Trişorul îi dădu lui cărţile şi privind la flacăra luminării zise:

— Lumina e proastă. Dar noi jucăm, fireşte, numai pentru plăcerea noastră, nu-i aşa domnilor? Cinstit...

Kern se trânti pe laviţă şi închise ochii. Era plin de o tristeţe ceţoasă, cenuşie. De când i se luase interogatoriul, de dimineaţă, trebuise să se gândească mereu la părinţii lui; – prima dată, după multă vreme. Îl vedea pe tatăl său în faţa lui, când se înapoiase de la poliţie. Un concurent îl denunţase Gestapou-lui, cum că ar fi rostit cuvinte primejdioase pentru siguranţa statului. Voia să-i ruineze micul lui laborator de săpunuri medicinale, parfumuri şi ape de colonie şi să-l cumpere apoi pentru o nimica toată. Planul reuşi ca alte mii în acel timp. Tatăl lui Kern se înapoiase, după şase săptămâni de arest, complet zdrobit. Nu vorbi niciodată despre asta; dar îi vându concurentul i său fabrica pe un preţ derizoriu. Puţin după aceea veni şi expulzarea şi o dată cu ea goana fără sfârşit. De la Dresda la Praga, de la praga la Brunn; de aci noaptea peste graniţă spre Austria; a doua zi siliţi de poliţie să se înapoieze în Cehoslovacia; după câteva zile pe furiş iarăşi peste graniţă spre Viena; mama cu un braţ rupt peste noapte anevoios bandajată, braţul strâns cu speteze din 2 aşchii; din Viena spre Ungaria, câteva săptămâni la nişte rude de-ale mamei, apoi iar poliţia, rămas bun de la mama sa, care putea rămâne, fiind de obârşie ungară; din nou graniţă; din nou Viena; mizerabilul negoţ ambulant cu săpunuri, colonie, bretele şi şireturi de ghete; veşnica teamă de a fi denunţat sau prins; seara în care nu se mai înapoiase tatăl său; lunile petrecute singur, peregrinând dintr-o ascunzătoare în alta.

Kern se învârti şi se lovi de cineva. Deschise ochii. Pe laviţă lângă el zăcea, ca o legătură neagră în întuneric, ultimul locuitor al celulei, un bărbat de vreo cincizeci de ani, care aproape că nu se mişcase toată ziua.

— Vă rog să mă scuzaţi, zise Kern. Nu v-am observat...

Bărbatul nu răspunse. Kern băgă de seamă că avea ochii deschişi. Cunoştea stările astea de suflet; fiind mereu pe drumuri le văzuse adesea. Cel mai bun lucru era să-l laşi în pace.

— Să vă ia mama dracului! strigă deodată, din colţul jucătorilor, poulet-ul: Sunt un bou, sunt un bou cum nu s-a mai văzut!

— Cum? întrebă liniştit Steiner. Păi dama de cupă era exact...'

— Nu de asta mă leg eu! Dar Rusul ăla ar fi putut să-mi trimită poulet-ul. Sfinte Dumnezeule, ce bou tâmpit sunt! Sunt pur şi simplu nebun!

Privi în jurul lui, ca şi cum s-ar fi scufundat lumea.

Kern îşi dădu deodată seama că râdea. Nu voia să râdă. Dar nu se mai putea ţine. Râdea. că se scutura şi nu ştia de ce râde. Râdea ceva în el şi dădea toate peste cap – tristeţea, trecutul şî gândurile.

— Ce s-a întâmplat, Baby? Întreba Steiner, ridicând ochii de pe cărţile sale.

— Nu ştiu. Râd.

— E totdeauna bine să râzi. Steiner trase riga de pică şi tăind cartea polonezului, care-şi pierduse graiul, îl făcu marţ.

Kern întinse mâna după o ţigară. Deodată i se parură toate foarte simple. Se hotărî să înveţe de a doua zi să joace cărţi.

Avea deodată senzaţia că această hotărâre îi va schimba viaţă.

II

După cinci zile i se dădu drumul măsluitorului. N-au putut găsi nimic împotriva lui. Şteiner şi el se despărţiră prieteni. Trişorul întrebuinţase vremea perfecţionând metoda elevului său Katscher, asupra lui Steiner. La despărţire îi dărui cărţile de joc şi Steiner începu lecţiile cu Kern. Îl învăţă écarté, jass, tarock şi pocker; – écarté pentru emigranţi, jass pentru Elveţia, tarock pentru Austria şi pocker pentru celelalte cazuri.

După patrusprezece zile Kern fu chemat sus. Un gardian îl conduse într-o încăpere în care şedea un bărbat mai vârstnic. Lui Kern i se păru camera enorm de mare şi atât de luminoasă, încât fu nevoit să clipească; se şi obişnuise cu celula.

— Dumneata eşti Ludwig Kern, fără patrie, student, născut la treizeci noiembrie 1914 la Dresda? întrebă bărbatul apatic, privind un act.

Kern dădu din cap. Nu putea vorbi. Gâtlejul i se uscase deodată. Bărbatul ridică privirea.

— Da, zise Kern răguşit.

— Dumneata ai zăbovit în Austria fără acte şi neanunţat la poliţie. Bărbatul citea repede procesul-verbal. Eşti condamnat la paisprezece zile, care au fost între timp executate. Orice înapoiere este pasibilă de pedeapsă. Iată sentinţa juridică de expulzare. Şi aici trebuie să iscăleşti dumneata că ai luat notă despre sentinţa de expulzare şi deci ştii că orice înapoiere este pedepsită. Aici la dreapta.

Bărbatul îşi aprinse o ţigară. Kern se uită ca fermecat la mâna cam spongioasă, cu vinele groase, care ţinea chibritul. Acest bărbat se va duce după două ore, după ce îşi va încuia biroul, să cineze: – dup-aceea va juca poate un tarock şi va bea câteva pahare de vin nou; – spre ora unsprezece va căsca, îşi va plăti consumaţia şi va zice: „Sunt obosit. Mă duc acasă să mă culc”.

Acasă. Să dormi. Cam în acelaşi timp peste pădurile şi câmpiile de la graniţă se va întinde întunecimea, străinătatea, teama şi, pierdut în ele, singur, poticnindu-se, obosit cu dorinţa de semeni şi cu frica de oameni, el, Ludwig Kern, mica şi pâlpâierea scânteie de viaţă. Şi asta numai pentru că îl despărţea pe el, de slujbaşul plictisit dinapoia biroului, o hârtie, un act, ce se numea paşaport. Sângele lor avea aceeaşi temperatură, ochii lor aveau aceeaşi construcţie, nervii lor reacţionau în acelaşi fel, gândurile lor aveau acelaşi făgaş – şi totuşi îi despărţeau o prăpastie. Nimic nu se aseamănă între ei, tihna unuia era chinul celuilalt, erau posesor şi izgonit şi prăpastia care-i despărţea era doar o bucăţică de hârtie, pe care nu scria altceva decât un nume şi câteva date fără importanţă.

— Aici. la dreapta, zise funcţionarul. Numele şi prenumele.

Kern se reculese şi iscăli.

— La care graniţă vrei să ajungi? îl întrebă omul.

— Cehă.

— Bine. Într-o oră e plecarea. Vei fi condus până acolo.

— Mai am câteva lucruri în casa în care am locuit. Pot să le iau înainte de plecare?

— Ce fel de lucruri?

— Un geamantan cu rufe.

— Bine. Spune-i celui care te conduce la graniţă să treceţi mai întâi pe acolo.

Gardianul îl duse pe Kern iar jos şi îl aduse pe Steiner sus.

— Ce a fost? întrebă poulet-ul curios.

— Ieşim de aici într-o oră.

— Isus Christos! zise Polonezul. Iar începe hăituitul.

— Ai vrea să rămâi aici? întrebă poulet-ul.

— Dacă mâncare mai bun – şi mie servici de servitor am – place aici.

Kern îşi scoase batista şi încercă să-şi cureţe costumul, pe cât putu de bine. Cămaşa i se murdărise tare în aceste paisprezece zile. Îşi întoarse manşetele. Le cruţase tot timpul. Polonezul se uită la el. – - Într-un an, doi asta ţi-e foarte egal, proroci el.

— Unde te duci? întrebă poulet-ul.

— Cehoslovacia. Şi tu? Ungaria?

— Elveţia. Am chibzuit bine. Vino şi tu. De acolo ne lăsăm binişor spre Franţa.

Kern clătină capul:,.Nu, eu vreau să ajung la Praga. După câteva clipe fu readus Steiner.

— Ştii tu cum se numeşte poliţistul care m-a lovit în obraz, când ne-a arestat? întrebă el pe Kern. – Leopold Schäfer. Locuieşte în str. Trauten Nr. 27. Mi-au citit-o, din procesul-verbal. Fireşte că nu scria acolo că m-a bătut, ci

numai că eu l-aş fi ameninţat. Îl privi pe Kern în faţă. Crezi tu că am să uit numele ăsta şi adresa?

— Nu, zise Kern. Hotărât nu.

— Şi eu cred la fel!

Un agent în civil veni să-i ia pe Steiner şi pe Kern. Kern er agitat. Rămase locului în faţa uşii. Priveliştea care i se înfăţişa se izbi de fruntea lui ca un vânt moale de la miazăzi. Cerul era albastru şi crepuscular, coamele caselor străluceau în ultimele razi roşii ale soarelui. Dunărea sclipea şi pe stradă se strecurau autobuze luminate prin şuvoiul oamenilor ce se plimbau întorcându-se acasă. Un card de fete în rochii deschise se înghesuiau râzând ş grăbindu-se. Lui Kern i se părea că nu mai văzuse niciodată ceva atât de frumos.

— S-o luăm înainte, zise agentul. Kern tresări. Se măsură ruşinat. Observase că un trecător îl examina fără sfială.

Străbătură străzile cu agentul la mijloc. Cafenelele scoaseră mese şi scaune afară şi pretutindeni stăteau la taifas oameni voioşi. Kern lăsă capul în pământ şi începu să meargă mai repede. Steiner îl privea în ochi cu o zeflemea blajină.

— De, băiete, asta nu-i de noi.

— Nu, răspunse Kern şi îşi strânse buzele.

Sosiră la pensiunea lor. Gazda îi primi cu un amestec de necaz şi milă. Le dădu numaidecât lucrurile. Nu se furase nimic. Kern avusese, în celulă, intenţia de a-şi schimba cămaşa; acum după ce parcursese străzile, nu o mai făcu. Îşi luă geamantanul jerpelit sub braţ şi îi mulţumi gazdei.

— Îmi pare rău că aţi avut neplăceri, zise el. Gazda făcu un gest în lături.

— Mergi cu bine. Şi dumneata, domnule Steiner. Încotro?

Steiner făcu un gest evaziv:

— Drumul ploşniţelor de graniţă. Din tufiş în tufiş.

Gazda stătu o clipă nehotărâtă, apoi făcu câţiva paşi energici spre un dulăpior din perete şi scoase de acolo trei pahare şi o sticlă.

— Mai luaţi ceva pentru drum... şi îi servi.

— Şliboviţă? întrebă Steiner.

El dădu afirmativ din cap şi oferi şi agentului un pahar. Acesta îşi şterse mustaţa zicând:

— Noi ăştia nu ne facem decât datoria.

— Negreşit! Gazda îi umplu paharul. Dar dumneata de ce nu bei? îl întrebă pe Kern.

— Nu pot. Aşa, pe stomacul gol...

— Aşaa! Gazda îl privi iscoditor. Avea un obraz spongios, rece, care deveni acum mai cald. Franzi, strigă ea, adu un sandviş.

— Mulţumesc, nu e nevoie. Kern se îmbujora. Nu mi-e foame.

Chelnăriţa aduse un sandviş mare cu şuncă.

— Nu fă mofturi, zise gazda. Hai îmbucă.

— Nu vrei şi tu jumătate? întrebă Kern pe Steiner. E prea mult pentru mine.

— Lasă vorba! Mănâncă! răspunse Steiner.

Kern mâncă sandvişul şi bău un pahar de şliboviţă. Apoi îşi luară rămas bun. Se duseră afară din oraş cu tramvaiul. Kern se simţi deodată foarte obosit. Huruitul tramvaiului îl făcea somnoros. Ca în vis vedea casele lunecându-i dinainte, fabrici, străzi, grădini de vară cu nuci înalţi, câmpii, lunci şi amurgul blând, albastru al zilei. Era sătul şi faptul acesta avu asupra lui efectul unei beţii. Gândurile lui se încâlciră, se pierdură în visări. – despre o casă albă printre castanii înfloriţi, despre o delegaţie de oameni solemni care îi înmânau o diplomă de cetăţean de onoare şi despre un dictator în uniformă care, plângând îngenuncheat, se ruga de el să-l ierte.

Era aproape întuneric când ajunseră la vamă. Agentul îi predă vameşului şi tropăi înapoi prin amurgul liliachiu.

— E încă prea devreme, zise vameşul. Cam pe la nouă şi jumătate este timpul cel mai indicat.

Kern şi Steiner se aşezară pe bancă în faţa intrării şi priveau cum soseau automobilele. După câtva timp ieşi un al doilea vameş. El îi conduse pe o potecă de-a dreapta vămii. Trecură prin câmpuri ce miroseau puternic a pământ şi rouă şi pe lângă case cu ferestre luminate. După puţină vreme vameşul se opri.

— Mergeţi pe aici înainte şi ţineţi-o la stânga, ca să fiţi acoperiţi de tufişuri până vă apropiaţi de Morava. Acum nu-i adâncă. O puteţi trece uşor prin vad.

Cei doi bărbaţi o porniră înainte. Domnea o mare linişte. După puţin, Kern îşi întoarse privirea. Silueta neagră a vameşului se distingea la orizont. Îi supraveghea. O luară înainte.

Ajunşi în faţa Moravei se dezbrăcară. Făcură din hainele lor o legătură. Apa era mlăştinoasă şi sclipea cafeniu şi argintiu. Pe cer pluteau stele şi nori, pe care din când în când le străbătea luna.

— Eu o iau înainte, zise Steiner. Sunt mai mare ca tine. Trecură râul prin vad. Kern simţi apa rece şi misterioasă crescând şi înconjurându-i trupul, ca şi cum n-ar mai fi voit să-i dea drumul. În faţa lui, Steiner dibuia încet şi cu precauţie înainte. Îşi ţinea rucsacul şi hainele pe cap. Umerii lui laţi erau albi, din cauza lunii care se ivise iar. În mijlocul râului rămase locului şi privi în juru-i. Kern era aproape, înapoia lui. El zâmbi şi îi făcu semn cu capul.

Se căţărară pe coasta de peste drum şi se şterseră fugar cu batistele. Apoi se îmbrăcară şi o porniră înainte. După un răstimp Steiner se opri.

— Acum am trecut graniţa, zise el. Ochii lui erau limpezi, aproape sticloşi, în lumina transparentă. Se uita la Kern.

— Cresc altfel copacii? Vântul miroase altfel?

— Nu, zise Kern...Asta nu. Dar eu mă simt altfel.

Îşi căutară un loc sub un fag bătrân, unde nu erau în primejdie să fie văzuţi. În faţa lor se întindea o luncă povârnită. În depărtare sclipeau luminile

unui sat slovac. Steiner îşi desfăcu rucsacul ca să caute ţigări. Se uita la geamantanul lui Kern.

— Găsesc că rucsacul este mai practic decât un geamantan. Nu iese aşa în evidenţă. Te iau drept un pribeag inofensiv.

— Şi pribegii sunt revizuiţi, replică Kern. Tot ce are înfăţişare de sărăcie este revizuit. Cel mai bun ar fi un automobil.

Îşi aprinseră ţigările.

— După o oră mă înapoiez, zise Steiner. Şi tu?

— Vreau să-ncerc să ajung la Praga. Poliţia e mai cumsecade acolo. Capeţi uşor un permis de şedere pentru câteva zile şi apoi vezi ce ai de făcut. Poate că îl găsesc şi pe tata şi mă poate ajuta într-un fel. Am auzit că ar fi acolo.

— Ştii unde locuieşte?

— Nu.

— Câţi bani ai asupra ta?

— Doisprezece şilingi.

— Steiner scotoci prin buzunarul hainei sale.

— Iată mai ia şi p-ăştia. O să-ţi ajungă, aproximativ, până la Praga. Kern ridică privirea. Ia-i fără sfială, zise Steiner. Eu am destul.

Îi arătă câteva hârtii. În umbra pomilor Kern nu putea observa ce fel de hârtii erau. Şovăi o clipă. Apoi luă banii.

— Mulţumesc, spuse el.

Steiner nu răspunse. Fuma. Ţigara licărea, când trăgea din ea şi î' lumina faţa umbrită.

— De fapt, pentru ce eşti tu mereu pe drum? întrebă, ezitând, Kern. Doar nu eşti evreu!

Steiner tăcu un răstimp.

— Nu, eu nu sunt evreu, zise el în sfârşit.

În tufişul din spatele lor se mişca ceva. Kern sări în sus.

— E un iepure sau un iepure de casă, spuse Steiner. Apoi se îndreptă spre Kern. Când vei fi vreodată deznădăjduit, băiete, gândeşte-te la faptul ăsta. Tu eşti în ţară străină, tatăl tău tot aşa şi maică-ta la fel. Eu sunt în ţară străină – dar soţia mea este în Germania şi eu nu ştiu nimic despre ea.

Iar se auzi un fâşâit înapoia lor. Steiner îşi strivi ţigara şi se rezemă de trunchiul fagului. Luna atârna la orizont. O lună ca de cretă şi nemiloasă ca în noaptea ceea...

După fuga sa din lagărul de concentrare, Steiner a stat ascuns o săptămână la un prieten. Stătea într-o cameră izolată la mansardă, tot timpul pregătit să fugă pe acoperiş, când va auzi un zgomot suspect. Prietenul lui îi aduse în prima noapte pâine, conserve şi câteva sticle cu apă. În noaptea următoare, câteva cărţi. În timpul zilei le citea mereu, ca să-şi abată gândurile. Nu avea voie să facă lumină şi să fumeze. Nevoile trebuia să Şi le facă într-o cutie ascunsă într-o oală de mucava. Prietenul o scotea noaptea afară s-o

golească şi o aducea înapoi. Trebuiau să fie atât de precauţi, încât abia de-şi puteau şopti câte ceva: servitoarele care dormeau alături ar fi putut să-i audă şi să-i trădeze.

— Ştie Maria? întrebă Steiner în prima noapte.

— Nu, casa e păzită.

— I s-a întâmplat ceva? Prietenul clătină din cap şi plecă.

Steiner întreba mereu acelaşi lucru. În fiece noapte. În noaptea a patra prietenul îi aduse în sfârşit vestea că a văzut-o.

Ştia acum unde se afla el. I-a putut şopti. Mâine o s-o revezi în înghesuiala din piaţă. Steiner îşi petrecu ziua următoare scriindu-i o scrisoare, pe care trebuia să i-o strecoare prietenul. Seara însă o rupse. Nu ştia dacă nu era supravegheată. Datorită aceluiaşi motiv, îl rugă pe prietenul lui, când veni noaptea, să nu mai caute s-o întâlnească. Mai rămase încă trei nopţi în odaia aceia. În sfârşit veni prietenul cu bani, un bilet de tren şi costum de haine. Steiner îşi tăie părul şi îl spălă cu apă oxigenată ca să-l decoloreze. Apoi îşi rase mustaţa.

Părăsi casa înainte de amiază. Purta o scurtă de piele şi o cutie cu unelte sub braţ. Ar fi trebuit să iasă numaidecât din oraş, dar avu un moment de slăbiciune. Nu-şi mai văzuse nevasta de doi ani. Se duse în piaţă. Ea veni după o oră. El simţi că începe să tremure. Ea trecu pe lângă el, dar nu-l văzu. porni în urma ei şi când fu în spatele dânşii, foarte aproape, zise:

— Nu privi înapoi! Sunt eu! Ia-o înainte! Ia-o înainte!

Umerii ei tresăriră şi ea întoarse capul înapoi. Apoi o luă înainte. Dar părea că era toată numai ascultare.

— Ţi-au căşunat vreun rău? Ea clătină din cap.

— Eşti supravegheată?

Ea dădu din cap afirmativ.

— Acum?

Ea ezită. Apoi clătină capul.

— Plec imediat. Vreau să-ncerc. Trebuie să răzbat. Nu-ţi pot scrie, e primejdios pentru tine.

Ea aprobă cu capul.

— Trebuie să divorţezi de mine.

Femeia încetini o secundă pasul. Apoi porni înainte.

— Trebuie să te desparţi de mine. Trebuie să te duci mâine să spui că, din cauza credinţelor mele politice, vrei să divorţezi. Spui că n-ai ştiut toate astea înainte. Ai înţeles?

Femeia nu clintea capul, şi continuă să meargă ţeapănă.

— Înţelege-mă, îi şopti Steiner, e numai pentru propria ta siguranţă. M-ar înnebuni, de-aş şti că-ţi fac ţie ceva. Trebuie să divorţezi; – atunci te vor lăsa în pace!

Femeia nu răspunse.

— Te iubesc, Maria, şopti Steiner printre dinţi şi ochii îi scânteiau de emoţie. Te iubesc şi nu plec până nu-mi promiţi! Mă înapoiez acolo, dacă nu mi-o promiţi! Mă înţelegi?

I se păru o veşnicie până ce femeia dădu din cap.

— Îmi promiţi?

Femeia dădu încet din cap. Umerii îi căzură.

— O cotesc acum şi urc spre dreapta. Tu ia-o la stânga şi vino-mi înainte. Nu zici nimic, nu faci nimic. Vreau numai să te mai văd o dată. Apoi mă duc. Dacă nu afli nimic, înseamnă că am şters-o.

Femeia dădu încet din cap. Umerii îi căzură.

Steiner o coti şi o luă în susul străzii, spre dreapta. Era mărginită de dughenele măcelarilor. Femei cu coşuri în mână se tocmeau în faţa magherniţelor. Carnea lucea sângeroasă şi albă la soare. Mirosea insuportabil. Măcelarii strigau. Dar totul se scufundă deodată. Tocatul topoarelor pe buşteni deveni ciocănitul coaselor. Parcă vedea o livadă, un câmp de grâu, libertate, mesteceni, vânt şi pasul iubit şi chipul iubit. Ochii lor se înlănţuiră şi nu-şi mai dădură drumul şi în ei era totul: durere şi fericire şi dragoste şi despărţire.

Ei umblau şi stăteau în acelaşi timp locului, mergeau şi nu-şi dădeau seama. Apoi golul îi izbi ochii lui Steiner, şi abia după un răstimp putu să desluşească iarăşi culorile şi caleidoscopul care trecea prin faţa ochilor lui fără a-l pătrunde.

Mergea împleticindu-se, apoi o porni repede, atât de repede, cât putea, ca să nu bată la ochi. Răsturnă de pe o masă jumătatea unui porc tăiat, auzi înjurăturile măcelarului, fugi, o coti în colţul străzii şi rămase locului. O văzu cum pleca din piaţa. Mergea foarte încet. În colţul străzii se opri şi se întoarse. Rămase astfel, multă vreme, cu faţa puţin ridicată, cu ochii larg deschişi. Vântul trăgea de rochia ei şi i-o lipea de trup. Steiner nu ştia dacă ea îl vede. Nu cuteza să i se mai arate. Bănuia că poate va fugi îndărăt spre el. După câtva timp ea ridică mâinile şi le duse în jurul sânilor. I se oferea lui. Se oferea pe sine. I se oferea lui într-o îmbrăţişare dureroasă, vidă, oarbă, cu gura deschisă, cu ochii închişi. Apoi se îndepărtă încet; trotuarul umbrit al străzii o înghiţi.

Peste trei zile Steiner trecu graniţa. Noaptea era limpede, vântul sufla, şi luna atârna ca de cretă pe cer. Steiner era om aspru; când traversase însă graniţa, ud de o sudoare rece, el se întorsese şi rostise, ca înnebunit, în direcţia de unde venise, numele nevestei sale.

Îşi mai scoase o ţigară. Kern i-o aprinse.

— Câţi ani ai? îl întrebă Steiner.

— Douăzeci şi unu, în curând douăzeci şi doi.

— Aşa? În curând douăzeci şi doi. Nu glumeşti, Baby? Kern clătină din cap.

Steiner tăcu un răstimp. Apoi zise: La vârsta ta eram în război. În Flandra. Nu, nu era glumă. Ceea ce ţi se întâmplă ţie este de o sută de ori mai bine. Înţelegi?

— Da, Kern se întoarse spre el: E şi mai bine decât să fii mort. Ştiu eu toate astea.

— Atunci ştii multe. Înaintea războiului, puţini oameni ştiau lucrul ăsta.

— Înaintea războiului – asta era acum o sută de ani.

— Acum o mie. La vârsta de douăzeci şi unu de ani zăceam în spital. Acolo am învăţat ceva. Vrei să ştii ce?

— Da.

— Bine. Steiner trase un fum. N-am avut cine ştie ce. Un glonte îmi zdrelise carnea. Dar lângă mine zăcea prietenul meu. Nu un prieten oarecare, ci prietenul meu. O schijă îi spintecase burta. Zăcea acolo şi ţipa. Morfină, ioc... Înţelegi tu? Nu ajungea nici pentru ofiţeri. A doua zi era atât de răguşit, că gemea numai. Mă implora să-i grăbesc sfârşitul. Aş fi făcut-o, dacă aş fi ştiut cum. În ziua a treia ni se servi supă de mazăre. O supă ca în vreme de pace. groasă cu slănină. Până în ziua aceia nu căpătasem decât un fel de lături. Noi mâncam. Eram grozav de înfometaţi. Şi în timp ce eu înfulecam ca o fiară înfometată, uitând de mine însumi, văzui peste marginea castronului chipul prietenului meu, buzele lui plesnite şi crăpate; văzui că moare în chinuri, căci muri două ore mai târziu, şi eu mâncam şi mâncarea îmi plăcu ca niciodată în viaţa mea.

Făcu o pauză.

— Păi aveaţi toţi o foame cumplită, îl scuză Kern.

— Nu, n-a fost asta. Era altceva: faptul că lângă tine putea să crape cineva – şi tu să nu simţi nimic. Milă, da, bine – dar durerile totuşi nu le simţi. Burta ta este sănătoasă, asta este. La jumătate metru lângă tine se prăbuşeşte un om în chinuri – şi tu nu simţi nimic. Asta e jalea lumii! Lucrul ăsta să-l ţii minte, Baby. De aceea progresăm atât de încet şi regresăm atât de repede. O crezi?

— Nu, zise Kern.

Steiner zâmbi.

— E limpede. Dar gândeşte-te, când ţi se va ivi prilejul, la ceea ce ţi-am spus. Poate o să-ţi ajute. Apoi se ridică. Vreau să mă înapoiez acolo. Vameşul nu-şi închipuie că am să vin acum. El ne-a pândit prima jumătate de oră. Mâine dimineaţă va pândi din nou. Că eu aş putea între timp sa revin, asta nu-i trece prin cap. Psihologie de vameş. Slavă Domnului că cel hăituit devine adesea după câtva timp mai deştept decât vânătorul. Ştii de ce?

— Nu

— Pentru că el riscă mai mult. Îl bătu pe Kern pe umăr. De aceea au devenit evreii poporul cel mai şiret de pe lume. Prima lege a vieţii: Primejdia îţi ascute simţurile.

Îi întinse mâna lui Kern. Era mare, aspră şi caldă.

— Aranjeaz-o bine! Poate ne mai revedem. Seara voi fi adesea la cafeneaua Sperler. Întreabă acolo de mine.

Kern dădu din cap.

— Cu bine! Şi nu uita jocul de cărţi. Îţi abate gândurile. O ţintă înaltă pentru indivizi fără statornicie. Jass-ul şi Tarock-ul joci bine. La Pocker trebuie să rişti mai mult. Mai mult bluff.

— Bine, zise Kern. Mai mult bluff. Îţi mulţumesc pentru toate.

— Trebuie să te dezveţi de recunoştinţă. Nu, mai bine nu te dezvăţa. Răzbaţi mai bine cu ea. Nu mă gândesc la alţii. Pentru tine? mai bine. Îţi încălzeşte inima. Şi gândeşte-te la asta: orice e mai bine decât războiul!

— Şi mai bine decât să fi mort.

— Mort? Nu ştiu. Dar e în orice caz mai bine decât să mori. Servus Baby!

— -Servus, Steiner!

Kern mai rămase un răstimp locului. Cerul se limpezise şi peisajul era paşnic, fără oameni.

Kern şedea tăcut la umbra fagului. Se hotărî să încerce să ajungă încă în noaptea asta până la Pressburg şi de acolo la Praga. Un oraş era totdeauna mai sigur. Deschise geamantanul şi scoase cămaşa curată şi o pereche de ciorapi ca să se primenească. Ştia că faptul acesta era important, dacă-l întâlnea cineva. Voia şi el să scape de închisoare.

III

Kern ajunse la Praga după-amiază. Îşi lăsă geamantanul la gară şi se duse îndată la poliţie. Nu voia să se anunţe, voia numai să chibzuiască în linişte, ce avea de făcut. Pentru aceasta clădirea prefecturii era locul cel mai indicat. Acolo nu umblau poliţişti de colo-colo ca să întrebe de acte.

Se aşeză pe o bancă în coridor. Peste drum de el se afla biroul în care se hotăra soarta emigranţilor. – Funcţionarul cu cioc mai este aci? întrebă el pe un bărbat care şedea lângă dânsul.

— Nu ştiu. Ala pe care-l cunosc eu nu are cioc.

— Aha! Poate că acela a fost permutat. Cum stau lucrurile acum?

— Ei, merge, zise bărbatul. Câteva zile de şedere mai capeţi. Însă dup-aceea e mai greu. Sunt prea mulţi aici.

Kern reflecta. Dacă primea un permis de şedere pentru câteva zile, atunci putea căpăta din partea Comitetului pentru ajutorarea emigranţilor bonuri de mâncare şi de dormit pentru o săptămână. Asta o ştia de pe vremuri. Dacă nu căpăta permisul, risca să fie închis şi trimis înapoi peste graniţă.

— E rândul dumitale, zise bărbatul de lângă el. Kern se uită la el.

— Nu vrei să treci dumneata înainte? Nu mă grăbesc.

— Bine.

Omul se ridică şi intră în birou. Kern se gândi să aştepte mai întâi să afle ce se întâmplă cu acesta şi apoi să se hotărască dacă să intre sau nu. Se plimbă neliniştit prin coridor. În sfârşit, bărbatul ieşi. Kern se îndreptă repede spre el.

— Ei, cum a fost? întrebă el.

— Zece zile! Omul strălucea. Ce fericire! Şi aşa fără să întrebe. Probabil că e bine dispus. Sau poate pentru azi nu-s atât de mulţi emigranţi. Ultima dată n-am căpătat decât cinci zile!

Kern se hotărî dintr-o dată.

— Atunci încerc şi eu.

Funcţionarul nu avea cioc. Cu toate acestea lui Kern i se păru că-l cunoaşte. Poate că îşi tăiase intre timp ciocul. Se juca cu un briceag cu plasele de sidef şi îi aruncă lui Kern o privire obosită.

— Emigrant?

— Da.

— Venit din Germania?

— Da. Azi.

— Ceva acte?

— Nu.

Funcţionarul dădu din cap. Închise tăişurile briceagului şi deschise tirbuşonul. Kern observă că în plăselele de sidef era implicată şi o pilă de unghii. Slujbaşul începu să-şi netezească cu precauţie unghia de la degetul cel mare.

Kern aştepta. I se părea că unghia bărbatului obosit era lucrul cel mai important din lume. Abia de îndrăznea să respire, ca nu cumva să-l deranjeze şi să-l supere. Îşi duse numai mâinile la spate, pe furiş.

Unghia era în sfârşit gata. Funcţionarul se uită la ea mulţumit şi ridică privirea:

— Zece zile, zise el. Poţi rămâne zece zile. Apoi trebuie s-o ştergi.

Încordarea lui Kern se destinse deodată. Respiră adânc şi se reculese repede. Învăţase că trebuie să te serveşti de ocazie.

— V-aş fi foarte recunoscător, dacă aş putea avea patrusprezece zile, zise.

— Asta nu se poate. De ce?

— Aştept să mi se trimită nişte acte. Pentru aceasta trebuie să am o adresă stabilă. Apoi aş vrea să plec în Austria.

Kern se temea că va strica totul în ultimul moment; dar nu mai putea da înapoi. Minţea iute. Cu aceeaşi plăcere ar fi spus şi adevărul, dar ştia că trebuie să mintă. Funcţionarul în schimb ştia că trebuie să creadă aceste minciuni; – nu exista posibilitatea de a le controla. Aşa se făcu că amândoi erau aproape convinşi că e vorba despre adevăr.

Funcţionarul închise tirbuşonul briceagului.

— Bine, zise el. În mod excepţional paisprezece zile. Dar nu se mai dă nici o prelungire.

Luă un bilet şi începu a scrie. Kern stătea şi-l privea di parcă scria un arhanghel. Nu putea concepe că totul se potrivea aşa de bine. Până în ultima clipă se aşteptase ca slujbaşul să controleze în cartotecă şi să constate că fusese deja de două ori la Praga. De aceea spuse precaut alt nume de botez ţi

falsifică datele naşterii. Astfel mai putea încă susţine că acela de atunci fusese fratele său.

Funcţionarul însă era prea obosit ca să mai controleze. Împinse biletul lui Kern şi întrebă:

— Mai sunt mulţi afară?

— Nu, nu cred. Adineauri, cel puţin, nu mai era nimeni.

— Bine.

Bărbatul îşi scoase batista şi începu să lustruiască plăselele de sidef ale briceagului său. Nici nu observă poate că Kern îi mulţumi şi ieşi apoi atât de repede din odaie de parcă i s-ar mai fi putut lua biletul înapoi.

Abia afară, la poarta clădirii, se opri şi privi în jurul lui. Dumnezeule bun, gândi copleşit, am revenit şi n-am fost închis. Paisprezece zile nu o să mai am teamă, paisprezece zile întregi şi paisprezece nopţi, o veşnicie! Dumnezeu să-l binecuvânteze pe omul cu briceagul cu plăselele de sidef şi să-i ajute să găsească în curând un briceag care să mai conţină în teaca lui şi un ceas şi eventual şi o foarfecă de aur.

Lângă el, în faţa intrării stătea un poliţist. Kern îşi pipăi permisul în buzunar. Păşi în faţa poliţistului şi-l întrebă:

— Cât e ceasul, domnule vagmistru?

Avea ceasul la el. Dar era un eveniment prea rar, să simţi că nu ţi-e frică de un poliţist.

— Şapte, mormăi poliţistul.

— Mulţumesc. Kern coborî încet. Ar fi preferat să fugă. Abia acum era convins că totul este adevărat.

Marea sală de aşteptare a Comitetului pentru ajutorarea emigranţilor era ticsită de oameni. Cu toate acestea făcea impresia, într-un chip ciudat, că este goală. Oamenii stăteau sau şedeau în semiîntuneric ca nişte umbre. Nu vorbea aproape nimeni. Fiecare dezbătuse tot ce îl privea pe el de o sută de ori. Acum nu aveau altceva de făcut decât s-aştepte. Era ultima barieră înaintea deznădejdii.

Mai mult de jumătate din cei prezenţi erau evrei. Alături de Kern şedea un om palid cu o ţeastă în formă de pară, ce ţinea o cutie de vioară pe genunchi. În partea cealaltă stătea înghemuit un bătrân cu o cicatrice pe frunte. Deschidea şi închidea agitat mâinile. Lângă el şedeau strânşi unul lângă altul un tânăr blond şi o fată oacheşă. Ţineau mâinile strâns încrucişate, ca şi cum s-ar fi temut că, dacă atenţia lor ar slăbi o clipă, vor fi şi aici despărţiţi cu violenţă. Nu se uitau unul la altul, ci priveau undeva în sală şi în trecutul lor; şi ochii le erau goi de simţire. În spatele lor şedea o femeie grasă, ce plângea fără zgomot. Lacrimile îi picurau din ochi, peste obraji şi peste bărbie pe rochie; ea nu lua în seamă şi nu făcu nici o încercare de a le opri. Mâinile îi zăceau moi în poală.

În această tăcută resemnare şi tristeţe se juca un copil. Era o fetiţă de vreo şase ani. Vioaie şi neastâmpărată, cu ochi strălucitori şi bucle negre, umbla forfotind încoace şi încolo.

Se opri în faţa bărbatului cu craniul în formă de pară şi se uită un răstimp la el; apoi arătă spre cutia ce stătea pe genunchii lui.

— Acolo înăuntru ai o vioară? întrebă cu un glas răsunător.

Bărbatul se uită un moment la copil ca şi cum nu l-ar fi înţeles. Apoi dădu din cap.

— Arată-mi-o, zise fetiţa.

— Pentru ce?

— Aş vrea s-o văd.

Violonistul şovăi o clipă; apoi deschise cutia şi scoase instrumentul. Era învelit în foiţă viorie. O desfăşură cu mâini precaute.

Fetiţa fixă îndelung vioara. Ridică apoi cu precauţie mâna şi îi atinse coardele.

— De ce nu cânţi? întrebă ea. Violonistul nu răspunse.

— Cântă ceva, repetă fetiţa.

— Miriam! strigă o femeie din partea cealaltă a încăperii, care ţinea un sugaci în braţe. Vino incoa la mine, Miriam!

Fetiţa nu-i dădu ascultare. Continuă să-l privească pe violonist.

— Nu poţi cânta?

— Pot, dar...

— Atunci de ce nu cânţi?

Violonistul privi încurcat în jurul lui. Mâna lui mare şi perfecţionată strângea puternic gâtul viorii. Câţiva inşi din apropiere deveniră atenţi şi se uitau la el.

— Doar nu pot cânta aici, spuse el în sfârşit.

— Pentru ce nu? întrebă fetiţa, Cântă! E aşa de plicticos aici.

— Miriam! strigă mama.

— Copilul are dreptate, zise bătrânul cu cicatricea pe frunte, care şedea lângă violonist. Cântă ceva. Poate că ne iei de la gândurile noastre.

Violonistul mai ezită o clipă. Apoi scoase arcuşul din cutie, îi întinse coardele şi puse vioara pe umăr. Primul ton pluti limpede prin sală.

Kern avea impresia că îl atinge ceva, de parcă o mână ar înlătura ceva din el. Voia să se apere, dar nu putea. Epiderma lui se împotrivea. Ea se înfioră deodată şi se strânse. Apoi se destinse şi nu mai simţea decât căldură.

Uşa de la birou se deschise. Apăru capul secretarului. Veni la el şi lăsă în urma lui uşa deschisă. Era luminată. În birou ardea lumina. Statura mică şi pipernicită a secretarului se profila pe ea. Părea că vrea să spună ceva, dar apoi ascultă şi el cu capul aplecat. Încet şi fără gălăgie, se închise uşa în urma lui, ca şi cum ar fi fost împinsă de o mână nevăzută.

Şi nu mai exista decât vioara. Umplea aerul greu şi mort al încăperii şi părea că schimbă totul, de parcă topea singurătatea mută a multelor şi micilor existenţe, care şedeau ghemuite în umbra pereţilor şi o aduna într-o mare şi comună nostalgie şi jeluire.

Kern îşi puse braţele în jurul genunchilor.

Plecă capul şi lăsă torentul să se reverse peste el. Avea senzaţia că aceasta îl ducea cu sine undeva, într-un loc, către sine însuşi şi către ceva străin. Micuţa cu părul negru sta ghemuită jos lângă violonist. Şedea tăcută şi nemişcată şi se uita la el.

Vioara tăcu. Kern ştia să cânte puţin la pian şi înţelegea atât din muzică, încât să-şi dea seama că bărbatul cântase minunat.

— Sehuman? întrebă bătrânul din apropierea violonistului. Acesta dădu din cap.

— Cântă mai departe, zise fetiţa. Cântă ceva care să ne facă să râdem. Aici e trist.

— Miriam! o chemă mama încet.

— Bine! spuse violonistul. Ridică iarăşi arcuşul şi începu un nou cântec. Kern privi împrejurul lui. Văzu capete plecate şi altele date pe spate, chipuri albe; văzu întristare adâncă, deznădejde şi transfigurare blândă pe care o întindea deasupra, pentru o clipă. melodia vioarei; văzu toate acestea şi îşi aminti de alte încăperi asemănătoare, pe care le văzuse pline de surghiuniţi, a căror singură vină era că se născuseră şi că trăiau. În lumea asta existau toate acestea şi în acelaşi timp exista şi muzica. Părea de neînţeles: o consolare nemărginită şi totodată o îngrozitoare batjocură. Kern observă cum sta înclinat capul violonistului pe vioară, ca pe umărul unei iubite. Nu vreau să pier, medita el, în timp ce lumina slabă se întuneca din ce în ce mai mult în marea încăpere; nu vreau să pier; viaţa este sălbatică şi dulce; eu nu o cunosc încă, este o melodie, o chemare, un strigăt peste păduri îndepărtate, peste orizonturi necunoscute, în nopţi necunoscute. Nu vreau să pier!

Abia după câtva timp, îşi dădu seama că se făcuse linişte

— Ce era asta? întrebă fetiţa.

— Astea sunt dansurile germane, de Franz Schubert, zise răguşit violonistul.

Bătrânul din preajma lui pufni în râs.

— „Dansurile germane”! Îşi trecu mâna peste cicatricea de pe frunte. „Dansurile germane”, repetă el.

Secretarul aprinse lumina, învârtind butonul de lângă uşă.

— Cine urmează...? întrebă el.

Kern căpătă un bon pentru un loc de dormit la hotel „Bristol” şi zece bonuri de mâncare la cantina din piaţa Wenzel. Odată în posesia bonurilor, Kern simţea o foame cumplită. Aproape că fugea pe străzi, de teamă că ar putea sosi prea târziu.

Nu se înşelase. La cantină toate locurile erau ocupate şi fu nevoit să mai aştepte. Printre cei ce mâncau zări pe unul din foştii săi profesori. Voia să se ducă spre el să-l salute, dar imediat se răzgândi. Ştia că mulţi emigranţi nu voiau să li se amintească viaţa pe care au dus-o odinioară.

După un timp îl văzu venind pe violonist care rămase locului nehotărât. Îi făcu un semn. Violonistul se uită surprins şi o luă încet spre el. Kern se zăpăci. Când îl revăzuse pe violonist, i se păruse că-l cunoaşte de mult; abia acum îşi aminti că nici nu vorbiseră încă unul cu altul.

— Vă rog să mă scuzaţi, i se adresă. V-am auzit adineauri cântând la vioară şi credeam că poate nu cunoaşteţi obiceiurile de pe aici.

— Nu, nu le cunosc. Dumneata?

— Da. Am mai fost de două ori aici. Nu sunteţi de mult printre străini?

— De patrusprezece zile. Azi am sosit aici.

, Kern observă că profesorul şi încă un ins de lângă el se sculară de la masă.

— Se liberează două locuri, zise el repede. Veniţi.

Se înghesuiră printre mese. Profesorul le veni înainte prin trecătoarea îngustă ce se făcuse. Îl privi pe Kern cu îndoială şi se opri:

— Parcă te cunosc pe mata!

— Am fost unul din elevii dumneavoastră.

— Aşaa, da... Profesorul dădu din cap. Spune-mi, te rog, nu cunoşti dumneata oameni care ar avea nevoie de aspiratoare de praf, u zece la sută rabat şi plata în rate, sau gramofoane?

Kern fu surprins numai o clipă. Profesorul fusese o autoritate în domeniul cercetărilor cancerului.

— Nu, din păcate nu, răspunse el cu milă. Ştia ce înseamnă să vrei să vinzi aspiratoare de praf şi gramofoane.

— Aş fi putut să-mi închipui. Profesorul îl privi distrat. Vă rog să mă scuzaţi, spuse el apoi, ca şi cum s-ar fi adresat altcuiva şi plecă.

Li se servi supă de arpacaş cu carne de vacă. Kern mâncă repede porţia lui. Când ridică privirea, îl zări pe violonist, care şedea cu mâinile pe masă şi cu farfuria de supă neatinsă.

— Nu mâncaţi? întrebă Kern mirat.

— Nu pot.

— Sunteţi bolnav?

Craniul în formă de pară al violonistului apărea foarte galben şi palid sub lumina văroasă a lămpilor fără abajur, din tavan.

— Nu.

— Ar trebui să mâncaţi, zise Kern.

Violonistul nu răspunse. Îşi aprinse o ţigară şi o fumă iute. Apoi dădu farfuria deoparte.

— Nu se poate trăi aşa! izbucni el, în sfârşit.

Kern îl privi.

— Nu aveţi paşaport? întrebă el.

— Ba da. Dar... Violonistul îşi strivi nervos ţigara. Nu se poate trăi aşa! Aşa fără nimic! Fără pământ sub picioare!

— Doamne sfinte! zise Kern. Aveţi paşaport şi aveţi vioara...

Violonistul ridică privirea.

— Ce-are a face una cu alta? ripostă el supărat. Nu pricepi asta?

— Ba da.

Kern era peste măsură de surprins. Îşi închipuise că cine poate cânta astfel trebuie să fie un om deosebit. Un ins de la care puteai învăţa ceva. Şi acuma vedea şezând aci un om amărât, care îi făcea impresia unui copil încăpăţânat, cu toate că avea desigur cu cincisprezece ani mai mult decât el. Primul stadiu al emigrării, gândi el. Se va deprinde.

— Şi, într-adevăr, nu mâncaţi supa?

— Nu.

— Atunci daţi-mi-o mie.

Violonistul îi împinse farfuria. Kern mâncă supa încet. Fiecare lingură plină constituia puterea care îi va ajuta să se împotrivească mizeriei, şi nu voia să piardă nimic din ea. Apoi se ridică: – Vă mulţumesc pentru supă. Aş fi preferat s-o mâncaţi dumneavoastră.

Violonistul avea faţa brăzdată:

— Dumneata încă nu poţi pricepe...

— E mai uşor de priceput, decât credeţi dumneavoastră, ripostă Kern. Sunteţi nefericit, atâta tot.

— Atâta tot?

— Da. La început îţi închipui că e ceva special. Dar o veţi observa şi dumneavoastră, după ce o să zăboviţi mai mult prin ţări străine. Nenorocirea este lucrul cel mai banal din câte există pe lume.

Ieşi afară în stradă. Spre uimirea lui văzu pe celălalt trotuar pe profesor care se plimba încolo şi încoace. Avea atitudinea caracteristică pe care o lua când păşea în faţa catedrei explicând vreo nouă descoperire în domeniul cercetărilor cancerului. Umbla cu mâinile la spate şi cu trupul adus înainte. Numai că acum se gândea poate la aspiratoare de praf şi la gramofoane.

Kern şovăi o clipă. N-ar fi îndrăznit să-i adreseze vreun cuvânt. Dar acum, după ce-l văzuse pe violonist, traversă strada şi se duse spre el.

— Domnule profesor, spuse el, iertaţi-mă dacă vă adresez cuvântul. N-aş fi crezut că v-aş putea da vreodată un sfat. Dar acum aş vrea s-o fac.

Profesorul rămase locului.

— Cu plăcere, răspunse distrat. Sunt recunoscător pentru orice sfat. Care e numele dumitale?

— Kern. Ludwig Kern.

— Îţi sunt într-adevăr recunoscător şi primesc orice sfat, domule Kern.

— Nu e chiar un sfat: e vorba numai de experienţă. Dumneavoastră încercaţi să vindeţi aspiratoare de praf şi gramofoane. Renunţaţi. E pierdere de timp. Sute de emigranţi încearcă asta printre străini. Este la fel de absurd pe cât e şi faptul de a voi să contractezi asigurări asupra vieţii.

— Tocmai asta aveam de gând să încerc în curând, îl întrerupse profesorul. Cineva mi-a spus că ar fi uşor şi s-ar putea câştiga ceva.

— V-a oferit un comision pentru fiecare încercare, nu-i aşa?

— Da, negreşit, un comision substanţial.

— Dar altceva nimic? Nici pentru cheltuieli, nici ceva fix?

— Nu, asta nu.

— Asta vă pot oferi şi eu. Asta nu înseamnă nimic. Domnule profesor, aţi vândut până acum vreun aspirator de praf? sau un gramofon?

Profesorul îi aruncă o privire neputincioasă.

— Nu, spuse el ruşinat, dar sper că în curând...

— Renunţaţi, replică Kern. Asta e sfatul meu. Cumpăraţi un pumn de şireturi. Sau câteva cutii cu cremă de ghete. Sau câteva pachete cu ace de siguranţă. Lucruri mici, pe care le poate întrebuinţa oricine. Vinde de-astea. N-ai să câştigi mult, dar când şi când vei vinde câte ceva. Sute de emigranţi fac comerţ cu mărunţişuri, e drept, dar vinzi mai uşor ace de siguranţă decât aspiratoare de praf.

Profesorul rămase pe gânduri:

— La asta nu m-am gândit încă.

Kern zâmbi stingherit.

— Vă cred. Dar chibzuiţi puţin. E mai bine. O ştiu. Şi eu am vrut să vând odinioară aspiratoare de praf.

— Poate că ai dreptate mata. Profesorul îi întinse mâna. Îţi mulţumesc. Eşti foarte amabil... Glasul lui suna deodată ciudat de încet şi aproape supus, de parcă ar fi fost un elev, care nu-şi făcuse lecţia.

Kern îşi muşcă buzele.

— Am fost la toate prelegerile dumneavoastră... zise el.

— Da, da... Profesorul făcu un gest evaziv. Îţi mulţumesc domnule... domnule...

— Kern. Dar n-are nici o importanţă.

— Ba da. domnule Kern. Te rog să mă scuzi. În ultima vreme uit uşor. Şi îţi mulţumesc mult. Cred că voi încerca, domnule Kern.

Hotelul „Bristol” era o clădire mică, dărăpănată, ce fusese închiriată de Comitetul pentru ajutorarea emigranţilor. Lui Kern i se dădu un pat într-o odaie în care se mai aflau încă doi emigranţi. După ce mâncase se simţi tare obosit şi se culcă imediat. Ceilalţi doi emigranţi încă nu apărură şi el nu auzi când veniră.

În mijlocul nopţii se trezi. Auzi strigăte şi sări în sus. Fără să stea mult pe gânduri, îşi luă geamantanul şi hainele şi o zbughi pe uşă, luând-o de-a lungul coridorului.

Pe coridor era linişte. Se opri în tinda scării. Puse geamantanul jos şi ascultă, apoi îşi trecu pumnii peste obraz. Unde se afla? Ce se întâmplase? Unde era poliţia?

Încet, se dezmetici. Se măsură din cap până în picioare şi zâmbi uşurat şi destins. Se afla la Praga, în hotelul Bristol, şi avea un permis de şedere pentru patrusprezece zile. Nu avea motiv să se sperie atât de tare. Cu siguranţă că visase. Se întoarse zicându-şi că asta nu trebuie să se mai întâmple. Asta mai lipseşte acum, să devin nervos, îşi zise el. Atunci s-a sfârşit cu totul.

Deschise uşa şi pipăi prin întuneric ca să ajungă la patul lui. Era pe partea dreaptă la perete. Încet puse geamantanul jos şi îşi atârnă hainele peste tăblia patului. Apoi căută pipăind plapuma. Deodată simţi, sub mâna lui, tocmai când era gata să se culce, ceva moale, cald, ceva ce respira, şi tresări speriat.

— Cine e aici? întrebă o voce somnoroasă de fată. Kern îşi opri răsuflarea. Greşise camera.

— E cineva aici? mai întrebă glasul o dată.

Kern rămase încremenit locului. Simţea cum îl trec sudorile.

După câtva timp auzi un suspin şi apoi cum fata se întorcea în pat. Mai aşteptă câteva minute. Când fu din nou linişte şi când nu se mai auzea prin întuneric decât respiraţia ei adâncă, îşi luă fără larmă lucrurile lui şi se furişă cu precauţie din cameră.

În coridor stătea acum un bărbat în cămaşă. Stătea în faţa odăii în care locuia Kern şi îl privea ţintă prin ochelari. Observase că venea cu bagajul în mână, din odaia alăturată. Kern era prea zăpăcit ca să-i poată explica ceva. Trecu fără un cuvânt pe uşa deschisă, pe lângă bărbatul care nu-i făcu loc, şi se vârî în pat, nu înainte însă de a fi trecut cu mina peste pătură. Nu se afla nimeni sub ea.

Celălalt mai stătu încă puţin în pragul uşii. Ochelarii lui Străluceau în lumina palidă a coridorului. Apoi intră şi închise uşa cu zgomot.

În aceeaşi clipă se auziră iar strigătele. Kern înţelese acum. „Nu mă bateţi! Nu mă bateţi! Pentru numele lui Christos, nu mă loviţi! Vă rog, vă rog! Of...”

Strigătul se stinse. Kern se ridică din pat.

— Dar ce este asta? întrebă el în întuneric.

Bărbatul cu ochelari făcu lumină şi, coborând din patul său, se duse la al treilea pat. Acolo zăcea un om plin de broboane de năduşeală, gâfâind, cu ochi rătăciţi. Celălalt luă un pahar, îl Umplu cu apă şi îl ţinu la gura omului din pat.

— Bea te rog. Ai visat. Eşti în siguranţă.

Omul bău cu aviditate. La gâtul lui subţire mărul lui Adam U urca şi cobora. Apoi căzu extenuat înapoi şi închise ochii respirând adânc.

— Ce este asta? mai întrebă o dată Kern.

Bărbatul cu ochelari veni lângă patul lui.

— Ce să fie. Cineva care visează. Visează cu glas tare. Acum câteva săptămâni i s-a dat 'drumul din lagărul de concentrare. Nervii, înţelegi dumneata?

— Da, zise Kern.

— Dumneata locuieşti aici? îl întrebă bărbatul cu ochelari. Kern dădu din cap afirmativ.

— Pare-se că sunt şi eu nervos. Când a strigat adineauri, am fugit din odaie. Credeam că a venit poliţia. Şi după aceea am confundat odăile.

— Aşaa?

— Vă rog să mă iertaţi, zise al treilea bărbat. Am să rămân treaz. Vă cer scuze.

— Prostii! Bărbatul cu ochelari se întoarse în patul lui. Pe noi nu ne deranjează visurile dumitale. Nu-i aşa, tinere domn?

— Deloc, repetă Kern.

Comutatorul electric pocni şi se făcu iar întuneric. Kern se întinse în pat. Mult timp nu putu adormi. Avusese o senzaţie ciudată, adineauri, în camera alăturată. Sânul moale, sub pânza subţire. Parcă o mai avea încă, parcă prin acest contact mâna lui ar fi devenit alta.

Mai târziu auzi cum bărbatul care strigase se ridică şi se aşează la fereastră. Capul lui plecat se profila pe cenuşiul dimineţii.

Iosef Steiner trecu uşor graniţa. O cunoştea bine şi ca soldat bătrân era obişnuit cu patrulele. Fusese comandant de companie şi căpătase, în 1915, crucea de fier.

După o oră era în afara primejdiei. Luă tramvaiul spre Viena. Nu era multă lume în el. Taxatorul îl privi.

— Te-ai şi înapoiat?

— Dă-mi un bilet spre Viena, replică Steiner.

— A mers repede, zise taxatorul.

Steiner ridică privirea.

— Cunosc eu chestia asta, continuă taxatorul. În fiecare zi avem transporturi d-astea – recunosc uşor agenţii. E şi asta o suferinţă. Cu tramvaiul ăsta ai trecut încolo, nu mai ştii?

— Nu ştiu despre ce anume vorbeşti.

Taxatorul râse.

Oi fi ştiind dumneata. Du-te şi stai pe platformă. Dacă vine un controlor, sări jos. Probabil că nu vine nici unul la ora asta. În felul ăsta faci puţină economie.

— Bine.

Steiner se ridică şi se duse pe platforma dinapoi. Simţi adierea vântului şi respiră adânc, bucurându-se de beţia cea mai tare: beţia libertăţii. Îşi simţea sângele în vine şi puterea caldă a muşchilor. Trăia. Nu era închis; trăia, scăpase.

— Ia o ţigară, frate, îl îmbie el pe taxator care venise lângă el.

— Fie. Numai că n-am voie s-o fumez acum. Serviciul.

— Dar eu am voie s-o fumez aici?

— Da. Taxatorul râse blajin. În privinţa asta tu stai mai bine.

— Da, zise Steiner, trăgând fumul în piept. În privinţa asta!

Se înapoie la pensiunea unde îl prinsese poliţia. Gazda se mai afla încă în birou. Când îl zări pe Steiner, sări în sus.

— Nu poţi locui aici, spuse ea iute.

— Ba da! Steiner lăsă jos rucsacul.

— Domnule Steiner, e imposibil! Poliţia poate reveni în orice zi. Atunci îmi închide pensiunea.

— Luizişoaro, zise el liniştit, în război, cea mai bună ascunzătoare era o gaură de grenadă proaspăt făcută. Mai niciodată nu s-a întâmplat ca să nimerească de două ori în acelaşi loc. De aceea magherniţa dumitale este, în momentul de faţă, locul cel mai sigur din Viena.

Gazda se apucă cu mâinile de cap.

— Dumneata eşti pierzania mea, declară ea, patetică.

— Ce frumos! Asta am vrut eu totdeauna. Să fiu pierzania cuiva! Luizişoaro eşti romantică! Steiner se uită în jurul lui. Mai ai puţină cafea? Şi un rachiu? Da. Luizişoaro. Am ştiut că o să ne înţelegem. O femeie atât de drăguţă! În dulapul din perete mai este şliboviţă?

Gazda îl privi nedumerită.

— Da, fireşte, zise apoi.

Steiner scoase sticla şi două pahare.

— Iei şi dumneata unul?

— Eu?

— Da, dumneata! Cine altcineva?

— Nu.

— Ba da, Luizişoaro! Fă-mi plăcerea. E greu să bei de unul 'singur. Ţine... Umpluse paharul şi îl întindea femeii.

Gazda ezita. Apoi luă paharul.

— Fie! Dar n-ai să locuieşti aici, nu-i aşa?

— Numai câteva zile, zise Steiner, căutând s-o liniştească. Nu mai mult de câteva zile. Dumneata îmi aduci noroc. Am ceva de gând. Zâmbi... Şi acum, dă-mi cafeaua.

— Cafea? Aici n-am cafea.

— Ba da, fetiţo. Uite-o acolo. Pariez că-i bună.

Gazda râse înciudată.

— Cine-mi eşti! De altfel pe mine nu mă cheamă Luiza, ci Tereza.

— Tereza, eşti un vis!

Îi aduse cafeaua.

— Mai sunt aici boarfele bătrânului Seligmann', spuse ea arătând un cufăraş. Ce să fac cu ele?

— E vorba de evreul cu barba cenuşie?

Gazda dădu din cap.

— A murit, atât am auzit. Mai mult nu...

— Ajunge. Nu ştii unde sunt' copiii lui?

— De unde să ştiu? Să mă mai interesez şi de asta? Nu mă priveşte.

— E adevărat. Steiner deschise cufăraşul. Din el căzură afară o mulţime de mosoare cu aţă de diverse culori. Printre ele se afla şi un pachet de şireturi. Mai găsi în cufăr un costum, o pereche de ghete, o carte ebraică, ceva rufărie, câteva coli cu năsturaşi, un săculeţ de piele în care erau câţiva şilingi, două filacterii şi un tales alb, învelit în foiţă.

— Sunt cam puţine, pentru o viaţă întreagă, nu-i aşa, Terezo?

— Unii au şi mai puţin.

— Şi asta-i adevărat. Steiner controla cartea ebraică şi găsi printre foi un bilet. Conţinea o adresă scrisă cu cerneală.

— Aha, aici am să caut, zise Steiner şi se scula. Îţi mulţumesc pentru cafea şi pentru şliboviţă, Terezo. Azi am să vin mai târziu. Ar fi bine să mă încarteruiezi la parter, spre curte. De acolo o pot zbughi mai lesne.

Gazda voia să mai spună ceva, dar Steiner ridică mâna.

— Nu, nu Terezo! Dacă uşa n-o să fie deschisă, vin cu toată poliţia vieneză. Dar sunt convins că va fi deschisă. Este porunca lui Dumnezeu să adăposteşti pe cei fără patrie. Pentru asta eşti răsplătită cu o mie de ani fericiţi în rai. Rucsacul mi-l las aici.

Plecă. Ştia că nu avea nici un rost să continue discuţia şi cunoştea înrâurirea bizară pe care o au nişte bagaje părăsite asupra burghezilor. Rucsacul lui avea s-o convingă mai bine decât toate încercările lui de a o îndupleca. El va învinge ultima împotrivire numai prin simpla şi muta lui prezenţă.

Steiner se duse la cafeneaua Sperler. Voia să se întâlnească cu rusul Tschernikofl. Se înţeleseseră, în timpul arestului, să se aştepte unul pe altul în prima şi a doua zi a eliberării lui Steiner, după miezul nopţii. Ruşii aveau cincisprezece ani de practică mai mult decât germanii. Tschernikoff îi promisese lui Steiner să cerceteze dacă se puteau cumpăra la Viena acte false.

Steiner se aşeză la o masă. Voia să comande ceva de băut, dar nici un chelner nu-l băgă în seamă. Aci nu se obişnuia să comanzi ceva; cei mai mulţi dintre clienţi nu aveau banii necesari.

Localul era bursa tipică a emigranţilor, ticsit de oameni. Unii şedeau pe bănci şi pe scaune şi dormeau; alţii se aşezaseră pe duşumele, rezemându-şi spatele de perete. Foloseau prilejul ca să doarmă pe gratis, până se închidea cafeneaua. De la orele cinci de dimineaţă până la prânz se plimbau şi aşteptau până se deschidea iar cafeneaua. Erau în cele mai multe cazuri intelectuali. Şi posedau în foarte mică măsură simţul orientării.

Un bărbat, îmbrăcat într-un costum cu carouri, cu obrazul rotund, se aşeză lângă Steiner. Îl supraveghe un răstimp cu ochii negri şi ageri şi întrebă apoi:

— Ceva de vânzare? Bijuterii? Şi vechi. Plătesc cu bani peşin.

Steiner clătină din cap.

— Haine? Rufărie? Încălţăminte? O verighetă poate?

— Cară-te, spurcăciune, mârâi Steiner. Detesta pe negustorii care se foloseau de împrejurări, cumpărând de la emigranţi, pentru o nimica toată, puţinele lor lucruri.

Chemă un chelner ce trecea repede pe lângă el.

— Allo! Un coniac!

Chelnerul îi aruncă o privire neîncrezătoare şi se apropie.

— Aţi spus avocat? Azi sunt doi aci. În colţ avocatul Silber de la Curtea de apel din Berlin; un şiling consultaţia; la masa rotundă, lângă uşă, judecătorul supleant Epstein din Munich; cincizeci pe greşite consultaţia. Între noi fie vorba, Silber e mai bun.

— Nu vreau un avocat, vreau un coniac, zise Steiner. Chelnerul îşi făcu mâna pâlnie la ureche:

— Am înţeles oare bine? Un coniac?

— Da. O băutură care e mai bună când paharele nu sunt prea mici.

— Foarte bine. Scuzaţi, vă rog, sunt cam tare de urechi. Şi apoi nu mai sunt obişnuit. Aci se cere aproape numai cafea.

— Bine. Atunci adu-mi coniacul, într-o ceaşcă de cafea. Chelnerul aduse coniacul şi rămase locului lângă masă.

— Ce este? întrebă Steiner. Vrei să te uiţi la mine când îl beau?

— Trebuie să plătiţi înainte. Aşa merge aici. Altfel am da faliment.

— Da, ai dreptate '.

Steiner plăti.

— E prea mult, zise chelnerul.

— Ce prisoseşte, e bacşişul dumitale.

— Bacşiş? Dumnezeule mare, zise el emoţionat. E primul, după nu ştiu câţi ani. Vă mulţumesc mult, domnul meu! Aşa mă simt şi eu om!

După câteva minute intră rusul pe uşă. Îl zări îndată pe Steiner şi se aşeză la masa lui.

— Mă şi gândeam că nu mai sunteţi la Viena, Tschernikoff.

Rusul răspunse râzând:

— Verosimilul este la noi totdeauna neverosimil. Am aflat tot ce doreşti dumneata să ştii. Steiner îşi bău coniacul.

— Se găsesc acte?

— Da. Şi încă straşnice. De mult nu s-au mai văzut falsificări atât de bune.

— Trebuie să am acte. Mai bine risc închisoarea cu un paşaport fals, decât grija asta zilnică de a nu fi prins. Ce-aţi văzut?

— Am fost la „Alebarda” pe care o frecventează oameni de ai noştri. Acolo am găsit pe aceiaşi indivizi de acum şapte ani. Te poţi bizui pe ei. E drept însă că actul cel mai ieftin costă patru sute de şilingi.

— Ce capeţi în schimb?

— Paşaportul unui austriac mort. Mai e valabil un an.

— Un an şi apoi?

Tschernikoff se uită semnificativ la Steiner.

— Poate că s-ar putea prelungi în străinătate. Sau o mână iscusita ar putea schimba data.

Steiner dădu din cap.

— Mai sunt încă două paşapoarte de la doi emigranţi germani care au murit. Acelea costă însă opt sute de şilingi fiecare.

— Patru sute de şilingi, zise Steiner şi eu am douăzeci şi cinci.

— Te poţi tocmi. Cred că vor lăsa trei sute cincizeci.

— Faţă de douăzeci şi cinci, e cam acelaşi lucru. Însă n-are importanţă. Trebuie să fac aşa fel ca să-mi procur banii ăştia. Unde este „Alebarda”?

Rusul scoase un bilet din buzunar.

— Aici e adresa. Şi numele chelnerului care mijloceşte afacerea. El cheamă indivizii la momentul oportun. Pentru treaba asta primeşte cinci şilingi.

— Bine. Am să văd ce e de făcut.

Steiner ascunse cu grijă biletul.

— Multe mulţumiri pentru oboseala dumitale Tschernikoff.

— Dar te rog! Rusul făcu un gest în lături. Ne ajutăm unul pe altul, dacă este cu putinţă. Fiecare poate într-o bună zi să ajungă în aceeaşi situaţie.

— Da. Steiner se ridică. Te mai caut eu pe aici ca să-ţi comunic şi dumitale cum stau lucrurile.

— Bine. Sunt adesea, pe la orele astea, aici. Joc şah cu un maestru german. Iată-l peste drum, bărbatul acela cu părul buclat. N-aş fi crezut niciodată că voi avea norocul să joc cu o astfel de autoritate. Tschernikoff zâmbi: Şahul este o patimă a mea...

Steiner trecu peste câţiva tineri care dormeau cu gura deschisă, rezemaţi de perete şi o luă spre uşă. La masa judecătorului supleant Epstein, o evreică buhăită, Stătea cu mâinile împreunate şi îl fixa pe Epstein ca pe un Dumnezeu în care nu te poţi încrede. În faţa ei, pe masă, se aflau cincizeci de groşiţe. Mina stângă, păroasă, a lui Epstein era alături, ca un păianjen mare, care stă la pândă.

Ajuns afară, Steiner respiră adânc. Aerul nopţii îi păru ca un vin, după fumul şi jalea ce pluteau în cafenea. Trebuie să scap, cu orice preţ, îşi zise el. Se uită la ceas. Era târziu. Totuşi se hotărî să caute să întâlnească pe trişor.

Barul cel mic, unde îi spusese trişorul că venea de obicei, era aproape gol. Numai două fete împopoţonate stăteau cocoţate, ca nişte papagali, pe scaunele înalte.

— Fred a fost aci? întrebă Steiner barman-ul.

— Fred? Acesta îl privi încordat.

— Ce treabă aveţi cu Fred?

— Să spun Tatăl nostru cu el, frate. Altceva ce? Barmanul chibzui câtva timp, apoî zise:

— A plecat acum o oră de aici!

— Se mai întoarce?

— N-am idee.

— Bine. Am s-aştept. Dă-mi o vodcă.

Steiner aşteptă cam vreo oră. Se gândea cum să adune banii care îi trebuiau.

Fetele îl examinaseră numai fugar. Mai şezură câtva timp, apoi o şterseră. Barman-ul începu să se joace cu nişte zaruri.

— Ce zici, facem o partidă? întrebă Steiner.

— Dă-i drumul.

Aruncară zarurile şi Steiner câştigă. Continuară jocul. Steiner scoase din două aruncături, una după alta, patru aşi.

— Pare-se că am noroc cu aşii, zise el.

— În genere ai noroc, replică barmanul. Care ţi-e zodiacul?

— Asta nu ştiu.

— Parcă ai fi un leu. Cel puţin să ştii că ai soarele în leu. Mă pricep puţin. Facem ultimul tur. Fred tot nu mai vine. N-a venit niciodată la ora asta. Are nevoie de somn şi de mâini liniştite.

Aruncară din nou zarurile şi Steiner câştigă iarăşi.

— Vezi? zise barmanul împingându-i cinci şilingi. Hotărât eşti leu. Cred că Neptun ţi-e favorabil. În ce lună te-ai născut?

— August

— Atunci eşti într-adevăr un leu. Anul ăsta ai noroc!

— Pentru asta aş fi în stare să iau o întreagă pădure seculară plină de lei asupra mea. Steiner îşi bău paharul. Fii bun, rogu-te, şi spune-i lui Fred că am fost aici. Spune-i că Steiner a fost şi a întrebat de el. Mâine vin iar.

— Prea bine.

Steiner se înapoie la pensiune. Drumul era lung şi străzile pustii. Cerul atârna plin de stele; din când în când adia peste ziduri mireasma grea a liliacului înflorit. Dumnezeule sfinte. Mărio, asta nu poate dura veşnic, gândi el.

IV

Kern se găsea într-o drogherie din apropierea Pieţei Wenzel. Descoperise în vitrină câteva sticle cu apă de colonie ce purtau eticheta laboratorului tatălui său.

„Apă de toaletă Farr!” Kern învârtea în mână sticla pe care droghistul i-o adusese din raft.

— De unde v-o procuraţi?

Droghistul dădu din umeri. N-o mai ştiu. Vine din Germania. O avem de mult. Voiţi să cumpăraţi o sticlă?

— Nu una, ci şase...

— Şase?

— Da, şase în cap. Fac comerţ cu ele. Fireşte trebuie însă să-mi dai procente.

Droghistul îl pironi pe Kern.

— Emigrant? întrebă el.

Kern puse sticla pe tejghea.

— Ştii una, îi răspunse el, supărat, întrebarea asta începe să mă plictisească atunci când e pusă de civili, mai ales atunci când am în buzunar un permis de liberă şedere. Spune-mi mai bine ce comision îmi dai.

— Zece la sută.

— E ridicol. Cum să mai câştig şi ceva?

— Puteţi căpăta colonia cu 25 la sută, interveni proprietarul magazinului, apropiindu-se. Dacă luaţi zece sticle, vi le putem da cu 30 la sută. Suntem bucuroşi să scăpăm de marfa asta veche.

— Marfă veche? Kern îl privi jignit. E o apă de colonie de calitate superioară.

Proprietarul magazinului îşi vârî calm un deget în ureche.

— Fie şi aşa cum zici. Atunci eşti de bună seamă mulţumit şi cu un comision de 20 la sută.

— Treizeci e minimum. Asta n-are nici o legătură cu calitatea. Puteţi să-mi daţi 30 la sută şi colonia toată. Să fie cu toate astea bună, nu-i aşa?

Droghistul strânse buzele:

— Toate apele de toaletă sunt la fel. Bune sunt numai acelea pentru care se face reclamă. Asta e tot secretul.

Kern îl privi cu luare aminte.

— Pentru asta e şi tare proastă, aşa că 35 la sută ar fi comisionul cel mai potrivit.

— Treizeci, ripostă proprietarul drogheriei. Din când în când întreabă cineva de ea.

— Domnule Burreck, interveni droghistul, eu cred că i-o putem da cu 35 la sută dacă ia o duzină de sticle. Bărbatul care întreabă din când în când de ea e mereu unul şi acelaşi. El nu cumpără, vrea numai să ne 'vândă reţeta.

— Reţeta? Bunule Dumnezeu. Cine e acela care vrea să vă vândă reţeta?

Droghistul râse.

— Cineva care afirmă că a avut pe vremuri el însuşi un laborator de parfumerie. Fireşte, minţea! Câte nu născocesc şi emigranţii ăştia!

Kern rămase o clipă fără respiraţie.

— Ştiţi cumva unde locuieşte omul acela?

Droghistul ridică umerii.

— Cred că am adresa pe-aici, pe undeva. Ne-a dat-o de câteva ori. Dar pentru ce?

— Cred că e tatăl meu.

Cei doi bărbaţi îl pironiră pe Kern.

— E adevărat? întrebă droghistul.

— Da, cred că el este. Îl caut de mult.

— Bertha! strigă proprietarul magazinului agitat unei femei care lucra la un birou în fundul drogheriei. Mai avem adresa domnului care a vrut să ne vândă reţeta pentru apa de toaletă?

— Îl credeţi pe domnul Stern, sau pe imbecilul ăla bătrân care s-a fâţâit de câteva ori pe aici?

— Ei, taci dracului! Proprietarul prăvăliei îl privi pe Kern stânjenit: Scuzaţi! O luă repede spre fundul magazinului.

— Aşa păţeşti când te culci cu angajaţii tăi, şopti maliţios droghistul în urma lui.

Proprietarul drogheriei veni după un răstimp gâfâind cu o hârtie în mână.

— Iacă adresa. E un domn Kern. Siegmund Kern.

— E tatăl meu.

— Cu adevărat? Bărbatul îi dădu lui Kern însemnarea.

— Iată asta e adresa lui. A fost ultima dată acum vreo trei săptămâni. Scuzaţi, vă rog, observaţia de adineauri. Ştiţi doară...

— Nu face nimic. Aş vrea numai să plec imediat. Mă întorc apoi să iau sticlele de colonie.

— Fireşte! E timp!

Casa în care ar fi trebuit să locuiască tatăl lui Kern se afla pe Tuzarova ulice, în preajma halelor pieţei. Era întunecată şi mucegăită şi mirosea a pereţi umezi şi oxid de carbon.

Kern sui încet scara. Părea ciudat, dar simţea oarecare frică să-şi revadă tatăl după un atât de lung timp, – prea se obişnuise ca lucrurile să nu meargă spre îndreptare.

La etajul al treilea, sună. Peste câteva secunde auzi un foşnet înapoia uşii şi carapacea de metal a zavistatului se dădu de o parte; cu ochi de spion Kern zări un ochi negru îndreptat asupra lui.

— Cine e acolo? întrebă o voce ursuză de femeie.

— Doresc să vorbesc cu cineva care locuieşte aici.

— Aici nu locuieşte nimeni! Kern citi cartea de vizită.

— Doamna Melanic Ekowsky, nu-i aşa? dar nu doresc să vorbesc cu dumneavoastră.

— Atunci ce?

— Ţin să vorbesc cu un bărbat care locuieşte aici. '

— Aici nu locuieşte nici un bărbat.

Kern pironi ochiul rotund şi negru. Poate că era adevărat şi tatăl său se mutase de mult de aici. Se simţi deodată pustiu şi dezamăgit.

— Şi cum îl cheamă? întrebă femeia dinapoia uşii.

Kern ridică plin de speranţă capul.

— N-aş voi să v-o strig în gura mare. Dacă aţi deschide uşa, v-aş spune-o.

Ochiul din rotundul zavistatului dispăru, un lanţ zornăi. „Asta e o cetate," Îşi zise Kern. Era aproape sigur că tatăl său mai locuieşte încă aici; altminteri femeia n-ar fi continuat cu întrebările.

Uşa se deschise. O cehă voinică cu obrajii roşii şi faţa lată îl măsură pe Kern din creştet până în tălpi. – Aş dori să vorbesc cu domnul Kern.

— Kern? Nu-l cunosc. Nu locuieşte aici.

— Domnul Siegmund Kern. Eu mă numesc Ludwig Kern.

— Aşa? Femeia îl măsură bănuitoare. Asta poate s-o afirme orişicine.

Kern scoase permisul de liberă şedere din buzunar.

— Iacă... Uitaţi-vă la actul ăsta. Numele de botez e scris din nebăgare de seamă fals – dar priviţi pe celălalt.

Femeia citi cu luare aminte hârtia. După cam mult, i-o înapoie.

— Sunteţi rude?

— Da. Ceva îl oprea pe Kern să spună mai mult. Avea acum aproape certitudinea că tatăl său locuia în casa asta. Femeia se decisese.

— Nu locuieşte aici, declară ea scurt.

— Bine. Îngăduiţi-mi insă să vă spun unde locuiesc eu. Rămân numai câteva zile aici. Mi-ar fi plăcut să stau de vorbă, înainte de plecarea mea, cu domnul Siegmund Kern. Am să-i predau ceva, încheie el, aţintind privirea asupra femeii.

— Aşaa?

— Da. Hotel Bristol. Ludwig Kern. Bună seara.

El coborî repede scările. „Cerule bun, îşi zicea el, phii ce cerber e asta care îl păzeşte! Oricât, a păzi e mai bine decât a trăda."

Se reîntoarse la drogherie. Proprietarul ei se repezi asupra lui.

— L-aţi găsit pe tatăl dumneavoastră? Faţa lui exprima toată curiozitatea unui om căruia îi lipsesc senzaţiile în viaţă.

— Încă nu! răspunse Kern, brusc cuprins de silă. Dar locuieşte acolo. Nu era acasă.

— Aşa ceva! Ce întâmplare neprevăzută nu-i aşa? Bărbatul îşi aşează coatele pe masă şi se aşternu la povestit despre câte întâmplări curioase se ivesc în viaţă.

— Pentru noi, nu, replică Kern. Pentru noi e o întâmplare neprevăzută când ceva merge normal. Ce-i cu apa de toaletă? Deocamdată nu pot lua decât şase sticle; nu am mai mulţi bani. Ce comision îmi faceţi?

Proprietarul magazinului se gândi o clipă:

— Treizeci şi cinci, declară el, mărinimos. Aşa ceva nu se întâmplă în fiecare zi.

— Bine.

Kern plăti. Droghistul împacheta sticlele. Femeia care stătuse în timpul acesta în fundul prăvăliei, şi pe care o chema Bertha, se apropie să-l vadă şi ea pe tânărul ce şi-a regăsit tatăl. Ea molfăia excitată ceva.

— Ştiţi, adăugă proprietarul drogheriei, ce voiam să vă mai spun, apa de colonie e foarte bună. Într-adevăr foarte bună.

— Mulţumesc! Kern luă pachetul. Sper să vin în curând să le iau şi pe celelalte.

O luă spre hotel. Ajuns în odaia lui, desfăcu pachetul şi împachetă două din sticle împreună cu câteva bucăţi de săpun şi două flacoane de parfum ieftin şi le puse într-o geantă. Voia să încerce imediat să vândă ceva din ele.

Când păşi în coridor văzu o siluetă ce părăsea odaia învecinată. Era o fată de statură mijlocie într-o rochie deschisă, care ducea câteva cărţi sub braţ. Kern la început nu o luă în seamă. Era preocupat să întocmească preţurile pentru apa lui de toaletă. Dar deodată îi veni în gând că adolescenta ieşise din odaia pe care el o confundase noaptea trecută cu odaia lui – şi atunci rămase locului. Avea simţământul că l-ar putea recunoaşte şi acum.

Fata îşi continuă drumul şi coborî scările fără să întoarcă privirea. Kern mai aşteptă puţin, apoi o luă repede pe coridor pe scări, după dânsa. Deveni deodată foarte curios să vadă ce înfăţişare avea adolescenta.

Coborî treptele şi, ajuns jos, se uită împrejur, fata nu se vedea nicăieri. Se duse la intrare şi se uită în lungul străzii; ea zăcea pustie în lumina prăfuită. Doar câţiva câini ciobăneşti se fugăreau pe şosea.

Kern se întoarse în hotel.

— N-a ieşit nimeni adineauri? întrebă el pe portar, care era în acelaşi timp chelner şi fecior.

— Numai dumneavoastră! Portarul îl ţintuia cu privirea, aşteptând ca Kern, la auzul glumei sale, să izbucnească într-un hohot de râs nestăvilit.

Kern însă nu râdea.

— Am voit să spun o fată, adăugă el: o duduie tânără.

— Aici nu locuiesc doamne, numai femei, riposta portarul morocănos. Era jignit că spiritul lui n-a prins.

— Aşadar n-a ieşit nimeni?

— Sunteţi de la poliţie că vreţi să ştiţi atât de precis? Portarul era acum de-a dreptul duşmănos.

Kern îl privi surprins. Nu înţelegea ce avea omul. Gluma nici nu o observase. Scoase un pachet de ţigări din buzunar şi-i 'oferi una portarului.

— Mulţumesc, replică acesta foarte rece. Fumez ţigări mai bune.

— Cred.

Kern vâri ţigările în buzunar şi rămase o clipă locului să chibzuiască. Fata trebuia să mai fie în hotel. Probabil că se afla în hol. Se înapoie.

Holul era o încăpere îngustă şi lungă ce dădea spre o terasă cimentată; de aici ajungeai într-o grădină mărginită cu un zid unde se aflau câteva boschete de liliac.

Kern privi prin geamul uşii. O văzu pe fată şezând la o masă cu coatele rezemate şi citind. În afară de el nu se găsea nimeni în hol. Kern simţea că nu poate face altfel: deschise uşa şi intră.

Când auzi uşa, adolescenta ridică privirea din carte. Kern se intimida.

— Bună seara, rosti el, ezitând.

Fata îl privi, apoi dădu din cap şi continuă să citească.

Kern se aşeză într-un colţ al odăii. După câteva clipe se sculă şi îşi luă câteva ziare. Avea senzaţia că e oarecum ridicol şi ar fi fost mai bucuros dacă se afla afară. Dar i se părea aproape imposibil să se scoale aşa, imediat, şi să plece

Desfăcu ziarele şi începu să citească. După un timp observă că fata umblă în poşeta ei, scoase o tabacheră de argint, o deschise, apoi o închise iar fără să scoată o ţigară şi o vârî înapoi în poşetă.

Kern puse repede de o parte ziarul şi se ridică.

— Observ că v-aţi uitat ţigările acasă. Vă pot servi eu cu una?

Scoaso pachetul lui; ar fi dat mult acum să aibă tabacheră. Pachetul era mototolit şi rupt la colţuri. Îl oferi fetei.

— Nu ştiu daca vă place calitatea asta. Portarul adineauri le-a refuzat, i se păreau prea proaste.

Adolescenta cercetă marca:

— Fumez aceleaşi ţigări, spuse ea.

Kern râse.

— Sunt cele mai ieftine. Asta e aproape ca şi cum ţi-ai fi istorisit povestea vieţii.

Fata îl învălui cu privirea-i:

— Cred că hotelul o povesteşte şi fără de asta.

— Asta e adevărat.

Kern aprinse chibritul şi-i servi adolescentei foc. Lumina slabă, roşiatică, ilumina un obraz oval, cafeniu, cu sprâncene negre şi dese. Ochii erau mari şi limpezi şi gura plină şi catifelată. Kern n-ar fi putut spune dacă făptura din faţa lui e frumoasă şi dacă îi plăcea; avea numai simţământul ciudat al unei viitoare şi îndepărtate uniri; mâna lui şezuse pe sânul ei, înainte de a o cunoaşte. O văzu respirând, şi brusc, deşi ştia că gestul e nesăbuit, el băgă mâna în buzunar.

— Sunteţi de mult printre străini? o întrebă el.

— De două luni.

— Asta nu e mult.

— E nesfârşit de mult.

Kern o privi surprins.

— Aveţi dreptate, recunoscu el. Doi ani nu e mult, dar două luni, e nesfârşit. Dar asta are oricum un avantaj: se scurtează cu cât durează mai mult.

— Credeţi că o să dureze mult? întrebă adolescenta.

— Nu ştiu. La asta nu mă mai gândesc.

— Eu tot timpul.

— Asta o făceam şi eu când eram de două luni prin străini. Adolescenta tăcu. Ţinea capul înclinat, stătea pe gânduri şi fuma încet aspirând profund fumul. Kern privi părul negru deosebit şi uşor ondulat, care îi înrăma chipul. Ar fi voit să rostească ceva deosebit, plin de spirit, dar nu-i venea nimic în minte. Se căznea numai să-şi amintească cum procedează într-o situaţie asemănătoare eroii moderni din cărţile pe care le citise; cu toate astea mintea parcă îi era secată, apoi nici eroii n-au fost poate vreodată într-un hotel de emigranţi din Praga.

— Nu e prea întuneric pentru lectură?

Interlocutoarea lui tăcută tresări. De altfel, părea că fusese cu gândurile aiurea. Apoi închise cartea şi spuse:

— Nu, nici nu vreau să mai citesc. N-are nici un sens.

— Câteodată îţi abate gândurile, răspunse Kern. Când găsesc pe undeva vreun roman poliţist îl citesc într-un suflet.

Fata avu un surâs obosit. Asta nu e un roman poliţist. E un manual de Chimie anorganică.

— Aha! Aţi frecventat Universitatea?

— Da. La Wurzburg.

— Eu am învăţat la Lipsea. La început păstrasem şi eu cărţile de studii. Ţineam să nu uit nimic. Mai târziu însă le-am vândut, erau prea greu de transportat, şi din banii luaţi pe ele am cumpărat apă de colonie şi săpun ca să fac comerţ cu ele. Din asta trăiesc acum.

Fata îl privi:

— Nu prea îmi dai curaj.

— N-aş fi vrut să vă deranjez, spuse Kern repede. La mine a fost cu totul altceva. Eu nu am avut deloc acte. Dumneavoastră probabil că aveţi paşaport.

— Da, am, încuviinţă fata, dar expiră peste şase săptămâni.

— Nu face nimic, apoi îl veţi putea cu siguranţă prelungi.

— Nu cred.

— Tânăra se ridică.

— Nu voiţi să mai luaţi o ţigară?

— Nu, mulţumesc. Fumez şi aşa prea mult.

— Cineva mi-a spus odată că o ţigară la momentul oportun e mai bună ca toate idealurile din lume.

— E adevărat. Fata zâmbi şi dintr-odată ea i se păru lui Kern mai frumoasă. Ar fi dat mult să continue să se întreţină cu dânsa, dar nu ştia cum să procedeze ca s-o mai reţină.

— Dacă vă pot fi într-un mod oarecare de folos, rosti el lepede, aş face-o cu plăcere. Ştiu să mă descurc aici, în Praga; am mai fost de două ori. Mă numesc Ludwig Kern şi locuiesc în odaia din dreapta odăii dumitale.

Fata îi aruncă o privire ageră. Kern crezu că s-a dat de gol, dar dânsa îi întinse mâna cu naturaleţe. Simţi o strângere puternică.

— Dacă n-am să ştiu ceva, vă întreb cu plăcere. Mulţumesc mult, zise ea.

Ea îşi luă cărţile de pe masă şi o luară spre scară.

Kern mai rămase o clipă în hol. Acum ştia deodată tot ce ar fi putut să-i spună.

*

— Încă o dată, Steiner, zise măsluitorul. Dumnezeu ştie »de ce sunt mai nervos la debutul dumitale în şandramaua aia de peste drum, decât dacă aş juca eu la lockeyclub.

Şedeau în bar şi Fred îl supuse pe Steiner la o repetiţie generală. Voia ca acesta să joace pentru prima dată într-o cârciumă din apropiere, cu nişte trişori mai neînsemnaţi. Steiner găsise în această îndeletnicire singura posibilitate de a-şi procura bani.

Exersară cam jumătate de oră trucul cu aşii. Atunci hoţul de buzunare se declară mulţumit şi se ridică. Era în smoking.

— Trebuie să mă car la operă. Mare premieră. Cântă Lehmann. Când e vorba de artă adevărată suntem şi noi prezenţi. Găsim totdeauna ceva de lucru. Oamenii sunt distraţi, înţelegi dumneata? Întinse mâna lui Steiner. De altfel, mi-am adus aminte: câţi bani ai dumneata?

— Treizeci şi doi de şilingi.

— Prea puţin. Fraţii de colo trebuie să vadă bani mari, la mărunţiş nu-şi vor înfige dinţii. Bagă mâna în buzunar şi scoase o hârtie de o sută de şilingi. Iată, cu asta ai să faci plata cafelei; atunci au să sosească fără îndoială. Banii îi predai apoi cârciumarului, pentru mine; mă cunoaşte. Şi acum înc-odată: joci scurt şi bagi de seamă, când soseşte careul de dame! Frânge-le gâtul!

Steiner luă hârtia.

— Dacă pierd banii, n-am să pot niciodată să ţi-i dau înapoi.

Hoţul de buzunare dădu din umeri.

Atunci, dusu-s-au. Ghinion. Dar n-ai să pierzi. Îi cunosc eu p-ăia. Şarlatani d-ăia proşti. N-au clasă. Eşti nervos?

— Nu cred.

— Ai şi mai multă şansă. Ai de colo nu ştiu că dumneata eşti iniţiat. Până să-şi dea ei seama, i-ai păcălit şi nu mai pot face mare lucru. Aşadar, servus.

— Servus.

Steiner trecu la cârciuma de peste drum. Reflecta în gând la ciudăţenia faptului: nici un om nu i-ar fi împrumutat nici un sfert din banii pe care

măsluitorul i-i dăduse fără şovăială. „Camaraderia celor decăzuţi, gândi el. Rămâne mereu aceeaşi. Slavă Domnului.”

În prima încăpere a cârciumii se juca tocmai tarock. Steiner se aşează la fereastră şi comandă un rachiu. Scoase ceremonios portofelul, în care mai băgase câteva coli de hârtie ca să pară mai plin, şi făcu plata cu hârtia de o sută.

După un minut, un bărbat uscăţiv i se adresă şi îl invită să fie al patrulea la un mic poeker. Steiner refuză plictisit. Bărbatul căută să-l convingă.

— Nu prea am timp, declară Steiner. Cel mult jumătate oră şi pentru joc asta-i prea puţin.

— Da de unde! Uscăţivul îşi arătă dantura stricată. Sunt unii care în jumătate oră şi-au făcut norocul. domule.

Steiner privi la ceilalţi doi jucători de la masa de alături.

Unul avea o faţă grasă şi chelie, celălalt era oacheş, tare păros şi avea un nas mare. Amândoi îl priveau cu indiferenţă.

— Dacă e într-adevăr vorba numai de jumătate de oră, spuse Steiner prefăcându-se că şovăie, atunci pot încerca.

— Negreşit, negreşit, replică uscăţivul.

— Şi pot să încetez când vreau?

— E limpede, dom'le. când vrei matale.

— Şi dacă am câştigat?

Buzele celui gras de la masă se strâmbară puţin. Se uită la cel oacheş semnificativ: „se pare că am prins un adevărat pui de burtă-verde.”

— Păi tocmai atunci, domnule, măcăi voios uscăţivul.

— Atunci bine. joc.

Steiner se aşează la masa lor. Grăsanul amestecă cărţile şi le împărţi. Steiner câştigă câţiva şilingi. Când veni rândul lui să le amestece, pipăi marginile cărţilor. Apoi mai amestecă o dată, pe locul unde simţise ceva. tăie cărţile, comandă o şliboviţă şi în acelaşi timp se uită sub teancul de deasupra şi văzu că era o rigă. Deci popii erau puţintel tăiaţi. Apoi amestecă iar şi făcu cărţile. După un sfert de oră, câştigase cam treizeci de şilingi.

— Foarte-bine! măcăi uscăţivul. Nu vreţi să ridicăm puţin miza?

Steiner consimţi. Câştigă şi potul următor. Apoi împărţi grăsanul cărţile. Avea mâini grăsuţe şi roz care erau de fapt prea mici pentru scamatorie. Steiner observă că o făcu, cu toate acestea, foarte iscusit. Ridică cărţile lui. Avea un brelan de dame.

— Cât? întrebă grăsanul, mestecându-şi ţigara.

— Patru, spuse Steiner. Observă că grăsanul se opri brusc, pentru că n-ar fi avut voie să cumpere decât două cărţi. Grăsanul îi aruncă patru. Steiner văzu că prima carte era a patra damă care îi lipsea lui. Firește, că acuma n-avea carte şi zvârli cărţile. Ceilalţi trei se priviră semnificativ şi ziseră şi ei „pas”.

Steiner ştia că putea numai atunci face ceva, când dă el cărţile. Prin aceasta şansele lui erau unul la trei. Hoţul de buzunare avusese dreptate; trebuia să lucreze repede înainte ca ceilalţi să observe ceva.

Făcu trucul cu aşii, dar numai simplu.

Sugătorul jucă împotriva lui şi pierdu. Steiner privi la ceas.

— Trebuie să plec. Ultimul rond.

— Stai, stai, vecine! măcăi Micul. Ceilalţi doi, nu spuseră nimic.

În turul următor, Steiner avu de la început un careu de dame. Mai cumpără o carte, un nouă. Părosul Schwartz cumpără două cârti. Steiner observă că uscăţivul arunca cu un deget rapid cărţile pe care le apuca de dedesubt.

Steiner ştia la ce trebuie să se aştepte; totuşi plăti şi mai ceru încă până la douăzeci de şilingi, şi apoi renunţă. Negriciosul îi aruncă o privire piezişă şi încasă potul.

— Dar ce carte aveai? latră uscăţivul şi descoperi repede cartea lui Steiner. Careu de dame! Şi cu astfel de carte spui pas, omul lui Dumnezeu? Păi asul făcea toţi banii din lume!

— Dar d-ta ce ai avut? întrebă el pe oacheş.

— Un brelan de rigi, răspunse acela cu obrazul strâmb.

— Ei vezi? Vezi? Ai fi câştigat, vecine! Până la ce sumă te-ai fi ridicat cu brelanul de rigi?

— Cu un brelan de rigi, mă ridic până în lună, replică Schwartz destul de mohorât

— N-am băgat de seamă, spuse Steiner. Am crezut că am numai un brelan. Am crezut că una din dame e valet.

— Aşa ceva!

Negriciosul dădea cărţile. Lui Steiner îi veni un brelan de rigi şi pe al patrulea îl cumpără. Ceru încă cincisprezece şilingi, apoi adună banii. Steiner câştigase cam 90 de şilingi şi nu mai aveau decât două tururi.

— Ce carte ai avut, vecine?

Uscăţivul încerca repede să descopere cărţile. Steiner îl lovi peste mână.

— Aşa e moda pe aici? întrebă.

— Scuză, te rog, de, curiozitatea...

La turul următor Steiner pierdu opt şilingi, nu se angajase cu mai mult. Apoi luă el cărţile şi le amestecă. Fusese foarte atent şi, amestecând acum pe rigi, făcu în aşa fel ca să-l poată servi pe grăsan luându-le de dedesubt. Reuşi. Negriciosul, ca să păstreze aparenţele, merse şi el în joc, grăsanul ceru o carte. Steiner îi dădu ultimul rigă. Grăsanul înghiţi şi schimbă o privire cu ceilalţi. Acest moment Steiner îl folosi pentru trucul lui cu aşii. Aruncă trei din cărţile lui şi se servi cu cei doi aşi care se aflau pe deasupra cărţilor.

Grăsanul începu să pluseze. Steiner îşi puse cărţile jos şi, ezitând, merse şi el. Negriciosul dublă miza. La o sută şi zece şilingi, ieşi din joc. Grăsanul ridica

jocul până la o sută cincizeci, Steiner îl susţinu. Nu era cu totul sigur. Ştia că grăsanul avea un careu de rigi, nu cunoştea însă ultima carte; dacă acesta era un Jocker, Steiner era pierdut. Uscăţivul se bâţâia pe scaunul său.

— Se poate vedea? Întinse mâna după cărţile lui Steiner.

— Nu. Steiner îşi acoperise cărţile cu mâna. Era surprins de obrăznicia asta naivă; dacă uscăţivul ar fi văzut cartea lui, ar fi telegrafiat-o imediat cu piciorul, sub masă, grăsanului.

Grăsanul deveni şovăitor. Steiner jucase până acum atât de prevăzător încât trebuia să aibă o carte mare. Steiner o observă şi ridică mai mult. La o sută optzeci, grăsanul se opri. Etala careul de rigi pe masă. Steiner respiră uşurat şi îşi descoperi careul lui de aşi.

Uscăţivul scăpă un şuier, apoi se lăsă o mare tăcere, în care timp Steiner băgă banii în buzunar.

— Mai facem un rond, spuse deodată negriciosul, aspru.

— Îmi pare rău, ripostă Steiner.

— Mai facem un rond, repetă negriciosul, scoţând bărbia în afară.

Steiner se ridica de la masă:

— Rămâne pe data viitoare. Se duse la tejghea şi plăti. Apoi îi strecură cârciumarului o bancnotă împăturită de o sută de şilingi. Dă-i-o lui Fred. Cârciumarul ridică surprins sprâncenele:

— Fred?

— Da.

— Bine. Cârciumarul rânji. Au căzut mesa, fraţii! Au vrut să prindă un peştişor şi-au dat de un rechin.

Cei trei bărbaţi stăteau în uşă.

— Mai facem un rond, spuse negriciosul şi bloca ieşirea.

Steiner îl ţintui cu privirea.

— Nu merge aşa, vecine, măcăi uscăţivul. Exclus, Sir!

— Nu e nevoie să ne prefacem, spuse Steiner. Războiul e război. Trebuie să ştii şi să pierzi o dată.

— Nu noi, replică negriciosul. Mai facem un rond.

— Sau înapoiezi banii pe care i-ai câştigat, adăugă grăsanul.

Steiner clătină capul.

— A fost un joc cinstit, spuse el cu un surâs ironic. Voi aţi ştiut ce urmăriţi şi eu am ştiut ce vreau. Bună seara.

Încercă să se strecoare printre negricios şi uscăţiv, dar simţi cu prilejul ăsta strânsoarea muşchilor negriciosului.

În clipa asta interveni cârciumarul:

— Vă rog, fără scandal în localul meu, domnii mei!

— Nici nu vreau scandal, replică Steiner. Vreau să plec.

— Mergem şi noi cu tine, spuse negriciosul. Uscăţivul şi negriciosul o luară înainte, apoi venea Steiner şi înapoia lui grăsanul. Steiner ştia că numai

negriciosul era primejdios. În clipa când negriciosul trecu pragul, Steiner făcu un pas înapoi şi repezi grăsanului una în burtă şi lovi pe negricios cu pumnul strâns ca un ciocan, cu toată puterea, în ceafă, aşa în cât acesta se împletici în jos pe scări, căzând peste uscătiv. Cu o săritură, Steiner fu afară şi o luă la fugă de-a lungul străzii, înainte ca ceilalţi să se fi dezmeticit. Ştia că era singura lui şansă, pentru că pe stradă n-ar mai fi putut să se apere împotriva a trei bărbaţi. Auzi ţipete şi strigăte în urma lui şi, fugind, întoarse privirea în urmă: dar nimeni nu-l urmărea. Fuseseră prea surprinşi.

Încetă să fugă şi ajunse cu pas obişnuit în sfârşit pe străzi mai animate. În faţa oglinzii unui magazin de mode, rămase locului şi, se privi. Măsluitor şi înşelător, gândi el, dar am jumătate paşaport. Făcu un semn cu capul şi o porni înainte.

V

Kern şedea pe zidul ce împrejmuia vechiul cimitir evreiesc şi număra banii la lumina unui felinar din stradă. Toată ziua făcuse comerţ ambulant prin împrejurime. Era un cartier sărac... dar Kern ştia că sărăcimea e îndurătoare şi nu cheamă poliţia. Câştigase treizeci şi opt de coroane. Fusese o zi bună.

Îşi băgă banii în buzunar şi încercă să descifreze numele de pe monumentul funerar ce se afla în apropierea zidului. Piatra era mâncată de vreme. „Rabin Israel Low”, zise el, apoi ”mort în timpul de demult, cu siguranţă foarte învăţat pe vremuri şi acum numai puţin fosfat de calciu acolo jos... ce părere ai tu, ce să fac acum? Să mă duc acasă mulţumit sau să încerc să speculez ca să ajung la un câştig de cincizeci de coroane?

Scoase o monedă de cinci coroane. „Ţie îţi este cam indiferent, aşa-i bătrâne? Atunci să întrebăm destinul emigranţilor, hazardul. Capul este mulţumirea, pajura, să mai negociez”.

Aruncă moneda în sus şi o prinse. Căzu din mâna lui pe mormânt. Kern escaladă zidul şi îşi ridică moneda cu băgare de seamă. „Ce e? Pajura!... Pe mormântul tău. Şi tu mă asiatule, ştii, aşadar, Rabine. Atunci dă-i drumul!” Se îndrepta spre prima casă într-o goană de parcă ar fi vrut să asedieze o cetate.

La parter nu-i deschise nimeni. Kern aşteptă puţin, apoi urcă scara. La primul etaj ieşi o jupânească drăguţă. Îi observă geanta, strâmbă buzele şi închise uşa tăcând. Kern se urcă la etajul al doilea. După ce sună de două ori, apăru în uşă un bărbat cu vesta deschisă. Kern abia începuse să vorbească, când se văzu apostrofat.

— Apă de toaletă? Parfum? Aşa o obrăznicie! Nu ştii să citeşti, omule? Mie, îndrăzneşti să-mi oferi apa ta chioară, mie, reprezentantul general al articolelor de parfumerie Leo? Ieşi afară.

Trânti uşa. Kern aprinse un chibrit şi citi firma mică de alamă de pe uşă. Era adevărat; Iosef Schimeck era angrosist de parfum, colonie şi săpun.

Kern clătină capul. „Rabine Israel Low”, murmură el. „Ce înseamnă asta? Oare ne-am înţeles greşit?”

Sună la etajul al treilea. Îi deschise uşa o femeie grasă, prietenoasă.

— Poftim înăuntru, spuse ea binevoitoare. German, nu-i aşa? Emigrant? Poftim, intră mata.

Kern o urmă în bucătărie.

— Şezi puţin, zise femeia. Eşti de bună seamă obosit.

— Nu prea.

Se întâmpla pentru prima oară în Praga să i se ofere lui Kern un scaun. Se folosi de împrejurarea asta rară şi se aşeză. Rabini, gândi el, m-am pripit. Iartă-mă, sunt tânăr, Rabine Israel. Apoi îşi despacheta geanta.

Femeia grasă stătea în faţa lui cu braţele încrucişate pe stomac şi se uita la el.

— Asta-i parfum? întrebă ea, arătând spre o sticluţă.

— Da. Kern se aşteptase ca ea să se intereseze de săpun. Ţinu sticla în sus ca pe un giuvaer. – Asta este renumitul parfum, numit Farr, produsul firmei Kern. Ceva cu totul special. Nu e ieftin cum sunt de pildă produsele parfumeriei Leo, pe care o reprezintă domnul Schimek, cel ce locuieşte sub dumneavoastră.

— Aşaa?

Kern destupă sticluţa şi o întinse femeii s-o miroasă. Apoi îi trecu cu picurătorul peste mâna grasă.

— Poftim una mai mare. Şi apoi mai am una; asta e foarte mare. Iat-o. E drept, însă, că asta costă patruzeci de coroane.

— Nu face nimic. O opresc pe asta mare., – Kern nu-şi credea urechilor. Înseamnă să câştige optsprezece coroane. Dacă luaţi sticla cea mare, atunci vă dau pe deasupra pe gratis o bucată de săpun de migdale. Declară el, entuziasmat.

— Bine. Săpunul poate fi întotdeauna întrebuinţat.

Femeia luă sticla şi săpunul şi se duse în odaia de alături. Între timp, Kern îşi împacheta geanta. Prin uşa întredeschisă pătrundea miros de carne fiartă. Kern se hotărî să-şi îngăduie în astă seară o cină îndestulătoare. Supa de la cantină nu-l sătura.

Femeia se întoarse în bucătărie.

— Aşa, mulţumesc frumos şi la revedere, spuse ea prietenoasă. Ţine şi o felie de unt cu pâine pentru drum.

— Mulţumesc. Kern se ridică şi aşteptă.

— Ce mai e? întrebă femeia.

— Da, fireşte. Kern râdea. Nu mi-aţi dat încă banii.

— Banii? Ce fel de bani?

— Cele patruzeci de coroane, zise Kern surprins.

— Aşaa? Anton! strigă femeia în odaia învecinată. Vino puţin încoace! E cineva aici care cere bani.

Un bărbat cu bretele atârnate ieşi din odaia de alături. Îşi şterse mustaţa şi mesteca. Kern observă că purta peste cămaşa asudată nişte pantaloni cu vipuşcă şi îl cuprinse o presimţire proastă.

— Bani? întrebă bărbatul răguşit, vârându-şi degetul în ureche.

— Patruzeci de coroane, replică Kern. Dar daţi-mi mai bine sticla înapoi, dacă vi se pare prea scumpă. Săpunul îl puteţi reţine.

— Aşa. aşa! Bărbatul se apropia. Mirosea a năduşeală acră şi a carne de porc proaspăt fiartă. Ia vino încoa, fiule! Se duse şi deschise larg uşa ce da spre camera alăturată. Ştii tu ce-i aia? Arată spre o haină de uniformă ce atârna pe un scaun. S-o îmbrac acum şi să mă duc cu tine la poliţie?

Kern se dădu un pas înapoi. Se şi văzu închis pentru paisprezece zile pentru comerţ clandestin.

— Am un permis de liberă şedere, zise el. Pot să vi-l arăt.

— Mai bine arată-mi autorizaţia de lucru, replică omul şi îl pironi pe Kern.

— O am la hotel.

— Atunci ne putem duce la hotel. Sau n-ar fi mai bine să rămână sticla aici, ca dar. Ce zici?

— Fie. Kern căuta uşa.

— Ia-ţi felia de pâine cu unt, zise femeia cu un zâmbet larg.

— Mulţumesc, n-am nevoie. Kern deschise uşa.

— Uită-te la el. Mai e şi nerecunoscător.

Kern trânti uşa după el şi coborî repede scara. Nu auzi râsetul zgomotos, ce urmă după fuga sa.

— Straşnic, Anton!. pufni femeia. Ai văzut, cum a şters-o? Parcă ar fi avut albine în pantaloni. Mai repede încă decât jidanul bătrân de azi după-masă. Asta precis te-a luat drept comisar şi s-a şi văzut în cuşcă.

Anton rânji.

— Păi, toţi au frică de uniformă. Chiar dacă e a unui poştaş. Norocul nostru. Nu o ducem prost, de când cu emigranţii, nu-i aşa?

O ciupi pe femeie de sân.

— Parfum bun. Ea se vârî în el. E mai bun decât apa de păr de la jidanul bătrân de azi după-masă.

Anton îşi ridică pantalonii.

— Unge-te astă-seară cu el; atunci o să mi se pară că am o contesă în pat. Mai e ceva carne în oală?

Kern sta în stradă. „Rabine Israel Low”, zise el, cam abătut către cimitir. „M-ai păcălit. Patruzeci de coroane. Ba nu, patruzeci şi trei, dacă adaugi bucata de săpun. Asta înseamnă o pagubă de neto douăzeci şi patru de coroane”.

Se întoarse la hotel.

— A fost cineva aici, să mă caute? întrebă el pe portar.

Portarul clătină capul.

— Nimeni.

— Precis, nu?

— Nu, nici măcar preşedintele Cehoslovaciei.

— Pe acela nici nu-l aştept.

Urcă scara. I se părea curios faptul că n-avea nici o veste de la tatăl său. Poate că într-adevăr nu era acolo; sau poate că intre timp a fost prins de poliţie. Se hotărî să mai aştepte câteva zile şi apoi să se mai ducă o dată la locuinţa doamnei Ekovvski.

Sus, în odaie, îl găsi pe bărbatul care răcnea noaptea. Se numea Rabo. Tocmai se dezbrăca.

— Vrei să te culci? întrebă Kern. Înainte de ora nouă? Rabe îi răspunse:

— Pentru mine e lucrul cel mai cuminte. Dorm apoi până la douăsprezece. Cam la timpul ăsta veneau ei de obicei când... Atunci mă scol şi mă aşez la fereastră pentru două ore. După aceea iau un somnifer. Îşi puse un pahar cu apă lângă pat. Ştii dumneata ce mă linişteşte cel mai mult când stau noaptea la fereastră? Recit poezii. Poezii vechi de pe vremea când umblam la şcoală.

— Poezii? întrebă mirat Kern.

— Da, simple de tot. De exemplu asta, pe care o cânţi, noaptea, copiilor:

„Obosit merg la culcare, Doamne, ceru-ţi îndurare: Eu sunt mic, tu fă-mă mare. Eu sunt slab, tu fă-mă tare. În tot locul mă-nsoţeşte, Şi de rele mă păzeşte”…

Stătea în cămaşa de noapte albă, în odaia semiîntunecată. ca un strigoi obosit, prietenos şi recita versurile cântecului de leagăn încet, cu glasul monoton, cu ochii stinşi, în noapte.

— Mă linişteşte, repetă el apoi, zâmbind. Nu ştiu cum se face, dar mă linişteşte.

— Se poate, făcu Kern.

— Pare absurd, dar într-adevăr mă linişteşte. Mă simt ca şi cum aş fi acasă.

Kern se simţi prost, se înfiora.

— Nu ştiu nici o poezie pe dinafară, zise el, le-am uitat pe toate. Mi se pare că a trecut o veşnicie de când am fost şcolar.

— Nici eu nu le mai ştiam. Dar acum mi le amintesc pe toate.

Kern dădu din cap. Apoi se sculă. Voia să iasă din cameră. Rabe putea astfel dormi şi el nu trebuia să se gândească la sine însuşi.

— Dacă aş şti ce să fac serile, zise el. De mult nu mai am ce citi. Şi nici jos nu mai am chef să stau şi să aud vorbindu-se a suta oară despre ce frumos era în Germania şi despre când se vor schimba lucrurile.

Rabe se aşează pe pat.

— Du-te la cinema. E modul cel mai plăcut să-ţi petreci seara. Când s-a terminat filmul, nu mai ştii ce-ai văzut; dar cel puţin nu te-ai gândit la nimic. El îşi scotea ciorapii. Kern îl privi, pe gânduri. ”Cinema”, zise el şi îi veni ideea că ar putea invita şi pe tânăra din odaia învecinată.

— Dumneata cunoşti persoanele de aici din hotel? Rabe îşi puse ciorapii pe scaun şi îşi muşcă degetele de la picioare.

— Câteva. De ce? Îşi privea degetele de parcă nu le mai văzuse niciodată.

— Aici, în odaia de alături?

Rabe stătea pe gânduri.

— Aici locuieşte bătrâna Schimanovska. Înaintea războiului a fost o actriţă renumită.

— Asta n-o mai cred.

Marill care stătuse câtva timp la uşă şi îi ascultase, spuse:

— El se interesează de Ruth Holland, o fată tânără, drăguţă, zise bărbatul cu ochelari. Marill fusese deputat în parlamentul german. Nu-i aşa, Kern, don Juanule?

Kern roşi.

— Curios, continuă Marill. Omul roşeşte la fapte naturale, la cele vulgare, nu. Cum ţi-au mers azi afacerile?

— O catastrofă. Am pierdut bani cu grămada.

— Atunci trebuie să mai cheltuieşti încă ceva pe deasupra. E cel mai bun mijloc ca să nu te mai şi amărăşti.

— Asta vreau să şi fac, zise Kern, vreau să mă duc la cinema.

— Bravo. Presupun că ai de gând să te duci cu Ruth Holland. Asta datorită întrebărilor dumitale.

— Nu ştiu. Nu o cunosc.

— Pe cei mai mulţi dintre oameni nu-i cunoaştem. Odată însă trebuie să începem şi cu asta. Aşa că dă-i drumul, Kern. Curajul este cea mai frumoasă podoabă a tinereţii.

— Credeţi că o să meargă cu mine?

— Nici vorbă că da. Asta-i norocul vieţii noastre păcătoase. Când te mişti între teamă şi plictiseală eşti recunoscător de orice abatere. Aşa că, lasă ruşinea de o parte şi îndrăzneşte.

— Duceţi-vă la Rialto, spuse Rabe din pat. Acolo se dă „Ma-roco”. Cu cât sunt ţările mai străine, cu atât mai uşor uiţi de gândurile tale şi te distrezi.

— Maroco e bună, declară Marill, şi pentru fete tinere.

Rabe se împacheta în pătura lui.

— Uneori doresc să pot dormi zece ani în şir.

— Ai vrea atunci să fii cu zece ani mai bătrân? întrebă Marill.

Rabe îl privi.

— Nu, zise el. Atunci copiii mei ar fi adolescenţi.

Kern bătu la uşa de alături. Un glas dinăuntru îi răspunse. Deschise uşa şi rămase îndată locului. Se găsea în faţa Schima-novskăi.

Avea înfăţişarea unei bufniţe. Cutele umflate ale feţei erau acoperite cu multă pudră albă şi îţi făcea impresia unui peisaj cu munţi înzăpeziţi. Adânciţi înăuntru, ca nişte găuri, luceau ochii negri. Ea îl ţintui pe Kern, de parcă voia în

clipa următoare să-i sară cu ghearele în obraz. Ţinea în mâini un şal roşu ca chinovarul. Deodată chipul i se schimonosi. Kern credea că voia să tabere pe el, dar peste trăsăturile ei trecu un fel de zâmbet.

— Ce doreşti, tinere prieten? întrebă ea cu un glas patetic, adânc, teatral.

— Aş dori să vorbesc cu domnişoara Holland.

Zâmbetul dispăru.

— Aşaa. Schimanovska îl privi dispreţuitor şi începu să tricoteze de zor la şalul ei roşu.

Ruth Holland şedea ghemuită în patul ei. Citea. Kern văzu că era patul cu pricina. Simţi deodată o căldură înapoia frunţii.

— Pot să vă întreb ceva?

Fata se ridică şi ieşi cu el în coridor.

— Voiam să vă întreb dacă nu vreţi să mergeţi cu mine la cinema. Am două bilete, minţi el. Ruth Holland se uită la el.

— Sau proiectaţi altceva? Poate că...

Ea clătină din cap.

— Nu, n-am nici un proiect.

— Atunci haideţi cu mine! De ce să staţi toată seara în odaie?

— Sunt obişnuită.

— Cu atât mai rău. Mie mi-a părut bine că am ieşit după două minute. Aveam impresia că vrea să mă mănânce.

Fata râse cu poftă şi părea deodată copilăroasă.

— Nu, Schimanovska arată numai aşa. În fond are o inimă bună.

— Se poate, dar nu se vede. Filmul începe peste un sfert de oră, mergem?

— Bine, zise Ruth Holland, şi se părea că, prin aceasta, ia o hotărâre.

Ajunşi la cinematograf, Kern o luă înainte.

— O clipă. Să iau biletele care mi-au fost lăsate aici.

Cumpără la casă două bilete şi nădăjduia că ea nu observase nimic. După aceea îi fu însă indiferent. Principalul era că şedea lângă el.

Sala era întunecată. Pe pânză apăru pustiul din Marracheş. Sunetul monoton al flautelor şi al tamburinelor tremura în noaptea africană, fierbinte.

Ruth Holland se rezemă de fotoliu. Acordurile muzicii căzură peste ea ca o ploaie caldă – o ploaie caldă, monotonă, din care se înălţa, chinuitor, amintirea.

Era la Nürnberg, în aprilie. În faţa ei stătea, în întuneric, studentul Herbert Binding ţinând o gazetă mototolită în mână.

— Înţelegi ce cred. Ruth?

— Da, înţeleg, Herbert. E aşa de uşor de înţeles.

Binding mototolea nervos exemplarul din „Stürmer”.

— Numele meu în gazetă, ca slugă la jidani. Ca profanator de rasă! Asta înseamnă ruina mea. Înţelegi?

— Da, Herbert

— Trebuie să scap din încurcătura asta. E în joc cariera mea. Şi gazeta o citeşte fiecare, înţelegi?

— Da, Herbert. Şi numele meu este scris acolo.

— Asta-i altceva! Ce te interesează pe tine. Tu oricum nu mai ai voie să intri în Universitate.

— Ai dreptate, Herbert.

— Aşadar ne despărţim şi nu mai este nimic între noi.

— Nimic. Şi acum rămâi cu bine. Se întoarse şi plecă.

— Aşteaptă, Ruth – ascultă, o clipă!

Ea se opri; el se apropie. Obrazul lui era atât de apropiat de al ei, încât îi simţi respiraţia.

— Ascultă, zise el. Unde te duci acum?

— Acasă.

— Dar nu ar trebui chiar aşa... el respira mai tare. Rămâne, bineînţeles, cum am vorbit. Dar ai putea totuşi... am putea... tocmai în astă seară nu-i nimeni la mine acasă, înţelegi, şi nu vom fi văzuţi. O apucă de braţ. Nu trebuie să ne despărţim chiar aşa formal, cred că am mai putea...

— Pleacă! zise ea...Imediat!

— Hai, fii cuminte, Ruth. O luă de umeri. Ea văzu chipul drăguţ, pe care-l iubise şi în care se încrezuse, nesocotită. Apoi îl lovi.

— Du-te! strigă ea în timp ce o podidiră lacrimile. Pleacă!

Binding făcu o mişcare bruscă îndărăt.

— Ce? Mă baţi? Tu pe mine? Tu putoare jidovească vrei să mă baţi pe mine? Era gata să se arunce asupra ei.

— Pleacă! ţipă ea strident.

El privi în jurul lui.

— Ţineţi gura! şuieră el. Vrei să se adune lumea? Ţi-ar conveni. Mă duc da, da, mă duc. Slavă Domnului, că am scăpat de tine!

„Quând l'amour meurt”, cânta eroina de pe ecran cu glasul ei întunecat, cânta în gălăgia şi în fumul cafenelei marocane. Ruth Holland îşi trecu mâna peste frunte.

Celelalte se succedară. Teama rudelor la care locuia – stăruinţa unchiului ca să fugă, pentru ca el să nu fie implicat – scrisoarea anonimă, în care i se comunica că în caz că nu va dispare, în trei zile, va fi plimbată prin oraş într-o maşină, pe piept şi pe spate cu câte un placat, cu părut tăiat, va fi huiduită ca profanatoare de rasă – drumul la groapa mamei – dimineaţa umedă în faţa mormântului eroilor, de pe care fu scrijelit numele tatălui ei căzut în 1916 în Flandra, pentru că fusese evreu – şi apoi plecarea grabnică peste graniţă spre Praga, în posesia câtorva bijuterii ce aparţinuseră mamei sale.

Flautele şi tamburinele de pe pânza ecranului începură iar. Cântau marşul legiunii străinilor, pentru companiile de luptători ce plecau în pustiu, pentru oamenii fără ţară şi fără patrie.

Kern se aplecă spre Ruth:

— Dumitale îţi place?

— Da...

El băgă mâna în buzunar şi îi întinse o sticluţă plată.

— Eau de Cologne, şopti el. E cald aici. Poate o să te învioreze puţin.

— Mulţumesc.

Îşi turnă câteva picături pe mână. Kern nu observă că ochii îi erau deodată înlăcrimaţi.

— Mulţumesc, spuse încă o dată.

Steiner se afla pentru a doua oară în cafeneaua „Alebarda”. Împinse chelnerului o monedă de cinci şilingi şi comandă o cafea.

— Să telefonez? întrebă chelnerul.

Steiner dădu din cap. Mai jucase încă de câteva ori în diverse localuri şi acum poseda vreo cinci sute de şilingi.

Chelnerul îi puse pe masă un teanc de gazete. Steiner desfăcu una şi începu să citească. Dar o puse imediat la o parte; îl interesa prea puţin ce se întâmpla în lume. Pentru cineva care în-nota sub apă, exista un singur gând: să se ridice la suprafaţă – îi era indiferent! ce culoare aveau peştii.

Chelnerul aduse cafeaua.

— Domnii sunt într-o oră aici. Rămase lângă masă. Frumoasă vreme azi, nu-i aşa? întrebă el.

Steiner dădu din cap şi privi pe perete o reclamă care te invita să-ţi prelungeşti viaţa, bând bere de malţ.

Chelnerul aduse pe o tăviţă un pahar cu apă.

— Adu-mi mai bine' un kirsch, zise Steiner.

— Bine. Numaidecât.

— Bea şi dumneata unul.

Chelnerul se înclină.

— Vă mulţumesc, domnul meu. Dumneavoastră aveţi înţelegere pentru noi. Asta întâlneşti rar.

— Dar de unde! replică Steiner, mă plictisesc, asta-i tot.

— Am cunoscut oameni care, atunci când se plictiseau, aveau idei mai urâte, zise chelnerul.

Bău şi scărpinându-şi gâtlejul spuse încrezător: Domnul meu, în cazul dumitale eu ştiu despre ce e vorba. Dacă-mi permiteţi să vă dau un sfat, v-aş recomanda pe austriacul mort. Mai sunt şi români morţi, ăştia sunt chiar ceva mai ieftini – dar cine cunoaste limba română?

Steiner îl privi pătrunzător.

Chelnerul lăsă gâtlejul şi începu să se scarpine la ceafă.

— Fireşte, cel mai bun ar fi un american sau un englez, zise el pe gânduri. Dar când moare un american în Austria! Şi dacă se întâmplă una ca asta, atunci doar printr-un accident de automobil, şi atunci cum să ajungi la paşaportul lui?

— Cred că un german ar fi mai bine decât un austriac. Mai greu de controlat.

— Asta-i drept. Dar nu capeţi autorizaţie de lucru. Numai de şedere. Pe când un austriac mort, poţi lucra pretutindeni în Austria.

— Până te prinde.

— Natural! Dar cine e prins în Austria? În cazul cel mai bun, omul nevinovat.

Lui Steiner îi veni să râdă:

Poţi fi câteodată şi nevinovat. Rămâne totuşi un joc periculos.

— Ei bine, domnul meu, spuse chelnerul, după cum ştiţi şi d-voastră e primejdios să te scarpini şi în nas...

— Da, dar pentru asta nu există închisoare.

Chelnerul începu să-şi maseze nasul, dar nu-şi mai vârî degetul în el. Vă vreau binele, domnul meu, eu am agonisit aici niscai experienţă. Un austriac mort e cel mai nimerit.

Către orele zece veniră cei doi negustori de paşapoarte. Unul din ei, un ins sprinten cu nişte ochi de pasăre, conducea conversaţia. Celălalt masiv şi buhăit asista, însă tăcea.

Cel vorbăreţ scoase un paşaport german.

— Ne-am informat la prietenii noştri de afaceri. Puteţi căpăta paşaportul acesta confecţionat pe numele d-voastră. Semnalmentele personale sunt şterse şi le trecem pe ale d-voastră, până la locul naşterii, fireşte; trebuie să acceptaţi ca loc de naştere Augsburg pentru că ştampila e de acolo. Asta costă în tot cazul două sute de şilingi în plus. Lucru de precizie, mă înţelegi dumneata.

— N-am atâţia bani, răspunse Steiner. Nici nu pun mare preţ pe numele meu.

— Atunci luaţi-l aşa, schimbăm numai fotografia; micul cerc al ştampilei ce trece peste fotografie vi-l facem gratuit.

— Nu mi-e de nici un folos. Vreau să muncesc. Cu paşaportul asta nu capăt autorizaţie de lucru.

Vorbitorul ridică din umeri.

— Atunci rămâne numai cel austriac. Cu acela puteţi lucra aici.

— Şi dacă se cercetează la circumscripţia poliţienească de unde a fost emis?

— Cine să întrebe? Doar dacă faci vreo boroboaţă.

— Trei sute de şilingi, propuse Steiner.

Vorbitorul se dădu înapoi cu bruscheţe:

— Avem preţuri fixe, declară el jignit. Cinci sute, nici o para mai puţin. Steiner tăcu.

— La cel german am fi putut face ceva, se ivesc mai des, dar unul austriac e foarte rar. Când îşi scoate un austriac paşaport în ţară, nu are nevoie. Şi când

pleacă el vreodată în străinătate? Mai ales acum, când s-au blocat devizele! Cu cinci sute de şilingi, e ca şi dăruit.

— Trei sute cincizeci.

Vorbitorul se aprinse.

— Trei sute cincizeci am plătit eu însumi familiei răposatului; cât crezi d-ta că merită munca noastră? Mai pune deasupra comisionului şi cheltuielile. Pietatea e scumpă, domnul meu. Ca să capeţi ceva când mormântul e încă proaspăt, trebuie să dai bani peşin! Numai banii usucă lacrimile şi fac ca durerea să devină lucru secundar! Să zicem patru sute cincizeci, împotriva intereselor noastre, dar fiindcă îmi sunteţi simpatic.

Conveniră la patru sute. Steiner scoase o fotografie din buzunar pe care o făcuse pentru un şiling, la un automat. Cei doi o luară şi plecară cu ea, iar peste un ceas aduseră paşaportul. Steiner îl plăti şi îl puse în buzunar.

— Noroc! Îi ură cel vorbăreţ. Şi nu uita: când expiră, îl putem prelungi. Spălăm data şi o modificăm. Simplu ca bună ziua. Singura dificultate e viza. Cu cât vă va trebui mai târziu, cu atât mai bine – cu atât putem prelungi data.

— Păi atunci de ce să n-o fi făcut acum?

Vorbăreţul clătină capul.

— Pentru d-voastră e mai bine aşa. Aveţi astfel un paşaport autentic pe care s-ar putea să-l fi găsit. Să schimbi o fotografie nu e atât de grav, cum e faptul de a modifica ceva scris. Şi-apoi aveţi răgaz un an. În timpul ăsta se pot întâmpla multe.

— Să sperăm.

— Vă rog cea mai mare discreţie, nu-i aşa? E în interesul nostru al tuturor. Cel mult câteodată o recomandaţie serioasă Ştiţi drumul. Atunci bună seara.

— Strezecz miecze, spuse taciturnul.

— Nu vorbeşte germana, rânji vorbăreţul la privirea întrebătoare a lui Steiner. Are însă o mână admirabilă când e vorba de ştampile. Evident, serios.

Steiner se duse la gară. Îşi lăsase acolo rucsacul în sala de bagaje. Cu o seară înainte se mutase din pensiune. Noaptea o petrecuse pe o bancă în grădina publică. Dimineaţa îşi răsese mustaţa şi se fotografiase. Se simţea plin de o satisfacţie sălbatică. Acum era lucrătorul John Huber din Graz.

Pe drum se opri. Mai avea ceva de orânduit de pe vremea când se numea Steiner. Intră la primul telefon public şi căută în cartea de telefon un număr. „Leopold Schäfer”, murmură el. „Strada Trautenau 27”. Numele se întipărise cu litere de foc în mintea lui.

Găsi numărul şi-l formă. La telefon veni o femeie.

— Sergentul Schäfer e acasă?

— Da, îl chem numaidecât.

— Nu e nevoie, replică Steiner repede. Aici e Direcţia Poliţiei de pe Bulevardul Elisabeta. La douăsprezece e o razie. Sergentul Schäfer să se prezinte aici la orele unsprezece patruzeci şi cinci. S-a înţeles?

— Da. La unsprezece patruzeci şi cinci.

— Bine.

Steiner atârnă receptorul. Strada Trautenau era o uliţă îngusta şi tăcută cu case sărăcăcioase de mici burghezi. Steiner privi cu luare aminte casa cu numărul 77. Nu se deosebea întru nimic de celelalte; dar lui i se părea deosebit de antipatică. Apoi făcu câţiva paşi îndărăt şi aşteptă.

Sergentul Schäfer venea grabnic şi important. Steiner i-o luă înainte ca să-l poată întâmpina într-un loc întunecat. Acolo îl izbi cu o lovitură puternică de umăr.

Schäfer se clătină.

— Eşti beat, omule! răcni el, nu vezi că ai în faţa dumitale un' funcţionar în exerciţiul funcţiunii?

— Nu, replică Steiner. Văd numai un jalnic pui de târâtură! Un pui de târâtură, mă-nţelegi?

Schäfer rămase un moment fără grai.

— Omule, d-ta trebuie să fii smintit! spuse apoi mai încet. Ai să mi-o plăteşti! Mişcă, hai cu mine la comisariat.

Spunând aceasta încerca să-şi scoată revolverul, dar Steiner îl izbi cu piciorul peste braţ, se apropie fulgerător şi făcu lucrul cel mai dezonorant, ce i se poate întâmpla unui bărbat: Îl plesni pe Schäfer cu latul palmei pe amândoi obrajii.

Sergentul horeai şi sări asupra lui. Steiner feri în lături, se avântă şi cu mâna stingă îi dădu lui Schäfer una în nas, care începu imediat să sângereze.

— Pui de târâtură, mârâi el. Lepădătură lamentabilă! Hoit laş!

El îi plesni buzele cu o directă uscată şi simţi dinţii gardianului trosnind sub încheieturile degetelor sale. Schäfer se clătină.

— Ajutor! strigă el cu o voce groasă şi stridentă.

— Ţine-ţi gura, mârâi Steiner, şi puse o dreaptă ascuţită sub barba lui şi cu stânga îl lovi exact în plexul solar. Schäfer scoase un orăcăit de broască şi se prăbuşi ca un stâlp la pământ.

Câteva ferestre se luminară:

— Dar ce s-a mai întâmplat? se auzi o voce.

— Nimic, replică Steiner în întuneric, un om beat!

— Să-i ia dracul pe beţivani! strigă glasul supărat. Duceţi-l la comisariat!

— Păi acolo se şi duce.

— Mai arde-i câteva peste botul de beţiv!

Fereastra se închise. Steiner rânji şi dispăru după primul colţ de stradă. Era sigur că cu faţa lui transformată, Schäfer nu-l recunoscuse prin întuneric. Mai încrucişa câteva colţuri de stradă, până ajunse într-un loc mai animat şi acolo îşi domoli pasul.

„Minunat şi în acelaşi timp să-ţi vină să verşi," Îşi zise el. Aşa, oleacă de răzbunare caraghioasă. Dar cântăreşte ani de fugă şi de oprimare! Trebuie să

foloseşti prilejul!” Se opri sub un felinar şi scoase din buzunar paşaportul. ”Johan Huber Lucrător! Tu eşti mort şi putrezeşti undeva sub pământul din Graz, dar paşaportul tău trăieşte şi e valabil la autorităţi. Eu, Iosef Steiner trăiesc, dar sunt fără paşaport şi mort pentru autorităţi. Eu risc. Să schimbăm, Johan Huber! Dă-mi viaţa ta de hârtie şi ia moartea mea fără acte! Când cei vii nu ne ajută trebuie s-o facă morţii!”

VI

Kern se întoarse la hotel sâmbătă seara. În odaia lui dâdu peste Marill care era foarte agitat. – - Iată, în sfârşit, pe cineva exclamă el. Afurisită dugheană în care tocmai astăzi nu se găseşte nici un stârv! Toţi au ieşit! Toţi se plimbă. Chiar şi blestematul ăla de hotelier!

— Dar ce s-a întâmplat?

— Nu ştii d-ta pe unde locuieşte o moaşă? Sau un doctor, vreun mamoş sau aşa ceva?

— Nu.

— Fireşte nu! Marill îl măsură cu privirea. D-ta eşti doar un om cu judecată, Kern. Hai cu mine. Cineva trebuie să rămână la femeie. Eu am să mă duc să caut moaşa. Te pricepi?

— La ce?

— Să o supraveghezi ca să nu se mişte prea mult!! Să o întreţii! Să faci ceva.

Îl trase după dânsul pe Kern, care nu înţelegea nimic din ce se întâmplă, de-a lungul coridorului în catul de jos şi deschise usa unei odăi micuţe în care se găsea numai un pat şi în el zăcea o femeie ce gemea.

— A şaptea lună! Avort sau aşa ceva! Liniştеşte-o dacă poţi! Aduc un doctor. Şi ieşise din odaie, înainte ca Kern să-i fi putut replica ceva.

Femeia din pat gemea. Kern se apropie în vârful picioarelor.

— Cu ce vă pot fi de folos?

Femeia continua să geamă. Avea părul – asudat ud leoarcă – de un blond pal şi o faţă cenuşie din care pistruii apăreau bizar de întunecaţi. Dădea ochii peste cap şi pe sub pleoapele întredeschise se vedea aproape numai albul. Buzele subţiri erau retrase, dinţii, scrâşniţi şi strinşi tare, luceau foarte albi în semiîntuneric.

— Vă pot fi de folos?

Se uită împrejur. O manta de praf, subţire şi ieftină, atârna peste un scaun ca aruncată în grabă acolo. În faţa patului odihneau o pereche de pantofi scâlciaţi. Femeia zăcea în pat îmbrăcată de parcă fusese azvârlită acolo. Pe masă se afla o sticlă cu apă şi alături de lavoar un cufăraş.

Femeia gemea. Kern nu ştia ce să facă. Femeia se zvârcolea.

Îşi aduse aminte de ceea ce îi spusese Marill şi de puţinul pe care îl ştia din Universitate şi încerca să-i apese femeii umerii, dar era ca şi cum ar fi încercat să strângă un şarpe. În timp ce el se căznea cu ea şi dânsa îi aluneca sau îl împingea, ea smulse deodată mâinile şi le înfipse cu toată puterea în braţul său.

El sta ca ferecat. Nu şi-ar fi închipuit că femeia putea avea o asemenea forţă. Ea întoarse încet capul de parcă era un şurub şi gemu înspăimântător, ca şi cum respiraţia îi venea din pământ.

Trupu-i tresări şi deodată, Kern zări sub învelitoarea ce se trăsese oleacă, o pată roşie-neagră prelingându-se, care atinse cearşaful, mărindu-se. Încercă să se libereze, dar femeia îl strângea ca într-un cleşte de fier. Ca vrăjit, Kern urmărea pata care se transforma într-o fâşie lata, până ce ajunse marginea cearşafului şi de acolo căzu jos închipuind o băltoacă neagră.

— Daţi-mi drumul! Daţi-mi drumul! Kern nu îndrăznea să clintească braţele, de teamă să nu scuture corpul femeii. Daţi-mi drumul, şuieră dinsul. Daţi-mi drumul!

Brusc, trupul femeii se moleşi. Îi dădu drumul şi căzu pe perne. Kern luă învelitoarea şi o ridică puţin. O năvală de sânge izvorî şi plescăi pe duşumea. Kern sări în sus şi fugi în odaia unde locuia Ruth Holland.

Dânsa era acolo. Şedea singurică pe pat, între cărţile ei deschise.

— Veniţi! exclamă Kern. Jos sângerează o femeie!

Alergară jos. Odaia se mai întunecase. În geamuri flacăra roşul amurgului şi arunca o lumină posomorâtă pe duşumea şi pe masă. Un reflex roşu sclipi ca un rubin în sticla de apă. Femeia sta acum cu totul liniştită. Părea că nici nu mai respiră.

Ruth Holland ridică învelitoarea. Femeia înota în sânge.

— Faceţi lumină, spuse fata.

Kern alergă la comutator. Lumina becului palid se amestecă cu roşul amurgului, închipuind o lumină tristă. În acest abur galben-roşcat, femeia zăcea în pat. Nu mai era decât un pântec diform, cu rochia suflecată sângerată, sub care picioarele moi, cu ciorapii negri alunecaţi, erau ciudat răsucite.

— Daţi-mi prosopul. Trebuie să oprim hemoragia! Poate găsiţi ceva!

Kern văzu pe Ruth suflecându-şi mânecile şi încercând să desprindă veşmintele nenorocitei femei. El îi dădu prosopul de la lavoar.

— Medicul trebuie să sosească imediat! Marill s-a dus după el.

Căuta în jur pansamente şi răsturnă grabnic cufăraşul.

— Daţi-mi ce găsiţi, îl îndemnă Ruth.

Pe jos zăcea un morman de rufărie de sugaci – cămăşuţe scutece, cârpe şi, printre ele, jachetele tricotate din lână roşie şi bleu pal, garnisite cu panglică şi mătase. Una era neterminată şi în ea mai erau andrelele. Un ghem de lână albastră, moale, căzu afară şi se rostogoli fără larmă pe duşumea.

— Daţi-le încoace! Ruth azvârli prosopul plin de sânge. Kern îi dădu scutecele şi cârpele. Apoi auzi paşi pe scară. Imediat după aceea uşa se deschise şi Marill intră cu doctorul.

— Dar, pentru Dumnezeu – ce s-a întâmplat?

Medicul făcu un pas mare, o dădu de o parte pe Ruth Holland şi se aplecă peste femeie. Pe urmă se întoarse spre Marill: Chemaţi numaidecât numărul 21G7. Să vină Braun grabnic, aducând cu dânsul totul pentru narcoză, operaţia Braxton-Hicks. Înţeles? În afară de aceasta tot ce e necesar pentru oprirea hemoragiei.

— Bine!

Doctorul se uită în juru-i.

— Puteţi pleca! i se adresă el lui Kern. Domnişoara rămâne aici. Aduceţi apă. Daţi-mi geanta mea.

Cel de al doilea doctor veni peste zece minute. Cu ajutorul lui Kern şi al câtorva oameni ce veniseră între timp, încăperea de lângă odaia unde zăcea femeia fu transformată în sală de cperaţie. Paturile fură trase la o parte, mesele alăturate şi pregătite instrumentele.

Hotelierul aduse cele mai puternice becuri pe care le avea şi le montă în lămpi.

— Mai repede, mai repede. Zoriţi-vă.

Primul medic fierbea de nerăbdare. Îşi trase halatul alb pe umeri şi lăsă să i-l încheie Ruth Holland.

— Ia-ţi şi d-ta unul! Şi îi aruncă un halat. Poate avem nevoie de d-ta aici. Poţi vedea sânge? Nu ţi se face rău?

— Nu.

— Bun! Bravo!

— Poate pot fi şi eu de vreun folos, se oferi Kern. Am două semestre de medicină.

— Deocamdată nu. Doctorul se uita după instrumente. Putem începe?

Lumina se reflecta în chelia lui. Uşa se deschise larg. Patru bărbaţi aduceau pe coridor patul cu femeia ce scâncea încet. Femeia avea ochii larg deschişi. Buzele îi erau decolorate.

— Repede! Apucaţi! se răsti doctorul. Ridicaţi-o în sus. Cu binişorul, băgaţi de seamă, ce dracu!

Femeia era grea. Lui Kern îi era fruntea brobonită de sudoare. Privirea lui o întâlni pe aceea a lui Ruth. Era palidă, dar liniştită, însă atât de schimbată că abia o mai recunoştea. Se identificase cu femeia sângerândă.

— Aşa! Să iasă afară toţi cei ce n-au treabă aici, se răsti doctorul chel. Luă mâna femeii... Nu doare. E ceva foarte uşor. Avea pe neaşteptate vocea unei mame.

— Copilul să trăiască – şopti femeia.

— Amândoi, replică doctorul blând.

— Copilul...

— Îl răsucim puţin numai ca să-i îndreptăm poziţia umărului. Apoi vine ca fulgerul. Numai să fii liniştită, foarte liniştită. Narcoză!

Kern rămase cu Marill şi alţi câţiva în odaia de unde fusese scoasă femeia. Aşteptau să fie utilizaţi. De alături se auzi înăbuşit murmurul medicilor. Pe duşumea erau risipite jachetele tricotate, roz şi bleu.

— O naştere, zise Marill către Kern, aşa se petrec lucrurile când vii pe lume;... sânge, sânge şi ţipete! Înţelegi Kern?

— Da.

— Nu, zise Marill. Nici dumneata, nici eu. Numai o femeie înţelege. Nu te simţi ca un porc?

— Nu. declară Kern.

— Aşa? Dar eu da! Marill îşi şterse ochelarii şi se uită la Kern. Te-ai culcat vreodată cu o femeie? Nu! Căci altfel te-ai fi simţit şi dumneata ca un porc. Nu se poate căpăta rachiu?

Din fundul odăii se ivi chelnerul.

— Adu o jumătate sticlă de rachiu! zise Marill. Da, da, am banii necesari. Adu-l!

Chelnerul dispăru. Odată cu el şi hotelierul. Cei doi bărbaţi rămaseră singuri.

— Hai să ne aşezăm la fereastră, zise Marill. Arătând amurgul, adăugă: Frumos nu?

Kern dădu din cap.

— Da, zise Marill, toate laolaltă. Jos acolo în grădină ce e aia? Liliac?

— Da.

— Liliac şi ether, sânge şi rachiu, de... noroc! Trăim într-o răsturnare a tuturor valorilor.

— Am adus patru pahare, domnule Marill, zise chelnerul punând tava pe masă. Am gândit că poate cei de alături...

— Bine.

Marill turnă două pahare pline.

— Bei, Kern?

— Puţin.

— Un viciu ovreiesc! Abstinenţa. În schimb înţeleg mai bine femeile. Dar femeile nici nu vor să fie înţelese. Noroc!

— Noroc!

Kern goli paharul. După aceea se simţi mai bine.

— E vorba numai de o naştere prematură? întrebă el.

— Da. Cu patru săptămâni mai devreme. Surmenaj: călătoria, schimbarea trenurilor, agitaţia, alergatul de colo-colo. Înţelegi dumneata? Toate astea n-ar trebui să le facă o femeie în condiţiile astea.

— Şi de ce a făcut-o?

— De ce?... Pentru că a vrut ca progenitura să fie cehă. Pentru că n-a vrut să fie scuipată şi înjurată „ca un jidan împuţit”, începând din şcoală.

— Înţeleg, zise Kern. Bărbatul ei unde se află?

— Bărbatul ei a fost pus la răcoare acum câteva săptămâni. Pentru ce? Fiindcă avea o prăvălie şi era mai priceput şi mai harnic decât concurentul său. Ce faci, când eşti concurent? Te duci şi-l denunţi pe cel harnic... că vorbeşte ca un trădător de ţară, că înjură guvernul, sau că are idei comuniste. Urmează arestarea concurentului... şi preiei tu toată clientela lui. Ai înţeles?

— Cunoşteam povestea asta, zise Kern.

Marill îşi bău paharul. Un veac aspru. Pacea se stabilizează cu tunuri şi bombardiere, umanitatea cu lagăre de concentrare şi pogromuri, Kern. Astăzi agresorul este păzitorul păcii, iar cel bătut şi aţâţat e târâie-brâul. Şi trăiesc popoare multe care cred toate acestea”.

După jumătate de oră se auzi de alături un ţipăt subţire, ca un orăcăit.

— Ei drăcie! spuse Marill. Au reuşit! Un ceh mai mult pe lume. Să bem, Kern! Pentru marele mister al lumii! Naşterea! Ştii dumneata, de ce este un mister? Pentru că mai târziu, trebuie să mori. Vivat!

Uşa se deschise. Al doilea medic intră. Era stropit cu sânge şi năduşit. Ţinea în mâini ceva roşu ca racul, ceva ce orăcăia şi pe care îl bătea uşor pe spate.

— Trăieşte! Nu-i ceva pe aici? Apucă o grămăjoară de cârpe. La nevoie sunt bune... domnişoară!

Dădu copilul şi cârpele lui Ruth.

— Îl îmbăiezi şi îl înfăşori... nu prea strâns... bătrâna, gazda ştie cum se procedează... numai scoate-l repede din mirosul ăsta de ether... lasă-l în baie, domnişoară.

Ruth luă copilul în braţe. I se părea lui Kern că ochii ei erau de două ori mai mari ca de obicei.

Medicul se aşeză la masă.

— Mai aveţi coniac? Marill îi turnă un pahar şi-l întrebă:

— De fapt cum se simte un medic când află că în fiecare zi se construiesc noi bombardiere şi tunuri, dar spitale nu?

Doctorul ridică privirea.

— Cum? Ca şi cum te-ai căca pe tine. Tocmai aşa! Frumoasă ţintă: Cârpeşti pacienţii cu cel mai mare meşteşug, ca pe urmă să fie rupţi în bucăţi, în mod barbar. De ce n-am ucide pruncii de la început? E mult mai simplu.

— Ei, dragul meu, replică deputatul Marill. Să ucizi copii, ar însemna crimă. Să ucizi adulţi, asta e treaba onoarei naţionale.

— În viitorul război vor lua parte şi destule femei şi copii, mormăi doctorul. Stârpim holera... şi ea nu e decât o boală inofensivă pe lângă război.

— Braun! strigă medicul din odaia alăturată. Vino repede!

— Vin!

— Hm! Afurisită treabă! Pare-se că merge greu. făcu Mariil. Braun se înapoie după câteva minute.

— Ruptură în gâtul mitrei, zise sec. Nu se poate face nimic. Femeia pierde tot sângele.

— Nu se poate face nimic?

— Nimic. Am încercat de toate. Hemoragia nu încetează.

— Nu se poate face o transfuzie? întrebă Ruth de lângă uşă. Aţi putea lua sânge de la mine.

Medicul clătină din cap.

— Nu foloseşte la nimic fetiţo. Dacă nu încetează...

Se duse iar în odaia alăturată. Uşa rămase deschisă. Cei trei oameni şedeau tăcuţi. Sosi chelnerul.

— Să strâng aici?

— Nu.

— Vrei să bei puţin? întrebă Marill pe Ruth.

Ea clătină capul.

— Totuşi, ia puţin. E mai bine.

Îi turnă o jumătate de pahar. Se întunecase. La orizont, scânteia pe acoperişuri ultima lumină verde palid şi portocalie. Luna plutea palidă şi găurită ca o monedă de alamă, veche. Din stradă se auzeau glasuri zgomotoase, vesele.

Kern îşi aminti deodată de Steiner şi de ceea ce spusese: Când moare cineva lângă tine, tu nu o simţi. Iată nenorocirea lumii. Mila nu este o durere. Compătimirea este o ascunsă bucurie în faţa nenorocirii altuia. Uşurarea că nu eşti tu însuţi în cauză sau cineva pe care-l iubeşti. Privi spre Ruth. Nu-i mai putea vedea faţa.

Marill asculta cu atenţie.

— Dar ce-i asta?

Un sunet de vioară lung şi plin vibra prin noaptea ce se lăsa. Se stinse, apoi merse din nou crescendo, sui învingător, semeţ şi apoi începură să se înalţe arpegii din ce în ce mai delicate şi se auzi o melodie simplă şi tristă ca seara ce apunea.

— Se aude de aici. din hotel, zise Marill iscodind pe fereastră. E peste noi, la etajul al patrulea.

— Cred că îl cunosc, replică Kern. Este un violonist pe care l-am mai auzit odată. N-am ştiut că locuieşte şi el aici.

— Nu e un simplu viorist. E ceva mai mult.

— Să mă urc să-l rog să înceteze?

— De ce?

Kern făcu o mişcare spre uşă. Ochelarii lui Marill străluceau.

— Nu, la ce? Poţi oricând să fii trist. Şi moartea e pretutindeni. Astea merg toate laolaltă.

Şedeau şi ascultau. Dură mult până veni Braun din odaia învecinată.

— S-a sfârşit, spuse el. *Existus*. Nu şi-a dat seama. Ştia numai că s-a născut copilul. Atât am mai putut să-i spunem.

Cei trei oameni se ridicară de la masă.

— Putem s-o ducem înapoi, spuse Braun. Odaia de alături e reclamată.

Femeia zăcea albă şi pe neaşteptate subţire în camera devastată. Pe jos: cârpe pline de sânge, tampoane şi găleţi cu sânge şi vată. Zăcea acolo cu un obraz străin, sever şi nu-i mai păsa de nimic. Medicul cu chelie, care se mişca în jurul ei, făcea în comparaţie cu moartea o impresie indecentă. Lângă liniştea desăvârşirii dăinuia viaţa mistuitoare, suculentă, strivitoare, eliminatoare.

— Lăsaţi-o acoperită, spuse doctorul. Mai bine să nu vedeţi restul. E şi aşa prea mult pentru dumneata, duduită, nu-i aşa?

;: Ruth clătină capul.

— Te-ai ţinut bine. N-ai spus nici cârc. Ştii. Braun, ce-mi vine să fac acum? Îmi vine să mă spânzur de prima fereastră.

— Aţi scos copilul viu: a fost o intervenţie strălucită.

— M-aş spânzura! Ştiu că noi am făcut tot ce s-a putut, că nu era în putinţa noastră s-o salvăm şi totuşi aş fi în stare să mă spânzur.

Faţa lui roşie, cărnoasă peste gulerul bluzei însângerate, se congestiona de mânie. Sunt douăzeci de ani de când lucrez şi, de fiecare dată când îmi scapă unul, îmi vine să mă spânzur. E prea idiot. Se îndreptă spre Kern şi îi spuse: Scoate-mi, te rog, ţigările din buzunarul din stânga şi bagă-mi una în gură. Da, duduită, ştiu ce gândeşti dumneata. Aşa, şi acum aprinde-mi-o. Mă duc să mă spăl. Îşi pironi mânuşile de cauciuc, ca şi cum, ele ar fi fost vinovate de tot ce se întâmplase, şi o luă greoi spre baie.

Scoaseră moarta cu patul pe coridor şi de acolo o duseră înapoi în odaia ei. În coridor stăteau câţiva oameni ce locuiau în odaia cea mare.

— N-ar fi putut s-o ducă la spital? întrebă o femeie uscăţivă.

— Nu, răspunse Marill, căci am fi făcut-o.

— Şi acum rămâne aici toată noaptea? Cu o moartă alături... cine o să mai poată dormi?!

— Atunci rămâi trează, bunico, replică Marill.

— Eu nu sunt bunică, bufni femeia.

— Asta se vede.

Femeia îi aruncă o privire mânioasă.

— Şi cine deretică odaia? Mirosul ăsta n-o să iasă de aici. Aţi fi putut lua odaia de alături, numărul 10.

— Vezi, Ruth, se adresă Marill fetei. Femeia de lângă noi este moartă. Copilul ar fi avut nevoie de ea şi poate şi bărbatul. Dar scobitoarea asta stearpă trăieşte. Va îmbătrâni probabil tare. tare, în necazul semenilor ei. E una din enigmele pe care n-o poţi rezolva niciodată.

— Răul e vârtos, ţine mai mult, ripostă Ruth, întunecată.

Marill o măsură cu privirea.

— De unde o ştii?

— Azi e uşor de ştiut.

Marill nu mai răspunse nimic. O privea numai. În clipa asta intrară cei doi medici.

— Copilul e la hotelieră, spuse cel chel. Va fi luat de aici. Telefonez imediat pentru asta şi pentru femeie. Aţi cunoscut-o mai de aproape?

Marill clătină capul.

— A venit abia de trei zile. Am vorbit doar o dată cu ea.

Doctorii plecară. Marill scotoci cufărul moartei. Găsi numai lucruri de copil, o rochiţă albastră, ceva rufărie şi un titirez colorat. Împacheta lucrurile la loc.

— Ce curios, cum au murit deodată şi lucruşoarele astea…

În geanta de mână a moartei, găsi un paşaport şi un buletin de înscriere al Poliţiei din Frankfurt pe Oder. Îl ţinu în lumină: „Katarina Hirschfeld, născută Brinkmann din Munster, născută în 17 Martie 1901”.

Se sculă şi privi moarta, – părul bălai şi îngustul şi asprul obraz westfalic. „Katarina Kirschfeid, născută Brinkmann”.

Se uită din nou în paşaport.

— Valabil încă trei ani, murmură el. Trei ani. Trei ani pentru altul. Buletinul de înscriere ajunge pentru formalităţile de înmormântare.

Vârî actele în buzunar.

— Aranjez eu totul, îi spuse lui Kern. Trebuie să-i aprindem o lumânare la cap. Nu ştiu... ar trebui să mai rămânem niţeluş cu ea. Fireşte, nu e de nici un folos – dar curios, – am simţământul că ar trebui să mai zăbovim oleacă lângă ea.

— Eu rămân aici, replică Ruth.

— Şi eu.

— Bine. Atunci viu mai târziu şi o ridic.

Luna crescu şi deveni mai luminoasă. Noaptea se naica largă şi de un albastru întunecat, aducând în odaie mireasmă de pământ şi de petale înflorite.

Kern sta cu Ruth la fereastră. Avea senzaţia că a fost plecat departe şi s-a reîntors. Întunecate în el mai erau spaima lehuzei şi corpul ei spasmodic şi sângerat. Auzea uşoara respiraţie a copilandrei de lângă el şi privea gura ei tânără şi blândă. El ştiu deodată că şi ea aparţine acelei întunecate enigme pe care iubirea o împrejmuieşte cu un inel de groază; el presimţea că şi noaptea aparţine aceluiaşi mister şi florile şi puternicul miros al pământului şi dulcele sunet de vioară de pe acoperişuri, ştia că dacă s-ar întoarce în lumina pâlpâitoare a luminării îl va pironi masca galbenă a morţii – şi de aceea cu atât mai mult simţea fierbinţeala sub pielea lui, ce îl făcea să se înfioare şi îl făcea să caute căldură, numai căldură şi nimic altceva decât căldură.

Era ca şi cum o mână străină îi lua mâna lui şi o aşeza pe umerii seducători şi tineri de lângă el.

VII

Marill şedea pe terasa de ciment a hotelului şi îşi făcea vint cu un ziar. Avea lingă el câteva cărţi.

— Vino încoace, Kern, strigă el. Se apropie seara, atunci animalul caută singurătatea şi omul societatea. Ce e cu permisul de liberă şedere?

— Încă o săptămână. Kern se aşează lângă el.

— O săptămână în închisoare e lungă: În libertate, scurtă. Marill lovi cu mâna cărţile din faţa lui: Emigrarea te instruieşte, învăţ la bătrâneţe franceza şi engleza.

— Uneori nu pot să mai aud cuvântul de emigrant, spuse Kern, necăjit.

Marill râse:

— Prostii! Eşti în cea mai bună societate. Dante a fost emigrant. Schiller a fost silit să-şi părăsească ţara. Heine şi Victor Hugo la fel. Ăştia-s câţiva. Uite, sus pe palida noastră soră, luna... O emigrantă a pământului. Şi însuşi pământul este un vechi peregrin al soarelui. El clipi din ochi. Poate că ar fi fost mai bine dacă emigraţia asta n-ar fi avut loc şi noi am mai pluti pe aici ca gaze inflamabile. Sau ca pete de soare. Nu eşti de aceeaşi părere?

— Nu, răspunse Kern.

— Într-adevăr. Marill îşi făcu din nou vânt cu gazeta. Şti ce am citit recent?

— Că evreii sunt de vină că nu plouă?

— Nu.

— Că o schijă de grenadă înseamnă o fericire deplină pentru un bărbat adevărat.

— Nici asta nu.

— Că evreii de-aia îs bolşevici fiindcă aleargă nesăţioşi după avere.

— Nu e rău! Continuă.

— Că Isus era arian. Fiul nelegitim al unui legionar german...

Merill râse.

— Nu, n-ai să ghiceşti. Anunţuri de căsătorie. Ascultă aici: „Unde este plăcutul şi simpaticul bărbat care vrea să mă facă fericită? Domnişoara, identică sentimente adânci, caracter nobil şi distins, cu dragoste pentru tot ce e bun şi frumos, cu cunoştinţe de rangul întâi în branşa hotelieră caută suflet asemănător între 35 şi 40 de ani cu bună situaţie socială”... El ridică privirea: „Între 35 şi 40”! Patruzeci şi unu nu mai merge. Sau aici: „Unde te găsesc, completarea mea?” Sau să-l luăm pe ăsta: „Fire senină, adânc pătrunzătoare, lady şi gospodină cu aripile nefrânte de micimile zilei, temperament, frumuseţe, spirituală şi spirit de camaraderie, îşi doreşte gentleman cu venit corespunzător, iubitor de sport şi de artă şi totodată un băiat bun”. Sau altul: „Sufleteşte solidar, bărbat de 50 de ani însingurat, natură senzitivă, arătând mai tânăr, orfan de tată şi de mamă...” Marill se opri. Orfan de ambii părinţi la 50 de ani ce făptură vrednică de compătimire!

— Priveşte, dragul meu! zise Marill lui Kern arătându-i ziarul: Două pagini! În fiece săptămână două pagini pline numai într-un singur ziar. Uită-te numai la titluri; 'cum mai' mişună de suflete, de bunătate, de camaraderie, dragoste şi prietenie. Un adevărat paradis! Grădina edenică în pustiul politicii! Asta însufleţeşte şi înviorează! Din lucruri de astea ne putem da seama că în timpurile acestea mizerabile mai există oameni buni... Aruncă ziarele. De ce să nu stea odată scris: „Comandantul unui lagăr de concentrare caracter profund, suflet delicat...”

— De bună seamă că el se crede aşa.

— Fireşte! Cu cât omul e mai primitiv, cu atât se crede mai bun, asta o poţi constata din anunţurile de azi... Asta le dă – Marill râse sarcastic – puterea de a lovi şi convingerea oarbă, îndoiala şi toleranţa sunt însuşirile omului de cultură. Din cauza asta se prăpădeşte el. Vechea trudă a lui Sisif. Una din cele mai profunde parabole ale Omenirii.

— Domnule Kern, vă caută cineva, îl vesti deodată picolul hotelului. Nu pare să fie poliţia.

Kern se ridică repede.

— Bine, vin.

Nu-l recunoscu de la prima ochire pe bătrânul vârstnic şi nevoiaş. I se părea că vede o prezentare fotografică ştearsă pe o sticlă mată ale cărei trăsături se accentuau cu-ncetul şi luau expresia familială.

— Tată! exclamă el apoi adânc înspăimântat.

— Da, Ludwig.

Bătrânul Kern îşi şterse sudoarea de pe frunte.

— Cald e, spuse dânsul cu un zâmbet obosit.

— Da, foarte cald. Hai să intrăm aici în odaia asta cu pian. aici e răcoare.

Se aşezară. Kern se ridică însă imediat ca să aducă tatălui său o limonada. Era foarte îngrijorat.

— Nu ne-am văzut de mult tată, spuse el, cu precauţie, când se întoarse.

Bătrânul Kern dădu din cap.

— Poţi rămâne aici, Ludwig?

— Cred că nu. Tu îi cunoşti. Sunt foarte cumsecade. Paisprezece zile permis de şedere şi poate două-trei zile pe deasupra – dar apoi... s-a isprăvit.

— Şi vrei să stai apoi ilegal?

— Nu tată. Sunt prea mulţi emigranţi aici. N-o ştiam. Am să văd, am să fac în aşa fel să mă pot reîntoarce la Viena. Acolo te poţi da mai uşor la fund. Dar tu, tu ce faci.

— Am fost bolnav, Ludwig. Gripă. M-am sculat din pat abia de câteva zile.

— Aşa... Kern respiră uşurat. Ai fost bolnav! Şi acum eşti complet restabilit?

— Da, vezi doar...

— Şi ce învârteşti, tată?

— M-am adăpostit undeva.

— Eşti bine păzit; şi Kern surâse.

Bătrânul îl privi atât de chinuit şi sfios că, Kern fu surprins:

— Nu-ţi merge bine, tată?

— Bine, Ludwig, ce înseamnă bine pentru noi? Niţică odihnă şi cu asta eşti mulţumit. Fac şi o treabă, nu e lucru mare, dar e o ocupaţie: ţin contabilitatea la un depozit de cărbuni.

— Da asta e grozav. Şi cât câştigi acolo?

— Nu câştig nimic, numai bani de buzunar. Mi se dă numai masă şi locuinţă.

— Şi asta e ceva. Mâine vin să-ţi fac o vizită, tată.

— Da... Da... sau pot să vin eu la tine, aici.

— Dar pentru ce să alergi? Vin eu...

— Ludwig... Bătrânul înghiţi în sec. Mi-ar place mai mult să vin eu aici.

Kern îl privi uimit. Şi dintr-o dată înţelese totul. Femeia voinică din uşă... inima lui bătu o clipă ca un ciocan între coaste. Voia să sară în sus să-l ia pe tatăl său şi să fugă cu el, se gândi, ca într-un vârtej la maică-sa, la Dresda, la liniştitele dimineţi duminicale, când erau împreună... apoi văzu în faţa lui pe bărbatul crunt lovit de soartă, care îl privea cu o umilinţă înspăimântătoare – şi îşi zise: Ruinat! S-a isprăvit! Şi spasmul lui se ostoi şi nu mai fu decât o nemăsurată milă.

— M-au expulzat de două ori, Ludwig. Eram numai de o zi aici şi m-au descoperit. N-au fost răi. Dar nu pot să ne ţină pe toţi aici. M-am îmbolnăvit, ploua întruna. Pneumonie cu recidivă. Şi asta... m-a îngrijit... altfel m-aş fi prăpădit, Ludwig. Şi are intenţii bune.

— Sigur, tată, răspunse Kern liniştit!.

— Lucrez şi eu câte ceva. Îmi câştig întreţinerea. Nu-i chiar aşa.. ştii – nu-i... Dar nu mai pot dormi pe bănci şi să am mereu frică, Ludwig...

— Înţeleg foarte bine, tată.

Bătrânul privi înaintea lui.

— Mă gândesc câteodată că mama ar trebui să divorţeze, atunci s-ar putea întoarce în Germania.

— Ai dori tu asta?

— Nu. nu pentru mine. Pentru dânsa. Eu îs doară vinovat de totul. Dacă divorţează de mine, se poate reîntoarce. Eu îs vinovat. Şi faţă de tine mă simt vinovat. Din cauza mea nu mai ai patrie.

Kern era profund îndurerat. Asta nu mai era tatăl lui senin şi vesel de la Dresda – era un bărbat vârstnic, înduioşător şi neajutorat, care era înrudit cu el şi care nu mai era în stare să ţină piept cu viaţa. El se sculă şi în zăpăceala lui făcu cu tatăl său ce nu mai făcuse niciodată. Îl luă de umerii lui înguşti şi încovoiaţi şi îl sărută.

— Ai înţeles-o, Ludwig? şopti Siegmund Kern.

— Da, tată, nu face nimic tată. nu face nimic. Îl bătu cu latul palmei pe spatele osos şi privi, peste umărul lui, la tabloul de deasupra pianului ce înfăţişa topirea zăpezii în Tirol.

— Acum mă duc.

— Da.

— Vreau numai să-ţi plătesc lămâia. Ţi-am adus şi o cutie cu ţigări. Te-ai făcut mare, Ludwig, mare şi robust.

Da, şi tu bătrân şi tremurător, gândi Kern. De-aş avea numai pe unul din aceia care te-au adus în halul ăsta, să-i zdrobesc obrazul tâmp de om bine hrănit şi mulţumit...

— Şi tu te-ai păstrat bine, tată, îi explică el. Lămâia e plătită. Câştig ceva bani acum şi ştii cu ce? Cu vechile şi propriile noastre produse, cu cremă de migdale şi cu colonia de Farr. Un droghist de aici de la care o cumpăr mai are încă un stoc din ea.

Ochii lui Siegmund Kern se însufleţiră puţin. Apoi surâse trist.,.Şi tu trebuie să faci cu ea comerţ ambulant. Trebuie să mi-o ierţi, Ludwig".

— Ei asta-i acum! Kern înghiţi în sec şi simţi cum ceva cald i se suie în gât. E cea mai bună şcoală din lume, tată. Înveţi viaţa de la sursă şi înveţi să cunoşti oameni, astfel că nu mai poţi fi înşelat niciodată.

— Numai să nu te îmbolnăveşti.

— Dimpotrivă, sunt foarte călit.

Ieşiră împreună.

— Tu ai atât de multă nădejde, Kern. „Dumnezeule, el îi spune nădejde", cugetă Kern.

— Lasă, se aranjează iarăşi toate. Îl încredinţa el pe tatăl său. Aşa nu poate să mai meargă.

— Da... Bătrânul privi înaintea lui. Ludwig, grăi el încetişor, când vom fi iar împreună, şi când mama va fi şi ea cu noi, făcu o sforţare, atunci vom uita toate astea, nu ne mai gândim la ele. nu-i aşa?

Vorbea încet şi naiv şi încrezător, era ca şi ciripitul unei păsări obosite.

— Fără mine, ai fi putut studia, Ludwig, spuse oarecum tânguitor şi mecanic ca cineva care a meditat atât de des încât conştiinţa vinovăţiei a căpătat cu timpul ceva automatic.

— Fără tine n-aş fi în viaţă, tată, ripostă Kern.

— Rămâi cu bine, Ludwig. Nu vrei să iei ţigările? Sunt doară tatăl tău, aş dori bucuros să-ţi dau ceva.

— Bine, tată, le reţin.

— Nu mă uita de tot, spuse bătrânul şi buzele lui tremurară deodată. Am avut intenţii bune. Părea că nu se poate despărţi de numele ăsta. Îl repeta mereu şi mereu. Chiar dacă n-am dus-o la bun sfârşit, Ludwig. Voiam să vă port de grijă, Ludwig.

— Ne-ai purtat de grijă cât ai putut.

— Ei acum mă duc. Toate cele bune, copilul meu.

Copilul, gândi Kern. Cine din noi e copilul? Îl văzu pe tatăl său coborând încetişor strada. Îi promisese că îi va scrie şi îl va revedea, dar ştia că e ultima dată când îl vede. Îl urmări cu ochii larg deschişi până ce dispăru din raza vederii sale. Apoi se înstăpâni pustiul.

Se întoarse în odaie. Pe terasă şedea Marill şi continua cu o expresie de scârbă şi batjocură, lectura ziarelor. E ciudat cât de repede se poate nărui ceva, reflecta Kern – în timp ce celălalt citea gazeta. Orfan, ca un bicentenar – surâse spasmodic şi cu un amar sarcasm, orfan de ambii părinţi... de parcă n-ai putea fi, fără ca părinţii să fie morţi.

Peste trei zile Ruth Holland plecă la Viena. Primise o telegramă de la o prietenă la care putea locui şi voia să încerce să caute de lucru şi să se înscrie în Universitate.

În seara plecării sale, se duse cu Kern la restaurantul „La purcelul negru”. Amândoi mâncaseră până atunci la Ospătăria populară; ultima lor seară, Kern propusese să şi-o petreacă în mod special.

„Purcelul negru” era un local mic şi plin de fum, ieftin dar foarte bun. Lui Kern i-l recomandase Marill. Îi indicase şi preţurile exacte cât şi specialităţile restaurantului, recomandându-i, gulaş de viţel. Kern îşi numărase banii şi se socotise, astfel că îi mai rămâneau şi de plăcintă cu brânză, ca desert. Ruth îi spusese odată că era prăjitura ei preferată. Când sosiră, îi aştepta o surpriză neplăcută: se isprăvise gulaşul. Veniseră prea târziu. Kern consultă cu băgare de seamă lista. Aproape toate celelalte bucate erau scumpe. Lângă el chelnerul repeta mereu acelaşi lucru: varză cu carne afumată, cotlete de purcel cu salată, tocăniţă de găină, ficat proaspăt de gâscă.

Ficat de gâscă îşi zise Kern... nerodul pare să ne ia drept nişte multimilionari. El îi întinse lui Ruth lista.

— Ce doreşti să iei în loc de gulaş? Socotise că dacă ar lua cotlete, nu mai rămâneau bani de plăcintă.

Ruth aruncă o privire pe listă.

— Cârnăciori cu salată de cartofi”; răspunse dânsa. Era cea mai ieftină mâncare.

— Exclus, declară Kern. Asta nu e masă de adio.

— Îi mănânc cu plăcere. După supa de la Ospătăria populară, constituie o sărbătoare.

— Şi ce ai spune de o sărbătoare cu cotlete de purcel?

— Prea scumpe.

— Chelnăr, două cotlete de purcel, dar mari. comandă Kern.

— Sunt toate la fel, ripostă chelnerul.

— Ce luaţi înainte? Supă, Hors d'oeuvre, piftie?

— Nimic, spuse Ruth înainte ca Kern s-o fi putut întreba.

Mai comandară o carafă de vin ieftin, apoi chelnerul se depărta dispreţuitor – de parcă ar fi bănuit că lui Kern îi şi lipsea jumătatea de coroană din bacşişul cuvenit lui.

Localul era aproape gol. La o masă într-un colţ luase loc încă un client. Era un bărbat cu monoclu şi cu obrazul roşu şi lat, însemnat de nişte urme de tăieturi de sabie. Şedea în faţa unei halbe de bere şi pironea cu privirea pe Kern şi Ruth.

— Păcat că stă ăla acolo, spuse Kern.

Ruth înclină capul.

— Cel puţin dacă ar fi altcineva! Dar ăsta... ăsta aminteşte un...

— Da, ăsta, hotărât, nu e emigrant, constată Kern. Mai curând contrariul.

— N-avem decât să nu ne uităm într-acolo.

— Nu ştiu ce Dumnezeu vrea, spuse el înciudat. Nu ne slăbeşte din ochi.

— Poate e un agent de la Gestapo. Am auzit că aici mişună agenţii.

— Să mă duc la el şi să-l întreb, în rond, ce vrea?

— Nu! Ruth puse înspăimântată mâna pe braţul lui Kern. Cotletele sosiră. Erau bine fripte şi fragede şi garnisite cu salată verde şi proaspătă. Cu toate acestea nu le tihniră; erau nelinişţiţi.

— Nu poate să fie aici pentru noi, spuse Kern. N-a ştiut nimeni că vom veni să mâncăm aici.

— Asta nu, replică Ruth. Poate că era din întâmplare aici. Dar ne supraveghează, asta se vede...

Chelnerul luă farfuriile. Kern privi indispus înapoia lui. Voise să-i facă lui Ruth o bucurie cu' masa asta şi frica de omul cu monoclu stricase totul. Se sculă supărat, luase o hotărâre.

— O clipă, Ruth.

— Ce vrei să faci? întrebă ea plină de teamă. Rămâi aici!

— Nu,, nimic din ce crezi. Vreau numai să-i spun o vorbă birtaşului.

Când plecaseră, ca precauţie luase cu el două sticluţe cu parfum. Acum voia să încerce să ceară restauratorului două plăcinte în schimbul unuia din flacoane. După eşecul cu cotletele, lui Ruth i se cuvenea desertul care îi plăcea. Poate că mai putea căpăta pe deasupra şi o cafea.

Îi făcu birtaşului propunerea sa. Acesta se îmbujora de mânie.

— Aha, pungaşule, mănânci pe daiboş! Nuuu, scumpul meu, asta nu se îngăduie! Poliţia!

— Pot plăti ceea ce am consumat! Kern depuse, mâniat, banii pe masă.

— Numără-i, i se adresă birtaşul chelnărului. Ascunde-ţi apa ta chioară, gâfâi el către Kern. Dar ce vrei d-ta de fapt? Eşti Bun client sau un negustor ambulant?

— Deocamdată sunt client, declară Kern, înfuriat. Şi d-ta eşti...

— O clipă, auzi o voce înapoia lui.

Kern se întoarse repede. Străinul cu monoclu se afla în spatele lui.

— Îmi îngăduiţi să vă întreb ceva?

Bărbatul se depărta câţiva paşi de tejghea. Kern îl urmă. Inima lui bătea să se spargă. Sunteţi emigrant german, nu-i aşa?

Kern îl măsură cu privirea.

— Ce vă priveşte pe dumneavoastră «asta?

— Deloc, răspunse bărbatul calm. Am auzit doar despre ce vorbeaţi. Vreţi să-mi vindeţi mie sticla?

Kern credea că ştie acum ce urmăreşte bărbatul. Dacă îi vindea sticla, se făcea vinovat de comerţ clandestin şi putea fi, imediat, arestat şi expulzat.

— Nu, ripostă dânsul.

— De ce nu? »

— N-am nimic de vânzare. Nu fac comerţ.

— Atunci lăsaţi-mă să facem schimb. Vă dau ceea ce n-a voit să vă dea birtaşul: plăcintele şi cafeaua.

— Nu 'înţeleg deloc ceea ce voiţi, spuse Kern.

Bărbatul surâse.

— Şi eu înţeleg că d-voastră sunteţi bănuitor. Ascultaţi-mă: Sunt din Berlin şi plec peste un ceas din nou acolo. D-ta nu te poţi înapoia...

— Nu.

Bărbatul îl privi.

— Acesta este temeiul pentru care ţi-am vorbit [şi pentru care aş dori bucuros să vă ajut cu nimicul ăsta. Am fost comandant de companie în război şi unul din cei mai buni oameni ai mei a fost un evreu. Vreţi să fiţi bun să-mi daţi sticluţa?

Kern i-o întinse.

— Scuzaţi-mă, gândeam despre d-voastră cu totul altceva.

— Mi-o închipuisem. Bărbatul râse. Şi-acum nu mai lăsaţi pe duduia aceea tânără singură, cu siguranţă că e şi cuprinsă de frică. Vă doresc amândurora tot binele! Îi dădu mâna lui Kern

— Mulţumesc. Mulţumesc mult! Ruth, i se adresă el prietenei sale, ori e Crăciun, sau sunt' eu nebun!

— Sosi numaidecât chelnerul. Purta o tavă cu cafea şi un suport cu trei etaje de prăjituri.

— Ce înseamnă asta? întrebă Ruth, uimită.

— Simt minunile parfumului Farr, producţia Kern.

Kern era radios şi turnă cafeaua.

— Avem fiecare dreptul la o prăjitură după plac. Pe care o doreşti, Ruth?

— Plăcinta cu mere.

— Poftim o porţie de plăcintă cu mere. Eu iau o indiană.

— Să vă împachetez pe celelalte? întrebă chelnerul.

— Care celelalte? Cum ai spus?

Chelnerul făcu o mişcare cu mâna peste cele trei caturi:

— Păi toate sunt comandate pentru d-voastră.

Kern îl privi uluit:

— Toate pentru noi? Dar unde e domnul... nu vine şi dânsul să...?

— A plecat de mult. Totul e orânduit. Aşadar...

— Stai, exclamă Kern, zorit, stai, pentru numele lui Dumnezeu! Ruth încă un cremşnit? O savarină? Sau o prăjitură cu mac?

Îi umplu farfuria şi mai luă el însuşi câteva prăjituri.

— Aşa, zise el, răsuflând uşurat, restul fii d-ta bun şi împachetează-le în două pachete. Unul îl capeţi tu, Ruth... Ce minunat să pot şi eu o dată să-ţi port de grijă!

— Şampania s-a răcit în baterie! replică chelnerul şi luă suportul de prăjituri.

— Şampanie! Reuşită glumă. Kern râse.

— Nici o glumă. Chelnerul arătă spre uşă, de unde se ivi restauratorul în persoană ducând o găleată plină cu gheaţă din care răsărea gâtul unei sticle de şampanie.

— Fără supărare, rânji el dulceag. A fost natural o şagă, adineauri...

Kern recăzu cu ochii holbaţi înapoi în fotoliul lui. Chelnerul se înclină:

— Totul e plătit.

— Visez, declară Kern şi îşi trecu mâna peste ochi. Ai mai băut vreodată şampanie, Ruth?

— Nu. Am văzut-o doar în film.

Kern se sili să se reculeagă.

Domnule restaurator, spuse el cu demnitate, vedeţi ce schimb avantajos v-am propus eu? O sticlă din celebrul parfum Kern-Farr pentru două biete plăcinte cu brânză! Vedeţi acum ce oferă cunoscătorii pentru el?

— Nu poţi şti de toate, declară birtaşul. Eu mă pricep mai mult la băuturi.

— Ruth, se întoarse Kern către partenera lui de masă, de azi înainte cred în minuni. Dacă în clipa asta ar' zbura pe fereastră o columbă albă cu două paşapoarte în cioc, pentru noi amândoi pentru cinci ani, sau cu nişte autorizaţii de lucru nelimitate – nu m-ar uimi!

Goliră sticla. Li s-ar fi părut că păcătuiesc de-ar fi lăsat un strop pe fundul ei. Nici nu li se părea ceva deosebit şi băură şi băură, devenind din ce în ce mai voioşi şi, până la urmă, se chercheliră niţeluş. Se urniră. Kern luă pachetele cu prăjituri şi voi să plătească cotletele. Dar chelnerul făcu un gest în lături.

— Totul e aranjat!...

— Ruth, spuse Kern, cu un glas împleticit, viaţa ne depăşeşte, încă o zi de asta şi devin romanţios.

Birtaşul îi reţinu:

— Mai aveţi ceva parfum? Mă gândeam... pentru nevasta mea...

Kern se trezi din ameţeală.

— Din întâmplare mai am una, ultima. Scoase cea de-a doua sticlă din buzunar. Dar nu ca adineauri, scumpul meu. Ai pierdut ocazia! Douăzeci de coroane! Îşi reţinu respiraţia. Pentru d-voastră!

Birtaşul socoti fulgerător. Cu treizeci de coroane îi încărcase socoteala căpitanului la şampanie şi prăjituri. Mai rămâneau deci zece coroane peste câştigul lui.

— Cincisprezece, oferi el.

— Douăzeci. Kern schiţă gestul de a băga sticla din nou în buzunar.

— Bine, s-o iau. Birtaşul scoase o bancnotă mototolită din buzunar. El se hotărî să declare iubitei sale, viguroasa Barbara, că sticla costase cincizeci de coroane. Putea economisi astfel o pălărie pe care i-o ceruse de săptămâni şi care ar fi costat opt sute de coroane.

Kern şi Ruth porniră spre hotel. Luară cufărul lui Ruth şi se duseră apoi la gară.

Ruth devenise tăcută.

— Nu fi tristă, o încuraja Kern. Vin curând după tine. În cel mult o săptămână trebuie să şterg putina de aici. Ştiu bine. Şi-atunci vin la Viena. Vrei tu să vin la Viena?

— Da, vino! Dar numai dacă îţi convine.

— De ce nu.spui simplu. Da, vino.

Dânsa îl privi oarecum vinovată:

— Nu e mai bine că mă gândesc la interesul dumitale?

— Ştiu, ştiu. Sună mai prudent.

— Da, ripostă ea, brusc tristă, mai prudent, asta este.

— Dar nu fi aşa de tristă. Adineauri erai aşa de veselă.

Ea îşi ridică, dezarmată, privirea spre el.

— Nu asculta la ce spun eu, şopti dânsa. Uneori, sunt foarte confuză. Poate-i de vină vinul. Gândeşte-te că e vinul. Hai, mai avem numai câteva minute.

Se aşezară pe o bancă în grădina publică. Kern îşi petrecu braţele pe după umerii ei.

— Fii rogu-te veselă, Ruth. Restul nu contează. Sună prosteşte, dar pentru noi nu e nerozie. Avem neapărat amarnică nevoie de puţintică bucurie. Mai ales noi.

Dânsa privea ţintă înaintea ei.

— Aş dori să fiu bucuroasă, Ludwig. Dar mă simt atât de grea. Aş dori atât de mult să fiu uşoară. Aş voi să fac totul bine. dar iese totdeauna stângaci şi greoi. Scotea vorbele anevoie, mânioasă şi Kern observă deodată că faţa îi era udată de lacrimi. Plângea fără larmă, mâniată şi dezarmată. Nu ştiu de ce plâng, murmură dânsa, am acum atât de puţin motiv... Dar poate că plâng tocmai de aceea. Nu te uita, nu mă privi...

— Totuşi, replică Kern.

Dânsa îşi aplecă obrazul şi îşi puse mâinile pe umerii lui. Acesta o trase către el şi dânsa îl sărută, cu ochii închişi, şi cu gura încleştată şi aspră, sălbatică şi mânioasă de parcă îl respingea...

— Ah... Se mai potoli. Ce ştii tu... Capul îi căzu pe umerii lui, ochii îi rămaseră închişi. – ce ştii tu – gura i se deschise şi buzele-i erau moi ca un fruct.

O porniră iar. În gară Kern dispăru şi se întoarse cu un buchet de trandafiri. Binecuvânta pe domnul cu monoclu şi pe birtaşul „Purcelului negru”.

Ruth se zăpăci de-a binelea când îl văzu întorcându-se cu flori şi toată mâhnirea îi pieri de pe faţă.

— Flori, exclamă ea, trandafiri! Plec ca un star de cinematograf...

— Pleci ca femeia unui om de afaceri cu succese nemaipomenite, declară Kern, mândru.

— Oamenii de afaceri nu oferă flori, Ludwig.

— Ba da, generaţia cea tânără a reluat obiceiul.

El îi aşează cufărul şi pachetul cu prăjituri în plasa de bagaje. Ea coborî cu el. Pe peron îi luă capul în mâini şi îl privi cu seriozitate.

— A fost bine că ai fost tu lângă mine aici. Îl sărută. Şi acum du-te, pleacă înainte de mă urc în tren. Nu vreau să plâng din nou acum. Altminteri ai să crezi că nu ştiu decât asta. Pleacă...

El rămase locului:

— Nu mi-e frică de o despărţire. Am trăit multe. Asta nu e o despărţire.

Trenul o porni. Ruth îi făcu semn. Kern rămase locului până ce trenul nu se mai zări. Apoi se întoarse. Avea simţământul că tot oraşul a murit.

În faţa intrării hotelului dădu peste Rabe.

— Bună seara, îi zise el. Scoase pachetul cu ţigări şi îi oferi una. Rabe se dădu înapoi şi ridică braţul de parcă voia să se ferească de o lovitură. Kern îl privi uimit.

— Scuzaţi-mă, spuse Rabe foarte stânjenit. Asta este încă... o mişcare involuntară...

Luă ţigara.

Steiner era de cincisprezece zile chelner la bodega „La pomul verde”. Era noaptea târziu. Birtaşul dormea de două ceasuri şi în local mai zăboveau numai câţiva muşterii.

Steiner trase obloanele:

— Încetarea lucrului! vesti el.

— Lasă-ne să mai bem un pahar, Johan. replică unul 'din clienţi, un maistru tâmplar cu faţa ca un castravete.

— Bine – încuviinţă Steiner. Barack?

— Nu, nu mai bine de ăl unguresc. Să începem cu un ţoi bun de ţuică.

Steiner aduse sticla şi paharele.

— Bea un ţoi cu noi, propuse tâmplarul.

— Azi nu. Sau mai bine nu mai beau, că altfel mă îmbăt.

— Atunci îmbată-te. Tâmplarul îşi frecă castravetele. Şi eu mă îmbăt! Gândeşte-te şi tu: a treia fată! Vine azi de dimineaţă moaşa şi îmi spune: „Te felicit, domnule Blau, a treia fată sănătoasă! Şi eu cugetam că de astă dată o să-mi fie ursit un băiat. Un. băiat! Trei fete şi nici un moştenitor? Să nu înnebuneşti, Johan? Eşti doară bărbat, trebuie să pricepi asta!

— Şi încă cum, răspunse Steiner. Luăm pahare mai mari?

Tâmplarul bătu cu pumnul în masă.

— Asta, zău ai multă dreptate. Asta este! Pahare mai mari, asta e de trebuinţă! Cum de nu mi-a trecut prin cap!

Luară pahare mai mari şi băură un ceas întreg. După atâta băutură tâmplarul confunda totul şi se jură că femeia lui a născut trei băieţi. Plăti anevoie şi făcând o sforţare plecă clătinându-se cu tovarăşii lui de băutură.

Steiner strânse de la mese şi îşi mai umplu apoi un pahar de ţuică şi îl dădu de duşcă. Capul îi duduia. Se aşeză la masă şi privi înaintea lui, apatic. Apoi se sculă şi se duse în odaia lui. Scotoci în lucrurile sale şi scoase de acolo o fotografie a nevestei lui şi o privi îndelung. Nu mai auzise deloc de dânsa. Nici nu îi mai scrisese, întrucât, presupunea că, poşta dânşii era supravegheată. Credea că ea intentase acţiune de divorţ.

— Drace! Se ridică. Poate că trăieşte de mult cu altul şi pe mine m-a uitat! Rupse dintr-o singură mişcare fotografia şi o aruncă la pământ. Trebuie să scap şi de obsesia asta. Altfel mă prăpădesc. Sunt un bărbat ce trăieşte singur, eu sunt Johan Huber şi nu mai sunt Steiner, s-a terminat!

Mai bau un pahar, apoi închise prăvălia şi ieşi în stradă. În apropiere de Ring îl interpelă o fată:

— Vii cu mine, dragă?

— Da.

Mergeau unul lângă altul. Femeia îl privi pe Steiner cercetător, dintr-o parte.

— Nici măcar nu te-ai uitat la mine.

— Ba da. replică Steiner, fără să ridice privirea.

— Nu cred. Îţi plac?

— Da, îmi placi.

— Asta merge repede la tine.

— Da. Încuviinţă el. asta merge repede. Dânsa îşi strecură braţul sub braţul lui:

— Ce-mi dăruieşti, odorule?

— Nu ştiu. Ce doreşti?

— Rămâi toată noaptea?

— Nu.

— Atunci să-ţi iau douăzeci de şilingi?

— Zece. Sunt un chelner care nu câştigă mult.

— Nu ai înfăţişare de chelner.

— Există oameni care nu arată ca preşedinţi de stat, şi totuşi sunt.

Fata râse:

— Eşti hazos. Îmi plac oamenii cu haz. Fie zece. Am o cameră frumoasă. Să ştii că te fac fericit.

— Nu mai spune!

Odaia era mobilată în pluş roşu şi era plină de bibelouri, şerveţele şi mileuri pe mese şi scaune. Pe sofa odihneau o mulţime de urşi, păpuşi de carnaval şi maimuţe de stofă. Peste sofa atârna fotografia mărită a unui sergent major în uniformă şi cu ochii holbaţi şi mustaţa în furculiţă.

— E bărbatul tău? întrebă Steiner.

— Nu, e bărbatul răposat al proprietăresei.

— E bucuroasă că a scăpat de el, nu-i aşa?

— Habar n-ai! Fata îşi descheie bluza şi şi-o scoase. Mai boceşte şi azi după el, aşa de grozav pare să fi fost. Voinic...

— Pentru ce ţi l-a atârnat atunci ţie, aici?

— Mai are la ea în odaie şi altă poză de a lui. Mai mare şi mai frumoasă. Fireşte, numai uniforma e bălţată. Hai, desfă-mi copcile!

Steiner simţi umerii zdraveni în mâinile lui. Nu se aşteptase. Ştia de pe vremea milităriei cum erau conformate prostituatele – mai totdeauna cam moi şi cenuşii.

Fata îşi aruncă bluza pe canapea. Sânii erau plini şi tari, armonizându-se cu umerii puternici şi cu gâtul.

— Aşează-te, odorul meu. Fă-te comod. Chelnerii şi noi, astea, avem totdeauna ciolanele obosite.

Ea îi netezi haina.

— Hei, drace, dar ştii că eşti frumoasă!

— Mi s-a mai spus. Fata îi împături cu îngrijire haina. Dacă n-ai nimic împotrivă.

— Ba am!

Se întoarse spre el:

— Glumeşti... Ştii că ai haz?... Steiner o măsură cu privirea.

— Ce mă priveşti aşa? Isuse, îi produci omului frică, parcă ai fii un apaş. N-ai mai văzut de mult femeie?

— Cum te cheamă?

— Ai să râzi... Elvira. A fost ideea mamei mele. Avea ambiţii mari. Vino în pat!

— Nu, zise Steiner, să mai bem ceva.

— Ai bani? întrebă ea, repede.

Steiner dădu din cap. Elvira se duse goală şi fără sfială până la uşă. Doamna Poşning! strigă ea. Ceva de băut.

Proprietăreasa apăru atât de iute de parcă ascultase la uşă.

Era rotundă, strânsă într-o rochie de catifea, avea obrajii roşii, ochii ca nişte bile lucitoare.

— Avem o şampanie, spuse ea servilă ca zahărul.

— Rachiu, replică Steiner fără s-o privească. Ţuică, Kirş mi-e totuna.

Cele două femei schimbară o privire.

— Kirş, spuse Elvira. Din cel bun, de pe raftul cel de sus. Costă zece şilingi, păpuşo.

Steiner îi dădu banii. De unde ai pielea asta? întrebă el.

— Nici o bubuliţă. nu? Elvira se învârti în jurul lui într-o piruetă. O găseşti numai la roşcate.

— Da, asta n-am văzut până acum, că ai părul roşu.

— Din cauza pălăriei, iubitule. Elvira îi luă gazdei sticla din mână. Beţi un pahar cu noi, madam Poşning.

— Dacă e permis? Proprietăreasa se aşează. Ce bine îţi merge, domnişoară Elvira. Eu, o biată văduvă, tot timpul singură...

Biata văduvă dădu de duşcă paharul şi îşi mai turnă unul.

— Sănătate, simpatice cavaler! Se ridică şi îl ţintui pe Steiner cu o privire cochetă. Mulţumesc frumos şi petrecere frumoasă.

— I-ai căzut cu tronc, odorule, declară Elvira.

— Dă paharul de apă încoace. Îl umplu şi îl goli.

— Isuse! Elvira îl privi îngrijorată. N-ai fi având de gând să distrugi casa, dragul meu, nu-i aşa? Locuinţa e foarte costisitoare, înţelegi? Aşa ceva e scump, iubitule!

— Aşează-te aici, lângă mine!

— Ar fi trebuit să ieşim afară din oraş. În Prater sau în pădure. '

Steiner ridică fruntea. Simţi pulsul bătând cu ciocănele moi sub tâmplele lui. În pădure? întrebă el.

— Da, în pădure. Sau în holdă, acum în vară.

— Holdă de grâu în vară? Cum ai ajuns la o holdă de grâu?

— Cum? Aşa, o trăsnaie de a mea! flecari Elvira, zeloasă şi îngrijorată. Fiindcă acum e vară, iubitule!, şi fiindcă vara se mai duce omul la câmp.

— Nu ascunde sticla, nu-ţi vătămăm nimic din şandrama. O holdă spui – în vară.

— Păi fireşte în vară, iubitule, că în iarnă e frig.

Steiner îşi umplu un pahar.

— A dracului, cum mai miroşi...

— Femeile cu părul roşu miros toate la fel, drăguţule. Ciocănelele băteau mai repede. Odaia se clătina.

— O holdă spuse încet şi greu Steiner – şi vântul noaptea.

— Vino acum în pat, drăguţule, dezbracă-te...

— Deschide fereastra...

— Fereastra e deschisă, odorul meu. Vino, te fac fericit.

Steiner bău:

— Ai fost vreodată fericită? întrebă el şi privi ţintă masa.

— Negreşit, adesea.

— Ah, ţine-ţi gura. Stinge lumina.

— Întâi dezbracă-te.

— Stinge lampa.

Elvira îl ascultă. Odaia se întunecă.

— Vino în pat, dragul meu.

— Nu. Nu în pat. Patul e altceva. A dracului! În pat, nu!

Steiner îşi turna cu mâna şovăitoare Kirş în paharul lui. Capul îi duduia. Fata umbla prin odaie. Se apropie de fereastră şi rămase o clipă aplecată, privind afară. Lumina slabă a felinarului de afară căzu peste umerii ei întunecaţi. Înapoia capului ei stătea noaptea. Ea îşi duse o mână în păr...

— Vino încoace, spuse Steiner, răguşit.

Dânsa se întoarse şi veni moale şi fără larmă spre el. Venea coaptă ca o holdă de grâu, întunecată şi de nerecunoscut, cu mireasma şi pielea miilor de femei şi a uneia...

— Maria, şopti Steiner.

Fata râse adânc şi gingaş.

— Se vede că eşti beat, drăguţule... mă numesc doar Elvira.

VIII

Kern izbuti să-şi amâne plecarea cu cinci zile; după aceea însă, fu expulzat. I se dădu un cupon de serviciu până la graniţă şi ajunse la vamă.

— Fără acte? întrebă funcţionarul ceh.

— Da.

— Treci înăuntru. Mai sunt câţiva acolo. Peste două ore e timpul cel mai potrivit.

Kern intră în baraca vămii. Se mai aflau încă trei inşi acolo: un bărbat tare palid, cu soţia lui şi un evreu bătrân.

— Bună seara, spuse Kern. Ceilalţi murmurară ceva.

Kern îşi puse geamantanul jos şi se aşeză. Era obosit şi închise ochii. Ştia că drumul ce îl aştepta era destul de lung şi încercă să doarmă.

— O să trecem, îl auzi pe bărbatul cel palid, zicând. Ai să vezi, Ana, apoi toate se vor îmbunătăţi.

Femeia nu dădu nici un răspuns.

— Hotărât, că trecem, începu iar bărbatul, precis că da! De ce nu ne-ar lăsa?

— Pentru că nu ne vor, replică femeia.

— Dar suntem doar oameni...

Bietul nerod, gândi Kern. Îl mai auzi încă murmurând ceva nedesluşit, apoi adormi.

Se trezi când veni vameşul să-i ia. Trecură peste câmpuri şi ajunseră în faţa unei păduri cu arbori înfrunziţi, ce se ridicau înaintea lor în întuneric, ca un bloc enorm şi negru.

Vameşul rămase locului.

— Urmăriţi această potecă şi ţineţi-o pe dreapta. Când aţi ajuns pe şosea, luaţi-o iar la stânga. Cu bine. Şi dispăru în noapte.

Cei patru inşi stăteau nehotărâţi.

— Ce ne facem acum? întrebă femeia. Ştie careva drumul?

— Am s-o iau eu înainte, spuse Kern. Am mai fost pe aici acum un an.

Dibuiră prin întuneric. Luna încă nu apăruse. Iarba era umedă şi le atingea nevăzută şi străină pantofii. Apoi îi primi pădurea cu marea ei răsuflare.

Merseră aşa mult. Kern îi auzea pe ceilalţi înapoia lui. Deodată fulgerară în faţa lor lămpi electrice şi un glas grosolan striga:

— Staţi! Opriţi-vă!

Dintr-o săritură Kern se dădu în lături şi o zbughi prin întuneric, se lovi de copaci, dibui mai departe, trecu printr-un mărăcini» de mure, în care şi aruncă geamantanul. Înapoia lui auzi pe cineva fugind. Se întoarse. Era femeia.

— Ascundeţi-vă! şopti el. Eu mă caţăr aici sus.

— Bărbatul meu – of ăsta...

Kern se caţără iute într-un copac. Simţea frunzişul moale, fâşâind sub el, şi se ghemui pe o cracă. Jos rămase nemişcată femeia; el n-o putea vedea, dar simţea că stătea acolo.

Din depărtare auzi pe bătrânul evreu zicând ceva.

— Vax, îi răspunse glasul bădăran... Fără paşaport nu puteţi trece!

Kern asculta atent. După puţin auzi şi vocea înceată a celuilalt bărbat, care răspundea jandarmului. Aşadar i-au prins pe amândoi. În aceeaşi clipă fâşâi ceva sub el. Femeia o lua înapoi spre ceilalţi.

Un timp fu linişte. Dar apoi raza de lumină a lămpilor de buzunar alunecă printre arbori. Paşi se apropiau. Kern se strânse lângă trunchiul pomului. Era bine acoperit de frunzişul des de sub el. Deodată auzi glasul aspru şi nestăpânit al femeii.

— Trebuie să fie aici! S-a urcat pe un copac, aici...

Raza de lumină o luă în sus.

— Jos cu dumneata! strigă vocea grosolană. Altminteri trag!

Kern chibzui o clipă. N-avea nici un sens. Se dădu jos. Lămpile de buzunar îl orbeau, erau îndreptate spre faţa lui.

— Paşaport?

— Dacă aş poseda unul, nu m-aş fi căţărat sus.

Kern se uita la femeia care îl trădase. Era descompusă şi aproape că nu părea în minţile ei. – - Fireşte, ţi-ar fi convenit! se răsti ea la el. Ai vrut să fugi şi noi să rămânem aici. Toţi să rămână aici, strigă ea. Toţi!

— Ţine-ţi gura! urlă jandarmul. Aşezaţi-vă împreună. Lumină tot grupul. De fapt ar trebui să vă ducem la închisoare, asta o ştiţi prea bine! Pentru trecerea nepermisă de graniţă. Dar la ce bun să vă mai hrănim? Marş înapoi! Întoarceţi-vă în Cehoslovacia! Dar ţineţi minte: a doua oară vă împuşcăm imediat!

Kern îşi căută geamantanul în mărăciniş. Apoi tăcuţi, cei patru oameni făcură drumul înapoi, în monom. Înapoia lor mergeau jandarmii cu lămpile de buzunar. Nu-şi vedeau potrivnicii, numai albele cercuri de lumină ale lămpilor.

Cercurile de lumină se opriră.

— Marş înainte în direcţia asta! comandă vocea bădărană. Cine se înapoiază va fi împuşcat!

Cei patru fugari merseră înainte, până când lumina dispăru în dosul copacilor.

Kern auzi înapoia lui glasul încet al bărbatului a cărui soţie îl trădase.

— Iart-o... Îşi ieşise din fire... scuzaţi, vă rog... de bună seamă că-i pare rău...

— Puţin îmi pasă, zise Kern.

— Vă rog să înţelegeţi, şopti bărbatul; frica... spaima.

— Din parte-mi înţeleg! Kern se întoarse spre el. Îmi vine oarecum să iert. Mai bine uit.

Se opri. Se aflau într-un mic luminiş. Ceilalţi rămăseseră pe loc. Kern se întinse în iarbă şi îşi vârî geamantanul sub cap. Ceilalţi şoptiră între ei. Femeia veni în faţa lui Kern şi îi întrebă:

— Nu vrei dumneata să ne arăţi drumul înapoi?

— Nu, răspunse Kern.

— Dumneata eşti de vină că am fost prinşi! Eşti un golan!

— Anna, zise bărbatul.

— Lăsaţi-o domnule, zise Kern. Când omul are ceva de spus e mai bine să o spună.

— Ridică-te, ţipă femeia.

— Eu rămân aici. Dumneavoastră puteţi face ce voiţi. Drumul, spre vama cehă, e drept înainte. Ocoliţi pădurea şi o luaţi la stânga.

— Jidan mojic! ţipă femeia.

— Asta mai lipsea! Şi Kern râse.

Observă cum bărbatul palid îi şoptea ceva femeii necumpătate şi cum o trăgea încet după el.

— El se întoarce cu siguranţă! scânci femeia. Ştiu că se întoarce acolo şi va reuşi să treacă graniţa. El trebuie să ne... are datoria să...

Bărbatul o trăgea încet spre pădure. Kern îşi scoase o ţigară. La câţiva metri de el văzu apărând ceva întunecat, ca un spiriduş ce iese din pământ'. Era bărbatul evreu, care se trântise şi el. Se ridică şi clătină din cap.

— Boii ăştia!

Kern nu răspunse; îşi aprinse ţigara.

— Rămânem aci peste noapte? întrebă blând bătrânul.

— Până la trei. Atunci e timpul cel mai potrivit. Acum aceia mai stau încă la pândă şi dacă văd că nu se iveşte nimeni, obosesc.

— Atunci o s-aşteptăm, zise bătrânul, potolit.

— E departe şi va trebui să ne târâm acum o bucată de drum, răspunse Kern.

— Nu face nimic. Am ajuns şi eu la bătrâneţe să fiu de-acum un evreu-indian.

Şedea tăcut. Încetul cu încetul se iviră stele pe cer. Kern recunoscu Ursa Mare şi Steaua Polară.

— Trebuie să ajung la Viena. zise bătrânul, după câtva timp.

— Eu, de fapt, nu trebuie să ajung nicăieri.

— Există şi asta. Bătrânul mestecă un fir de iarbă. Mai târziu trebuie să ajungi undeva. Aşa merge de-acum. Trebuie numai să aştepţi!

— Da, zise Kern. Aşa e, dar ce aştepţi?

— În fond... nimic, zise bătrânul liniştit. Când soseşte... este nimic. Şi apoi aştepţi iar altceva.

— Da, poate că e aşa. Kern se întinse din nou. Simţea geamantanul sub cap.

— Sunt Moriţ Rosenthal din Godesberg pe Rin, zise bătrânul, după un răstimp. Scoase din rucsac o manta cu pelerină, subţire, cenuşie şi şi-o puse pe umeri. Acum avea şi mai mult înfăţişarea unui spiriduş.

— Câteodată e comic să ai un nume, nu? Mai ales noaptea...

Kern se uită la cerul întunecat.

— Şi atunci când nu ai un paşaport. Numele trebuie să stea scris undeva, altminteri nu-ţi aparţine.

Vântul se încurcă în coroanele copacilor. Vâjâia de parcă înapoia pădurii ar fi fost marea.

— Crezi dumneata că cei de colo o să împuşte? întrebă Moriţ Rosenthal.

— Nu ştiu. Poate că nu.

Bătrânul îşi legăna capul.

— E un avantaj de acum să fii trecut de şaptezeci de ani. Miza vieţii nu mai e aşa de mare...

Steiner aflase, în sfârşit, unde erau ascunşi copiii bătrânului Seligman. Adresa pe care o găsise în cartea ebraică de rugăciuni era exactă; copiii fuseseră însă duşi între timp în altă parte. Durase mult până ce Steiner putuse afla, unde... la început oamenii îl luau drept agent secret şi erau neîncrezători.

Luă cufăraşul de la pensiune şi o porni în căutarea casei, care se afla în estul Vienei. Dură mai mult de o oră până ce ajunse. Urcă scara. La fiecare cat erau trei locuinţe. Aprinse chibrituri şi căută. În sfârşit găsi la etajul al patrulea o firmă ovală de alamă cu inscripţia: Samuel Bernstein, ceasornicar. Bătu în uşă.

Auzi înapoia uşii şoapte. Apoi o voce prudentă întrebă:

— Cine-i acolo?

— Am ceva de predat, zise Steiner. Un cufăraş.

Deodată avu senzaţia că este supravegheat şi se întoarse repede.

Uşa locuinţei din spatele lui se deschise fără zgomot. Un bărbat zvelt, fără haină, stătea la intrare. Steiner puse cufăraşul jos.

— Pe cine căutaţi? întrebă bărbatul de la uşă. Bernstein nu este acasă, adăugă el.

— Am aici lucrurile bătrânului Seligman, zise Steiner. Am auzit că aici se află copiii lui. Am fost de faţă când i s-a întâmplat accidentul.

Bărbatul îl mai privi o clipă şi apoi strigă:

— Moriţ, poţi să-l laşi să intre.

Un lanţ zăngăni şi scârţâi o cheie. Uşa locuinţei lui Bernstein se deschise. Steiner iscodi în lumina posomorâtă.

— Ce... zise el. nu se poate... ba da. dumneata eşti moş Moriţ!

Moriţ Rosenthal stătea în uşă. Ţinea în mână o lingură de lemn. De umeri îi atârna mantaua cu pelerină.

— Eu sunt... răspunse el. Dar cine? Steiner! zise el brusc cordial şi surprins. Ar fi trebuit să-mi închipui! Într-adevăr, ochii mei nu mai sunt buni! Ştiam că dumneata eşti la Viena. Când ne-am întâlnit oare ultima dată?

— A trecut vreun an de atunci, moş Moriţ.

— La Praga?

— Nu la Zurich.

— Exact, în închisoarea din Zurich. Oameni simpatici acolo. În ultima vreme le cam încurc. Acum câteva luni am fost din nou în Elveţia. Basel. Acolo e hrană excelentă; din păcate nu aveam ţigări ca în închisoarea de la Locarno. Aici aveam în celulă chiar şi un buchet de camelii. Mi-a părut rău de-acum, când a trebuit să plec. Milano nu e de comparat. Se opri deodată. Dar vino înăuntru, Steiner. Stăm ca nişte tâlhari bătrâni şi schimbăm amintiri aici, pe coridor.

Steiner intră. Locuinţa se compunea dintr-o bucătărie şi o odaie şi cuprindea câteva scaune, o masă, un dulap şi două divane acoperite. Pe masă erau împrăştiate o mulţime de unelte. Printre ele se aflau ceasuri ieftine. Peste vatră atârna o lampă de gaz aerian cu un bec verzui şi cam stricat. Pe roţile de fier ale reşoului de gaz aerian stătea o oală mare de supă din care ieşeau aburi.

— Tocmai le găteam ceva copiilor, zise Moriţ. I-am găsit aici ca pe nişte şoareci în cursă. Bernstein e la spital.

Cei trei copii ai răposatului Seligmann stăteau ghemuiţi lingă vatră. Nu-i dădeau nici o atenţie lui Steiner, ci priveau ţintă la oala cu supă. Cel mai vârstnic avea vreo paisprezece ani; cel mai mic vreo şapte sau opt ani.

Steiner puse cufăraşul jos.

— Iată aci lucrurile tatălui vostru.

Cei trei puiandrii îl priviră simultan, fără să facă vreo mişcare. Abia de întoarseră capul.

— L-am văzut înainte de a muri şi mi-a vorbit despre voi, spuse Steiner.

Copiii se uitară la el. Nu răspunseră nimic. Ochii lor scânteiau ca nişte pietre şlefuite, negre şi rotunde. Lumina becului de gaz aerian şuiera. Steiner nu se simţea bine. Îşi dădea seama că ar trebui să spună ceva cald, omenesc, dar tot ce-i venea în gând i se părea nerod şi fals, în faţa părăsirii totale ce emana din aceşti trei copii tăcuţi.

— Ce este în cufăraş? întrebă după un răstimp cel mai vârstnic. Avea un glas şters şi vorbea rar, aspru şi precaut.

— Nu mai ştiu exact. Diverse lucruri şi ceva bani.

— Ne aparţine nouă, acum?

— Fireşte. De aceea l-am şi adus.

— Pot să-l iau?

— Păi, sigur, zise Steiner uimit.

Băiatul se ridică. Era slab, negru şi înalt. Se apropie încet de cufăraş, cu ochii aţintiţi la Steiner. Cu o mişcare iute, animalică, apucă bagajul şi sări înapoi, temându-se parcă să nu îi smulgă Steiner prada. Cără cufărul imediat în odaia alăturată. Ceilalţi doi îl urmară repede, strânşi unul lângă altul, ca două pisici mari, negre.

Steiner se uită la Moş Moriţ.

— Fireşte, au ştiut-o probabil de mult..., zise oarecum uşurat.

Moriţ Rosenthal amestecă supa cu lingura.

— Nu se mai emoţionează. Au văzut murind pe mama lor şi pe doi fraţi. Aşa că nu-i mai doare aşa de rău. Un lucru ce-se întâmplă des, te doare mereu mai puţin.

— Sau te doare mai mult, zise Steiner.

Moriţ Rosenthal îl privi cu ochii lui boţiţi.

— Nu, când eşti foarte tânăr, nu. Când eşti foarte bătrân, nici atunci. Între aceste vârste, e timpul cel mai greu.

— Da, zise Steiner. Acei cincizeci de ani păcătoşi de la mijloc

Moriţ Rosenthal dădu din cap, paşnic.

— De-acum nu mă mai sinchisesc de ei. Puse capacul pe oală. Noi le-am găsit deja loc fiecăruia. Pe unul îl ia Mayer cu el în România. Al doilea va fi internat într-un azil de copii, la Locarno. Cunosc pe cineva acolo care o să plătească pentru el. Cel mai vârstnic o să rămână deocamdată aici, la Bernstein..

— Ei ştiu că vor trebui să se despartă?

— Nici faptul ăsta nu îi supără prea mult. Dimpotrivă, o iau drept un noroc. Rosenthal se întoarse spre Steiner: Steiner, eu l-am cunoscut acum douăzeci de ani. Spune-mi, cum a murit? A sărit el?

— Da.

— Nu a fost azvârlit jos?

— Nu. Am fost de faţă.

— Am aflat-o la Praga. Acolo se zicea că ar fi fost aruncat jos. De aceea am venit aici, să văd de copii. I-o promisesem odată. Era încă tânăr. Şaizeci în cap. N-ar fi crezut că o să se întâmple aşa. Dar îşi pierduse şi capul de când murise Raşela. Moriţ Rosenthal se uita la Steiner. A avut mulţi copii. Se întâmplă adeseori la evrei. Le place familia, însă ar fi mai bine dacă n-ar avea. Îşi strânse mantaua în jurul umerilor de parcă i-ar fi fost frig şi părea deodată foarte bătrân şi obosit.

Steiner scoase un pachet de ţigări.

— De când eşti la Viena, moş Moriţ? întrebă el.

— De trei zile. Am trecut graniţa cu un tânăr pe care-l cunoşti. Mi-a vorbit despre dumneata. Îl cheamă Kern.

— Kern? Da îl cunosc. Unde e?

— Undeva prin Viena. Nu ştiu unde.

Steiner se ridică.

— Vreau să văd dacă nu-l găsesc. La revedere, Moş Moriţ, călător bătrân, Dumnezeu ştie unde ne vom mai revedea.

Trecu în odaia alăturată să-şi ia rămas bun de la copii. Cei trei puiandrii şedeau pe o saltea şi întinseseră conţinutul cufăraşului în faţa lor. Mosoarele erau îngrijit aşezate într-o grămăjoară; lângă ele erau înşirate şireturile, săculeţul cu şilingi şi câteva pacheţele cu mătase de cusut. Rufăria, pantofii, costumul şi celelalte lucruri ale bătrânului Seligmann se mai aflau încă în cufăraş. Cel vârstnic înălţă capul când intră Steiner cu Moriţ Rosenthal. Cu un gest involuntar el acoperi cu mâinile lucrurile de pe saltea. Steiner rămase locului.

Băiatul se uită la Moriţ Rosenthal. Obrajii îi erau îmbujoraţi şi ochii îi străluceau.

— Dacă vindem astea, zise el, agitat, arătând lucrurile din cufăraş, o să avem cu vreo patruzeci de şilingi mai mult. Putem să plasăm apoi toţi banii în stofe – Manchester, Buckskin şi ciorapi – cu astea se câştigă mai mult. Încep de mâine. Mâine la ora şapte dimineaţa am să încep.

— Bine. Moriţ Rosenthal îi mângâie capul îngust. Ai să începi mâine la ora şapte.

— În cazul ăsta, Walter nu mai trebuie să plece în România, zise băiatul. Poate să-mi ajute. Răzbim noi. Numai Max o să trebuie să plece.

Copiii se uitară la Moriţ Rosenthal. Max, cel mai tânăr, dădea din cap. Găsea că e drept să se întâmple astfel.

— O să vedem. Mai vorbim noi despre asta.

Moriţ Rosenthal conduse pe Steiner până la uşă, zicându-i:

— N-am timp pentru mâhnire, de-acum prea multă mizerie, Steiner.

Steiner dădu din cap.

— Să sperăm că băiatul n-o să fie prea repede prins...

Moriţ Rosenthal clătină capul.

— O să bage de seamă. Ştie destule. Noi învăţăm devreme.

Steiner se duse la cafeneaua Sperler. Nu mai fusese de mult pe acolo. De când avea paşaportul fals se ferea să se ducă în locuri unde era cunoscut de mai înainte.

Kern şedea pe un scaun lângă perete. Îşi pusese picioarele pe geamantan şi dormea cu capul dat pe spate. Steiner se aşează lângă el cu băgare de seamă; nu voia să-l trezească. „A mai îmbătrânit, îşi zise el. Mai vârstnic şi mai matur.”

Privi în jurul lui. Lângă uşă stătea ghemuit judecătorul Epstein; pe masa din faţa lui se vedeau câteva cărţi şi un pahar cu apă. Şedea singur şi nemulţumit: nimeni nu se afla în faţa lui cu cincizeci de groşite în mână. Steiner cercetă localul; probabil că avocatul Silber, concurentul lui, îi luase clientela. Dar Silber lipsea.

Chelnerul sosi, fără să fie chemat. Faţa îi era radioasă.

— Aţi mai venit şi pe la noi? întrebă el cu un aer intim.

— Îţi mai aduci aminte de mine?

— Cum să nu. Eram şi îngrijorat în privinţa dumneavoastră. Vremurile s-au înăsprit. Vă servesc iar cu un coniac, domnul meu?

— Da. Unde e avocatul Silber?

— Şi el a căzut mesa. Arestat şi izgonit.

— Aşaa! Domnul Tschernikoff a fost de curând pe aici?

— Săptămâna asta nu.

Chelnerul aduse coniacul şi puse tava pe masă. În aceeaşi clipă deschise ochii Kern. Clipi din ochi şi sări în sus.

— Steiner!

— Hai, zise acesta liniştit, bea coniacul ăsta. Nimic nu te înviorează atât de bine ca un rachiu.

Kern bău.

— Am mai fost de două ori aici să te caut, zise el.

Steiner zâmbi.

— Cu picioarele pe geamantan. Asta înseamnă că n-ai...

— Da.

— Poţi dormi Iar mine.

— Adevărat? Ar fi minunat. Am avut până acum o cameră la o familie evreiască. Dar azi a trebuit să plec. Prea se tem să ţină pe cineva mai mult de două zile.

— La mine nu trebuie să ţe temi. Locuiesc afară din oraş. Putem pleca îndată. Se vede după mutra ta că ai nevoie de somn.

— Da, zise Kern. Sunt obosit. Nu ştiu de ce.”

Steiner îi făcu semn chelnerului care se apropie în galop.

— Mulţumesc, zise el nerăbdător, înainte ca Steiner să fi făcut plata. Mulţumesc domnul meu. Se uita la bacşişul primit. Sărut mâna, bâigui el copleşit. Sunt devotatul dumneavoastră, domnule conte.

— Ne ducem la Prater, zise Steiner.

— Mă duc oriunde, răspunse Kern. Sunt complet treaz.

— Luăm tramvaiul. E mai bine, din cauza geamantanului. Tot colonie şi săpunuri?

Kern dădu din cap.

— Între timp mi-am schimbat numele; tu însă poţi să continui să-mi spui tot Steiner. Asta va rămâne numele meu de artist, e bine aşa, pentru orice eventualitate. Pot oricând afirma că este un pseudonim. Sau că celălalt nume este un pseudonim. Depinde de situaţie.

IUBEŞTE PE APROAPELE TAU

— Dar ce eşti acum?

Steiner râse.

— O vreme am înlocuit pe un chelner; când s-a întors acela din spital, a trebuit să-mi iau tălpăşiţa. Acum sunt „asistent” la ”întreprinderile de petrecere” Potzloch. Tu ce ai de gând?

— Nimic.

— Poate că-ţi voi putea găsi un loc la noi. Ne trebuie adesea oameni să ne ajute. Am să caut să-l conving mâine pe bătrânul Potzloch. Partea bună este că nimeni nu controlează Prater-ul. Nici nu trebuie să te anunţi la poliţie.

— Dumnezeul meu! zise Kern. Ar fi extraordinar. Aş dori mult să rămân câtva timp la Viena.

— Aşaa? Steiner îl privi pieziş. Ai dori mult?”

— Da.

Coborâră din tramvai şi o luară prin Praterul înnoptat. Steiner se opri în faţa unei locuinţe-vagon. Descuie uşa şi aprinse lampa.

— Aşa Baby, iată-ne ajunşi. Mai întâi să-ţi facem un culcuş.

Aduse câteva pături şi o saltea veche dintr-un colţ şi le aşternu pe jos lângă patul lui.

— Probabil că ţi-e foame, nu?

— Nu mai ştiu.

— În dulăpior este pâine, unt şi o bucată de salam. Fă-mi şi mie un sandviş.

Cineva bătu încet în uşă. Kern puse cuţitul jos şi ascultă atent. Ochii lui căutau fereastra. Steiner râse.

— Vechea spaimă. Micule, aşa-i? Nu scăpăm niciodată de ea. Intră, Lilo! strigă el.

O femeie zveltă rămase în uşă.

— Am o vizită, Ludwig Kern. Tânăr. dar experimentat în străinătate. Rămâne aici, zise Steiner. Poţi să ne faci cafea?

— Da.

Femeia luă o spirtieră, o aprinse, puse un ibric cu apă la fiert şi începu să macine cafea. Făcu toate astea fără larmă, cu mişcări încete şi alunecoase.

— Gândeam că dormi de mult, Lilo, zise Steiner.

— Nu pot dormi.

Femeia avea un glas profund, răguşit. Chipul îi era prelung şi regulat, părul despărţit printr-o cărare la mijloc. Avea înfăţişarea unei italience, dar vorbea germana aspră a slavilor.

Kern şedea pe un scaun de pai, stricat. Era foarte obosit, dar se simţea la adăpost.

— O pernă, zise Steiner. Singurul lucru ce ne lipseşte este o pernă.

— Nu face nimic, fu de părere Kern. Am să împăturez haina şi o pun sub cap. Sau scot nişte rufe din geamantan.

— Am eu o pernă, zise femeia.

Cafeaua era gata şi ea se ridică şi ieşi cu mişcări liniştite, ca o umbră.

— Vino de mănâncă, zise Steiner turnând cafeaua în două ceşti.

Mâncară pâine cu salam. Femeia se întoarse aducând o pernă. O puse pe culcuşul lui Kern şi se aşeză la masă.

— Nu vrei cafea, Lilo? întrebă Kern.

Ea clătină capul. Îi privea tăcută pe cei doi bărbaţi care mâncau. Apoi Steiner se ridică.

— E timpul să ne culcăm. Eşti desigur obosit, nu-i aşa, Micule?

— Da. Acum sunt iar obosit.

Steiner trecu cu mâna peste părul femeii.

— Du-te şi tu la culcare, Lilo...

— Da. Se ridică ascultătoare. Noapte bună!

Kern şi Steiner se culcară. Steiner stinse lampa.

— Ştii tu, zise el peste puţin, vorbind în întuneric, trebuie să trăim aşa ca şi cum nu ne-am mai întoarce niciodată... dincolo.

— Da. Pentru mine asta nu e prea greu. Steiner îşi aprinse o ţigară. Fuma încet. Vrei şi tu una? întrebă el. Ţigara are un gust special în întuneric.

— Da. Kern simţi atingerea mâinii lui Steiner, care-i dădu chibrituri şi pachetul de ţigări.

— Cum ai dus-o la Praga?

Kern trase un fum, apoi spuse:

— Am întâlnit acolo pe cineva.

— Şi de aceea ai venit acum la Viena?

— Nu numai de aceea. Dar e şi ea la Viena.

Steiner zâmbi în întuneric:

— Gândeşte-te că eşti un călător, Baby. Călătorii pot avea aventuri, dar nu o legătură ce le răneşte inima, când trebuie să plece.

Kern tăcu.

— Nu am nimic împotriva celor care ne dau puţină căldură în timpul peregrinărilor noastre. Poate că am ceva numai împotriva noastră. Pentru că luăm... şi putem da foarte puţin în schimb.

— Cred că eu nu pot da nimic în schimb. Kern se simţi deodată foarte descurajat. Ce ştia el? Şi ce putea oferi el lui Ruth? Numai sentimentele lui. Era tânăr şi neştiutor.

— Nimic e mai mult decât puţin, Baby, zise Steiner liniştit...Este aproape totul.

— Depinde de la cine...

— Nu te teme, Baby. Aruncă-te, dar să nu rămâi atârnat. Stinse ţigara. Dormi bine. Mâine dimineaţă ne ducem la Potzloch...

— Mulţumesc. De bună seamă că voi dormi bine aici. Băgă capul în pernă. Se mai simţea descurajat, dar era şi aproape fericit.

IX

Directorul Potzloch era un omuleţ sprinten, cu mustaţa ciufulită, cu un nas enorm şi un monoclu ce mereu aluneca. Era veşnic grăbit, şi mai mult atunci când nu avea treabă.

— Ce s-a întâmplat? Spune repede! Întrebă el, când Steiner se prezentă cu Kern.

— Avem nevoie de un ajutor, zise Steiner. În timpul zilei la dereticatul lucrurilor şi seara pentru experienţele telepatice. Iată-l! şi arătă spre Kern.

— Ştie ceva?

— Ce ne trebuie nouă, ştie.

Potzloch clipi din ochi.

— Un cunoscut de-al dumitale? Cât cere?

— Hrană, locuinţă şi treizeci de şilingi. Deocamdată.

— O avere! strigă directorul Potzloch. Salariul unei vedete de cinematograf. Vrei să mă ruinezi, Steiner? Atât se plăteşte unui muncitor cu hârtiile în regulă, adăugă el mai domol.

— Rămân şi fără bani, interveni repede Kern.

— Bravo, tinere! Aşa devii milionar! Numai insul modest progresează în viaţă! Potzloch îşi prinse monoclul care-i alunecase. Dar dumneata nu-l cunoşti

pe Leopold Potzloch, iubitorul de oameni. Capeţi totuşi salariu. Cincisprezece şilingi pe lună. Şi de azi înainte eşti artist. Ai vreo specialitate?

— Ştiu să cânt puţin la pian.

Potzloch îşi înţepeni puţin monoclul.

— Poţi să cânţi încet? Muzică impresionantă?

— Cânt mai bine încet decât tare.

— Bine. Potzloch se transformă în feldmareşal. Să exerseze ceva egipţean! La reprezentarea mumiei tăiate cu ferăstrăul şi a femeii fără partea inferioară a trupului putem întrebuinţa muzică. Zise el şi dispăru. Steiner îl privi pe Kern şi clătină capul.

— Tu îmi confirmi teoria, spuse el. Am crezut întotdeauna că evreii sunt poporul cel mai prost şi cel mai încrezător din lume. Am fi scos de la el şi treizeci de şilingi.

Kern zâmbi:

— Tu nu ţii socoteală de următorul lucru: panica, care a fost alimentată de câteva mii de ani de pogromuri şi ghetto-uri. Dacă ţinem seamă de faptul ăsta atunci evreii sunt un popor temerar. Şi în definitiv, eu nu sunt decât o mizerabilă corcitură.

Steiner zâmbi.

— Atunci bine... vino să mâncăm pască! Să petrecem de sărbătoarea cuştilor. Lilo e o bucătăreasă minunată.

Întreprinderile Potzloch se compuneau din: căişori, o dugheană pentru exerciţii de tragere la ţintă şi o panoramă. Steiner îl iniţie pe Kern în câteva din treburile ce avea de făcut, chiar în aceeaşi dimineaţă. Trebuia să lustruiască hamurile de alamă ale căişorilor şi să măture primprejur.

Kern se puse pe lucru. Nu curăţă şi lustrui numai caii, ci şi cerbii, ce se legănau în tact şi lebedele şi elefanţii. Era atât' de adâncit în lucrul lui, încât nici nu-l auzi pe Steiner care se apropia.

— Vino, Micule, să prânzim!

— Iar mâncăm?

Steiner dădu din cap.

— Iar. Cam neobişnuit, nu? Te afli printre artişti. Aci domnesc moravurile cele mai burgheze din lume. După-amiază se serveşte şi o gustare: cafea cu cozonac.

— Ţara trântorilor! Kern ieşi dintr-o barcă, ce era trasă de o balenă. Dumnezeule sfinte! zise el. ”Aproape mi-e frică, atât de minunat îmi merge în ultima vreme. Mai întâi la Praga... şi acum aici. Ieri nu ştiam încă unde o să dorm... şi azi am serviciu şi locuinţă şi sunt poftit la masă! Nici nu-mi vine să cred.

— Să crezi, răspunse Steiner. Nu cerceta, primeşte! Vechea deviză a călătorilor.

— Să sperăm că va mai dura puţin!

— E o slujbă pe toată viaţa, zise Steiner, cel puţin pe trei luni. Până se face frig.

Lilo pusese o masă, care se clătina, în iarba din faţa locuinţei. Aduse un castron mare cu supă de legume şi carne şi se aşează lângă Steiner şi Kern. Vremea era frumoasă, cu o presimţire de toamnă în aer. Pe câmpie stăteau întinse frânghii pline cu rufe.

Steiner căscă şi îşi întinse braţele:

— O viaţă sănătoasă!... Şi acum haidem la şandramaua cu puşti.

Îi arătă lui Kern armele şi îl învăţa cum se încarcă.

— Există două feluri de trăgători, zise el. Cei ambiţioşi şi cei lacomi.

— Ca în viaţă, măcăi directorul Potzloch, care trecea tocmai pe acolo.

— Cei ambiţioşi ţintesc biletele şi numerele, explică Steiner. Nu sunt primejdioşi. Cei lacomi vor să câştige ceva. Îi arătă în fundul dughenii, nişte etajere pline cu urşi, păpuşi, scrumiere sticle cu vin, figuri de bronz şi multe obiecte casnice. Ceva trebuie să câştige. Adică etajele acelea de jos. Dacă un individ se apropie de cincizeci de inele, atunci ajunge la etajele cele de sus, unde premiile preţuiesc cu zece şilingi mai mult. Atunci tu introduci în puşcă unul din originalele gloanţe-vrăjite ale directorului Potzloch. Seamănă cu celelalte gloanţe. Iată-le aci, în partea asta. Tipul în chestie se va mira, când va observa că nu atinge decât două sau trei inele. Nu au decât ceva mai puţin praf de puşcă. Înţelegi?

— Da.

— Înainte de toate trebuie să bagi de seamă, să nu schimbi niciodată arma! explică directorul Potzloch care se afla iarăşi la spatele lor.,,Sunt bănuitori, fraţii, dacă le schimbi arma, de gloanţe nu, habar n-au... Şi apoi echilibru! Pe ei să-i lăsăm să câştige? Dar şi noi trebuie să câştigăm. Aşadar trebuie să ştim să echilibrăm. Dacă şti acest lucru, eşti un maestru. Fireşte că cine trage mai des are dreptul să câştige ceva din etajul trei.

— Cine a cheltuit cinci şilingi de praf de puşcă are voie să câştige o zeiţă de bronz. Valorează un şiling.

— Tinere, zise deodată Potzloch cu o ameninţare patetică. Te fac atent la un lucru: câştigul principal. Asta nu poate fi câştigat, mă înţelegi? Este un obiect particular din locuinţa mea. E o piesă fastuoasă. Şi arată o fructieră de argint cu douăsprezece farfurii de argint şi cu tacâmurile necesare. Trebuie să-mi promiţi că mai degrabă mori decât să laşi să treacă numărul şaizeci.

Kern promise. Potzloch îşi şterse fruntea de năduşeală şi îşi prinse monoclul.

— Numai la gândul că s-ar putea..., murmură el. Nevastă-mea m-ar omori! Este un lucru moştenit, tinere! striga el, un obiect moştenit în vremea asta lipsită de tradiţii. Ştii dumneata ce înseamnă un obiect moştenit? Lasă, lasă, că nu ştii...

Şi fugi ca vântul. Kern se uita după el.

— Nu-i aşa de grav. zise Steiner. Armele astea datează oricum de pe vremea asediului Troiei. Şi afară de asta în caz că e nevoie, ai ajutorul lui Lilo.

Trecură la panoramă. Era o magherniţă acoperită de afişe multicolore, înălţată pe un podeţ cu trei trepte. În faţă se afla casa, construită în forma unui templu chinezesc. Steiner îi arătă un afiş, ce reprezenta un bărbat, căruia îi fulgerau ochii.

— Alvaro. minunea telepatiei... ăsta sunt eu, Baby. Şi tu ai să devii asistentul meu.

Intrară în dugheana semiîntunecată, cu miros muceg. Câteva rânduri de scaune goale stăteau în dezordine, ca nişte stafii. Steiner se urcă pe scenă şi îi vorbi lui Kern.

— Aşadar, bagă de seamă! Cineva din sală ascunde ceva la un spectator: mai întotdeauna e vorba de cutii de ţigări sau de chibrituri, pudriere mici şi chiar ace cu gămălie. Dumnezeu ştie de unde scot oamenii atâtea ace cu gămălie. Şi eu trebuie să găsesc obiectul ascuns. Rog un spectator interesat să urce aici, îl iau de mână şi încep să caut. Dacă tu eşti acela, atunci mă conduci pur şi simplu şi cu cât mă strângi mai tare de mână, eu atât sunt mai aproape de lucrul ascuns. O bătaie uşoară cu degetul mijlociu înseamnă că am nimerit. E foarte simplu. Caut atât. până baţi tu cu degetul. Dacă trebuie să caut mai sus sau mai jos, îmi arăţi tu ridicându-mi sau ducându-mi mâna jos.

Directorul Potzloch apăru la intrare, gălăgios şi pornit pe tărăboi:

— Ei ce se aude? Pricepe?

— Tocmai acum facem o probă, răspunse Steiner. Domnule director, aşezaţi-vă şi ascundeţi ceva la dumneavoastră. Aveţi un ac cu gămălie?

— Fireşte! Potzloch duse mâna la reverul hainei.

— Evident că are un ac cu gămălie! Steiner se întoarse cu spatele. Ascundeţi-l! Şi tu Kern, vino de mă conduce.

Leopold Potzloch luă acul şi îl vârî în talpa pantofului.

— Dă-i drumul, Kern! zise apoi.

Kern se duse pe scenă, îl luă pe Steiner de mână şi îl aduse la Potzloch. Steiner începu să caute.

— Sunt gâdilos, Steiner. Potzloch pufăi şi ţipă.

După câteva clipe Steiner găsi acul. Repetară de câteva ori încercarea. Kern învăţă semnalmentele şi timpul, până găsea Steiner cutia de chibrituri a lui Potzloch, devenea din ce în ce mai scurt.

— Foarte bine, decretă Potzloch. Mai faceţi câteva repetiţii azi. Dar acum chestiunea principală: Când te urci pe scenă ca spectator, trebuie să şoväi, înţelegi dumneata? Publicul nu trebuie să miroase nimic. De aceea trebuie să şoväi! Ia începe, Steiner, să-i arăt eu puţin cum să procedeze.

Se aşează pe un scaun lângă Kern. Steiner se urcă pe estradă şi strigă cu glasul ridicat în localul pustiu.

— Şi acum rog pe unul din dumneavoastră, stimaţii mei domni, să vină aci, pe scenă. Numai printr-o atingere de mână, fără un cuvânt, se va îndeplini telepatia şi obiectul ascuns se va găsi!

Directorul Potzloch se aplecă, ca şi cum ar fi voit să se scoale şi să spună ceva. Apoi începu să şovăie. Lunecă încoace şi încolo pe scaun, îşi mişcă monoclul, şi se uita ruşinat în jurul lui. Apoi zâmbi, ca şi cum ar fi cerut scuze, se ridică pe jumătate, chicoti, se aşează iar repede la loc, şi în sfârşit păşi dintr-o dată serios, intimidat, curios şi în acelaşi timp şovăitor spre Steiner care murea de râs.

În faţa estradei se opri şi se întoarse spre Kern.

— Acum, imită-mă, tinere! spuse el îndatoritor.

— Asta nu se poate imita! strigă Steiner.

Potzloch rânji măgulit.

— E foarte greu de redat sfiiciunea, asta o ştiu eu ca vechi om de teatru. Vreau să spun sfială autentică.

— E sfios din fire, declară Steiner, aşa că... o să meargă...

— Bine! Trebuie să mă duc acum la căişori. Şi Potzloch o zbughi pe uşă.

— Un temperament vulcanic! se pronunţă Steiner favorabil. Are peste şaizeci de ani!... Acum să-ţi arăt ce trebuie să faci în caz că altul ţi-o ia înainte şi soseşte şovăind. Avem aci zece rânduri de scaune. Prima dată, îţi treci cu mâna peste păr şi îmi arăţi cu degetele cifra rândului în care se află obiectul dosit. A doua oară, prin acelaşi procedeu, îmi arăţi al câtelea scaun este, începând de la stânga. Apoi, fără a atrage atenţia, arăţi pe tine locul cam unde este ascuns. Şi găsesc eu pe urmă...

— Ajunge atât?

— Ajunge. Omul este cu totul lipsit de fantezie în asemenea împrejurări.

— Mi se pare prea simplu.

— Înşelăciunea trebuie să fie simplă. Dacă o complici, nu reuşeşte. Mai repetăm noi azi. Lilo ne ajută şi ea. Acum să-ţi arăt pianul hodorogit'. O piesă de muzeu. Unul din primele piane ce au fost construite.

— Nu prea ştiu să cânt la pian.

— Prostii! Alegeţi câteva acorduri plăcute. La mumia tăiată de ferăstrău le cânţi tărăgănat, la femeia fără partea inferioară a trupului mai repejor. Oricum, nu te ascultă nimeni.

— Bine. Am să încerc şi apoi îţi cânt şi ţie.

Kern se vârî înapoia placajului din fundul scenei şi găsi acolo pianul, care îi rânjea cu măselele lui îngălbenite. Reflectă puţin, apoi alese pentru mumie marşul funebru din „Aida”, pentru femeia-bust, o bucată de salon:..Visul de nuntă al cărăbuşului. Bătu în pian şi se gândi la Ruth, la Steiner, la săptămânile de linişte şi la cină şi îşi zise că nu i-a mers niciodată atât de bine.

După o săptămână apăru Ruth în Prater. Sosi tocmai când începuse reprezentaţia de seară a panoramei. Kern o conduse şi o aşeză pe un loc din

primul rând. Apoi dispăru destul de agitat, ca să cânte la pian. Pentru sărbătorirea zilei, schimbă programul. Cânta melodii cu mai mult efect. La sfârşit cântă prologul din „Paiaţa” care îi oferi prilejul de a face arpegii.

Potzloch îl prinse, când ieşi din culise.

— Bravo! Îl lăudă el. Ai băut ceva?

— Nu, replică Kern. E numai aşa, o dispoziţie...

— Tinere! Potzloch îşi ridică monoclul. Pare-se că m-ai înşelat până acum! De azi înainte eşti obligat să ai mereu dispoziţie. Un artist este în stare s-o facă, mă înţelegi?

— Da.

— Şi ca răsplată, cânţi de aici înainte şi la numărul focilor dresate. Ceva clasic, s-a înţeles?

— Bine, zise Kern. Ştiu o bucată din Simfonia a noua. Intră în sala de spectacol şi se aşeză în fund. Între o pălărie cu pene şi o chelie, zări în faţă capul lui Ruth. I se păru deodată că ăsta era capul cel mai oval şi mai frumos din lume. Când spectatorii din faţa lui se mişcau sau râdeau, atunci capul dispărea. Dar apoi, iar răsărea ea, o viziune îndepărtată blândă – şi lui Kern îi venea greu să-şi închipuie că acest cap aparţine unei făpturi cu care o să vorbească el mai târziu şi lângă care va umbla.

Steiner apăru pe scenă. Era înveşmântat într-un tricou negru pe care erau pictate câteva semne astrologie. O doamnă grasă ascunse rujul de buze în buzunarul unui tânăr şi Steiner pofti pe cineva să vină sus pe scenă.

Kern începu să şovăie. Şovăia de-a binelea. Chiar la mijlocul drumului ar fi voit să se întoarcă, din cauză că avea deodată senzaţia că nu poate trece pe lângă Ruth.

Apoi însă totul merse strună şi era foarte uşor.

După reprezentaţie Potzloch îi făcu un semn lui Kern să vină la el.

— Tinere”, zise el, ce ai azi? Ai şovăit teribil. Chiar şi cu năduşeala sfiiciunii pe frunte. Transpiraţia e foarte greu de redat', asta o ştiu eu bine. Cum ai făcut-o? Ţi-ai ţinut respiraţia?

— Cred că era numai trac.

— Trac? Potzloch radia de bucurie. În sfârşit, adevărata emoţie a artistului autentic, înainte de a păşi în scenă! Am să-ţi spun ceva: de-aci înainte ai să cânţi şi la numărul focilor şi la numărul urangutanului. Şi eu ţi măresc salariul cu cinci şilingi. Ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles, zise Kern. Şi îmi dai zece şilingi avans.

Potzloch îl privi ţintă.

— Cunoşti şi cuvântul avans, acum? Scoase o monedă de zece şilingi din buzunar. Acum nu mai există nici o îndoială: dumneata eşti în adevăr un artist!

— Bine copii, zise Steiner, ”ştergeţi-o! Dar la ora unu să fiţi aici la masă. Azi avem piroşti, sfânta mâncare naţională rusească. Nu-i aşa, Lilo?

Lilo dădu din cap, afirmativ.

Kern şi Ruth trecură peste câmpia din spatele barăcii de tragere la ţintă. Luminile şi muzica din Prater îi întâmpinară ca un val luminos.

— Ruth! exclamă Kern şi o luă de braţ. Vreau să petreci o seară frumoasă! Am să cheltuiesc cel puţin cincizeci de şilingi pentru tine.

— Asta n-ai s-o faci! Ruth rămase locului.

— Ba da. Am să cheltuiesc cincizeci de şilingi pentru tine. Dar aşa... ca imperiul german. Fără să-i posed. Ai să vezi tu. Vino!

Se duseră la trenul-fantomă. Era o construcţie uriaşă, cu şine construite sus, în văzduh, peste care treceau în goană vagonete pline cu râsete şi ţipete. Kern se înghesui printre oamenii din faţa intrării şi o trase pe Ruth după el. Bărbatul de la casă îl văzu.

— Alo, George, făcu el. Intraţi.

Kern deschise uşa unui vagonet.

— Suie, Ruth! Ruth îl privi surprinsă.

Kern râse.

— Asta-i! Nu trebuie să plătim.

Şi o porniră. Vagonetul o luă oblic în sus şi se prăvăli apoi într-un tunel întunecat. Un monstru în lanţuri se ridică scâncind şi voia s-o prindă pe Ruth. Ea ţipă şi se lipi de Kern. În clipa următoare se deschise o groapă şi o mulţime de schelete zăngăniră cu oasele lor un marş funebru monoton. Numaidecât după aceea vagonetul ieşi din tunel, se roti printr-o curbă şi căzu din nou într-o groapă. Un alt vagonet le veni înainte; doi oameni lipiţi unul de altul şedeau acolo şi îi pironeau speriaţi; o ciocnire părea inevitabilă... atunci vagonetul alunecă printr-o curbă, imaginea reflectată de oglindă dispăru şi zburară înţr-o văgăună unde mâini umede le treceau peste obraji.

Mai trecură pe lângă un moşneag ce se văicărea şi apoi ajunseră la lumina zilei şi vagonetul se opri. Coborâră. Ruth îşi trecu mâna peste ochi.

— Ce frumos e deodată totul! zise ea zâmbind. Lumina, aerul... faptul că putem respira şi umbla...

— Ai fost vreodată la o reprezentaţie de purici? întrebă Kern.

— Nu.

— Atunci vino!

— Servus, Charlie! zise femeia de la intrare. Eşti liber azi? Intraţi! Tocmai se produce înăuntru Alexandru al Îl-lea.

Kern o privi mulţumit pe Ruth.

— Iar pe gratis. Vino! Alexandru al Îl-lea era un purice roşu şi puternic care se producea pentru prima oară în faţa publicului. Dresorul era niţeluş cam nervos. Puricele avea un temperament impetuos şi zvăpăiat. Publicul care se compunea (inclusiv Ruth şi Kern) din cinci persoane îl observa cu încordare.

Dar Alexandru al Îl-lea lucra fără cusur. Umbla ca un trăpaş; se căţăra, făcea gimnastică la trapez şi executa până şi partea culminantă, fără să privească o dată măcar în lături.

— Bravo Alfons! Kern strânse mâna înţepată a dresorului mândru.

— Mulţumesc. Cum v-a plăcut, doamna mea?

— A fost minunat. Ruth îi strânse şi ea mâna. Nu înţeleg cum de aţi reuşit!

— E foarte simplu. Totul e numai dresaj şi răbdare. Mi-a spus cineva, odată, că s-ar putea dresa şi pietre, dacă ai avea, bineînţeles, răbdare.

Se duseră la bărcile mecanice.

— Bună ziua, Peperl! răcni omul de la intrare prin pâlnia mare de metal. Luaţi numărul şapte, aia merge strună!

— Nu mă iei drept primarul Vienei? întrebă Kern.

— Nu, mai mult, îmi închipui că eşti proprietarul Praterului.

Străbătură apa vâjâind, se loviră de ceilalţi şi se văzură îndată în mijlocul viiturii. Kern râse şi dădu drumul cârmei; Ruth încercă să cârmească mai departe, până la capăt; renunţă şi Se întoarse spre Kern zâmbind... zâmbetul rar, ce îi lumina faţa, făcând-o blândă şi copilăroasă.

Mai dădură o raită prin mai multe barăci, începând de la leul cel mare, ce ştia să socotească, până la prezicătorul indian. Nicăieri nu li se ceru să plătească intrarea.

— Vezi tu, zise Kern mândru. E drept că pretutindeni îmi confundă numele; dar avem intrarea liberă. Asta e forma cea mai înaltă a popularităţii.

— O să ne lase şi la Roata uriaşă să intrăm pe gratis?

— Precis! Ca artist la directorul Potzloch. Şi încă cu onoruri speciale. Hai să mergem acum acolo.

— Servus, Şani. zise bărbatul de la casă. Cu domnişoara logodnică?

Kern dădu din cap, se îmbujora şi nu se uită la Ruth.

Bărbatul luă două cărţi poştale ilustrate dintr-un teanc care se afla lângă el şi le oferi lui Ruth. Era o reproducere a roţii uriaşe cu panorama Vienei.

— Ca suvenir, stimată domnişoară.

— Mulţumesc foarte mult.

Se urcară într-o camionetă şi se aşezară la fereastră.

— Ştii, chestia cu logodnica, am lăsat-o să treacă aşa. ar fi durat prea mult ca să-i dau explicaţii, se scuză Kern.

Ruth râse.

— Păi din cauza asta am fost primiţi cu onoruri speciale. Ilustratele! Numai că noi nu prea ştim cui să le trimitem.

— Nu, zise Kern. Nu cunosc pe nimeni. Şi cei pe care îi ştiu, nu au adresă.

Camioneta pluti încet şi se săltă în sus şi sub ei se desfăşură încetul cu încetul, ca un amplu evantai, panorama Vienei. Mai întâi, priveliştea Praterului cu aleile lui luminate, care se vedeau ca două şiruri de perle pe gâtul întunecat al pădurii; apoi un giuvaer enorm din smaralde şi rubine, strălucirea multicoloră a diverselor magazine şi, în sfârşit, oraşul cu toate luminile lui şi înapoia lui, fumul subţire, întunecat al şirului de dealuri.

Erau singuri în camioneta care se ridica, într-o curbă uşoară, mereu mai sus şi apoi aluneca spre stânga. Li se păru că şedeau într-un avion fără zgomot şi că sub ei se învârteşte pământul, căruia nu-i mai aparţineau. Parcă s-ar fi aflat într-un avion fantomă care nu avea unde ateriza şi sub care se perindau mii de patrii, mii de case şi de odăi luminate. Locuinţe cu acoperişuri ocrotitoare îi chemau. Îi ademeneau, dar nici una nu era a lor. Pluteau deasupra, în întuneric, lipsiţi de patrie, şi tot ce puteau ei aprinde era luminarea nemângâietoare a nostalgiei.

Ferestrele vagonului-locuinţă erau larg deschise. Aerul era înăbuşitor şi domnea o linişte cumplită. Lilo întinsese o cuvertură colorată de pat şi peste culcuşul lui Kern o perdea de catifea. În fereastră se legănau două lampioane.

— Noapte veneţiană a nomazilor de azi, zise Steiner...Aţi fost micul lagăr de concentrare?

— Ce vrei să spui?

— Trenul fantomă.

— Da.

Steiner râse.

— Închisori subpământene, lanţuri, sânge şi lacrimi... trenul fantomă a devenit deodată modern, nu-i aşa, micuţă Ruth? Se ridică. Hai să bem o votcă!

Luă sticla de pe masă.

— Bei şi mata un păhărel, Ruth?

— Da, unul mare.

— Şi Kern?

— Unul de două ari mai mare.

— Bravo, copii, v-aţi emancipat! declară Steiner.

— Dă-mi şi mie un pahar, spuse Lilo, care intra tocmai cu un platou cu piroşti. Steiner turnă în pahare. Apoi ridică paharul lui şi zise zâmbind:

— Să trăiască deprimarea! Mama întunecată a dorinţei de a trăi.

Lilo puse farfuria pe masă, scoase un borcan cu castraveţi muraţi şi o farfurie cu pâine neagră, rusească. Apoi îşi bău încet paharul.

— Mai îmi dai un pahar? întrebă ea pe Steiner.

— Câte vrei. melancolicul meu copil de stepă. Dumneata, mai ai, Ruth?

— Şi eu mai vreau unul.

— Atunci mai toarnă-mi şi mie unul, zise Kern. Mi s-a mărit salariul.

Băură şi mâncară apoi pateurile calde. Erau pregătite cu varză şi cu carne. Steiner se ghemui după aceea pe patul lui şi fuma. Kern cu Ruth se aşezară pe jos, pe culcuşul lui Kern. Lilo strângea de la masă.

— Cântă-ne ceva, Lilo, zise Steiner după un răstimp.

Ea dădu din cap şi luă chitara, ce atârna într-un colţ. Glasul ei, care atunci când vorbea era răguşit, devenea limpede şi profund, când cânta. Şedea în semiobscuritate. Chipul ei, de obicei imobil, se animă şi ochii ei căpătară o

strălucire sălbatică, melancolică. Cânta cântece de leagăn ale ţiganilor. După un răstimp se opri şi se uită la Steiner. Lumina se oglindea în ochii ei.

— Cântă mai departe, zise Steiner.

Dădu din cap şi făcu câteva acorduri pe chitară. Apoi, începu să fredoneze melodii mici, monotone, din care parcă se înălţau cuvinte, cum se înalţă păsărelele din întunericul stepelor depărtate, cântece nomade. Şi se părea că şi camionul se pregăteşte de plecare şi că mâine vor trebui să plece cu toţii mai departe.

Ruth şedea lângă Kern şi se rezema de el; umerii ei atingeau genunchii lui ridicaţi şi el simţi căldura spatelui ei. Ea îşi lăsă capul înapoi, odihnindu-l pe mâinile lui. Căldura se revărsă prin mâini în sângele lui şi îi dădu dorinţe străine.

Parcă era ceva întunecat în el care voia să intre şi să iasă; era şi în afara lui, era glasul adânc şi pătimaş al lui Lilo şi în răsuflarea nopţii, în goana confuză a gândurilor lui. Puse mâinile în jurul cefei înguste din faţa lui.

Afară îi întâmpină o linişte desăvârşită. Barăcile erau acoperite cu corturi, zgomotul încetase şi peste vuiet şi ţipete, peste pocnituri şi sunete sălbatice, crescuse pădurea fără larmă şi îngropase sub ea corturile cenuşii şi pestriţe.

— Vrei să te şi duci acasă?

— Nu ştiu. Nu.

— Hai să mai rămânem pe aici. Să ne plimbăm. Aş vrea să nu mai vină niciodată acel „mâine”.

— Da. Mâine înseamnă totdeauna teamă şi nesiguranţă. Ce frumos e aici.

Umblară prin întuneric. Copacii nu se mişcau. Frunzele lor nu foşneau.

— Poate că suntem singurele fiinţe care nu dorm încă...

— Nu ştiu. Poliţiştii se culcă foarte târziu.

— Aici nu sunt poliţişti. Aici nu. Aici e pădure. Ce plăcut e să stai aşa! Nici nu se aud paşii.

— Da, nu se aud.

— Ba da, eu te aud pe tine. Sau poate mă aud şi pe mine. Nu mai pot să-mi închipui cum a fost fără tine. Şi merseră înainte prin întuneric şi linişte.

— Dă-mi mâna, zise Kern, Mi-e frică că, pe neaşteptate, ai să dispari de lângă mine.

Ruth se rezemă de el. El îi simţi părul pe obraz.

Ruth, eu ştiu că nu este altceva decât puţină potrivire în toate necazurile noastre... dar pentru noi ceea ce ne leagă este mult decât totul, care poartă numiri pompoase şi nume mari... Ruth stătea cu capul rezemat de umărul lui.

— Ludwig, ştii... uneori n-aş mai vrea să mă duc nicăieri, aş vrea să cad aşa încet la pământ şi să mă sting...

— Eşti obosită?

— Nu, nu sunt obosită. Aş putea să tot umblu. E aşa de moale, şi nu te loveşti de nimic.

Vântul începu să sufle uşor. Frunzişul deasupra lor foşnea. Kern simţi o picătură caldă pe mâna lui. A doua îi atinse faţa. Ridică privirea în sus.

— Ruth, parcă plouă.

— Da.

Picăturile cădeau acum mai regulat şi mai des.

— Ia haina mea, zise Kern. Mie nu mi-e frig, sunt obişnuit.

Dezbrăcă haina şi o puse pe umerii lui Ruth. Ea mai simţi încă căldura din haina purtată de el şi se trezi deodată ciudat de ocrotită.

Deodată un fulger scânteie prin întuneric, tunetul îi urmă şi în aceeaşi clipă răpăi ploaia abundentă de parcă fulgerul ar fi spart cerul.

— Vino repede, strigă Kern.

Alergară spre căişorii care erau înveliţi în pânze de cort şi stăteau în noapte ca un turn de tâlhari. Kern ridică într-un loc cortul şi, târându-se, intrară la adăpost.

Kern o apucă pe Ruth de mână şi o trase după el. Ochii ei se obişnuiră îndată cu întunericul. Ca nişte năluci se înălţau contururile cailor ce se ridicau în două picioare; cerbii împietriseră

În veşnica lor goană, lebedele întindeau aripile în lumina slabă şi misterioasă şi puternicii elefanţi stăteau calmi, mai întunecaţi în întuneric.

— Vino! Kern o trăgea pe Ruth spre o barcă. Apucă câteva perne de catifea din câteva trăsuri şi le aruncă în gondolă. Apoi smulse un cioltar brodat cu aur de pe spatele unui elefant.

— Aşaa, acum ai o învelitoare de prinţesă.

Afară se rostogolea tunetul. Fulgerele azvârleau o strălucire mată şi palidă, în întunecimea caldă a cortului; şi, de fiece dată când lucea fulgerul, apăreau coarnele cerbului şi hamurile cailor ce stăteau înşiraţi în cerc, pregătiţi pentru veşnică paradă, aveau viziunea blândă şi depărtată a unui paradis fermecat. Kern privea obrazul palid cu ochii negri ai lui Ruth şi, în timp ce o acoperea, simţea sânul ei în mâna lui, necunoscuţi şi străini şi aţâţaţi ca în prima noapte, la hotel Bristol în Praga.

Furtuna se auzea mai aproape. Tunetul acoperi zgomotul pe care îl făcea ploaia, ce cădea în torente pe pânza întinsă a cortului; pământul se zguduia sub izbiturile puternice şi deodată, în ecoul tăcerii unei ultime şi neobişnuit de puternice izbituri, se desprinseră căişorii şi începură să se învârtească încet, mult mai încet decât în cursul zilei, aproape fără vrere, ca sub o tainică presiune... şi muzica se auzea mai tărăgănat ca în timpul zilei şi în chip straniu întretăiată de pauze. Căişorii făcuseră numai jumătate rond, de parcă s-ar fi trezit o clipă din somn... Apoi se oprire iar şi tăcu şi orga, numai ploaia bătea, ploaia, cel mai vechi cântec de leagăn al lumii.

PARTEA A DOUA

X

Soarele de amiază îşi trimitea razele peste piaţa din faţa Universităţii. Aerul era limpede şi albastru şi peste acoperişuri zbura un card de rândunele. Kern sta în piaţa Universităţii şi o aştepta pe Ruth.

Primii studenţi apărură în uşile mari şi coborau scările. Kern întinse capul ca să descopere bascul castaniu al lui Ruth. De obicei, ieşea printre primii studenţi. Dar n-o zări. Şi deodată nu mai ieşi nici unul din studenţi. Dimpotrivă, o parte din cei care se aflau afară se înapoiară. Făcea impresia că s-a întâmplat ceva.

Deodată, de parcă ar fi fost împinşi afară de o explozie, năvăli un grup încleştat de studenţi încăieraţi. Se iscase o bătălie. Kern deosebea acum şi strigătele: „Afară cu jidanii! Loviţi-i pe fiii lui Moise peste bot! La Palestina cu ei!”

Kern traversă repede piaţa şi se aşeză în aripa dreaptă a clădirii. Trebuia să evite încăierarea; în acelaşi timp însă voia să fie cât mai aproape, ca s-o scoată pe Ruth de acolo.

Un grup de vreo treizeci de studenţi evrei încercau să scape. Strânsi unul în altul, o luaseră în jos pe scară. Erau înconjuraţi de alţi vreo sută de tineri care îi loveau din toate părţile.

— Despărţiţi-i! strigă un student înalt, negricios, care avea o înfăţişare mai evreiască decât mulţi dintre cei atacaţi. Bateţi-i pe fiecare în parte! Şi el se aşeză în fruntea unei grupe care se vârî ca un ac în grupul evreilor şi, trăgând de ei, îi despărţi, aruncându-i apoi unul câte unul celorlalţi, care îi luau în primire cu pumnii, cu gentile şi cu bastoanele.

Kern o căuta neliniştit pe Ruth. Nu o zărea nicăieri şi spera că rămăsese înăuntrul Universităţii. Sus pe scară erau numai doi profesori: unul cu o barbă cenuşie, despărţită a la Franz-Iosef şi cu o faţă roz, care-şi freca mâinile zâmbind... şi altul care privea învălmăşeala, sever, cu o faţă mobilă.

Câţiva poliţişti din partea cealaltă a pieţei se apropiara grabnic. Primul se opri în apropierea lui Kern.

— Stop! zise celorlalţi doi. Nu vă amestecaţi!

Rămaseră pe loc.

— Sunt jidani? întrebă unul din ei. Primul dădu din cap. Apoi îl observă pe Kern şi îl privi cu atenţie. Kern se prefăcu că nu auzise nimic. Îşi aprinse o ţigara şi o luă câţiva paşi mai încolo. Poliţiştii îşi încrucişară braţele şi priveau curioşi încăierarea.

Un student evreu, mic de statură, reuşi să scape din învălmăşeală şi venea în fugă spre poliţişti strigând:

— Veniţi repede! Daţi-le ajutor! O să-i omoare în bătaie!

Poliţiştii se uitară la el ca la o insectă rară. Nici unul nu-i răspunse nimic. Mărunţelul îi pironi o clipă buimăcit, apoi se întoarse fără să mai spună un cuvânt şi se îndreptă spre ceilalţi. Nu făcuse nici zece paşi, când doi studenţi se desprinseră din marea grămadă şi se repeziră asupra lui:

— Îţic! Îţic cere dreptate! Lasă că o capeţi îndată, strigă unul din ei.

Unul îl doborî cu o lovitură grea dată în plin obraz. Mărunţelul încercă să se ridice. Atunci celălalt îl lovi cu piciorul în burtă, trântindu-l din nou. Apoi îl apucară amândoi de picioare şi îl traseră ca pe o roabă pe caldarâm. Victima încercă zadarnic să se agate de pietre. Chipul lui alb privea ţintă îndărăt spre poliţişti, ca o mască a groazei. Gura lui era o gaură neagră, din care sângele se prelingea peste bărbie. Şi nu ţipa.

Kern simţi cum i se usucă cerul gurii. Avea senzaţia că ar trebui să se azvârle asupra celor doi studenţi. Dar observă că poliţiştii îl supravegheau, şi, înţepenit şi contractat de furie, trecu în celălalt colţ al pieţei.

Cei doi studenţi se apropiară cu victima lor. Dinţii le străluceau, râdeau şi feţele lor nu arătau nici o urmă de răutate. Chipurile lor radiau numai de o nevinovată şi sinceră plăcere, de parcă ar fi fost vorba de un sport oarecare şi nu de chinuirea unui om.

Ajutorul veni pe neaşteptate. Un student' înalt, blond, care stătuse până atunci deoparte, când evreul fu târât pe lângă el, se strâmbă dezgustat. Îşi ridică puţin mânecile hainei, făcu câţiva paşi încet şi apoi, cu două lovituri scurte şi violente, îi doborî pe asupritorii mărunţelului.

Îl apucă pe evreu de guler şi îl ridică în sus, zicându-i:

— Hai şi acum şterge-o! Şi cât mai repede!

Apoi, la fel de încet şi de chibzuit ca mai înainte, se îndreptă spre grămada turbată. Se uită bine la conducătorul cel negricios şi, dându-i o lovitură teribilă în nas, urmată numaidecât de alta în bărbie, îl culcă la pământ.

În aceeaşi clipă Kern o zări pe Ruth. Îşi pierduse bascul şi se afla la extremitatea învălmăşelii. Alergă spre ea.

— Repede! Vino iute, Ruth! Trebuie să plecăm de aici! Ea nu-l recunoscu din primul moment. – Poliţia! bâigui ea, palidă de emoţie, poliţia trebuie să vină în ajutor!

— Poliţia nu ajută! Nu trebuie să ne prindă aici! Trebuie s-o ştergem repede, Ruth!

— Da. Ea îşi reveni. Chipul i se schimbă. Părea că era gata să plângă. Da, Ludvig, zise ea cu o voce ciudat de spartă. Să plecăm!

— Da, repede! Kern îi luă braţul şi o trase după el. Înapoia lor auzise strigăte. O parte din studenţii evrei reuşiră să scape şi o luară la fugă.

Învălmăşeala se deplasă şi Kern cu Ruth se văzură, pe neaşteptate, în mijlocul ei.

— Ah, Rebeca! Sara! Unul din agresori întinse mâna după Ruth.

Kern se simţi ca azvârlit de un resort. Fu foarte uimit văzându-l pe student prăbuşindu-se încet. Nu-şi dădea seama, cum l-a lovit.

— Straşnică directă! spuse cineva de lângă el, elogiindu-l. Era studentul blond, care se îndeletnicea tocmai cu bătaia altor doi scandalagii, izbindu-le capetele unul de altul. N-am atârnat ceva de soi! zise el şi le lăsă să cadă ca pe nişte otrepe, îndreptându-se spre alţi doi.

Kern primi o lovitură de baston peste braţ. Înfuriat, el sări în sus într-o ceaţă roşie şi lovi în jurul lui. Sparse nişte ochelari şi răsturnă pe cineva în drumul lui. Apoi simţi o bubuitură îngrozitoare şi ceaţa roşie deveni neagră.

Se trezi în arestul poliţiei. Gulerul îi era rupt, falca îi sângera şi capul îi mai duduia. Se ridică.

— Servus!, zise cineva de lângă el. Era studentul înalt şi blond.

— Ei drăcia dracului! Unde ne aflăm?

Celălalt râse.

— În arest, dragul meu. O zi două şi pe urmă ne dă drumul.

— Mie nu! Kern îşi roti privirea în jurul lui. Erau opt inşi, toţi evrei, afară de studentul blond. Ruth nu era printre ei.

Studentul râse din nou.

— Ce cauţi? Ce te uiţi aşa împrejur? Crezi că nu sunt aici cei ce trebuiau să fie închişi? Nu, dragul meu. Nu e de vină agresorul, ci cel atacat. El e pricina scandalului. Psihologia cea mai modernă.

— N-ai văzut dumneata ce s-a întâmplat cu fata cu care eram împreună? întrebă Kern.

— Fata? Studentul căuta să-şi amintească. Nu i s-o fi întâmplat nimic. Ce putea să i se întâmple? Fetele sunt lăsate în pace la o încăierare.

— Eşti sigur?

— Da, destul de sigur. Şi afară de-asta, poliţia a intervenit numaidecât.

Kern privi ţintă înaintea lui. Poliţia. Păi, aici e buba, gândi el. Dar paşaportul lui Ruth mai era încă valabil. Nu putea să-i facă cine ştie ce.

— Au mai fost' arestaţi ţi alţii? întrebă el.

— Nu cred. Eu am fost ultimul. Au cam şovăit când s-au apropiat de mine.

— Precis nu?

— Nu. Atunci ar fi şi ei aici. Suntem deocamdată încă în arestul poliţiei. Băiatul student îl privi cu ironie. Nu ţi-s boii acasă? Aşa se întâmplă totdeauna când eşti nevinovat. Mai bine e să ai un temei pentru ceea ce ţi se întâmplă. Vezi dumneata, eu sunt singurul din voi care se află pe dreptate. Eu m-am amestecat de bună voie. de aceea sunt vesel.

— Foarte cumsecade din partea dumitale.

— Aş, ce cumsecade! Studentul făcu un gest în lături. Sunt un vechi antisemit. Dar aşa un măcel m-a scârbit. De altfel dumneata ai avut o directă frumoasă, scurtă. Precisă şi repede. Ai învăţat vreodată să boxezi?

— Nu.

— Atunci să înveţi. Ai aptitudini. Eşti numai prea înfierbântat. Dacă aş fi eu papa al evreilor, le-aş prescrie o oră de box în fiecare zi. Aţi vedea atunci ce respect ar căpăta fraţii pentru voi.

Kern duse mâna la cap.

— În clipa asta nu-mi arde de box.

— Măciuca de cauciuc, explică studentul obiectiv. Brava noastră poliţie este totdeauna de partea învingătorilor. Când ţi-o trece durerea din ţeastă începem să exersăm. Trebuie să găsim ceva de făcut. Îşi ridică picioarele lungi pe laviţă. Suntem de două ore aici. Ce maghernită plictisitoare. Dacă am avea cel puţin nişte cărţi de joc. Un „florentim” ar putea juca oricine. El îi măsură dispreţuitor pe studenţii evrei.

— Am nişte cărţi la mine. Kern băgă mâna în buzunar. Steiner îi dăruise cărţile de joc ale hoţului de buzunar şi el le purta la el, ca pe un fel de talisman.

— Bravo! Toată stima! Dar acum să nu-mi spui să joci bridge. Toţi evreii joacă bridge, altceva nu ştiu.

— Sunt pe jumătate evreu. Joc ecarte, tarock, jass şi pocker, replică, mândru, Kern.

— Eşti, va să zică, de prima clasă! M-ai întrecut. Eu nu' ştiu jass.

— E un joc elveţian. Dacă vrei, te învăţ şi pe dumneata.

— Foarte frumos! În schimb îţi dau lecţii de box.

Jucară până seara. Studenţii evrei se întreţineau intre timp despre politică şi dreptate, şi nu ajunseră la nici un rezultat. Kern şi studentul bălai jucară mai întâi jass, pe urmă pocker. Kern câştigă la pocker şapte şilingi. Devenise un elev al lui Steiner. şi încet capul i se limpezi. Evita să se gândească la Ruth. NU putea face nimic pentru ea; meditarea i-ar fi slăbit nervii. Şi voia să fie cu nervii tari la interogatoriul judecătorului.

Studentul zvârli cărţile şi îşi achită datoria faţă de Kern.

— Acum vine partea a doua, zise el. ”Să-i dăm drumul, ca să devii un al doilea Dempsey.

Kern se ridică. Mai era încă lipsit de puteri.

— Cred că nu merge, spuse el, capul meu nu suportă o a doua lovitură.

— Capul dumitale era destul de limpede ca să-mi poată lua şapte şilingi, răspunse băiatul rânjind. ”Înainte! Învinge-l pe porcul de câinele din dumneata şi dă-i precădere sângelui arian şi bătăuşului. Dă-i un brânci jumătăţii umane evreieşti!

— Treaba asta o fac eu de un an de zile.

— Excelent. Hai să menajăm deocamdată capul. Începem întâi cu picioarele. Lucrul principal la box este sprinteneala picioarelor. Ele trebuie să se salte. Ţopăind, îi scoţi dinţii adversarului. Aplicarea normelor lui Nietzsche.

Studentul se aşează în poziţie, se legănă din genunchi şi făcu o mulţime de paşi schimbători, înainte şi înapoi.

— Ia fă şi dumneata la fel. Kern îl imită.

Studenţii evrei încetaseră discuţia lor. Unul din ei, cu ochelari, se ridică şi-l întrebă pe boxerul blond:

— Aţi vrea să mă învăţaţi şi pe mine?

— Cum de nu! Scoate ochelarii şi treci colo, îi răspunse, bătându-l pe umeri. Trezeşte-te cu vuiet, bătrân sânge de Macabeu. Uite asta e hrana normală la închisoare!

Se mai prezentară încă doi elevi. Ceilalţi refuzară, dar priveau curioşi de pe laviţele pe care şedeau.

Doi la dreapta, doi la stânga, dirija blondul. Şi acu începem cursul-fulger. O educaţie neglijată de mii de ani!... nu lovi braţul... loveşte tot corpul../

Îşi scoase haina. Ceilalţi îl imitară. Apoi începu o scurtă explicaţie asupra muncii pe care trebuia s-o depună corpul şi o probă. Cei patru elevi săreau zeloşi prin celula semiîntunecată.

Bălanul înconjura cu o privire părintească pe elevii lui transpiraţi.

— Aşa!, declară el, după un răstimp, acum asta o ştiţi. Să mai exersaţi în timpul celor opt zile cât veţi fi arestat pentru instigarea adevăraţilor arieni la ura de rasă. Inspiraţi acum adânc, câteva minute! Răsuflaţi! Şi acum vă arăt cum se face o directă scurtă. Le arătă, apoi îşi luă haina, o făcu ghem, o ridică la înăl-ţimea feţei puse pe ceilalţi s-o lovească. În toiul exerciţiului se deschise uşa. Un servitor intră cu câteva străchini din care ieşeau aburi, puse străchinile jos şi strigă la uşă:

— Garda! Repede! Ăştia continuă să se bată şi la poliţie!

Doi gardieni se repeziră înăuntru. Studentul blond îşi puse de-o parte, liniştit, haina. Cei patru elevi de box se ghemuiră repede prin colţuri.

— Rinocerule! zise bălaiul, cu autoritate, servitorului. Nătărăule! Taur prost ce eşti! Apoi îndreptându-se spre gardieni: Domnilor, ceea ce vedeţi aici este o lecţie de umanitate modernă. Apariţia voastră, mâna încleştată pe mă-ciucă sunt de prisos, s-a înţeles?

— Nu, zise unul din gardieni.

Studentul se uită la el cu milă.

— Gimnastică, exerciţii libere, ai înţeles? Asta-i cina noastra!

— Sigur, adeveri servitorul.

Bălanul se aplecă peste un castron şi se strâmbă dezgustat, apoi deodată se răsti.

— Du-o afară! Îndrăzniţi să aduceţi căcatul ăsta? Lături pentru fiul preşedintelui Senatului? Vreţi să fiţi degradaţi? Privi pe gardian. ”Am să mă

plâng. Vreau să vorbesc numaidecât cu şeful poliţiei! Duceţi-mă imediat la Prefectul poliţiei. Mâine o să-i frece tata ridichea ministrului de justiţie din cauza voastră!

Gardienii îl priveau ţintă. Nu ştiau dacă se puteau oţărî la el sau trebuiau să fie precauţi.

— Domnule, zise în sfârşit cel mai vârstnic, ”asta e hrana normală la închisoare.

— Dar ce, sunt la închisoare? Studentul părea profund jignit. Eu sunt în arest! Dumneata nu ştii care e deosebirea între una şi alta?

— ba da, ba... Gardianul era acum vădit intimidat. ”Dumneavoastră aveţi tot dreptul să vă îngrijiţi de hrană. Dacă vreţi să plătiţi, poate să vă aducă servitorul un gulaş...

— În sfârşit, aud şi eu o vorbă calumea! Ţinuta bătăioasă a studentului se mai potoli.

— Poate doriţi şi o bere...

Tânărul se uită la gardian.

— Să ştii că-mi placi. Am să intervin pentru dumneata. Cum te numeşti?

— Rudolf Egger, domnia voastră.

— Bun! Studentul scoase banii din buzunar şi îi zise servitorului: Na, ţine; aduci două porţii de gulaş de vacă cu cartofi. Şi adu o sticlă de ţuică...

Gardianul Rudolf Egger deschise gura.

— Băuturi alcoolice...

— Sunt permise, termină bălanul. Două sticle de bere, una pentru gardieni, alta pentru noi!

— Vă mulţumim, sărut mâna, zise Rudolf Egger.

— Dacă berea nu e proaspătă şi de la gheaţă, declară fiul preşedintelui Senatului, atunci îţi rup oasele. Dacă e bună, păstrezi tu restul, ca bacşiş.

Servitorul rânji voios:

— Aranjez eu, cum e mai bine, domnule conte! Adăugă radios: Ce autentic umor vienez!

Mâncarea sosi. Studentul îl pofti pe Kern să mănânce cu el. Kern nu voi la început. Văzu pe ceilalţi evrei cum sorbeau voioşi lăturile.

— Lasă dom'le, fii şi dumneata trădător! Asta-i modern. Şi fără de asta, aici e vorba de o masă între doi cartofori.

Kern se aşează să mănânce. Gulaşul era foarte bun şi în definitiv, el nu avea paşaport' şi de asta era şi corcitură.

— Ştie tatăl dumitale că eşti aici?

— Dumnezeule sfinte, râse studentul: Tatăl meu! Tatăl meu ţine un magazin de galanterie la Linz.

Kern îl privi surprins.

— Dragul meu, zise studentul calm. Dumneata pare-se că nu ştii încă, că noi trăim în epoca bluff-ului. Democraţia a fost silită să facă loc demagogiei... Noroc!

Destupă sticla cu ţuică şi oferi un pahar studentului cu ochelari.

— Mulţumesc, eu nu beau, răspunse acesta, sfios.

— Evident! Aş fi putut să-mi închipui! Bălanul dădu paharul peste cap. Şi din cauza asta ceilalţi o să vă persecute veşnic. Cum stăm noi doi, Kern? Golim sticla?

— Da.

Goliră sticla şi se întinseră pe laviţă. Kern credea că va putea dormi. Dar se trezea în fiecare clipă. Ce-or fi făcut cu Ruth? se întreba el. Şi cât timp o să mă ţină închis aici?

Căpătă două luni închisoare... „Rănire corporală, revoltă, împotrivire faţă de autoritatea publică, şedere ilegală...” fu mirat că nu căpătase zece ani. Îşi luă rămas bun de la studentul bălan, care fu pus în libertate cam în acelaşi timp.

Kern primi straie de închisoare. În timp ce îşi făcea duşul, îşi aminti cât de prost se simţise prima dată când i se pusese cătuşe. I se părea că trecuse multa vreme de atunci. Acum găsea că vesmintele de închisoare sunt practice; în modul ăsta putea să-şi cruţe hainele lui.

În aceeaşi celulă cu el se mai aflau: un hoţ, un mic contrabandist şi un profesor rus din Kazan, care fusese închis din cauza vagabondajului. Toţi patru lucrau în atelierul de croitorie al închisorii.

Prima seară o petrecu cam greu. Kern îşi aduse aminte de ceea ce îi spusese Steiner: că se va obişnui. Totuşi şedea pe laviţa lui şi se uita ţintă la perete.

Deodată profesorul, care stătea şi el întins pe laviţa sa, îl întrebă:

— Dumneata vorbeşti franţuzeşte? Kern tresări speriat.

— Nu.

— Vrei să înveţi?

— Da. Putem începe îndată.

Profesorul se ridică:

— Trebuie să ne ocupăm cu ceva, căci altminteri ne omoară gândurile.

— Da, aşa-i. Kern dădu din cap. De altfel o să-mi prindă bine. Când voi ieşi de aici, va trebui probabil să plec în Franţa.

Se aşezară unul lângă altul pe laviţa de jos. Pe laviţa de deasupra lor făcea gălăgie contrabandistul. Mâzgălea şi schiţa desene obscene pe pereţi. Profesorul era foarte slab şi avea o barbă roşie şi sălbatică şi un chip de copil cu ochii albaştri

— Să începem cu cuvântul cel mai frumos şi cel mai zadarnic din lume, zise el cu un zâmbet minunat de frumos şi fără urmă de ironie... să începem cu cuvântul libertatea.

Kern învăţă mult în vremea asta. După trei zile ştia să vorbească (în timpul plimbării prin curte) cu deţinutul dinaintea lui şi cu cel dinapoia lui, fără să mişte buzele. În acelaşi fel învăţa pe de rost verbele franceze, când lucra în atelierul de croitorie. Seara când era obosit de lecţiile de franceză cu profesorul, hoţul îi învăţa cum se fac chei false, dintr-o sârmă şi cum poţi potoli un câine care veghează şi latră. Îl făcu să ştie care anume e vremea în care se coc diverse cereale şi îi explică cum să se bage neobservat într-un stog de fân, ca să doarmă acolo. Contrabandistul reuşise să strecoare câteva numere din „Lumea elegantă”. Era singura lor lectură, exceptând Biblia, şi aflară din ea cum trebuie să te îmbraci la recepţii diplomatice, şi când trebuie să porţi la butoniera fracului o garoafă albă sau una roşie. Din păcate, hoţul nu putea fi convins într-un singur punct; susţinea că la frac se poartă cravată neagră... văzuse el acest lucru în multe localuri, şi anume la chelneri.

În dimineaţa celei de-a cincea zi când fură duşi afară, servitorul îl lovi pe Kern. Îl împinse atât de violent încât acesta se clătină şi răcni.

— Bagă de seamă, măgarule!

Dar servitorul îl trase de mânecă şi îi şopti:

— După o oră cere-te afară. Spune că te doare burta. Apoi strigă:,,Ia-o înainte! Ce crezi că putem să te aşteptăm pe tine?

Kern reflectă în timpul plimbării dacă nu cumva servitorul voia să-l păcălească. Nu se prea sufereau unul pe altul. Discută în atelier cu hoţul care era specialist în chestiunile privind închisoarea.

— Ai tot dreptul să ieşi din rând. N-are ce să-ţi facă. Unii trebuie să iasă mai des, alţii mai rar. Fiecare cu natura lui. Dar bagă de seamă, pe urmă!

— Bine. am să văd ce vrea. Oricum, e o schimbare.

Kern simula dureri de pântece şi servitorul îl duse afară. Ajunşi la closet acesta se uită împrejur.

— Vrei ţigări? întrebă el.

Fumatul era interzis. Kern râse.

— Va să zică asta e! Nu, dragul meu, în felul ăsta nu mă duci.

— Ţine-ţi gura. Crezi că vreau să te vâr în bucluc? Îl cunoşti pe Steiner?

Kern îl pironi pe servitor.

— Nu, declară el apoi. Presupunea că era o cursă ca să-l prindă pe Steiner.

— Nu-l cunoşti pe Steiner?

— Nu.

— Bun. Atunci ascultă aici: Steiner ţi-a trimis vorbă că Ruth e în siguranţă. Nu trebuie să ai nici o grijă. Când vei fi eliberat să te laşi expulzat în Cehoslovacia şi pe urmă să te reîntorci. Acum îl cunoşti?

Kern simţi deodată că dârdâie.

— Vrei acum o ţigară?

Kern dădu din cap afirmativ. Servitorul scoase din buzunar o cutie ”Memphis” şi o cutiuţă cu chibrituri. Ţine, ia! De la Steiner. Dacă te prinde, nu le

ai de la mine. Şi-acum intră şi fumează o ţigară. Zvârle fumul în gaura scândurii closetului. Eu stau afară şi veghez”.

Kern se aşează pe closet. Scoase o ţigară, o rupse în două şi aprinse o jumătate din ea. O fumă încet şi trase adânc. Ruth era în siguranţă. Steiner veghea. Privea la pereţii murdari cu desenele obscene şi i se părea încăperea cea mai frumoasă din lume.

— Bine, omule, de ce nu mi-ai spus că îl cunoşti pe Steiner, îl mustră sluga când ieşi din closet.

— Ia o ţigară, îl îndemnă Kern. Argatul clătina capul:

— Exclus!

— Dar de unde îl cunoşti?

— M-a scos odată din ananghie. Blestemata ananghie. Şi-acum haide!

Se întoarseră la croitorie. Profesorul şi hoţul îl priviră pe Kern. El se înclină şi se aşeză.

— E în ordine? întrebă profesorul pe şoptite.

Kern înclină din nou capul.

— Atunci să continuăm, şopti profesorul în barba lui roşie. Aller, verb neregulat. Je vais, tu vas îl...

— Nu, ripostă Kern. Azi să luăm alt verb. Cum se zice în franţuzeşte a iubi?

— A iubi? Aimer. Dar ăsta e un verb neregulat...

— Tocmai de aceea, şopti Kern.

Profesorul fu eliberat după patru săptămâni; hoţul după şase; contrabandistul câteva zile mai târziu. Încercă în ultimele zile să-l corupă pe Kern la homosexualitate, dar Kern era destul de rezistent spre a-l ţine la distanţă. Îi dădu o directă scurtă învăţată de la studentul bălan şi îl făcu K.O., aşa că apoi avu linişte.

Rămase câteva zile singur, apoi fură aduşi doi noi tovarăşi de celulă. Recunoscu imediat că sunt emigranţi. Unul din ei era mai vârstnic şi foarte tăcut; cel mai tânăr să fi avut treizeci de [ani. Purtau veşminte jerpelite şi îşi dădeau silinţa să le ţină curate. Cel mai în vârstă se întinse pe laviţă, de cum intră.

— De unde veniţi? întrebă Kern pe cel mai tânăr.

— Din Italia.

— Cum e acolo?

— Era bine. Am stat doi ani acolo. Acum nu se mai poate.?Controlează pe toţi.

— Doi ani! repetă Kern. Asta însemnează ceva!

— Da, însă aici m-au prins după opt zile. Se întâmplă totdeauna aşa?

— Situaţia s-a înrăutăţit în ultima jumătate de an.

Noul venit îşi propti capul în mâini.

— Peste tot se înrăutăţeşte situaţia. Ce-o să mai fie? Cum e în Cehoslovacia?

— Şi-acolo e mai rău. Sunt prea mulţi. Aţi fost în Elveţia?

— Elveţia e prea mică, te descoperă imediat. Bărbatul privi ţintă înaintea lui. Eu aş fi voit să plec în Franţa.

— Ştiţi franţuzeşte?

— Da, fireşte. Omul îşi răvăşi părul.

Kern îl privi.

— Să conversăm atunci oleacă franţuzeşte! Am învăţat de curând şi n-aş fvrea să uit.

Bărbatul îl privi profund uimit.

— Să vorbim franţuzeşte? Râse uscat. Nu, asta nu pot! Să fiu aruncat în închisoare şi aici să fac conversaţie franceză – asta ar fi prea absurd! Zău. pari să ai idei ciudate, dumneata.

— Deloc. Doar că duc o viaţă ciudată.

Kern mai aşteptă puţin, sperând că omul va consimţi, apoi se trânti pe laviţa lui şi repetă atât de mult verbele neregulate, până adormi.

Se trezi zgâlţâit de cineva; era bărbatul care nu voise să vorbească franţuzeşte.

— Ajutaţi! gâfâia el. Repede! S-a spânzurat!

Kern se ridică somnoros. În cenuşiul palid al zorilor atârna o făptură neagră cu capul căzut spre fereastră. Dânsul sări de pe laviţă.

— Un cuţit! Repede!

— N-am cuţit. Aveţi poate d-voastră unul?

— Fir-ar al dracului, nu! Mi-a fost luat. Am să-l ridic în sus. Trageţi-i d-voastră cureaua peste cap!

Kern se urcă pe laviţă şi încercă să ridice pe spânzurat, dar era greu ca moartea. Era cu mult mai greu decât arăta. Hainele-i erau reci şi moarte ca şi el. Kern îl prinse cu toată puterea. Reuşi numai cu multă greutate să-l salte.

— Hai! gâfâi el, desfaceţi-i cureaua! Nu-l pot ţine atât de mult.

— Da. Celălalt se caţără şi încercă să umble la gâtul spânzuratului. Brusc, îl lăsă, se clătină şi începu să verse.

— Ei, a dracului porcărie! strigă Kern. Nu puteţi continua? Desfaceţi-l! Repede!

— Nu-l pot privi! gemu celălalt. Ochii! Limba!

— Atunci coborâţi! Ridicaţi-l în sus şi eu am să-l desfac! El lăsă greoiul corp în braţele celuilalt şi se urcă pe laviţă.

Privelişte a era înfiorătoare. Faţa buhăită şi gălbuie, ochii ieşiţi din orbite, ca plesniţi, limba groasă şi neagră. Kern apucă cureaua îngustă de piele care intrase adânc în gâtul umflat.

— Mai sus! strigă el. Ridicaţi-l mai sus!

Auzi un fel de gargariseală; bărbatul vărsa sub el; în acelaşi timp el îi dădu drumul spânzuratului, căruia datorită zguduirii îi ieşi mai tare limba din gură şi

ochii se bulbucaseră de parcă îşi bătea joc, într-un chip înspăimântător, de neputincioşii vieţuitori.

— S-o ia dracu! Kern căută disperat ceva spre a-l înviora pe bărbatul de sub el. Deodată, ca un fulger îi trecu din creier scena dintre studentul bălan şi servitor. Dacă nu pui mâna imediat, fleoarţă afurisită, atunci scot maţele din tine! jalnic laş. Totodată îi dădu una cu piciorul şi simţi că a nimerit bine. Mai dădu o data din toate puterile. Îţi crap capul!" răcni el. "Ridică-l imediat în sus!

Bărbatul tăcu şi ridică.

— Mai sus! strigă Kern scos din fire, otreapă împuţită!

Bărbatul ridică mai sus şi Kern reuşi să slăbească laţul şi să-l tragă peste capul spânzuratului.

— Aşa, acum dă-i drumul.

Îl apucară amândoi şi-i puseră corpul moale pe laviţă. Kern îi desfăcu vesta şi cingătoarea:

— Cheamă d-ta garda, porunci el. "Am să încerc respiraţia artificială".

Îngenunche înapoia capului negru-cenuşiu, luă mâinile reci şi moarte în mâinile sale calde şi pline de viaţă şi începu să mişte braţele. Auzea larma răguşită şi văicăreaţă a coşului pieptului când se ridica şi cădea – şi ascultă încă o dată, dar nu auzi respiraţia. La uşă se auzea bărbatul ce nu voise să vorbească franţuzeşte, care striga:

— Garda! Garda!

Kern îşi continua lucrul, ştia că trebuie s-o faci ceasuri întregi, dar după un timp se opri.

— Respiră?, întrebă celălalt.

— Nu. Kern se simţi deodată îngrozitor de obosit. E un fond absurd. Omul voia să moară, de ce să nu-l lăsăm?

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu!...

— Omule, potoleşte-te, spuse Kern foarte încet şi grav. N-ar mai fi putut suporta să mai audă o vorbă. Ştia tot ce ar fi voit să spună omul; dar mai ştia că dacă celălalt e readus la viaţă, se va spânzura a doua oară. "Încercaţi d-voastră, zise el peste o clipă mai liniştit; omul ăsta a ştiut el de ce nu vrea să mai trăiască.

În sfârşit sosi garda.

— Ce-nseamnă gălăgia asta? Aţi înnebunit?

— S-a spânzurat cineva.

— Doamne, ce de supărări! Mai trăieşte?

— Probabil.

— Atunci mai poate aştepta până mâine dimineaţă. Să-şi bată capul Sternikosch. Eu nu ştâu, n-am văzut nimic.

Voia să plece.

— Stai! îl opri Kern. Adu imediat pe Sanitar de la garda de accidente.

Gardianul îl pironi cu privirea.

— Dacă în cinci minute nu eşti aici fac un tărăboi pentru care îţi pot risca postul!

— Se poate întâmpla să mai fie salvat! Cu oxigen! strigă celălalt deţinut din fundul celulei, unde, ca o umbră, ridica şi cobora braţele spânzuratului.

— Bine începe ziua! mormăi gardianul şi ieşi din celulă. Pest'e câteva minute sosiră sanitarii şi luară pe spânzurat şi imediat după aceea veni din nou gardianul:

— Să predaţi bretelele, centurile şi ghetele cu şireturi.

— Eu nu mă spânzur, ripostă Kern.

— N-are aface, trebuie să le predaţi.

Predară lucrurile şi se ghemuiră iarăşi pe laviţe. Mirosea acum a vărsat.

— Într-un ceas este lumină şi să faci bine să speli unde ai vomitat.

Gâtlejul îi era uscat, îi era tare sete. Totul în el era uscat şi prăfuit. Se simţea de parcă ar fi înghiţit cărbune şi cârlţi, de parcă n-o să se mai poată niciodată curăţa.

— Îngrozitor, nu? exclamă celălalt, după un răstimp.

— Nu, replică Kern.

În seara următoare îi duseră într-o celulă mai mare în care se mai găseau patru oameni. I se păru lui Kern că toţi sunt emigranţi, dar nu se mai sinchisea de ei. Era foarte trudit şi se cuibări pe laviţă. Nu putu însă să adoarmă. Şedea cu ochii deschişi şi privea micul pătrat al ferestrei zăbrelite. Târziu, la miezul nopţii, mai sosiră doi inşi. Kern nu-i văzu, auzi numai cum fac gălăgie.

— Cât durează oare până ieşim de aici? Se auzi glasul timid al unuia din noii veniţi, după un timp, prin întuneric.

Dură puţin până primi răspuns, apoi o voce de bas mormăi:

— Depinde de ce ai făcut. Pentru tâlhărie cu omor, te ţine toată viaţa; pentru omor politic, numai opt zile.

— Pe mine m-au găsit a doua oară fără paşaport.

— Asta e mai rău, grohăi basul: contează pe cel puţin patru săptămâni.

— Vai de mine! Şi eu am o găină în geamantan. O găină friptă! Se alterează până ies de aici!

— Fără îndoială! confirmă basul.

Kern luă aminte.

— N-aţi mai avut şi înainte o găină în geamantanul d-voastră?

— Da, asta aşa e! replică peste o clipă noul venit, uimit. De unde o ştiţi, domnul meu?

— N-aţi fost şi-atunci arestat?

— Natural! Cine e acela care mă întreabă? Cine sunteţi d-voastră? Cum se face că o ştiţi, domnul meu? întrebă glasul venit din întuneric.

Kern râse. Îl apucase aşa un râs că simţea că se înăbuşe. Era ca ceva forţat, o crampă dureroasă şi în ea se slobozea tot ce se adunase în el în răstimpul ăstor două luni: furia împotriva arestării, părăsirea, teama pentru

Ruth, grija să nu se piardă, groaza de cel spânzurat: şi râdea, râdea pe întrerupte şi puternic şi nu se mai putea opri.

— Poulet-ul gângăvi el, De fapt. ăsta e PoUlet! Şi acum are iarăşi o găină în geamantan. Ce coincidenţă!

— Dumneavoastră numiţi asta coincidenţă? se răţoi Poulet, mâniat. Asta înseamnă o soartă blestemată.

— D-ta pari să ai nenoroc cu fripturile de găină, spuse basul.

— Linişte! clocoti altul. Să dea ciuma în fripturile voastre! Unui om fără patrie să-i aţâţi, noaptea, pofta de mâncare?

— Poat'e că între el şi Poulet există o mai adâncă coeziune, se auzi, ca un oracol, basul.

— N-are decât să încerce cu friptură de cal de lemn! răcni bărbatul apatrid.

— Sau cu un cancer la stomac, necheză o voce piţigăiată.

— Poate că în existenţa lui anterioară a fost vulpe, îşi dădu cu părerea basul. Şi-acum se răzbună în felul ăsta găinile pe el.

Poulet-ul plasă şi el o vorbă:

— Ce grosolănie condamnabilă să-ţi baţi joc de un om în nenorocire!

— Dar atunci când? întrebă onctuos basul.

— Tăcere! strigă gardianul de pe sală. Aici e o închisoare onorabilă, nu local de noapte!

XI.

Kern subscrise o a doua expulzare din Austria. Era pe viaţă. Nu mai simţea nimic de astă-dată. Se gândea numai că probabil va trebui să fie, a doua zi, după-amiază, din nou în Prater.

— Mai aveţi ceva lucruri de luat din Viena? întrebă funcţionarul.

— Nu, nimic.

— Ştiţi, că în caz că reveniţi în Austria, riscaţi cel puţin trei luni puşcărie?

— Da.

Funcţionarul îl învălui o clipă cu privirea pe Kern, apoi scoase din buzunar o hârtie de cinci şilingi.

— Ţine de un vin. Nu pot să schimb legile. Ia pentru un pahar de vin Gumpold. Asta e în anul ăsta cel mai bun. Şi-acum, şterge-o!

— Mulţumesc! rosti Kern, surprins. Era pentru prima dată când i se dăruia ceva la poliţie. Mulţumesc mult, tare bine-mi prind banii!

— Bine, bine! Şi acum şterge putina! Însoţitorul dumitale te aşteaptă în antreu.

Kern băgă banii în buzunar. Putea plăti cu banii ăştia nu numai o jumătate de vin Gumpold, ci să se întoarcă cu tramvaiul la Viena; era mai puţin primejdios şi îi mai rămâneau pe deasupra încă doi şilingi pentru cazuri neprevăzute.

Călătoriră pe acelaşi drum ca întâia dată cu Steiner. Kern avea simţământul că de atunci au trecut zece ani.

Funcţionarul îl privi oarecum dispreţuitor.

— Voi doară nu însemnaţi nimic în accepţia poliţienească! Mi-a fost dat să escortez pe împătritul asasin Muller cu revolverul pregătit să trag, – şi-acum doi ani pe ucigaşul femeilor, Bergman, şi mai târziu pe spintecătorul Brust – nu mai vorbesc de dezgropătorul de morţi Teddy Blumel Da, acelea erau timpuri! Dar azi, cu alde voi, crapă omul de plictiseală! Oftă şi apoi goli paharul... Mereu... D-ta te pricepi cel puţin la vin. Să mai bem un sfert! De data asta fac eu cinste.

— Bine.

Băură în bună înţelegere al doilea sfert, apoi se ridicară. Acum se lăsase întunericul. Lilieci şi fluturi de noapte tăiau repede văzduhul deasupra capetelor lor.

Clădirea vămii era puternic luminată. Bătrânii funcţionari se mai aflau acolo. Însoţitorul îl predă pe Kern.

— Până ce se întunecă de-a binelea, mai stai jos, e încă vreme, îl pofti unul din funcţionari.,,E prea devreme.

— Ştiu, ripostă Kern.

— Aşa, va să zică o şi ştiţi?

— Fireşte. Graniţele sunt doar patria noastră.

Dis-de-dimineaţă Kern se afla din nou în Prater. Nu cuteza să se ducă la vagonul-locuinţă a lui Steiner ca să-l scoale intru-cât nu ştia ce se întâmplase între timp. Rătăcea primprejur. Copacii se înălţau bălţaţi în ceaţă. Se lăsase toamna în timpul cât el zăcuse în închisoare. În faţa caruselului zăbovi un răstimp mai mare, apoi ridică cortul de pânză şi se strecură înăuntru. Se aşeză într-o gondolă; aşa era ferit de poliţiştii ce hoinăreau primprejur.

Fu trezit de cineva care râdea. Era ziua şi pânzele cortului erau date de o parte. Se ridică iute în picioare. În faţa lui sta Steiner, într-un pulover albastru.

Kern sări dintr-o dată din gondolă. Era pe neaşteptate acasă.

— Steiner! strigă el, radios. Slavă Domnului, sunt iarăşi aici!

— Asta şi constat. Fiul pierdut reîntors acasă din beciurile poliţiei! Ia stai să te văd! De ce n-ai intrat la mine?

— Nu ştiam dacă mai eşti aici.

— Deocamdată mai sunt. Dar acum să luăm ceva în gura şi după aceea lumea va arăta altfel. Lilo! strigă Steiner către vagonul de peste drum. Micuţul nostru e iar aici! Necesită un dejun substanţial! Se întoarse iar către Kern. Ai crescut şi ai înfăţişare mai bărbătească! Ce ai învăţat, Baby, în răstimp?

— Că trebuie să devii aspru dacă nu vrei să nu crapi. Şi că nu vor reuşi să mă stârpească! Deosebit de ast'a, să cos saci şi să vorbesc franţuzeşte; şi că a porunci foloseşte adesea mai bine decât a cere.

— De toate. Steiner zâmbi.

— – De toate, copilaşule!

— Unde se află Ruth?

— La Zürich. A fost expulzată; altminteri nu i s-a întâmplat nimic. Lilo are scrisori pentru tine. Ea este poşta noastră. E singura care are hârtiile în regulă. Ruth i-a scris dânşii pentru tine.

— La Zürich... repetă Kern.

— Da, Baby. E rău?

Kern îl privi.

— Nu.

Locuieşte la cunoscuţi. Şi tu ai să fii în curând la Zurich, asta-i tot ce ştiu. Aici, oricum situaţia se înrăutăţeşte pentru noi.

— Da...

Intră Lilo. Ea îl salută pe Kern de parcă revenea dintr-o plimbare. Pentru ea două luni nu însemnau nimic. Era de aproape 20 de ani plecată din Rusia şi văzuse întorcându-se oameni din China sau Siberia, ce fuseseră dispăruţi zece, cincisprezece ani. Cu mişcări potolite, ea puse o tavă cu ceşti şi o cană cu cafea pe masă.

— Dă-i scrisorile lui, Lilo, spuse Steiner, că el tot nu îmbucă până nu le vede.

Lilo arătă tava. Scrisorile se odihneau pe ea. Kern desfăcu una, începu să citească – şi dintr-o dată uită totul. Erau cele dintâi scrisori pe care le primea de la Ruth. Erau cele dintâi scrisori de dragoste din viaţa lui. Ca prin farmec, toate se spulberară: decepţia că dânsa nu era aici, neliniştea, frica, nesiguranţa, singurătatea; el citea şi trăsăturile negre de cerneală începură să lumineze, să devină fosforescente... era un om în lumea asta care îi purta de grijă, care era deznădăjduit de ceea ce i se întâmplase şi care îi mărturisea că îl iubeşte. A ta Ruth. A ta Ruth. Doamne, cugeta el: a ta Ruth! A ta! Părea aproape cu neputinţă. A ţa Ruth. Ce îi aparţinuse lui până acum? Ce fusese a lui? Câteva sticle, ceva săpun şi veşmintele pe care le purta. Şi – acum un om? Un om întreg? Greul, părul negru, ochii! Era aproape cu neputinţă!

Ridică privirea. Lilo se dusese la vagon. Steiner fuma o ţigară.

— Totul e în regulă, Baby? întrebă el.

— Da. Dânsa scrie să nu vin acolo. Să nu risc încă o dată ceva pentru ea.

Steiner râse.

— Ce ţi-e şi cu femeile astea, nu-i aşa? Îi turnă o ceaşcă cu cafea. Ia, bea întâi asta şi mănâncă.

El se rezemă de vagon şi îl privi pe Kern cum mânca şi bea. Soarele se strecura prin pâcla subţire şi albă. Kern îl simţi pe obrazul lui, îl simţi de parcă adulmeca un vin. Era dimineaţă; mai sorbea încă dintr-o cană de tinichea, într-o încăpere puturoasă, o fiertură călduţă şi vagabondul Leo dădea un concert de băşini, specialitatea lui, atunci când se scula. Acum peste mâinile lui adia un vântuleţ uşor şi proaspăt de dimineaţă; mânca pâine albă şi bea cafea bună,

deosebit de asta o epistolă de la Ruth foşnea în buzunaru-i, iar Steiner era alături de el.

— Tot e bună la ceva şi şederea la popreală, spuse Kern. Totul după aceea e minunat.

Steiner încuviinţă.

— Te pomeneşti că vei voi să pleci în astă seară, ai? întrebă el.

Kern îl privi.

— Aş vrea să plec, şi aş voi să rămân locului. Aş vrea să putem fi toţi laolaltă.

Steiner îi dădu o ţigară.

— Rămâi deocamdată aici două-trei zile. Ai o înfăţişare jalnică. Mâncarea din închisoare te-a inanizat. Hrăneşte-te ca lumea ca să te mai întremezi. Îţi trebuie măduvă în oase dacă vrei s-o porneşti la drum. Mai bine zăboveşte câteva zile decât să cazi în drum şi să pună mâna pe tine. Elveţia nu e o joacă... Ţară străină... trebuie să fii mai voinic.

— Păi pot eu să fac aici ceva?

— Poţi ajuta la baraca de tragere la semn şi seara la telepatie. E drept, am fost nevoit să angajez pe cineva, dar dacă o să fiţi doi o să meargă treaba mai bine.

— Bine, zise Kern. Ai, fireşte, dreptate. Trebuie să mai îmi revin, înainte să plec. Nu ştiu ce e, dar am o foame cumplită. Nu numai în stomac, în ochi, în cap, peste tot. Mai bine întâi să mă mai limpezesc niţeluş.

Steiner râse.

— Just! Iacă vine şi Lilo cu piroşti calde. Mănincă solid, Baby. Eu până atunci mă duc să-l trezesc pe Potzloch.

Lilo puse tava lângă Kern. Începu din nou să mănânce; în acelaşi timp pipăi scrisorile.

— Rămâneţi aici? îl întrebă Lilo în nemţeasca ei rară şi cam aspră.

Kern dădu din cap.

— Nici o frică, îl asigură Lilo. Să nu aveţi nici o teamă pentru Ruth. Răzbate ea. Mă pricep la fizionomii...

Kern voia să-i răspundă că în privinţa aceasta n-avea teamă, dar că are grijă că ar putea fi prinsă la Zurich înainte ca el să sosească acolo... Însă o ochire în faţa întunecată şi umbrită de o nemăsurată tristeţe a Rusoaicei îl făcu să amuţească. Totul era nimic şi fără importanţă faţă de această restrişte. Dânsa părea totuşi că a simţit ceva.

— Nu e rău, rosti ea. Atât timp cât alţii trăiesc, nu e rău!

Era într-o după-amiază târzie, a treia zi după venirea lui la Steiner. Câţiva oameni zăboveau în baraca de tragere la semn.

Lilo era ocupată cu un grup de tineri şi clienţii i se adresau lui Kern:

— Hai! Vreau să trag!

Kern îi întinse primului carabina. Oamenii traseră mai întâi asupra unor figuri care cădeau jos şi asupra unor globuri de sticlă. Apoi începură să studieze tabla de premii şi pretindeau discuri cu numere câştigătoare.

Primii doi împuşcară 34 şi 44 de puncte. Câştigară un urs de pluş şi o tabacheră argintată. Al treilea, un bărbat îndesat, cu părul ca peria şi cu mustaţă deasă, castanie, ochi îndelung şi cu băgare de seamă şi ajunse la 48 de cercuri. Prietenii lui îl aplaudară. Lilo aruncă o privire iute într-acolo.

— Încă cinci împuşcături! ceru bărbatul şi îşi dădu pălăria pe ceafă. Cu aceeaşi armă.

Kern o încarcă. Din trei împuşcături bărbatul făcu 36 de puncte, de fiecare dată douăsprezece. Kern văzu că fructiera de argint cu tacâmuri, piesa de familie, moştenită, ce nu trebuia să fie câştigată, e în primejdie. Şi-atunci luă unul din gloanţele directorului Potzloch. Împuşcătura următoare fu un şase.

— Aoleu! Bărbatul puse arma deoparte. Aici e ceva necurat.

— Poate că totuşi aţi tresărit, spuse Kern. E aceeaşi armă.

— Eu nu tresar! ripostă bărbatul, aţâţat. Un sergent major din poliţie nu poate tresări. Eu ştiu cum să trag.

De data aceasta tresări Kern. Un poliţist, chiar în civil, îţi calcă pe nervi. Bărbatul îl pironea cu privirea. – Aici e ceva necurat, bre! spuse el ameninţător.

Kern nu răspunse nimic. Îi dădu din nou arma încărcată. De data asta puse un glonţ bun. Înainte de a ochi, sergentul major îl privi din nou. Împuşcă un doisprezece şi puse apoi carabina deoparte.

— Ei?

— Se întâmplă, îi răspunse Kern.

— Se întâmplă? Nu se întâmplă! Patru doisprezece şi un şase! Asta n-o crezi nici d-ta, nu-i aşa?

Kern tăcu. Bărbatul îşi apropie de Kern faţa lui roşie: Parcă te-aş cunoaşte de undeva...

Prietenii lui întrerupseră. Cerură zgomotoşi o împuşcătură gratuită, întrucât şasele fusese nenorocos. – Aţi făcut ceva cu gloanţele, fraţilor! strigară ei.

În clipa asta intră Lilo.

— Ce s-a întâmplat? Pot să vă ajut eu? Tânărul e încă nou aici.

Ceilalţi îi explicară. Poliţistul nu se amesteca în vorbă, el pironea pe Kern şi creionul lui lucra. Kern îi susţinu privirea.

— Să vorbesc cu directorul, spuse el, nepăsător. Eu nu pot decide nimic.

Se gândea să-i dea poliţistului o împuşcătură gratuită, dar îl şi vedea pe Potzloch urlând dacă ar fi descoperit că fructiera moştenită din partea familiei nevestei sale s-a dus dracului. Era intre Scilla şi Caribda. Încet scoase o ţigară şi şi-o aprinse. Se stăpâni ca să nu-i tremure mâinile. Apoi se întoarse şi o luă agale spre Lilo.

Lilo rămase în locul lui. Ea propuse o tranzacţie: Poliţistul să mai tragă de cinci ori, bineînţeles gratuit. Ceilalţi se opuseră. Lilo privi spre locul unde se afla Kern. Observă că era palid şi îşi dădea seama că e ceva mai mult decât o ceartă în jurul gloanţelor vrăjite ale lui Potzloch. Ea râse deodată şi se aşeză pe masa din faţa poliţistului.

— Un bărbat atât de chipeş, o să tragă bine şi a doua oară. Veniţi să încercaţi! Cinci împuşcături gratuite pentru regele trăgătorilor la semn!

Sergentul major îşi mişcă măgulit capul în gulerul lui.

— Cine are o mână ca asta, nu are frică, adăugă Lilo şi îşi aşeză mâna-i îngustă pe mâna puternică şi cu părul roşu a poliţistului.

— Noi nu ştim ce-i aia teamă! Poliţistul îşi bombă pieptul şi râse stângaci. Asta ar fi frumos!

— Îmi închipuiam. Lilo îl privi admirativ şi-i întinse arma. El o luă, ochi cu luare aminte şi trase. Un doisprezece. Ea zâmbi şi încarcă din nou arma. Poliţistul împuşcă 58 de cercuri.

Lilo îl privi radioasă.

— Sunteţi cel mai bun ochitor, îi declară ea. Nevestei d-voastră nu trebuie într-adevăr să-i fie frică.

— N-am nevastă.

Ea îl privi în ochi.

— Desigur, numai pentru că nu voiţi.

El râse. Prietenii lui făceau zgomot. Lilo se duse şi-i aduse coşul de pick-nick pe care îl câştigase. El îşi netezi mustaţa şi spuse cu ochii mici, şi pe neaşteptate reci, către Kern:

— Îţi dau eu dumitale de hac, vin iar în uniformă.

Apoi îşi luă coşul zâmbind şi plecă cu prietenii săi.

— V-a recunoscut'? îl întrebă Lilo, repede.

— Nu ştiu. Cred că nu. Eu nu l-am mai văzut, dar poate că el m-a văzut pe mine pe undeva.

— Mai bine plecaţi deocamdată. Mai bine e să nu vă vadă a doua oară. Spuneţi-o lui Steiner.

Poliţistul nu se reîntoarse în aceeaşi zi. dar Kern se decise să plece încă în aceeaşi seară.

— Trebuie s-o şterg, îi spuse el lui Steiner. Am presimţirea că altfel se întâmplă ceva. Am stat două zile aici, mi-am revenit puţin. Nu eşti de aceeaşi părere?

Steiner dădu din cap.

— Pleacă, Baby. Peste câteva săptămâni o iau şi eu din loc. Paşaportul meu e oriunde mai bun ca aici. În Austria lucrurile se complică şi devin primejdioase. În ultimele zile am auzit multe. Hai să mergem la Potzloch.

Directorul Potzloch era mânios din cauza coşului de pick-nick.

— Mă ruinezi, tinere! Coşul preţuia treizeci de şilingi, neto. Cumpărat de mine la en-gros.

— Băiatul pleacă, îi zise Steiner şi îi explică apoi cum stăteau lucrurile.

Potzloch se sperie cam tardiv, apoi chipul i se transfigura.

— Aşaa? Atunci e altceva. Îi plăti lui Kern salariul şi conducându-l la baraca de tragere la semn îi spuse: Ca să-l cunoşti mai bine pe Leopold Potzloch, pe ultimul iubitor de oameni! Alegeţi ceva din lucruşoarele astea. Ca amintire. Bineînţeles, ţi le dau spre vânzare. Un om cu cap nu păstrează amintiri. Nu fac decât să-ţi amărască viaţa. Doar ai să faci un pic de negoţ! Alege! A discrâtion...

Şi la ultimele cuvinte dispăru în direcţia panoramelor.

— Fă-o liniştit, zise Steiner. Marfa proastă se vinde. Ia-ţi lucruri mici şi uşoare. Fă-o repede, până nu se răzgândeşte Potzloch.

Dar Potzloch nu se răzgândi. Dimpotrivă. Îi dădu peste scrumierele, pieptenii şi zarurile, pe care şi le alesese Kern, încă trei statuete mici, nuduri de zeiţe.

— O să fie succesul dumitale cel mai mare în orăşele, îl lămuri el şi îşi prinse monoclul cu un râs batjocoritor. Provincialul ştie ce înseamnă ardoarea înăbuşită. Fireşte, vorbesc de un târguşor unde nu există bordel! Şi acum, cu Dumnezeu înainte, Kern! Trebuie să mă duc la o conferinţă contra marilor impuneri pe desfătări. Auzi, domnule, să pună impuneri pe plăceri! Caracteristic pentru secolul ăsta, în loc să instituie premii, face impuneri.

Kern îşi făcu bagajul. Îşi spălă ciorapii şi cămăşile şi le atârnă la uscat. Apoi cină cu Lilo şi Steiner.

— Ai tot dreptul să fii trist, Micule, spuse Steiner. Anticii eroi greci plângeau mai mult decât o smintită sentimentală a zilelor noastre. Ei ştiu că nu trebuie să ne înghiţim supărarea. Noi ne-am luat drept ideal curajul imobil al unei statui. Nu-i deloc necesar. Fii trist, că numai aşa scapi mai repede de năduf''.

— Uneori tristeţea e... ultima fericire, zise Lilo calmă şi îi dădu lui Kern o farfurie de borş cu smântână.

Steiner zâmbi şi îi trecu mâna peste păr.

— Pentru tine, micule cosmopolit, ultima fericire e să iei deocamdată un prânz bun. Vechea înţelepciune soldăţească; şi tu eşti un soldat; lucrul acesta să nu-l uiţi. O patrulă. Un pionier al cosmopolitismului. Într-o zi poţi zbura cu un avion peste zece graniţe; una are nevoie de alta... şi toate se înarmează cu fier şi cu praf de puşcă, una contra alteia. Tu eşti unul din primii europeni... nu uita acest lucru şi fii mândru de el.

Kern zâmbi.

— Toate-s bune şi frumoase. Să zicem că sunt şi mândru. Dar ce am să mă fac astă seară, când voi fi singur?

Plecă cu trenul de noapte. Luă clasa cea mai ieftină şi trenul cel mai ieftin şi sosi cu ocoluri la Innsbruck. De aci o porni mai departe pe jos şi aştepta un automobil care să accepte să-l ducă în continuare. Dar nu găsi. Seara se duse într-un birt mic şi mâncă o porţie de cartofi prăjiţi, care îl satură şi costa şi puţin. Noaptea dormi într-un stog de fân. Întrebuinţa sistemul pe care i-l predase hoţul întâlnit în închisoare. Şi era foarte bun. A doua zi găsi o maşină, care îl duse până la Landeck. Posesorul maşinii îi cumpără una din zeiţele date de directorul Potzloch, dându-i cinci şilingi pe ea. Seara începu să plouă. Kern rămase într-un han şi jucă tarock cu câţiva tăietori de lemne. Pierdu trei şilingi. Se necăji atât din pricina asta, încât nu putu adormi până la miezul nopţii. Apoi îşi aminti că dăduse doi şilingi ca să poată dormi în noaptea asta într-un adăpost şi dacă nu dormea, însemna că cheltuise şi banii ăştia degeaba. Tot chibzuind supărat, adormi. De dimineaţă o luă din nou la drum. Opri un automobil, dar şoferul îi ceru cinci şilingi pentru drum. Era o maşină Austro-Daim-ler în valoare de 15000 de şilingi. Kern renunţă. Mai târziu se urcă în căruţa unui ţăran, care îl duse o bucată de drum şi care-i dădu şi puţină pâine cu unt. Seara dormi iar în fân. Ploua şi el ascultă mult timp zgomotul monoton al ploii, adulmecând mireasma aspră şi excitantă a fânului umed. În ziua următoare se hotărî şi trecu trecătoarea de la Arlberg. Când îl prinse sus un jandarm era tare obosit. Cu toate astea fu silit să facă drumul înapoi, mergând lângă bicicleta jandarmului. La St. Anton fu închis peste noapte. Nu dormi nici o clipă, fiindcă se temea că vor afla că fusese la Viena şi îl vor trimite înapoi acolo ca să fie condamnat. Dar fu crezut când afirmase că voise să treacă graniţa şi a doua zi îl lăsară să plece. Deoarece jandarmul ghicise, datorită geamantanului, situaţia lui îl depuse acum până la Feldkirch, ca marfă de mică viteză. Peste o zi fu în Feldkirch, îşi scoase geamantanul, aşteptă până seara, se dezbrăcă şi trecu Rhinul, ţinând geamantanul şi hainele în mâinile ridicate deasupra capului.

Acum se găsea în Elveţia. Făcu un marş de două nopţi, până ce avu zona periculoasă în urma lui. Apoi dădu geamantanul la gară şi găsi o maşină care îl duse până la Ziirich.

Ajunse în gara principală după-amiază. Lăsă geamantanul la magazia de bagaje. Ştia adresa lui Ruth; dar nu voia să se ducă la dânsa în timpul zilei. Se mai învârti câtva timp prin gară; pe urmă se interesă în câteva prăvălii evreieşti despre o societate care protejează pe emigranţi şi, aflând adresa comunităţii evreieşti, se duse acolo.

Îl primi un tânăr. Kern îi explică că, trecând graniţa, sosise ieri.

— Legal? întrebă tânărul.

— Nu.

— Aveţi acte?

Kern îl privi uimit.

— Dacă aş avea acte, n-aş fi aici.

— Evreu?

— Nu. Pe jumătate.

— Religia?

— Evanghelică.

— Evanghelică, aşaa? În cazul acesta nu putem face mare lucru pentru dumneavoastră. Mijloacele noastre sunt foarte limitate şi deoarece suntem o comunitate religioasă, grija noastră principală este... mă înţelegeţi... evreii de religia noastră.

— Înţeleg, zise Kern. Am fost izgonit din Germania pentru că tatăl meu este evreu. Dumneavoastră nu puteţi să mă ajutaţi, fiindcă maică-mea e creştină. Ce lume comică!

Tânărul dădu din umeri.

— Regret. Dar noi nu avem la dispoziţie decât donaţii particulare.

— Puteţi să-mi spuneţi, cel puţin, unde aş putea locui câteva zile, fără să fiu nevoit să mă anunţ la poliţie?

— Din păcate, nu. Nici n-am voie s-o fac. Legile sunt foarte severe şi noi trebuie să le respectăm întocmai. Trebuie să vă duceţi la poliţie şi să rugaţi să vă dea un permis de liberă şedere.

— Ehei, în chestia asta am o anumită experienţă! Tânărul îl privi, apoi spuse:

— Aşteptaţi, vă rog, o clipă... Se duse într-un birou din fundul încăperii şi se întoarse imediat înapoi. Facem excepţie cu dumneavoastră, ajutându-vă cu douăzeci de franci. Din păcate nu putem face mai mult pentru dumneavoastră.

— Vă mulţumesc foarte mult. Nu mă aşteptam nici la atât. Kern împături cu multă grijă bancnota şi o băgă în portofelul său. Era singurul ban elveţian pe care îl avea.

Pe stradă rămase locului. Nu ştia unde să se ducă.

— Ei, domnule Kern, zice cineva înapoia lui, cam ironic.

Kern se întoarse brusc. Un tânăr, destul de elegant, cam de vârsta lui se afla în spate. Zâmbea:

— Nu vă speriaţi! Tocmai vin şi eu de acolo. Arătă spre uşa comunităţii. Sunteţi pentru prima dată la Ziirich?

Kern îl privi o secundă bănuitor şi apoi zise:

— Da, şi e întâia oară când mă aflu în Elveţia.

— Mi-am închipuit. Ceea ce aţi făcut adineauri eram cam... vă rog să mă iertaţi, dacă îndrăznesc s-o spun... cam neîndemânatic. Vreau să spun că nu era nevoie să spuneţi că sunteţi de religie evanghelică. Dar oricum aţi primit un ajutor. Dacă doriţi aş putea să vă dau câteva explicaţii. Numele meu e Binder. Mergem să luăm împreună o cafea?

— Cu plăcere. Există aici o cafenea a emigranţilor?

— Mai multe. Să ne ducem mai bine la cafeneaua Greif. Nu e departe de aici şi poliţia încă n-a făcut până acum vreo razie acolo.

Se duseră la cafeneaua Greif, care semăna cu cafeneaua Sperler din Viena ca două ouă.

— De unde veniţi?

— Din Viena.

— Atunci e necesar să aflaţi unele lucruri. Băgaţi de seamă! Puteţi cere la poliţie un permis de liberă şedere de scurtă durată. Bineînţeles îl obţineţi numai pentru câteva zile, după aceea trebuie să plecaţi. Şansă de a căpăta un permis, când nu ai acte, este momentan de 2%; însă şansa de a fi imediat expulzat este cam de 98. Vreţi să riscaţi?

— În nici un caz.

— Bun! Mai riscaţi în afară de asta să vi se interzică a doua intrare în ţară. Dacă sunteţi prins după aceea din nou, vă bagă la închisoare.

— Asta o ştiu prea bine, zise Kern. Ca pretutindeni...

— Aşadar, în caz că rămâneţi în mod ilegal, amânaţi aceste lucruri. Fireşte că numai până vă prinde prima dată. Dar asta-i chestie de iscusinţă şi de noroc.

Kern dădu din cap.

— Cum stăm cu posibilitatea de a lucra?

Binder râse.

— Exclus. Elveţia este o ţară mică şi are ea însăşi destui şomeri.

— Deci e cazul obişnuit: trebuie să flămânzeşti, legal sau ilegal, sau să te pui în afara legilor.

— Exact! răspunse clar Binder. Acum să punem chestiunea zonelor. Zurich e foarte fierbinte. Poliţia foarte zeloasă. Ceea ce e mai neplăcut e că ei sunt civili. Aici ai de-a face numai cu „routiniers”. Nu există diletanţi. Momentan e bine în Elveţia franceză, mai ales la Geneva. Şi Tessin-ul e bun, dar oraşele sunt prea mici. Cum lucraţi dumneavoastră? Cereţi ajutor sau...

— Aş dori să vând câte ceva.

— Primejdios. Asta înseamnă şedere ilegală şi muncă ilegală. Mai ales când sunteţi denunţat

— Denunţat?

— Dragul meu, replică specialistul Binder, am fost denunţat odată de un evreu care are mai multe milioane decât dumneata franci; era indignat că îndrăznisem să-l rog să-mi dea bani pentru un bilet de drum cu destinaţia Basel. Aşadar, dacă vinzi ceva, atunci vezi să fie numai lucruri mărunte: creioane, şireturi, nasturi, gume, perii de dinţi. Să nu iei niciodată un geamantan, o cutie sau chiar o servietă cu dumneata. Cel mai bine e să porţi totul prin buzunare. Treaba asta ţi-o uşurează anotimpul. E toamnă şi poţi să îmbraci un pardesiu. Cu ce faci dumneata negoţ?

— Săpun, parfum, colonie, piepteni, ace de siguranţă şi altele.

— Bine. Cu cât e obiectul mai lipsit de valoare, cu atât e mai bun câştigul. Eu, personal, nu fac nici un negoţ, din principiu. Sunt un cerşetor în haine negre.

Evit astfel paragraful muncii ilegale şi cad numai în cel al cerşetoriei şi vagabondajului. Cum stai cu adresele?

— Ce fel de adrese?

Binder se rezemă de scaun şi îl privi pe Kern surprins.

— Dar pentru numele lui Dumnezeu! Asta-i lucrul cel mai important. Vorbesc de adresele indivizilor cărora trebuie să li te adresezi. Doar nu poţi să intri la întâmplare din casă în casă! Atunci în trei zile s-a isprăvit cu dumneata. Îi oferi o ţigară lui Kern. Am să-ţi dau eu un număr de adrese de încredere, continuă Binder. Trei serii – evreieşti-evlavioşi, mixte şi creştine. Le capeţi pe gratis. Când le-am căpătat eu, a trebuit să le plătesc cu primii mei douăzeci de franci. E drept că oamenii ăştia sunt foarte aglomeraţi; dar cel puţin ei nu-ţi fac dificultăţi.

Examina costumul lui Kern. Hainele dumitale sunt în regulă. În Elveţia trebuie să ţinem seamă de faptul ăsta. Din cauza detectivilor. Pardesiul sau paltonul cel puţin trebuie să fie bun; el acoperă eventual un costum jerpelit, ce ar putea incita bănuiala. Negreşit, există şi o mulţime de inşi care îţi refuză ajutorul când observă că porţi un costum pe care îl cruţi şi îl îngrijeşti. Ai o poveste bună, ca s-o poţi povesti?

Binder ridică capul şi întâlni privirea lui Kern.

— Dragul meu, zise el, ştiu ce gândeşti dumneata acum. Şi eu am gândit odată la fel. Dar crede-mă, numai faptul că trebuie să te menţii în mizerie este o mare artă. Şi binefacerea e o vacă care dă lapte anevoie şi puţin. Cunosc indivizi care au trei poveşti diferite la îndemână: una sentimentală, una brutală şi una obiectivă. Depinde de ceea ce vrea să asculte bărbatul ce trebuie să scoată câţiva franci ca ajutor. Ei mint, de drept; dar numai fiindcă sunt siliţi s-o facă. Povestea fundamentală e totdeauna aceeaşi: lipsa, fuga şi foamea.

— Ştiu, replică Kern. Sunt însă uimit de dumneata că şti) atât de multe şi că le ştii toate atât de exact.

— Experienţa concentrata a celor trei ani de luptă aprigă cu viaţa. Sunt şmecher. Fratele meu n-a fost. S-a împuşcat acum un an. Faţa lui Binder se schimonosi o clipă, apoi se destinse iar. Se ridică de pe scaun. Dacă nu ştii unde să te duci, poţi dormi azi-noapte la mine. Întâmplător am o odăiţă sigură, pentru o săptămână. Aparţine unui cunoscut din Zurich, care e plecat în concediu. După ora unsprezece sunt aici. La ora douăsprezece e ora poliţiştilor. Fii prudent; după ora douăsprezece mişună detectivii pe străzi.

— Elveţia pare că e cam primejdioasă pentru noi. Slavă Domnului că te-am întâlnit pe dumneata. Fără sfaturile dumitale aş fi fost prins din prima zi. Îţi mulţumesc foarte mult! Mi-ai fost de mare ajutor!

Binder făcu un gest evaziv.

— Dar asta-i de la sine înţeles între oameni decăzuţi. Camaraderia celor ilegali -...aproape ca la criminali. Fiecare din noi poate fi mâine la ananghie şi să aibă de asemenea nevoie de un ajutor. Aşadar, eventual aici la ora unsprezece!

Făcu plata, întinse mâna lui Kern şi ieşi din cafenea sigur de el şi elegant.

Kern mai zăbovi în cafeneaua Greif până se întunecă. Ceru un plan al oraşului şi îşi desenă drumul ce-l avea de făcut până la locuinţa lui Ruth. Pe urmă o porni repede de-a lungul străzilor într-o încordare neliniştită. Peste o jumătate de oră găsi casa. Se afla într-un cartier liniştit, întortocheat şi strălucea mare şi albă în lumina lunii. Se opri în faţa uşii; privi clanţa latră de alamă şi încordarea dispăru brusc. Deodată nu-i mai veni să creadă că ar trebui numai să urce scara ca s-o găsească pe Ruth. Era prea simplu. Nu era obişnuit ca să-i meargă ceva atât de uşor. Se uită în sus, la ferestre. Poate că ea nici nu era acasă. Poate că nici nu se mai găsea la Zurich.

O luă înainte. Câteva case mai încolo, la colţul străzii, era o tutungerie. Intră. O femeie îmbufnată ieşi dinapoia tejghelei.

— Un pachet de „Parisiennes”, ceru Kern.

Femeia îi împinse pachetul. Apoi scoase dintr-o cutie un pachet de chibrituri şi îl puse peste ţigări.

— Cincizeci de rappi, spuse ea.

Kern plăti.

— Pot telefona de aici? întrebă el.

Femeia dădu din cap.

— Aparatul e la stânga, în colţ.

Kern căută numărul în cartea de telefon. „Neumann..., parcă există sute de Neumanni în oraşul ăsta.” În sfârşit, găsi numărul ce îi trebuia. Ridică receptorul şi făcu numărul. Dură mult până veni cineva.

— Allo! Pot vorbi cu domnişoara Holland? întrebă el în pâlnia neagră.

— Cine-i acolo?

— Ludwig Kern.

Glasul din telefon tăcu o clipă.

— Ludwig... zise apoi gâfâind. Tu eşti, Ludwig?

— Da... Kern simţi deodată cum îi bate inima, de parcă ar fi fost un ciocan. Da... tu eşti Ruth? Nu ţi-am recunoscut vocea. Noi nu am vorbit încă niciodată la telefon.

— Unde eşti? De unde vorbeşti?

— Sunt aici, la Zurich. Într-o tutungerie.

— Aici?

Pe aceeaşi stradă cu tine.

— De ce nu vii aici? S-a întâmplat ceva?

— Nu. Nimic. Azi am sosit. Credeam că nu mai eşti aici. Unde ne putem întâlni?

— Aici. Vino aici. Repede! Cunoşti casa? La etajul Îl.

— Da, ştiu. Dar se poate? Cred, adică din pricina oamenilor la care locuieşti.

— Nu e nimeni acasă. Sunt singură. Sunt toţi plecaţi până la sfârşitul săptămânii. Vino!

— Da.

Kern puse receptorul jos. Privi absent în jurul lui. Parcă nu mai era acelaşi magazin de mai înainte.

— Cât costă convorbirea? întrebă el femeia.

— Zece rappi.

— Numai atât?

— Destul de scump. Femeia adună monezile de nichel. Să nu vă uitaţi ţigările aici.

— A,... da...

Kern se găsi iar în stradă. „Nu Vreau să fug acum gândi el. Cine fuge e suspect. Vreau să mă stăpânesc. Nici Steiner n-ar fugi. Voi merge liniştit. Nimeni să nu observe ceva. Dar pot umbla repede. Pot umbla foarte repede. Asta-i la fel de repede, ca şi când aş fugi.”

Ruth îl aştepta în capul scării. Era întuneric şi Kern o vedea nelămurit.

— Bagă de seamă! zise el răguşit, sunt murdar. Bagajul meu e încă la gară. N-am putut să mă spăl şi să mă primenesc.

Ea nu-i răspunse nimic. Stătea aplecată pe balustrada scării şi îl aştepta. Ea urcă treptele în sus şi deodată o simţi lângă el, caldă şi reală, viaţa şi mai mult decât viaţa. Se afla în braţele lui. O auzi cum respiră şi îi simţea părul. Apoi observă că plânge. El făcu o mişcare. Ea clătină capul rezemat de umărul lui.

— Lasă-mă să plâng puţin. Îmi trece îndată!

Jos se deschise o uşă. Kern se întoarse cu precauţie, ca să poată vedea scara. Auzi paşi. Apoi se făcu lumină. Ruth se sperie.

— Vino, vino repede înăuntru! Şi îl trase spre uşă.

Şedeau în sufrageria familiei Neumann. De mult timp nu mai stătuse Kern într-o locuinţă ca lumea. Camera era orânduită într-un spirit burghez şi fără prea mult gust, cu mobile solide de mahon, un covor persan, câteva fotolii, îmbrăcate în rips, şi vreo două lămpi cu abajururi din mătase colorată... dar lui Kern i se părea că e o viziune a păcii şi o insulă a siguranţei.

— Când ţi-a expirat paşaportul?

— „De şapte săptămâni, Ludwig”. Ruth scoase din bufet o sticlă şi două pahare.

— Şi ai cerut o prelungire?

— Da. M-am dus la consulatul de aici. Dar m-au refuzat. Nu mă aşteptam la altceva.

— Nici eu, cu toate că mai nădăjduim într-o minune... Suntem doar duşmanii statului. Duşmani primejdioşi. De fapt ar trebui să ne dăm mai multă importanţă, nu-i aşa?

— Mie puţin îmi pasă, zise Ruth punând sticla şi paharele pe masă. Acum nu te mai întrec cu nimic.

Kern râse. Puse braţul în jurul umerilor ei şi arătând spre sticlă, întrebă:

— Dar asta ce-i? Coniac?

— Da. Cel mai bun coniac al familiei Neumann. Vreau să beau cu tine, fiindcă ai venit. A fost un timp îngrozitor fără tine. Şi era îngrozitor faptul că te ştiam în închisoare. Te-au bătut criminalii ăia! Şi tot din vina mea! Se uită la el şi zâmbi, dar Kern observă că era iritată. Glasul îi era mânios şi mâna îi tremura când turna băutura în pahare. Era îngrozitor! zise ea încă o dată şi îi dădu paharul. Dar acum eşti aici.

Băură.

— Nu este chiar aşa de rău, zise Kern, zău că nu!

Ruth puse paharul de o parte. Îl băuse dintr-o înghiţitură. Îşi puse braţele în jurul gâtului lui şi îl sărută. – Acum nu te mai las niciodată să pleci.

Kern o privi. Nu o văzuse încă niciodată aşa. Era cu totul schimbată. Ceva străin, care dăinuia adesea între ei, ca o umbră, dispăruse. Şi el simţi pentru prima oară că ea îi aparţine. Până acum nu fusese niciodată sigur.

— Ruth, aş vrea ca tavanul să se desfacă în două şi să vină un avion să ne ia şi să zburăm undeva spre o insulă cu palmieri şi cu mărgeanuri, unde nu se ştie ce este ăla paşaport şi permis de libera şedere.

Ea îl sărută din nou.

— Mă tem că au aflat şi acolo, Ludwig. Au ascuns sub palmieri şi mărgeanuri forturi, tunuri şi cuirasate şi supraveghează mai mult ca la Zurich.

— Da, probabil. Să mai bem un pahar. Turnă el în pahare. Din păcate şi Zurich-ul e primejdios. Nu poţi să te ascunzi mult timp aici.

— Atunci să plecăm!

Kern aruncă o privire asupra camerei, văzu perdelele de Damasc, fotoliile şi abajururile de mătase galbenă.

— Ruth, zise el, ar fi minunat să plec cu tine împreună. Dar toate astea, făcu un gest peste toată rânduiala odăii, toate astea nu le mai întâlneşti, asta trebuie să ştii. Atunci va trebui să te împaci cu ascunzişuri, şosele, stoguri de fân şi jalnice odăiţe de pensiuni, cu frica de poliţie, dacă avem noroc. Poate... şi cu închisoarea.

— Ştiu. Nu-mi pasă. Şi tu nu trebuie să-ţi faci gânduri negre din pricina asta. Oricum trebuie să plec de aici. Nu mai pot ră-mâne. Familia Neumann, din cauza mea, se teme de poliţie. Vor fi bucuroşi să mă vadă plecată. Şi eu am să-ţi ajut la negoţul tău. Mai am şi eu ceva bani şi n-am să cheltuiesc mult. Cred că sunt destul de practică.

— Aşa? Ai ceva bani şi vrei să-mi ajuţi şi la vânzare '. Dacă mai spui un cuvânt, încep să bocesc ca o babă. Ai mult bagaj?

— Nu mult). Las aici ce nu-mi trebuie neapărat.

— Bine. Dar ce facem cu cărţile tale? Le lăsăm deocamdată aici?

— Cărţile mi le-am vândut, Ţi-am ascultat sfatul pe care mi l-ai dat la Praga. „Să nu iei nimic cu tine din ceea ce ţi-a aparţinut înainte. Nimic. Şi nici să

nu priveşti în urmă cu părere de rău, faptul ăsta te oboseşte numai şi te distruge”. Cărţile ne-au adus nenorocirea. Le-am vândut. Ar fi fost şi prea greu de cărat.

Kern zâmbi.

— Ai dreptate Ruth, eşti practică. Cred că ar fi bine să ne ducem mai întâi la Lucerna. M-a povăţuit George Binder, un profesionist pentru Elveţia. Sunt mulţi străini acolo, nu baţi aşa la ochi, şi poliţia nu este atât de vigilentă. Când plecăm?

— Poimâine dimineaţă. Până atunci putem rămâne aci.

— Bine. Am unde dormi. Trebuie să fiu la ora douăsprezece la cafeneaua Greif.

— N-ai să fii la ora douăsprezece la cafeneaua Greif! Tu rămâi aici, Ludwig! Nu ieşim până poimâine dimineaţă în stradă. Altfel aş muri de frică!

Kern o privi ţintă.

— Dar se poate? Nu este pe aici o servitoare care să ne dea de gol?

— Servitoarea e învoită până luni la prânz. Se intfoarce cu trenul de unsprezece şi patruzeci. Ceilalţi sosesc la trei după-a-miază. Până atunci avem timp destul.

— Dumnezeule sfinte, zise Kern. Până atunci toată locuinţa e a noastră?

— Da.

— Şi putem sta aici, ca şi cum ar fi a noastră. Cu salon şi dormitoare şi o sufragerie, cu o faţă de masă albă şi porţelanuri şi te pomeneşti că şi cu furculiţe şi cuţite de argint şi tacâmuri pentru mere, şi cafea neagră în ceşcuţe, şi un aparat de radio.

— Cu totul. Şi eu am să gătesc şi am să mă îmbrac pentru tine cu o rochie de seară a Sylviei Neumann!

— Şi eu am să-mi pun astă seară smoking-ul domnului Neumann. La închisoare am citit în „Lumea elegantă”, cum trebuie să te îmbraci.

— O să ţi se potrivească smokingul lui.

— Admirabil! Kern sări în sus, entuziasmat. Atunci aş putea poate să fac şi o baie fierbinte, cu săpun. Ce spui? Asta îmi lipseşte de mult. La închisoare nu se făcea decât un fel de duş cu lisol.

— Fireşte! Faci o baie fierbinte în care turnăm şi renumitul parfum *Kern-Farr*.

— Am vândut tot parfumul.

— Dar eu am o sticlă! Pe aceea pe care mi-ai dăruit-o tu la cinematograful din Praga. În prima noastră seară. Am păstrat-o.

— Asta e culmea! zise Kern. Fii Zurich binecuvântat! Ruth tu mă copleşeşti! Începem straşnic!

XII

Kern asedie două zile vila din Lucerna a consilierului de comerţ Arnold Oppenheim. Casa albă stătea ca o cetate pe un deal peste lacul celor patru cantoane. În adresele pe care i le dăduse profesionistul Binder sta scris, după numele Oppenheim, următoarea însemnare: german-evreu. Dă, dar numai sub presiune. Naţionalist. A nu se vorbi de sionism.

Kern fu lăsat să intre în ziua a treia. Oppenheim îl primi într-o grădină mare, plină de ochiul boului, de floarea-soarelui şi de crizanteme. Era un bărbat jovial, puternic, cu degete scurte şi groase şi cu o mustaţă mică şi deasă.

— Veniţi din Germania? întrebă el.

— Nu. Am plecat de vreo doi ani de acolo.

— De unde sunteţi?

— Din Dresda.

— Ah. Dresda! Oppenheim îşi trecu mâna peste chelia lucioasă şi suspină exaltat. Dresda este un oraş splendid! Un giuvaer!

— Da, zise Kern. Îi era cald şi ar fi băut cu plăcere un pahar din mustul care stătea pe masă, în faţa lui Oppenheim. Dar lui Oppenheim nu-i trecu prin gând să-i ofere şi lui un pahar. Privea gânditor în zare. Mi-am amintit de terasa ”Bruh”, de arena... castelul... galeriile..., bineînţeles, dumneavoastră le cunoaşteţi minuţios, nu-i aşa?

— Nu tocmai. Mai mult pe dinafară.

— Dar bine, amice dragă! Cum se poate una ca asta! Să nu cunoşti dumneata... cel mai nobil stil baroc! N-ai auzit dumneata niciodată de numele Daniel Poppelmann?

— Ba da, cum să nu! Kern n-avea habar de arhitectul barocului german, dar voia să-i fie pe plac lui Oppenheim.

— Ei, vezi dumneata! Oppenheim se rezemă de fotoliul său. Da, Germania noastră! Nimeni nu ne copiază.

— Evident că nu. Şi e foarte bine.

— E bine? Cum? Ce vreţi să spuneţi?

— E foarte simplu. E bine pentru evrei. Altminteri am fi pierduţi.

— Aşaa! Dumneata vorbeşti din punct de vedere politic! Dar ce înseamnă... pierduţi... pierduţi? Sunt cuvinte prea tari! Se cam exagerează. O ştiu din cea mai bună sursă: lucrurile nu stau chiar aşa de rău.

— Aşa?

— Precis! Oppenheim se aplecă şi, coborând vocea, zise cu un aer confidenţial: Rămâne între noi, dar evreii sunt ei înşişi vinovaţi de ceea ce se întâmplă azi. Sunt foarte vinovaţi, ţi-o spun eu, şi eu ştiu ce spun. Au făcut multe lucruri care nu erau necesare, pe care nu trebuiau să le facă.

„Oare cât o să-mi dea? se întrebă Kern. O să ne ajungă ca să putem pleca la Berna?”

— Să luăm, de pildă, chestiunea evreilor de la răsărit, emigranţii galiţieni şi polonezi. De ce au trebuit să intre cu toţii în Germania? Într-adevăr, ce au

căutat oamenii ăştia la noi? Se spune mereu: un jidan, e un jidan... dar ce avem noi comun cu ei? Cum se potriveşte un negustor ambulant murdar, cu caftanul slinos şi cu *peies*[1], cu o veche familie evreiască, stabilită de multe secole, – cetăţeni împământ'eniţi?

— Unii au emigrat înainte şi ceilalţi mai târziu, zise Kern, fără să-şi dea seamă, dar se sperie apoi singur de cele rostite. În nici un caz nu voia să-l supere pe Oppenheim.

Dar acesta nu băgă de seamă, era prea aprofundat în problema lui:

— Unii sunt evrei asimilaţi, sunt valoroşi, importanţi, sunt cetăţeni naţionali de prima clasă..., şi ceilalţi sunt nişte emigranţi străini. Aşa stau lucrurile, dragul meu! Ce avem noi de a face cu oamenii ăştia? Nimic, absolut nimic. Ar fi trebuit să-i lase în Polonia.

— Dar nici acolo nu-i vor.

Oppenheim făcu o largă mişcare cu braţul şi îl privi pe Kern supărat.

— Dar asta n-are a face cu Germania! Asta e cu totul altceva! Trebuie să fim obiectivi! Nu-mi place să condamn aşa totul, global. Se poate spune orice despre Germania, oamenii de acolo activează! Şi ei contribuie la ceva! Asta trebuie să admiţi şi dumneata, nu?

— Negreşit. Douăzeci de franci, gândi Kern, ar fi costul a patru zile de pensiune. Poate că dă şi mai mult.

— Că în acelaşi timp unuia sau altuia le merge prost sau unor grupuri determinate... Oppenheim respiră zgomotos... ei bine, astea sunt aspre necesităţi politice! Politica nu cunoaşte sentimentalisme. Noi trebuie să acceptăm...

— Fireşte...

— Vezi dumneata, continuă Oppenheim, poporul este pus la treabă. Demnitatea naţională creşte. Bineînţeles sunt şi unele exagerări, dar asta se întâmplă totdeauna la început. O să treacă. Ia socoate dumneata ce a devenit armata noastră! Păi asta-i ceva unic! Sunt'em dintr-o dată iarăşi preţuiţi! Un popor fără o armată mare şi cu putere de ofensivă nu e nimic, absolut nimic!

— Nu prea mă pricep în chestiunile astea, răspunse Kern.

— Dar ar trebui. Şi tocmai pentru că te afli în străinătate!. Prinse o muscă şi o strivi între degete. Ceilalţi se tem iar de noi! Şi totul e să inspiri frica, numai atunci dobândeşti ceva.

— Asta aşa e, zise Kern.

Oppenheim îşi bău mustul şi făcu câţiva paşi prin grădină.

— Şi ce-i cu dumneata? întrebă el cu glasul schimbat.Încotro vrei s-o iei?

— Spre Paris.

— De ce tocmai Paris?

— Nu ştiu. Ca să am şi eu o ţintă. Se zice că acolo te poţi mai lesne adăposti.

---

[1] Perciuni.

— De ce nu rămâi în Elveţia?

— Domnule consilier! Lui Kern i se opri deodată respiraţia. Dacă aş putea! Dacă aţi putea să mă ajutaţi ca să rămân aici! Poate o recomandaţie din partea dumneavoastră sau, poate, dacă aţi fi dispus să-mi daţi de lucru... dacă dumneavoastră, cu numele dumneavoastră...

— Nu pot să fac nimic, îl întrerupse zorit Oppenheim. Absolut nimic. Nici n-am presupus una ca asta. Era numai, aşa... o întrebare. Eu trebuie să fiu politiceşte neutru. În toate privinţele. Nu mă pot amesteca în nimic!

— Dar ce fel de politică...

— Azi totul e politică! Sunt musafir în Elveţia. Nu, nu-mi mai pomeni nimic despre asta. Oppenheim era din ce în ce mai indispus. Altceva ce-ai mai dori dumneata?

— Am vrut să vă întreb dacă nu aveţi trebuinţă de ceva din aceste nimicuri.

— Dar ce ai acolo? Parfum? Apă de toaletă? Nu, nu, şi împinse sticlele de-o parte. ”Săpun? În sfârşit. săpun se poate oricând întrebuinţa. Arată-mi. Bun. Lasă o bucată aici. Aşteaptă...” Băgă mâna în buzunar, şovăi o clipă şi puse doi franci pe masă. ”Aşa, cred că e foarte bine plătit, nu?

— E. chiar prea mult, săpunul costă numai un franc.

— Ei. Lasă acum”, declară Oppenheim mărinimos. Dar să n-o povesteşti mai departe.” Sunt oricum şi aşa destul de asaltat.

— Domnule consilier, zise Kern. tocmai de aceea, aş vrea să primesc numai cât face săpunul.

Oppenheim îl privi mirat.

— Bine. cum vrei dumneata. De altfel este un principiu bun. Să nu ţi se dea ceva pe degeaba. Asta a fost totdeauna şi deviza mea.

Kern mai vându după-masă încă două bucăţi de săpun, un pieptăn şi trei pachete cu ace de siguranţă. Câştigă cu totul trei franci. Intră în sfârşit într-un mic magazin de rufărie al unei femei, pe nume Sara Grunberg.

Doamna Sara Grunberg, o femeie cu părul încâlcit şi cu ochelari pe nas, îl ascultă cu răbdare.

— Asta nu e meseria dumitale, nu-i aşa? întrebă ea.

— Nu. Cred că nici nu sunt prea îndemânatic.

— Vrei să munceşti? Fac tocmai inventarul. Ar fi de lucru două sau trei zile. Şapte franci pe zi, mâncare bună. Poţi veni mâine la ora opt.

— Cu plăcere, zise Kern. dar...

— Ştiu. ştiu... de la mine nu află nimeni nimic. Şi-acum dă-mi o bucată de săpun. E de ajuns trei frânci?

— E prea mult.

— Nu e prea mult. E prea puţin. Nu pierde curajul.

— Numai cu curaj nu ajungi prea departe, zise Kern, luând banii... Dar din când în când mai ai puţin noroc.

— Ai putea să-mi mai ajuţi incă câteva ore să strâng pe aici. Un franc ora. Ai să spui că şi asta înseamnă noroc?

— Da. zise Kern, cu norocul trebuie să fii cât mai modest. Atunci vine mai des.

— Asta ai învăţat-o la drum? întrebă doamna Griinberg.

— Nu pe drum ci în pauze, când nu sunt pe drum. Atunci meditez şi încerc să învăţ câte ceva din toate întâmplările. În fiecare zi înveţi ceva nou. Uneori chiar şi de la consilierii de comerţ.

— La rufărie te pricepi? întrebă doamna Grunberg.

— Numai la cea grosolană. De curând, am învăţat să cos. Am stat două luni într-un institut. Fireşte că am cusut numai lucruri simple.

— Nu strică, declară doamna Griinberg. Eu ştiu să scot măsele. Am învăţat-o acum douăzeci de ani de la o dentistă. Cine ştie... poate că cu îndeletnicirea asta îmi mai fac întâmplător norocul.

Kern munci până la zece seara şi primi, în afară de o cină bună, şi cinci franci. Banii ăştia împreună cu ce avea îi ajungeau pentru două zile şi îi dădeau o senzaţie mai plăcută decât o sută de franci de-ai consilierului Oppenheim.

Ruth îl aştepta într-o mică pensiune. Acolo puteau locui câteva zile, fără să se anunţe la poliţie. Nu era singură. Lingă ea, la masa de pe o terasă mică, şedea un bărbat zvelt şi mai vârstnic.

— Slavă Domnului că ai venit, zise Ruth ridicându-se, mi-a fost frică...

— Nu trebuie să ai frică. Adeseori când te temi, nu ţi se întâmplă nimic şi ţi se îmtâmplă atunci când nici nu te gândeşti.

— Asta e un sofism, dar nu e filosofic, zise bărbatul care stătuse cu Ruth la masă.

Kern se întoarse spre el. Bărbatul zâmbi:

— Veniţi să beţi cu mine un pahar de vin. Domnişoara Holland o să vă spună că sunt inofensiv. Mă numesc Vogt şi am fost cândva agregat în Germania. Ţineţi-mi de urât la ultima mea sticlă de vin.

— De ce ultima?

— Pentru că de mâine vreau să mă duc pentru o vreme de... În pensiune. Sunt obosit. Trebuie să mă odihnesc oleacă.

— Pensiune? întrebă Kern fără să înţeleagă.

— Aşa o numesc eu. Se poate numi şi închisoare. Mâine mă duc la poliţie şi declar că mă aflu de două luni clandestin în Elveţia. Pentru faptul ăsta voi căpăta câteva săptămâni de închisoare, fiindcă am şi fost expulzat de două ori. Pensiunea statului. E important să spui că eşti de câtva timp în ţară, căci altfel călcarea interzicerii de emigrare contează ca o stare disperată în care te-ai găsit şi atunci te mână numai peste graniţă.

Kern o privi pe Ruth, apoi zise:

— Dacă aveţi trebuinţă de ceva bani, am câştigat bine azi.

— Nu, vă mulţumesc. Mai am încă zece franci, care îmi ajung pentru vinul ăsta şi pentru noaptea asta.

..Sunt numai obosit şi vreau să mă mai odihnesc oleacă. Şi nu puteam face acest lucru decât în închisoare. Am cincizeci şi doi de ani şi nu sunt prea sănătos. Sunt într-adevăr foarte obosit de alergătură şi de cât m-am ascuns. Veniţi, aşezaţi-vă amândoi lângă mine. Când eşti atât de singur, cum sunt eu, te bucură puţină societate.

Turnă vin în pahare: E un Neuchitel, aspru şi curat ca apa gheţarilor.

— Dar închisoarea... Începu Kern.

— Închisoarea din Lucerna e bună. O cunosc... ăsta e luxul pe care pot să mi-l satisfac: pot să-mi aleg în care închisoare doresc să intru. Mă tem de un singur lucru: că n-o să intru. Adică am să dau peste judecători prea umani, care mă vor trimite iar peste graniţă. Atunci trebuie s-o iau d-acapo. Şi pentru noi, aşa-numiţii arieni, este mai greu ca pentru evrei. Noi nu avem comunităţi care să ne dea ajutor... şi nici coreligionari. Dar să nu mai vorbim de asta. Ridică paharul lui: Să bem pentru ceea ce este frumos în lume... asta nu poate fi distrus.

Ciocniră paharele. Kern bău vinul răcoros. Zeamă de struguri, must, gândi el. Oppenheim. Şi se aşeză la masa lui Vogt.

— Credeam că voi fi iar singur, zise Vogt. Şi acum sunteţi dumneavoastră aici, cu mine. Ce frumoasă seară! Ce lumină limpede de toamnă!

Rămaseră mult timp în tăcere, pe terasa obscură. Câţiva fluturi de noapte se izbiră cu trupşoarele lor de sticla fierbinte a micului bec electric. Vogt se rezema calm şi puţin distrat de scaunul lui. Avea chipul prelung şi ochii limpezi. Şi deodată lui Kern şi Ruth li se părură că un om dintr-un secol trecut îşi lua, calm şi stăpânit, rămas bun de la viaţa lui şi de la lume.

— Seninătate, zise Vogt pe gânduri, de parcă şi-ar fi vorbit sieşi, seninătatea, fiica părăsită a toleranţei... a dispărut în vremurile noastre. Multe mai posedă... ştiinţă, superioritate, modestie şi resemnarea liniştită în faţa imposibilului. Toate astea au dispărut din cauza sălbaticului idealism al cazărmilor care, fiind intolerant, vrea să îndrepte lumea. Reformatorii lumii au fost întotdeauna cei ce au înrăutăţit lumea... şi dictatorii nu sunt niciodată senini.

— Nici cei cărora le dictează ei, zise Kern.

Vogt dădu din cap şi luă o înghiţitură de vin. Apoi, arătând spre lacul ce strălucea argintiu în lumina secerii lunii şi pe care îl străjuiau munţii, zise:

— Ăstora nu li se poate dicta. Nici fluturilor şi nici frunzişului copacilor. Şi nici ăstora... arătă cu degetul nişte cărţi uzate. Holderin şi Nietzsche. Unul a scris cele mai curate imnuri ale vieţii... celălalt şi-a închipuit dansurile dumnezeieşti ale seninătăţii dionisiace... şi amindoi au murit nebuni... de parcă natura a pus undeva o graniţă.

— Dictatorii nu înnebunesc, zise Kern.

— Fireşte că nu. Vogt se ridică şi zâmbi. Dar nici nu devin mai raţionali.

— Vreţi să vă duceţi mâine într-adevăr la poliţie?

— Da, vreau. Rămâneţi cu bine şi vă mulţumesc că aţi vrut să mă ajutaţi. Mă mai duc pentru o oră pe jos la lac.

O luă încet de-a lungul străzii pustii şi când el nu se mai văzu, paşii lui se mai auziră o clipă.

Kern se uită la Ruth. Ea îi zâmbi.

— Ţi-e frică? întrebă el. Ea clătină capul.

— Noi nu suntem în aceeaşi situaţie. Noi suntem tineri. Vom răzbi.

După două zile apăru Binder din Zurich: rece, elegant şi sigur de sine.

— Cum îţi merge? întrebă el.

Kern îi povesti întâmplarea cu Oppenheim. Binder ascultă cu luare aminte. Izbucni în râs când află cum îl rugase Kern pe Oppenheim să intervină pentru el.

— Asta a fost greşeala dumitale, zise el. Bărbatul ăsta e bestia cea mai laşă pe care o cunosc eu. Dar las că-l aranjez eu odată!

Dispăru şi reveni seara cu o bancnotă de douăzeci de franci în mână.

— Toată stima, zise Kern.

Binder se Scuturã.

— Nu era frumos, te rog să mă crezi. Oppenheim, naţionalistul, care înţelege toate, datorită milioanelor lui. L-am speriat straşnic cu nişte ştiri groaznice din Germania. Nu dă decât de frică, ca să-şi mituiască destinul. Nu scrie asta în lista ce ţi-am dat-o?

— Nu. Aici scrie: „dă, numai sub presiune”.

— E acelaşi lucru. Lasă, poate o da Dumnezeu să ne întâlnim odată cu el pe şosea, ca nişte colegi. Asta mi-ar da o satisfacţie care m-ar despăgubi pentru multe câte am îndurat.

— Dar ce cauţi dumneata la Lucerna?

— Mă urmărea un detectiv şi -apoi... fata i se umbri... vin din timp în timp aici să-mi iau scrisorile din Germania.

— De la părinţii dumitale?

— De la mama.

Kern tăcu. Se gândi la maică-sa. Îi scrisese din când în când dar nu putea primi răspuns, pentru că adresa lui se schimba încontinuu.

— Îţi plac prăjiturile? întrebă Binder după un răstimp.

— Da, fireşte. Ai ceva cofeturi?

— Da. aşteaptă puţin.

Se înapoie cu un pachet. Era o cutie de carton, învelită cu îngrijire în foiţă şi, înăuntru o turtă din pesmeţi uscaţi.

— A sosit azi de la Tainã, zise Binder.

— Dar asta mănânc-o dumneata. E făcută de mama dumitale?

— Da, ea a făcut-o. De aceea nu vreau s-o mănânc! Nu pot. Nici o bucăţică.

— Nu înţeleg. Doamne, dacă aş primi eu un tort de la maică-mea! Aş mânca o lună din el! În fiecare seară câte o bucăţică.

— Dar înţelege, omule! spuse Binder cu un glas de stăpânită emoţie. Nu mi l-a trimis mie. ci fratelui meu.

Kern îl ţintui cu privirea.

— Bine, dar, ai spus că fratele dumitale ar fi murit.

— Da, fireşte. Dar ea nu ştie încă.

— Nu ştie?

— Nu. Nu pot să-i scriu. Pur şi simplu, nu pot. Când o să afle asta, moare. Era copilul ei preferat. Pe mine nu m-a prea iubit. El era mai bun ca mine. De aceea nici n-a dus la tăvăleală. Eu răzbat. După cum vezi! Aruncă bancnota de la Oppenheim pe jos. Kern o ridică şi o puse din nou pe masă. Binder se aşeză pe un scaun şi îşi aprinse o ţigară. Apoi scoase o scrisoare din buzunar.

— Iată... asta-i ultima ei scrisoare. Era în cutie. Dac-o citeşti ai să înţelegi de ce mă zbucium.

Era o hârtie albastru-deschis cu o caligrafie oblică, molatică, parcă era scrisă de o femeie tânără.

„Prea iubitul meu Leopold, scrisoarea ta am primit-o ieri şi m-am bucurat atât de mult, încât am fost silită să mă aşez întâi şi să aştept să mă liniştesc. Pe urmă am deschis-o şi am început s-o citesc. Inima mea nu mai e aşa de teafără, din cauza atâtor tulburări. Ce bucuroasă sunt că ai găsit în sfârşit de lucru! Chiar dacă nu câştigi aşa de mult, nu te necăji; dacă eşti harnic o să progresezi. şi atunci ai să poţi mai târziu să şi studiezi. Dragă Leopold, veghează puţin şi asupra lui George. El e aşa de repezit şi de nesocotit. Dar, atât cât te ştiu pe tine lângă el, sunt liniştită. Azi dimineaţă ţi-am făcut o tortă, pe care o mâncai tu totdeauna cu plăcere. Ţi-o trimit, pentru că torta din pesmeţi e bună şi când e uscată. Leopold dragă, mai scrie-mi cât de curând, dacă ai timp. Sunt tot timpul neliniştită. Nu ai vreo fotografie de a ta? SA sperăm că în curând vom fi cu toţii împreună. Nu mă uita. Mama ta care te iubeşte. Salutări lui George”.

Kern puse scrisoarea pe masă. Nu i-o inapoie lui Binder, o puse pe masă, lângă el.

— O fotografie, zise Binder, de unde s-o iau?

— Cum, a primit abia acum ultima scrisoare a fratelui dumi-tale?

Binder clătina din cap.

— S-a împuşcat acum un an. De atunci îi scriu eu, la câteva săptămâni o dată, cu caligrafia fratelui meu. O imit bine. Ea nu trebuie să afle nimic. Nu crezi şi dumneata că ea nu trebuie să stie nimic? Spune-mi ce părere ai?

— Da, cred că e mai bine aşa.

— Are şaizeci de ani şi inima îi e bolnavă. Nu mai trăieşte mult. Am să fac în aşa fel ca să nu afle că el a fost în stare... mă înţelegi... asta dânsa n-ar putea concepe în ruptul capului, niciodată.

— Da.

Binder se sculă de pe scaun.

— Trebuie să-i scriu iarăşi o scrisoare ca din partea lui. Dar o fotografie... de unde s-o iau? Luă scrisoarea de pe masă. Ia te rog torta. Dă-i-o lui Ruth, nu trebuie să-i spui proveniența.

Kern şovăi.

— E bună. Am să tai numai o bucăţică din ea... numai atât ca să... Scoase un briceag din buzunar şi tăie o fâşie subţire de la margine: o puse în scrisoarea mamei sale. Ştii dumneata un lucru? spuse el apoi cu obrazul ciudat de descompus. Fratele meu n-a iubit-o pe mama niciodată atât de mult. Dar eu... eu! Caraghios, nu-i aşa? Şi la ultimele sale cuvinte se duse în odaia lui.

Era seara, pe la orele unsprezece. Ruth şi Kern şedeau pe terasă. Binder cobora scara. Avea iarăşi o atitudine rece şi era elegant, ca mai înainte.

— Veniţi cu mine undeva, zise el. Nu pot dormi şi n-aş vrea să fiu singur, azi. Numai o oră. Cunosc un local care e sigur. Faceţi-mi plăcerea.

Kern se uită la Ruth.

— Eşti obosită? o întrebă el. Ea clătină capul.

— Faceţi-mi pe plac. Numai o oră. Ca să mai văd şi altceva.

— Bine.

Îi duse într-o cafenea-bar, unde se dansa. Ruth privi împrejur.

— Aici e prea elegant, zise ea.,.nu-i de noi!

— Dar pentru cine să fie, dacă nu pentru noi, cosmopoliţii, replică Binder cu sarcasm. Dacă te uiţi bine nici nu e aşa de elegant... Aici suntem feriţi de detectivi. Şi aici un coniac nu e mai scump ca în altă parte. Dar muzica e mult mai bună. Şi câteodată ai nevoie şi de asta. Poftiţi, vă rog. Iată avem şi loc.

Se aşezară şi comandară ceva de băut.

— La ce bun... zise Binder, ridicând paharul. Să fim voioşi! Viaţa se sfârşeşte acu, acu. şi după aceea nu ne dă nimeni nimic pentru ea. de-am fost veseli sau de-am fost trişti.

— Exact. Kern ridică şi el paharul. Să presupunem că suntem băştinaşi, nu-i aşa Ruth? Suntem nişte oameni care au locuinţă la Zurich, şi au făcut o excursie la Lucerna.

Ruth dădu din cap zâmbind.

— Sau suntem turişti, zise Binder. Nişte turişti bogaţi. Goli paharul şi comandă altul.

— Mai iei şi dumneata unul? îl întrebă pe Kern.

— Mai târziu.

— Mai ia încă unul. Grăbeşti buna dispoziţie. Ia. te rog.

— Bine.

Şedeau la masa lor şi priveau la cei ce dansau. În local se aflau o mulţime de tineri cam de vârsta lor... cu toate astea ei făceau impresia că sunt trei copii, care şedeau aici, privind cu ochii măriţi în jurul lor. Nu era numai faptul că ei n-

aveau patrie... era şi lipsa de bucurie a unei tinereţi ce nu avea prea multă nădejde şi nici viitor. „Ce-i cu noi? gândi Kern. Parcă era vorba să fim veseli! Am tot din ceea ce aş putea avea şi aproape niţel mai mult. Atunci... de ce...?”

— Îţi place? o întrebă pe Ruth.

— Da, foarte mult, răspunse ea.

Localul se întunecă, un reflector colorat alunecă peste o dansatoare drăguţă şi zveltă, ce făcea piruiete.

— Minunat, nu? întrebă Binder şi bătu din palme.

— Extraordinar! Kern aplaudă şi el.

— Muzica e straşnică, nu?

— De foarte bună calitate.

Erau porniţi să găsească totul splendid şi să fie veseli; dar totul parcă era acoperit cu praf şi cenuşă şi ei nu ştiau de unde provenea senzaţia ast'a.

— De ce nu dansaţi? întrebă Binder.

— Vrei, Ruth? Kern se sculă.

— Nu ştiu dacă pot, zise Ruth.

— Nici eu nu prea ştiu să dansez.

Ruth şovăi o clipă apoi îl urmă pe Kern. Reflectoarele alunecau peste dansatori.

— Tocmai vine o lumină viorie, zise Kern. E momentul să intrăm.

Dansară cu băgare de seamă şi sfioşi. Dar, încetul cu încetul, deveniră mai siguri pe ei, mai ales când îşi dădură seama că nu îi observa nimeni.

— Ce frumos şi plăcut e să dansez cu tine, zise Kern.

Ruth se rezemă de el şi alunecă încet în ritmul muzicii. Pentru o clipă uitară totul... erau numai viaţă tânără ce se dorea una pe alta şi care scăpase de umbra spaimei, a politicii şi a neîncrederii.

Muzica tăcu. Se întoarseră la masa lor. Kern se uita la Ruth. Ochii ei străluceau şi chipul ei era însufleţit. Avea deodată o expresie radioasă şi aproape semeaţă. Kern îşi zise: „dacă am putea trăi şi noi cum am vrea...” şi o clipă fu grozav de amărât.

— Ia priveşte cine vine! zise Binder.

Kern ridică privirea. Consilierul Arnold Oppenheim traversă încăperea ca s-o ia spre ieşire. Ajuns lângă masa lor, şovăi şi se opri brusc. Îi ţintui cu privirea pe toţi trei. apoi mormăi:

— Foarte interesant! Extrem de instructiv! Nu-i răspunse nimeni. Cu asta te alegi pentru bunătatea şi ajutorul pe care-l dai! continuă el, indignat. Banii sunt cheltuiţi imediat la baruri, în petreceri.

— Uneori puţină uitare e mai necesară decât mâncarea, domnule consilier comercial, replică Binder, liniştit.

— Astea-s vorbe! Oameni atât de tineri ca voi n-au ce căuta în baruri.

— Nici pe şosea, răspunse Binder.

— Îmi daţi voie să vă recomand? zise Kern, întorcându-se către Ruth. Domnul care e supărat pe noi este consilierul comercial Oppenheim. A cumpărat de la mine o bucată de săpun la care am câştigat patruzeci de centime.

Openheim îl privi uluit. Apoi respiră zgomotos zicând ceva, care suna ca „obrăznicie” şi plecă furios.

— Ce a fost asta? întrebă Ruth.

— Lucrul cel mai banal din lume, replică Binder cu un glas plin de sarcasm. Binefăcătorul conştient. Mai tare ca oţelul.

— Va aduce cu siguranţă poliţia! Trebuie să plecăm.

— E prea las pentru asta şi apoi e şi incomod.

— Totuşi e mai bine să plecăm.

— Bine.

Binder plăti, se ridicară şi plecară la pensiune. În drum, în apropierea gării, le veniră doi bărbaţi înainte.

— Atenţie, şopti Binder. Un detectiv! Un aer cât mai firesc.

Kern începu să fluiere încetişor, o luă de braţ pe Ruth şi rări pasul. Simţea că Ruth voia să meargă mai repede şi-i apăsă braţul, râse şi o târî încet mai departe.

Cei doi bărbaţi trecură pe lângă ei. Unul din ei purta o pălărie tare şi fuma calm o ţigară. Celălalt era Vogt. El îi recunoscu şi ochii lui avură o privire aproape invizibilă de compătimire.

După câteva secunde, Kern întoarse capul. Cei doi bărbaţi dispăruseră.

— Direcţia Basel, trec ora 12 şi 15 spre graniţă, declară Binder ca specialist.

Kern încuviinţă.

— A avut un judecător prea omenos.

Îşi continuară drumul. Ruth tremura.

— Pe neaşteptate simt ceva neliniştitor aici, spuse ea.

— Franţa, răspunse Binder... Paris... Un oraş mare, ăla ar fi cel mai bun.

— De ce nu te duci d-ta acolo?

— Nu ştiu o boabă franţuzeşte. Şi-apoi eu sunt specialist pentru Elveţia... şi deosebit de asta... El se opri.

Merseră tăcuţi mai departe. Un vânt rece venea dinspre lac. Cerul se arcuia spre vest, albastru cenuşiu şi străin deasupra lor.

În faţa lui Steiner şedea fostul avocat doctor Goldbach Îl de la Curtea de apel din Berlin. Era un nou mediu telepatic pe care Steiner îl găsise în Cafeneaua Sperler.

Goldbach avea aproape cincizeci de ani şi fusese expulzat ca evreu din Germania. Făcea negoţ cu cravate şi dădea sfaturi juriste pesimiste. Cu asta însă câştiga atât cât să nu moară de foame. Avea o nevastă frumoasă în vârstă de treizeci de ani pe care o iubea. Dânsa trăia deocamdată din vânzarea bijuteriilor; dar el ştia că nu o va putea păstra probabil mult. Steiner îi ascultase

povestea şi îi propusese slujba de seară, în restul timpului putându-se ocupa de profesia lui.

După scurt timp, Goldbach se dovedi nepotrivit ca mediu. Confunda totul şi rata reprezentaţiile. După aceea, noaptea venea la Steiner şi îl implora să nu-l dea afară.

— Goldbach, azi ai fost nemaipomenit de prost! Îl avertiză Steiner. Aşa să ştii că nu poate să mai meargă.

Goldbach îl privea ca pe un câine ciobănesc pe moarte.

— Bine, dar e atât de simplu, continuă Steiner. Numărul paşilor d-tale până la primul par de cort înseamnă al câtelea rând de scaune. Ochiul drept închis înseamnă cucoană, stâng, domn. Numărul degetelor arătat fără să bată la ochi, al câtelea din stânga. Dacă pui înainte piciorul drept înseamnă că e ascuns în partea de sus a corpului, dacă e piciorul stâng, partea de jos a corpului; cu cât piciorul e mai avansat, cu atât e mai sus sau mai jos... Din cauza dumitale am modificat sistemul, pentru că eşti aşa de neajutorat.

Avocatul îşi duse nervos degetele la gulerul său.

— D-le Steiner. spuse el conştient de vina lui – am învăţat-o pe de rost, o încerc în fiecare zi... Dumnezeu ştie, parcă-i o vrajă...

Steiner clătină capul.

— Şi un copil ar putea să reţină. Opt semne diferite, nu mai mult! Şi-apoi încă patru pentru cazuri rare.

— Le ştiu doar! Dumnezeule, fac exerciţii în fiecare zi. E numai datorită emoţiei...

Goldbach sta mic şi oropsit pe lada lui şi privea nedumerit înaintea lui. Steiner râse.

— Dar în faţa tribunalului nu erai niciodată emoţionat! În procese mari în care aveai de luptat cu un material greu şi trebuia să ai mult sânge rece...

— Da, da, acolo era uşor. Dar aici! Înainte să înceapă ştiu fiecare amănunt exact... dar cum intru în baracă, în turburarea mea, amestec totul.

— Dar, pentru Dumnezeu, de ce sunteţi atât de turburat? Goldbach tăcu câteva clipe.

Nu ştiu, spuse el apoi încetişor. Sunt multe motive.

Spunând aceasta, se ridică.

— Voiţi s-o mai încercaţi încă o dată mâine, d-le Steiner?

— Fireşte. Dar mâine trebuie să meargă strună. Altminteri ne sare în cap Potzloch!

Goldbach scotoci în buzunar de unde scoase o foiţă în care apăru o cravată. El i-o dădu lui Steiner. V-am adus aici ceva. Vă daţi atâta osteneală cu mine...

Steiner o refuză.

— Exclus! Asta nu există la noi...

— Nu mă costă nimic...

Steiner îl bătu pe Goldbach pe umăr:

— Încercare de mită a unui jurist! Ce pedeapsă se dă în plus pentru asta?

Goldbach zâmbi jenat.

— Asta ar trebui să-l întrebaţi pe procuror. Pe un bun avocat îl întrebi doar: ce aduce ăsta în minus?. Pedeapsa, de altfel, e aceeaşi, circumstanţele atenuante în cazuri de astea sunt excluse. Ultimul caz în genul ăsta a fost afacerea Hamer şi complicii săi. Se mai însufleţi: Apărarea o făcea Freygang. Un om îndemânatic, dar căruia îi plăceau prea mult paradoxurile. Un paradox ca detalii este de nepreţuit pentru că bluffează, nu poate însă constitui baza unei apărări. De aceea Freygang nu reuşi. Voia să ceară apel, ca în faţa curţii de apel să pledeze pentru circumstanţe atenuante... el râse... din cauza necunoaşterii legilor.

— Bună idee. zise Steiner.

— Pentru o anecdotă, nu pentru un proces.

Goldbach sta cu capul înclinat niţeluş într-o parte, cu ochii dintr-o dată aţintiţi, cu pleoapele întredeschise... acum nu mai era jalnicul emigrant şi neguţător de cravate, era din nou avocatul docter Goldbach Îl de la Curtea de apel, temutul tigru din jungla paragrafelor.

Cu mersul ţeapăn, repede, aşa cum nu i se mai întâmplase de mult, el coborî aleea principală a Praterului. Nu văzu nimic din melancolia nopţii clare de septembrie; se afla din nou în sala suprapopulată a tribunalului, cu notiţele în faţa lui; era în locul avocatului Freygang, vedea cum procurorul care şi-a încheiat acuzarea se aşează, îşi aranjează roba, se leagănă Uşor ca un senior şi începe cu vocea metalică: Onorată Curte, acuzatul Haner...

Stătea în faţa casei în care locuia. Urcă încet scara – ezitând, din ce în ce mai încet.

— Nevasta mea e deja aici? întrebă el pe slujnica adormită, care îi deschise.

— A venit de un sfert de oră.

— Mulţumesc. Goldbach o luă de-a lungul coridorului spre odaia lui. Era o încăpere îngustă şi avea o fereastră mică ce da în curte. El îşi pieptănă părul, apoi bătu la uşa interioară.

— Da...

Femeia şedea în faţa oglinzii şi îşi privea cu luare aminte faţa. Se întoarse.

— Ce mai e nou?

— Cum îţi merge, Lena?

— Cum să meargă cu viaţa asta pe care o ducem noi! Prost! Ce mai întrebi? Şi spunând asta îşi examina pleoapele în oglindă.

— Ai fost plecată?

— Da

— Unde ai fost?

— Undeva. Nu pot să stau toată ziua aici şi să mă uit la pereţi.

— Nici nu ţi-o cer. Sunt bucuros când te amuzi.

Femeia începu să întindă încet şi cu grijă o cremă pe piele şi s-o frece. Vorbea cu Goldbach ca cu o bucată de lemn, fără nici o însufleţire, cu o înspăimântătoare indiferenţă. El sta la uşă şi o urmărea flămând de o vorbă bună. Avea o piele roz şi fără pete, ce strălucea în lumina lămpii. Corpu-i era plin şi moale.

— Ai găsit ceva? întrebă ea.

Goldbach se năruí în sine.

— Ştii, doară, Lena că n-am încă permis de liberă şedere. Am fost la colegul Hopfner. nici el nu poate să facă nimic. Durează totul îngrozitor de mult...

— Da, durează de prea mult.

— Eu fac ce pot, Lena.

— Da, ştiu. Sunt obosită.

— Plec imediat. Noapte bună. Goldbach închise uşa. Nu ştia ce să facă, să dea buzna înăuntru şi s-o implore să-l înţeleagă, să-i cerşească să se culce cu el o noapte, sau? El strânse neputincios pumnii. S-o ia la bătaie, îşi zise el, să înfigă toate umilinţele şi toate înjosirile în această carne roz, să se dezlănţuie deodată plin de mânie, să răvăşească odaia şi să lovească până ce această gură indiferentă şi mândră va striga, scânci şi corpul moale se va chirci la pământ.

Tremura şi asculta. Karboike nu exact Karbutke se numea bărbatul acela scund, cu fruntea îngustă şi părul des, aşa cum îşi închipuie profanii că îl au ucigaşii, fusese foarte greu ca tocmai pentru o asemenea mutră să pledeze pentru achitare, punând fapta sa în rândul crimelor pasionale. Bărbatul îi spărsese fetei dinţii, îi rupsese braţul şi îi sfâşiase gura; ochii ei la interogatoriu mai erau încă umflaţi, în aşa hal fusese stâlcită în bătaie. Cu toate astea, ea asculta de vita aia de om cu o supunere câinească.

Fusese un mare succes această achitare pe care o obţinuse, o apărare psihologică de maestru, profund pătrunzătoare, aşa cum s-a exprimat şi colegul Cohn III când l-a felicitat.

Goldbach lăsă să-i cadă mâinile. Privi asortimentul de cravate ieftine de mătase vegetală de pe masă. Da, atunci, în odaia procurorului, între colegi – cu ce agerime demonstrase că iubirea femeii îşi cere stăpânul. Atunci când câştiga şaizeci de mii de mărci pe an şi dăruia Lenei bijuterii, al căror produs îl întrebuinţa ea acum.

Asculta cu atenţie cum se suia în pat. O făcea în fiecare seară şi se usca pentru asta, dar nu putea renunţa. Obrajii i se pătară când auzi scârţiitul patului. Strânse dinţii, se duse la oglindă şi se privi. Apoi luă un scaun şi îl aşeză în mijlocul odăii.

— Atenţie, rândul al doilea, a treia femeie, o cheie ascunsă în pantofi, murmură dânsul. Cu precauţie, el făcu nouă paşi scurţi până la scaun, clipi din ochiul drept, îşi trecu trei degete peste frunte şi ridică piciorul stâng – mai

departe... era foarte concentrat, îl vedea pe Steiner urmărindu-l şi întinse piciorul mai mult.

În lumina roşiatică a becului în formă de pară, umbra lui şo-văia sărăcăcioasă şi sucită pe perete.

— Ce o mai fi făcând Micuţul nostru, zise Lilo în acelaşi timp cu Steiner.

— Dumnezeu ştie. Nu e numai din cauza nerodului ăstuia de Goldbach, dar îmi lipseşte într-adevăr adesea Micuţul!

XIII

Kern şi Ruth se aflau la Berna. Locuiau în pensiunea Tmmer-griin. Era pe lista lui Binder. Puteau zăbovi în oraş două zile fără să fie nevoiţi să se anunţe la poliţie.

În a doua seară, foarte târziu, bătu cineva la uşa odăii lui Kern. Era dezbrăcat, voind tocmai să se bage în pat. Aşteptă un moment, fără să se mişte. Bătaia în uşă se repeta. Fără să facă zgomot, desculţ, alergă la fereastră. Era prea înaltă ca să poată sări jos şi nu exista nici un burlan pe care ar fi putut să se caţere înapoi. Se duse încet spre uşă şi o deschise.

Un bărbat de vreo treizeci de ani stătea pe coridor. Era cu un cap mâi înalt decât Kern, avea faţă rotundă, ochi albaştri spălăciţi şi părul blond şi creţ; ţinea în mâini o pălărie cenuşie, pe care o manevra nervos cu degetele.

— Vă rog să mă scuzaţi, zise el, sunt şi eu un emigrant ca dumneavoastră...

Kern avea senzaţia că-i cresc deodată aripi... „Salvat! gândi el. Nu e poliţia.”

— sunt în mare încurcătură, continuă bărbatul. ”Binding e numele meu. Kichard Binding. Sunt în drum spre Ziirich şi nu mai am nici o centimă, ca să înnoptez undeva. Nu vreau să vă cer bani. Am vrut să vă întreb numai dacă n-aş putea dormi azi-noapte aici pe jos.

Kern se uită la el.

— Aici, în odaia asta? Pe jos?

— Da, sunt obişnuit şi n-am să vă deranjez câtuşi de puţin. Sunt de trei nopţi pe drum. Dumneavoastră ştiţi ce înseamnă să dormi afară, pe bănci, cu veşnica teamă de poliţie. Eşti bucuros Când poţi sta undeva câteva ore în siguranţă.

— Asta o ştiu şi eu. Dar uită-te şi dumneata la odaia asta. dacă ai atât loc ca să te întinzi. Unde să dormi?

— Nu face nimic! O să meargă. De pildă, acolo în colţ. Eu pot dormi şezând şi să mă reazem de dulap. Merge foarte bine. Pot dormi oriunde, numai să am puţină linişte.

— Nu, nu se poate. Kern chibzui o clipă. O cameră aici costă doi franci. Îţi pot da eu banii. Aşa-i cel mai simplu. Şi dumneata ai să poţi dormi tihnit.

Binding ridică mâinile refuzând. Erau mari, roşii şi grase.

— Nu, nu vreau bani de la dumneata! N-am venit pentru asta! Cine locuieşte aici are el însuşi nevoie de bănişorii lui. Şi apoi... am fost jos şi m-am interesat de un loc pentru dormit. Nu au nici o cameră liberă.

— Poate că, dacă ai doi franci, se găseşte o cameră.

— Nu cred. Gazda mi-a spus că ea n-ar putea lua bani de la cineva care a fost doi ani într-un lagăr de concentrare. Dar n-are într-adevăr nici o odăiţă liberă.

— Ce? Dumneata ai fost doi ani într-un lagăr de concentrare?

— Da. Binding îşi puse pălăria între genunchi şi scoase din portofel un certificat foarte uzat. Îl dădu lui Kern. Iată... vedeţi! Asta-i certificatul meu de liberare din Oranienburg.

Kern luă cu precauţie actul, ca să nu-l rupă mai tare. Nu văzuse încă o adeverinţă de liberare dintr-un lagăr de concentrare. Îl citi cu de-amănuntul... se uită la stampila cu crucea încârligată şi avu o senzaţie neliniştitoare... de parcă s-ar fi întors cineva cu un permis de şedere legalizat... din infern.

Îi înapoie certificatul:

— Ascultă, zise Kern, uite ce facem! Dumneata rămâi în odaie şi iei patul meu. Cunosc pe cineva aici, care are o odaie mai mare. Pot dormi acolo.

Binding făcu ochii mari.

— Dar asta e imposibil.

— Dimpotrivă. E lucrul cel mai uşor din lume! Kern îşi îmbrăcă paltonul peste pijama, îşi puse hainele pe braţ şi îşi luă pantofii în mână.

— Vezi dumneata! Îmi iau lucrurile astea cu mine, aşa că nu sunt silit să te trezesc prea de dimineaţă. Mă îmbrac acolo. Îmi pare bine că pot fi de folos unui ins care a pătimit atât de mult.

— Dar... Binding apucă deodată mâinile lui Kern. Părea că vrea să i le sărute. Doamne, Dumnezeule, păi dumneavoastră sunteţi un înger! Salvatorul vieţii mele, bâigui el.

— Da de unde! răspunse Kern intimidat. Ne ajutăm unul pe altul, asta-i tot. Ce ne-am face altfel. Somn uşor!

Kern chibzui o clipă, dacă n-ar fi bine să-şi ia geamantanul cu el. Avea ascunşi într-o parte a lui patruzeci de franci. Dar banii erau bine ascunşi, geamantanul era încuiat şi se sfia să-i arate făţiş neîncredere unui om care fusese în lagărul de concentrare. Emigranţii nu se fură între ei.

— Noapte bună şi somn uşor, mai zise o dată şi se duse.

Ruth locuia pe acelaşi coridor. Kern o înştiinţa cu două bătăi scurte că era la uşă. Ea deschise îndată. – S-a întâmplat ceva? întrebă ea speriată, când îl văzu cu hainele pe braţ. Trebuie să plecăm?

— Nu. Am cedat numai camera unui nenorocit, care a fost în lagărul de concentrare şi care n-a dormit de câteva nopţi. Pot să dorm aici pe canapea?

Ruth zâmbi:

— Canapeaua e veche şi stricată. Dar crezi că patul nu e destul de mare pentru amândoi?

Kern se apropie de ea şi o sărută.

— Pun şi eu uneori nişte întrebări atât de stupide, zise el, dar crede-mă, e numai din timiditate. E totul încă puţin prea nou pentru mine.

Camera lui Ruth era mai mare ca a lui Kern. Afară de canapea era la fel mobilată... dar lui Kern i se părea că e cu totul altfel. Ce ciudat, gândi el... trebuie să fie lucruşoarele ei care îi dau alt aspect... pantofii mici, bluza, fusta castanie... câtă gingăşie se ascunde în ele!

— Ruth, zise el, dacă am vrea să ne căsătorim, ştii tu că nici n-am putea s-o facem? N-avem acte.

— Ştiu. Dar asta să ne fie grija cea mai mare. De fapt, pentru ce luăm noi două camere?

Kern râse.

— Din cauza moralităţii elveţiene. Neanunţaţi la poliţie, mai merge... dar necăsătoriţi, asta-i imposibil.

În dimineaţa următoare aşteptă până la ora zece. După aceea, se duse în camera lui să-şi ia geamantanul. Binding era probabil iar pe drum. Geamantanul nu era încuiat. Faptul acesta îl surprinse. Ştia că-l încuiase aseară. Parcă şi sticlele erau altfel puse decât cum obişnuia el să le pună. Căută repede. Plicul pe care îl ascunsese într-o parte era acolo. Îl desfăcu şi văzu numaidecât că banii elveţieni lipseau. Găsi numai două bancnote austriece, de câte cinci şilingi.

Căută încă o dată, răscoli toate lucrurile din geamantan, căută şi în costumul lui, cu toate că ştia sigur că nu avusese banii la el. Nu purta niciodată banii la el fiindcă voia ca, în cazul când politia ar pune mâna pe el, Ruth să rămână cel puţin cu geamantanul şi cu banii. Dar cei patruzeci de franci dispăruseră.

Se trânti pe duşumea lângă geamantan. „Escrocul! Puşlama blestemată! Cum se poate una ca asta?”

Rămase câteva clipe locului. Apoi chibzui dacă era bine să-i comunice şi lui Ruth şi se hotărî să n-o facă deocamdată. Nu voia să o neliniştească.

În sfârşit scoase lista lui Binder şi îşi notă câteva adrese din Berna. Apoi îşi umplu buzunarele cu săpunuri, şireturi, ace de siguranţă şi sticluţe cu apă de toaletă şi coborî scara.

Jos, îl întâlni pe hotelier.

— Cunoaşteţi dumneavoastră un bărbat cu numele Richard Binding? îl întrebă Kern.

Hotelierul se gândi puţin, apoi clătină capul.

— Cred că individul care a fost aseară aici şi a cerut o cameră.

— Aseară n-a cerut nimeni o cameră. Nici n-am fost aici. Am jucat popice până la douăsprezece.

— Aşaa! Aţi avut odăi libere?

— Da, trei. Mai sunt şi azi libere. Aşteptaţi pe cineva? Puteţi avea nr. 7, pe coridorul dumneavoastră.

— Nu. Nu cred că mai revine acela pe care îl aştept eu. O fi pe drum spre Zurich.

Kern câştigă până la prânz trei franci. Se duse într-un birt economic, ca să mănânce două felii de unt cu pâine, pentru ca apoi, să-şi continue comerţul lui ambulant.

Rămase în picioare în faţa tejghelei, înfulecând înfometat. Deodată, era cât pe-aci să-i cadă sandvişul din mână. Recunoscuse la una din mesele mai îndepărtate pe Binding.

Băgă restul de pâine repede în gură, o înghiţi şi o luă încet spre masa din fund. Binding şedea singur în faţa unui castron mare în care erau cotlete de porc cu varză roşie şi cartofi.

Mânca dus pe gânduri, şi nu-l observă pe Kern decât atunci când se opri în faţa lui.

— Aşadar, iată-te, cum îţi merge? întrebă el, nepăsător.

— Îmi lipsesc patruzeci de franci, zise Kern.

— Regretabil, răspunse Binding şi înghiţi o bucată mare de friptură. Într-adevăr regretabil.

— Dă-mi restul care ţi-a mai rămas şi lichidăm chestia. Binding bău o înghiţitură de bere şi îşi şterse gura.

— Afacerea este oricum lichidată, declară el, aparent nestingherit. Dar, altminteri, ce aveai de gând să faci?

Kern îşi pironi ochii în ochii lui Binding. În furia lui nici nu se gândise încă, că într-adevăr, nu putea face nimic. Dacă se duce la poliţie, îl întreabă de acte, îl arestează şi pe el şi apoi îl izgoneşte din ţară.

— N-ai nici o şansă, zise Binding. Sunt un boxer bun. Cu douăzeci de kg mai greu decât dumneata şi afară de asta, după scandalul din local, urmează poliţia şi expulzarea.

În clipa asta, lui Kern i-ar fi fost indiferent ce se întâmplă cu el; dar îşi aminti de Ruth. Binding avea dreptate: nu avea nici o şansă. Nu putea face nimic.

— Afaceri d-astea faci des? îl întrebă el.

— Din asta trăiesc. Şi după cum vezi, trăiesc bine.

Kern se înecă aproape de ciudă:

— Înapoiază-mi cel puţin douăzeci de franci, zise el răguşit. Îmi trebuie banii. Nu pentru mine. Pentru cel căruia îi aparţin aceşti bani.

Binding clătină din cap.

— Şi mie îmi trebuie bani. Ai scăpat ieftin. Pentru patruzeci de franci ai primit o straşnică învăţătură de minte: să nu mai fii atât de încrezător în oameni.

— Aici ai dreptate. Kern voia să plece, dar nu putea...Şi toate certificatele... şarlatanie şi asta!

— Nu, asta nu e. Am fost în lagărul de concentrare. Binding râse. Dar pentru furt la un Gauleiter. Un caz rar!

Întinse mâna să-şi ia ultimul cotlet ce mai rămăsese în castron. Cât ai clipi, Kern îl avea în mână.

— N-ai decât să faci scandal.

Binding rânji.

— Nici prin gând nu-mi trece. Sunt destul de sătul. Spune să ţi se aducă o farfurie şi ia şi puţină varză roşie pe lângă el. Mai mult, sunt gata să-ţi fac cinste şi cu un pahar de bere!

Kern nu răspunse nimic. Se stăpânea să nu-i dea în cap cu ce i-ar fi căzut în mână. Se întoarse repede şi plecă cu cotletul în mână. La tejghea, ceru puţină hârtie ca să-l împacheteze. Domnişoara de serviciu se uită curioasă la el apoi scoase dintr-un borcan doi castraveciori acri şi îi puse în acelaşi pachet.

— Mulţumesc, mulţumesc mult, îi zise Kern, luând pachetul. Cina pentru Ruth, gândi el, pentru patruzeci de franci. Afurisită viaţă!

Ajuns la uşă, se mai întoarse o dată. Binding îl urmărea cu privirea. Scuipă de scârbă. Binding îl salută cu două degete de la mâna dreaptă şi zâmbi.

După ce trecuseră de Berna începu să plouă. Ruth şi Kern nu mai aveau destui bani ca să ia trenul până la localitatea cea mai apropiată. E drept că mai aveau o mică rezervă, dar de aceea nu voiau să se atingă până nu vor ajunge în Franţa. Un automobil ce trecu pe lângă ei îi duse cam cincizeci de kilometri. Pe urmă trebuiră să meargă pe jos. Kern nu prea îndrăznea să vândă ceva prin sate. Bătea la ochi. Nu dormeau decât o noapte în aceeaşi localitate. Soseau seara târziu, când birourile poliţiei erau închise şi plecau dimineaţa înainte ca ele să se fi deschis.

În apropiere de Murten, dormiră într-un şopron. Peste noapte se iscă o rupere de nori şi căzu o ploaie torenţială. Acoperişul era stricat şi când se treziră erau uzi până la piele. Încercară să-şi usuce straiele dar nu putură să aprindă nici un foc. Totul era jilav şi găsind cu multă caznă un petic unde nu pătrunsese prea tare ploaia, se culcară strâns lipiţi unul de altul ca să se încălzească. Paltoanele lor, cu care se acopereau, erau prea umede... Din cauza frigului se treziră din nou şi aşteptară să se crape de ziuă ca să poată pleca.

— Umbletul o să ne încălzească, zise Kern. După o oră poate găsim şi puţină cafea pe undeva.

Ruth dădu din cap.

— Poate că răsare soarele şi ni se usucă mai repede hainele pe noi.

Dar vremea continua să fie urâtă, ploioasă şi rece în tot cursul zilei. Era prima zi rece din lună, norii atârnau întunecaţi şi după-amiază răpăi o nouă ploaie cu grindină. Ruth şi Kern se adăpostiră într-o capelă mică. Înăuntru era întuneric şi după un răstimp începu să fulgere şi să tune îngrozitor.

Kern simţi cum Ruth tremură.

— Ţi-e tare frig?

— Nu, nu prea.

— Hai să umblăm puţin, e mai bine. Mă tem să nu răceşti.

— Nu. nu răcesc. Lasă-mă să mai şed puţin.

— Eşti obosită?

— Nu. Aş vrea numai să mai şed o clipă.

— Nu vrei totuşi să umblăm puţin? Numai cinci minute. Nu e bine să şezi când îmbrăcămintea ţi-e jilavă. Şi pe jos e piatră rece.

— Bine.

Se plimbară încet prin capelă. Paşii lor răsunau în încăperea goală. Trecură pe lângă jilţul duhovnicului, în jurul altarului şi înapoi spre sacristie.

— Până la Murten mai sunt nouă kilometri, zise Kern. Trebuie să găsim înainte de sat un adăpost.

— Putem umbla nouă kilometri, e uşor. Kern murmură ceva nelămurit.

— Ce spui? întrebă Ruth.

— Nimic. Blestemam numai pe un oarecare Binding.

Ea îl luă de braţ.

— Uită mai bine. E mai simplu. De altfel cred că încetează şi ploaia.

Ieşiră din capelă. Mai stropea încă, dar peste munţi se arcuia un curcubeu enorm şi trecea peste toată valea, ca un pod uriaş şi colorat. Soarele mai era încă ascuns sub nori; ei nu puteau să-l vadă; văzură numai lumina care străbătea ca o ceaţă luminoasă.

— Vino, zise Ruth. Acum o să meargă mai bine.

Ajunseră seara la o strungă de oi. Păstorul, un ţăran bătrân şi taciturn, şedea în faţa uşii. Doi câini ciobăneşti erau culcaţi lângă el şi la vederea tinerilor săriră lătrând înaintea lor. Ţăranul îşi scoase pipa din gură şi fluieră câinilor, ca să vină la el.

Kern se îndreptă spre el.

— Putem înnopta aici? Suntem uzi şi obosiţi şi nu ne mai putem continua drumul.

Ţăranul se uită lung la el şi zise apoi:

— Sus e un pod de fân.

— E exact ce ne trebuie.

Omul îl mai privi un răstimp.

— Dă-mi chibriturile şi ţigările dumitale, zise în sfârşit. E mult fân acolo. Kern i le dădu. Trebuie să vă urcaţi pe scară. Voi închide grajdul când plec. Locuiesc în târg. Mâine dimineaţă vă dau drumul.

— Mulţumesc mult.

Se căţărară pe scară. Sus era cald. După o clipă veni şi ţăranul. Le aduse struguri, puţină brânză de oaie şi pâine neagră.

— Acum vă încui. Noapte bună.

— Noapte bună. Şi multe mulţumiri.

Ascultară până îl auziră jos. Apoi îşi dezbrăcară veşmintele ude şi le întinseră pe fân. Scoaseră cămăşile de noapte din geamantane şi apoi începură să mănânce. Erau tare înfometaţi.

— Îţi place?, o întrebă Kern.

— Foarte mult. Ruth se rezemă de el.

— Avem noroc, nu-i aşa?.

Ţăranul încuie jos uşa. Podul avea o ferestruică rotundă. Se ghemuiră acolo şi se uitară după ţăranul care pleca. Cerul se limpezise. Se reflecta în lac. Ţăranul umbla încet peste câmpurile secerate; umbla cu pasul domol al omului care trăieşte zi de zi în natură. Trecea numai el singur peste câmp şi făcea impresia că poartă cerul întreg pe umerii lui întunecaţi.

Mai statură puţin la fereastră. Fânul din spatele lor crescu în jocul umbrei, devenind un munte fantastic. Mireasma lui se amestecă cu mirosul de turbă şi de whisky, pe care îl exalau oile. Puteau să le vadă prin crăpăturile şindrilelor... o învălmăşeală nedesluşită de spete flocoase din care se înălţau zgomote uşoare, care se liniştiră încetul cu încetul.

În dimineaţa următoare, ţăranul veni să deschidă grajdul. Kern se dădu jos. Ruth mai dormea încă. Faţa îi era îmbujorată şi respira iute. Kern îi ajută ţăranului să scoată oile din strungă.

— N-am putea să mai rămânem încă o zi aici? Ţi-am ajuta în schimb puţin la treburi.

— Nu prea aveţi la ce să-mi ajutaţi. Dar de rămas, puteţi rămâne.

— Îţi mulţumesc.

Kern se interesă de adrese de germani localnici din orăşel. Localitatea asta nu era menţionată în lista lui Binder. Ţăranul îi numi câţiva şi îi explică lui Kern unde locuiau.

Kern se duse în după-amiază târzie, când începuse să se întunece. Găsi uşor prima casă. Era o vilă albă, care avea în faţă o grădiniţă. O subretă curăţică îi deschise uşa. Îl conduse imediat într-un antreu, în loc să-l lase să aştepte afară. „Semn bun”, gândi Kern.

— Pot vorbi cu domnul Ammers? Sau doamna Ammers? întrebă el.

— Aşteptaţi o clipă.

Fata dispăru şi reveni apoi ca să-l conducă într-un salon cu mobilă de mahon. Pe toate mobilele se găseau mileuri dantelate.

După câteva minute apăru domnul Ammers. Era un omuleţ cu cioc alb şi cu înfăţişarea unui ins cumsecade. Îl ascultă prietenos.

— Aşadar, dumneata eşti emigrant fără paşaport şi fără permis de liberă şedere?... Şi ai săpun şi lucruri casnice de vânzare?

— Da.

— Bine. Ammers se ridică. O chem pe soţia mea să-i arăţi ei ce ai acolo.

Ieşi. După o vreme intră o femeie ofilită cu ochii de egrefin.

— Ce ai dumneata de vânzare? întrebă ea cu un glas mofturos.

Kern despacheta mărunţişurile. Nu mai avea prea multe. Femeia cotrobăi prin lucruri, examina acele de cusut, ca şi cum n-ar mai fi văzut până acum vreunul, mirosi săpunul şi încerca peria de dinţi pe deget... apoi întrebă de preţ şi se hotărî în sfârşit s-o cheme pe soră-sa.

Sora era exemplarul ei geamăn. Şi ea era ştearsă şi avea un glas sperios. Privirile celor două femei alergau în fiecare clipă spre uşă. Şovăiră atât de mult în alegerea lor încât Kern deveni nerăbdător. Dându-şi seama că femeile nu se puteau decide, îşi împacheta lucrurile.

— Poate mai reflectaţi dumneavoastră până mâine?, zise el şi mai trec eu pe aici”.

Femeia îl privi speriată.

— Nu doriţi o cafea? întrebă ea.

Kern nu mai băuse de mult o cafea.

— Dacă aveţi una la îndemână…

— Da, fireşte, numaidecât! O clipă.

Ieşi neîndemânatică dar repede. Sora ei însă rămase în cameră.

— Îmi prinde bine acum o cafea, zise Kern, ca să spună ceva.

Sora cloncăni un râs, ca un curcan şi tăcu apoi brusc, de parcă sar fi înecat. Kern o privi mirat.

Doamna Ammers intră şi puse o ceaşcă aburindă pe masă, în faţa lui Kern.

— Bea liniştit. Ai timp şi cafeaua e foarte fierbinte.

Sora ei izbucni în râs şi se opri apoi speriată.

Kern nu apucă să-şi bea cafeaua. Uşa se deschise şi Ammers intră cu paşi scurţi, elastici, urmat de un jandarm.

Ammers arătă cu un gest sobru spre Kern.

— Domnule jandarm, fă-ţi datoria! Un individ izgonit din imperiul german. N-are paşaport.

Kern rămase împietrit. Jandarmul îl măsură şi mârâi:

— Hai cu mine!

Kern avu un moment senzaţia că i s-a stins creierul. Se aşteptase la orice, numai la asta nu. Încet şi mecanic îşi adună lucrurile.

— De aceea mi-aţi oferit cafeaua şi amabilitatea! zise el cu greu. V-aţi obosit ca să mă reţineţi! Asta era motivul!” Strânse pumnii şi făcu un pas spre Ammers, care se dădu imediat înapoi. Nu te teme! Nici nu te ating! Te blestem numai. Te blestem pe dumneata şi pe copiii şi pe nevasta dumitale din toată puterea sufletului meu. Să cadă asupra voastră nenorocirile din lume! Copiii să se răzvrătească împotriva dumitale şi să te lase singur, sărac, în jale şi mizerie!

Ammers păli; ciocul lui se clătină.

— Apără-mă! comandă el jandarmului.

— Domnule Ammers, îi răspunse jandarmul calm. Dumneata n-ai dreptul să-mi dai mie porunci. Asta-i numai treaba superiorilor mei. Ai adus un bărbat

pentru notificare; am venit. Restul e treaba mea... Hai, urmează-mă, zise lui Kern.

Ieşiră amândoi. Kern umbla tăcut lângă jandarm.

— Omul lui Dumnezeu, zise acesta după un răstimp, dar bine, n-ai ştiut, cine e ăsta?... Oile se duc uneori de-a dreptul la hiene... Păi ăsta-i spionul secret al partidului naţional-socialist de aici din localitate. Asta a denunţat pe mulţi.

— Dumnezeule sfinte!

— Da, continuă jandarmul, ăsta-i adevărat ghinion, nu? Kern tăcu.

— Nu ştiu, zise el după o clipă, ca tâmpit. Ştiu numai că m-aşteaptă cineva care e bolnav.

Jandarmul privi înaintea lui şi dădu din umeri.

— Nu mă priveşte. Trebuie să te duc la poliţie. Privi în jurul lui. Strada era pustie.

Nu te-aş sfătui să încerci să fugi! N-are nici un rost! De fapt am un picior scrintit şi n-aş putea să fug după dumneata, dar te-aş striga imediat şi aş scoate revolverul, dacă nu te-ai opri. Îl măsură pe Kern câteva clipe. Fireşte că astea toate durează puţin. Dumneata ai putea între timp s-o ştergi, mai ales în locul unde ajungem acum. Acolo sunt o mulţime de străduţe şi colţuri. Dacă ai tuli-o într-acolo, nu te-aş putea prinde decât dacă ţi-aş fi pus înainte cătuşe la mâini.

Creierul lui Kern se limpezi şi deodată fu treaz şi plin de nădejde. Îl ţintuia pe jandarm cu privirea. Acesta îşi continua drumul, indiferent.

— Ascultă, te rog, zise Kern grăbit. M-aşteaptă un om, care se prăpădeşte fără mine. Dă-mi drumul! Suntem în drum spre Franţa, oricum voiam să părăsesc Elveţia, e totuna dacă plecăm într-un fel sau altul.

— Asta nu pot să fac! replică omul, flegmatic. E împotriva regulamentului. Eu trebuie să te aduc la poliţie. Dumneata poţi însă să-mi scapi de sub mână: Împotriva faptului ăsta, n-am ce face. Se opri în drum...Dacă dumneata de pildă ai lua-o la fugă pe strada asta în jos şi apoi după colţ şi iar la stânga... atunci ai dispărea înainte să pot trage. Îl privea pe Kern cu nerăbdare. Acum am să-ţi pun cătuşele! Da unde dracu sunt?

Se întoarse pe jumătate şi scotoci în mod amănunţit prin geanta lui.

— Mulţumesc! Îi zise Kern, luând-o la fugă.

În colţul străzii, întoarse capul repede şi îl zări pe jandarm stând cu mâinile în şolduri şi uitându-se după el zâmbind.

Kern se trezi în noapte. O auzea pe Ruth respirând repede. Pipăi prin întuneric şi îi nimeri fruntea: era fierbinte şi umedă. Nu cuteza s-o trezească; dormea profund, dar foarte neliniştită. Fânul mirosea tare. După câtva timp se trezi singură. Cu un glas somnoros, copilăresc, ceru apă. Kern îi dădu un pahar cu apa şi ea îl bău, nesăţioasă.

— Ti-e cald? întrebă el.

— Da, mi-e tare cald. Poate din cauza fânului. Mi se usucă gâtul.

— Să sperăm că nu ai temperatură.

— N-am voie să fiu febrilă. N-am voie să mă îmbolnăvesc. Nici nu sunt bolnavă. Nu sunt.

Se întoarse pe partea cealaltă şi, vârându-şi capul sub braţul lui, readormi.

Kern rămase nemişcat. Ar fi vrut să aibă lumină ca să vadă cum arată Ruth. Simţea, după fierbinţeala umedă a obrazului ei, că avea febră. Dar n-avea lampă de buzunar. Aşa că stătea liniştit ascultând suflarea scurtă şi repezită. Din când în când controla ceasul urmărind arătătorul care se mişca atât de încet pe cadranul fosforescent. Oile de sub ei se împingeau şi uneori se văietau şi păreau că trec ani până se face ziuă.

Ruth se deşteptă.

— Dă-mi apă, Ludwig.

Kern îi dădu paharul.

— Ruth, tu ai febră. Poţi să rămâi o oră singură?

— Da.

— Dau numai o fugă până în târg ca să aduc ceva împotriva febrei.

Ţăranul veni şi îi descuie. Kern îi spuse ce se întâmplase. Acesta făcu o mutră acră.

— Atunci trebuie să se ducă la spital. Nu poate rămâne aici…

— Să vedem, dacă nu i-o fi-mai bine până la prânz.

Kern se duse în târg la o farmacie, cu toată frica de a întâlni un jandarm sau pe cineva din familia Ammers. Îl rugă pe farmacist să-i împrumute un termometru. Asistentul îi dădu unul contra garanţie. Mai cumpără şi un tub de arkanol şi alergă acasă.

Ruth avea 38.5. Înghiţi două tablete şi Kern o înveli cu haina lui şi cu paltonul ei. Cu toate acestea, temperatura în timpul prânzului se urcă la 39 de grade.

Ţăranul se scărpina în cap.

— Îi trebuie îngrijire. În locul d-tale aş duce-o la spital.

— Nu vreau la spital, zise Ruth răguşită. Mâine nu mai am nimic.

— Nu prea pare să fie aşa, zise ţăranul. Dumneata ar trebui să stai într-o cameră culcată într-un pat şi să nu zaci într-un pod de fân.

— Nu, aici e cald şi e bine. Lasă-mă, te rog, să rămân aici. Ţăranul coborî. Kern se duse după el.

— De ce nu vrea să plece de aici? întrebă ţăranul.

— Ca să nu ne despărţim.

— Păi dumneata n-ai decât s-o aştepţi.

— Asta nu pot. Dacă o duc la spital, va ieşi la iveală că nu are paşaport. Poate că o vor opri, cu toate că n-avem destui bani. Dar pe urmă o s-o ducă poliţia până la graniţă şi eu n-am să ştiu unde şi când a dus-o.

Ţăranul clătină capul.

— Şi voi n-aţi făcut nimic? Nici o trăsnaie?

— N-avem paşapoarte şi nici nu putem căpăta, asta-i tot.

— Păi nu asta cred. Nu cumva aţi furat ceva sau poate ai înşelat pe cineva?

— Nu.

— Şi cu toate astea vă goneşte şi nu vă dă pace nicăieri?

— Da.

Ţăranul scuipă.

— Asta s-o înţeleagă cine poate. Un om simplu ca mine nu o înţelege.

— Din păcate, trebuie s-o înţelegi.

— Ştii că poate să aibă o congestie a plămânului?

— Congestie pulmonară? Kern îl privi speriat. E imposibil. Atunci s-ar putea să-i fie viaţa în primejdie!

— De bună samă, zise ţăranul. păi d-aia îţi vorbesc.

— Cred că e gripă.

— Are temperatură mare şi numai un medic poate să ştie ce are.

— Atunci trebuie să chem un medic.

— Aici?

— Poate vine. Să vedem, poate găsesc un medic evreu în cartea de adrese.

Kern se duse iar în oraş. Într-o tutungerie, cumpără două ţigări şi ceru cartea de telefón. Găsi un medic, doctorul Rudolf Becr, şi se duse la el.

Ora de consultaţie se terminase şi fu nevoit să mai aştepte mai bine de o oră. Îşi petrecu vremea răsfoind reviste ilustrate. Se uită la poze şi nu putea pricepe că existau mitinguri de tenis şi recepţii grandioase, şi femei pe jumătate goale în Florida, şi oameni veseli, când el şedea aici neputincios, iar Ruth era bolnavă.

În sfârşit, sosi şi doctorul. Era un bărbat tânăr. Îl ascultă tăcut pe Kern, apoi îşi luă servieta şi pălăria. – Veniţi cu mine. Maşina e jos la scară. Mergem cu ea.

Kern înghiţi în sec.

— N-am putea merge pe jos? Cu automobilul costă mai mult. Nu mai avem decât foarte puţini bani.

— Asta lăsaţi-o în grija mea, răspunse Beer.

Medicul o consultă pe Ruth. Ea privea înfricoşată spre Kern şi clătină încet capul. Nu voia să plece.

Beer se ridică.

— Trebuie să vă duceţi la spital. E o gripă şi există primejdia unei pneumonii. Vă duc eu cu maşina”.

— Nu, nu vreau la spital. Nici nu putem plăti.

— Nu vă îngrijiţi dumneavoastră de bani. Trebuie să plecaţi de aici. Sunteţi serios bolnavă...

Ruth se uită la Kern.

— Mai vorbim noi, zise el. Mă înapoiez îndată.

— Vin într-o jumătate de oră să vă iau, declară medicul. Aveţi ceva pături?

— Avem numai asta.

— Aduc eu ceva. Aşadar, peste o jumătate de oră. Kern coborî cu doctorul.

— E neapărat nevoie?

— Da, nu poate rămâne aici, în fân. N-are nici un rost s-o ducem într-o odaie oarecare. Locul ei e la spital şi încă repede.

— Bine, zise Kern. Atunci trebuie să vă mărturisesc ce însemnează întâmplarea asta pentru noi.

Berr îl ascultă.

— Dumneata crezi că ai s-o poţi vizita?

— Nu. În câteva zile s-ar zvoni şi poliţia m-ar găsi imediat. Singura posibilitate e să rămân în apropierea ei şi să aflu de la d-voastră cum îi merge.

— Înţeleg. Poţi veni oricând să te interesezi.

— Mulţumesc. Starea ei e gravă?

— Nu. Poate să devină. Trebuie neapărat s-o scoatem de aici. Kern urcă încet scara spre pod. Parcă era surd şi nu simţea nimic. Obrazul alb cu cearcănele mari, întunecate, se îndreptă spre el.

— Ştiu ce vrei să spui, şopti Ruth.

Kern dădu din cap.

— Altfel nu se poate. Trebuie să fim fericiţi că am găsit pe medicul ăsta. Sunt încredinţat că ai să intri pe gratis în spital.

— Da. Ruth privi în gol. Deodată se ridică înspăimântată. Doamne, Dumnezeule! Dar ce se întâmplă cu tine, dacă eu intru în spital? Şi cum să ne revedem? Tu nu poţi veni acolo, s-ar putea să te aresteze.

Se aşeză lângă ea şi strângându-i mâinile fierbinţi într-ale sale, îi spuse:

— Trebuie să fim rezonabili.

— Le-am chibzuit pe toate. Eu rămân aici. Ţăranul îmi dă voie. Te aştept. E mai bine să nu vin la spital să te vizitez. Să nu se afle ceva. Facem aşa: vin în fiecare seară la spital şi mă uit în sus la fereastra ta. Medicul o să-mi spună în care odaie te afli. Şi asta contează cât o vizită.

— La ce oră?

— La nouă.

— Atunci e întuneric şi n-am să te pot vedea.

— Nu pot veni decât pe întuneric, altminteri e periculos. Nu pot să mă las să fiu văzut ziua.

— Mai bine să nu vii deloc. O să meargă şi aşa.

— Ba da, vin. De nu. n-am să pot îndura situaţia asta. Hai, acum trebuie să te îmbraci.

Kern îi spălă obrazul, turnând apă din cană pe o batistă şi apoi i-l şterse. Buzele ei erau fierbinţi şi crăpate.

— Ruth, îi zise el, să ne gândim la tot ce s-ar putea întâmpla. În caz că, atunci când ai să te însănătoşeşti tu, eu n-am să mai fiu aici, sau te izgoneşte pe

tine, să ceri să fi trimisă la graniţă, la Geneva. Să ne înţelegem de acum, ca să ne scriem la Geneva la post-restant. O să trimitem şi doctorului adresele noastre în cazul că voi fi prins. Aşa că ne interesăm la el. Mi-a promis că ne ajută. Prin dânsul am să aflu ce-i cu tine şi ţie o să-ţi trimit veşti tot la fel. Astfel suntem asiguraţi că nu ne pierdem niciodată.

— Da, Ludwig, şopti ea.

— Nu te teme, Ruth. Îţi spun lucrurile astea numai... În cazul cel mai rău, dacă ar fi să pună mâna pe mine. Sau dacă se întâmplă să afle poliţia când pleci din spital. Dar eu cred că o să-ţi dea drumul de la spital, fără să afle poliţia, şi plecăm nestingheriţi amândoi.

— Dar dacă află poliţia?

— Nu poate să-ţi facă altceva decât să te trimită la graniţă. Şi acolo te aştept eu. La Geneva, Poşta Centrală... Uite aici ceva bani. Ascunde-i, îţi vor trebui poate pentru călătorie. Îi dădu puţinul pe care îl mai avea încă. Să nu spui la spital că ai bani. Trebuie să-i păstrezi pentru mai târziu.

Doctorul strigă de jos.

— Ruth!

Kern o luă în braţe.

— Ai să fii curajoasă, Ruth?

Se agăţă de el.

— Vreau să fiu curajoasă. Şi vreau să te revăd.

— Geneva, Post-restant, dacă se încurcă lucrurile. Altminteri te iau eu de aci. În fiecare seară, la ora nouă, voi sta afară şi îţi voi dori tot ce se poate dori unei iubite.

— Vin la fereastră.

— Ai să rămâi în pat. Altfel nu vin. Mai râzi o dată.

— Gata? strigă doctorul de jos.

Ea îi zâmbi printre lacrimi.

— Să nu mă uiţi!

— Cum aş putea? Tu eşti doar totul pentru mine. O duseră pe Ruth la maşină, o acoperiră bine.

— Pot să mă interesez şi astă-seară? întrebă Kern

— Fireşte. Rămâi acum aici? Da, e mai bine. Poţi veni ori-când.

Automobilul o porni. Kern rămase locului; stătea nemişcat, dar i se părea că un uragan îl trăgea din spate.

La orele opt se duse la doctorul Beer. Medicul era acasă şi îl linişti: Ruth avea temperatură mare, dar deocamdată nimic primejdios sau alarmant. Părea să fie o congestie pulmonară obişnuită.

— Cât ţine?

— Dacă decurge normal, două săptămâni. Şi apoi o săptămână de convalescenţă.

— Cum facem cu onorariul? întrebă Kern. N-avem un sfanţ.

Beer râse.

— Pentru un moment se află în spital. Se va găsi apoi o societate de binefacere oarecare să preia cheltuielile de întreţinere şi căutare.

Kern îl privi:

— Şi onorariul d-voastră?

Beer râse din nou:

— Te rog păstrează cei câtiva franci. Eu pot trăi şi fără ei. Mâi ne poţi să vii să te interesezi. Şi cu aceste vorbe se ridică.

— În ce odaie? La ce cat?

Beer îşi duse arătătorul lui osos la nas.

— Stai oleacă... etajul al Îl-lea, camera numărul 35.

— Care fereastră e asta?

Beer clipi din ochi.

— Cred că e a doua, pe dreapta. Degeaba însă vrei s-o ştii, la ora asta de bună seamă doarme.

— Nu de aia întrebam.

— Fireşte, nu, replică Beer.

Kern nu se interesă unde se găseşte spitalul. Îl găsi repede şi se uită la ceas. Era nouă fără un sfert, fereastra a doua din dreapta era întunecată. Dânsul aşteptă. N-ar fi crezut niciodată că poate dura atât de mult până se face ora nouă. Deodată văzu fereastra luminându-se. Rămase încordat privind pătratul roşiatic. Citise odată despre telepatie şi încerca acum să se concentreze pentru a transmite iubitei sale putere. „Fă să se facă sănătoasă!” gândi el energic şi nu ştia cui să se roage. Aspiră adânc şi apoi respiră încet; îşi aducea aminte că respiraţia adâncă era indicată în cartea pe care o citise. El strânse pumnii şi încorda muşchii, se ridică în vârful picioarelor, de parcă voia să-şi ia vânt şi şoptea spre pătratul luminos din noapte: „Fă-te sănătoasă! Fă-te sănătoasă! Te iubesc!”

Fereastra se întunecă. Văzu însă o umbră. Dânsa trebuie să fie totuşi în pat! Îşi zise el, în timp ce o năvală de fericire se revărsa într-ânsul. Ea îi făcu semn, el îi răspunse. Apoi îşi reaminti că dânsa nu-l putea vedea. Deznădăjduit, privi în jurul său. căutând un felinar sau o licărire de lumină în dreptul căreia să se aşeze, dar nu se vedea nimic. Atunci îi veni ceva în gând. Smulse cutia cu chibrituri din buzunar şi aprinzând un băţ îl ţinu ridicat în sus.

Umbra făcu semn. El răspunse precaut semnului cu chibritul. Apoi mai aprinse câteva chibrituri şi le ţinu în dreptul obrazului său, luminându-l. Ruth făcu semne viguroase. El îi răspunse cu un semn să se culce la loc. ea clătină capul. El îşi lumină fata şi dădu din cap cu putere. Ea nu-l ascultă. Atunci îşi dădu seama că trebuie să se urnească din loc, spre a o determina să se culce în pat. Făcu câţiva paşi, schiţând plecarea, apoi aruncă toatei chibriturile arzinde în sus, spre a arăta că pleacă. Ele căzură pâlpâind la pământ şi se stinseră:

lumina din geam mai luci o clipă, apoi se stinse şi fereastra păru mai întunecată ca totul din jur.

— Te felicit Goldbach! i se adresă Steiner avocatului. Azi ai fost pentru prima dată bine! Fără nici un cusur, calm şi socotit. Ai fost minunat când mi-ai indicat cum să găsesc chibritul în brasiera femeii.

Goldbach îl privi recunoscător.

— Nici eu singur nu ştiu cum s-a întâmplat. Pe neaşteptate, ca o iluminare de ieri până azi. Să vedeţi că am să devin un bun mediu: Mâine am să caut să născocesc alte trucuri.

Steiner râse.

— Hai, vino să bem o ţuică în cinstea fericitului eveniment. Scoase o sticlă de rachiu şi îi turnă un păhăruţ.

— Noroc, Goldbach!

— Noroc!

Goldbach se înecă şi puse paharul de o parte.

— Scuzaţi, zise el. nu mai sunt deprins. Dacă n-aveţi nimic împotrivă, aş vrea să plec imediat.

— Da' cum să nu! Isprăvim îndată. Nu vrei cel puţin să-ţi bei paharul?

— Da, bucuros; Goldbach bău ascultător.

Steiner îi dădu mâna.

— Şi nu exersa prea multe trucuri. Altminteri, cu atâta rafinament, n-o să mai găsesc lucrurile pitite.

— Nu. nu.

Goldbach străbătu repede aleea spre oraş. Se simţea uşor, de parcă lepădase o grea povară. Dar avea o uşurare fără bucurie

— Nevastă-mea e acasă? întrebă el pe slujnica din uşa pensiunii.

— Nu. Şi fata se porni pe râs.

— Dar pentru ce râzi? întrebă Goldbach, contrariat.

— De ce să nu râd? E interzis să râzi?

Goldbach o privi dus pe gânduri:

— N-am voit să te supăr. Râzi cât pofteşti.

O luă de-a lungul coridorului îngust spre odaia lui şi, ajuns acolo, ascultă la uşă. Nu auzi nimic. Îşi perie cu grijă hainele şi părul, apoi bătu la uşă, deşi fata îl anunţase că soţia lui nu e acasă. Poate că a venit între timp. Nu răspunse nimeni. Apăsă precaut clanţa şi intră. La oglindă ardea becul. El privi lumina ca un navigator farul. Se va întoarce îndată, zise el, altfel n-ar arde lumina.

Dar el şi ştia undeva în mădularele lui uşoare ca aerul, în labirintul cenuşiu al arterelor sale, că dânsa nu se va mai întoarce. O ştia în străfundul cugetului său, dar creierul lui se ţinea, cu încăpăţinarea fricii, ca de o bârnă care îl putea scăpa de torent, de vorbele fără sens: „trebuie să se întoarcă, altfel n-ar arde lampa...”

Apoi însă descoperi golul odăii. Periile şi borcanele de cremă de pe suportul oglinzii lipseau, o uşă a garderobului sta pe jumătate deschisă şi pata roză a veşmintelor lipsea dinăuntru: el privea negru şi părăsit. Numai mirosul mai stăruia în odaie; o adiere de viaţă, dar şi ea deja slabă amintire şi durerea pânditoare. Apoi găsi scrisoarea pe care se miră, tâmp, că nu o văzuse atâta timp; se odihnea în mijlocul mesei.

Dură mult până o deschise. Ştia dinainte totul: la ce să o mai deschidă? În sfârşit, o rupse cu o spelcă uitată acolo, ce rămăsese pe un scaun, alături de el. O citi dar slovele nu pătrundeau în pojghiţa de gheaţă a creierului său; rămaseră moarte: vorbe dintr-o gazetă, dintr-o carte, vorbe la întâmplare ce nu îl priveau. Spelca din mina lui era mai vie.

Şedea liniştit acolo şi aştepta durerea şi se miră că nu vine. Era numai un simţământ surd. ca nemăsurata amorţeală înainte de a adormi, după ce luase o doză prea mare de bromură.

Rămase multă vreme aşa. Îşi privi mâinile; şedeau ca nişte animale albe şi moarte, palide, nesimţitoare caracatiţe cu cinci tentacule moi. Ele nu-i aparţineau. El nu îşi aparţinea în genere sieşi, era corpul altuia, ai cărui ochi erau îndreptaţi asupra lui şi pironeau o ologire ce numai din când în când se manifesta.

În cele din urmă, se sculă şi se înapoie în odaia lui. Văzu cravatele înşirate pe masă. Căută maşinal o foarfecă şi începu să taie fâşiile, cu o grijă, fâşie după fâşie. El nu lăsă bucăţile tăiate să cadă pe duşumea, ci le adună pedant în mâna scobită şi le îngrămădi într-un mănunchi colorat pe masă. În mijlocul acestei activităţi mecanice, se surprinse în ceea ce făcea; puse de o parte foarfecă, şi încetă lucrul. Imediat după aceea uită ceea ce făcuse. Străbătu cu paşi ţepeni odaia şi se aşeză într-un colţ. Acolo rămase înghemuit şi îşi frecă mâinile întruna cu o mişcare obosită şi curioasă; mişcare bătrânească, de parcă îngheţa şi nu mai avea, într-adevăr, puterea să se încălzească.

XIV

Kern aprinse ultimele chibrituri, aruncându-le în aer. Deodată simţi o mână pe umărul său.

— Ce faci dumneata aici?

Tresări, se întoarse şi zări o uniformă.

— Nimic, bâigui el. Scuzaţi, o joacă, nimic altceva.

Agentul îl privi cu băgare de seamă. Nu era acelaşi care îl arestase la Ammers. Kern aruncă o privire în sus la fereastră. Ruth nu mai era acolo şi nici n-ar fi putut să observe ceva; era prea întuneric.

Kern încerca cu un zâmbet naiv.

— Vă rog mult să scuzaţi. Era numai o glumă. Vă daţi doar seama că nu s-a putut întâmpla ceva datorită gestului meu. Câteva chibrituri, atâta tot. Am

vrut să-mi aprind o ţigară. Fiindcă nu ardea bine, am aprins deodată mai multe. Era cât p-aci să-mi ard şi degetele.

Râse, bălăbăni mâna şi vru să plece. Dar agentul îl opri.

— Un moment! Dumneata nu eşti elveţian, aşa-i?

— De ce nu?

— Păi s-aude. De ce tăgăduieşti?

— Nu tăgăduiesc. Mă mir numai cum aţi recunoscut atât de iute.

Agentul îl măsură cam bănuitor.

— Nu eşti dumneata...? Aprinse lampa de buzunar. Ia ascultă, şi deodată glasul lui avu alt sunet. Îl cunoşti pe domnul Ammers?

— Habar n-am cine e.

— Unde locuieşti?

— Am sosit azi dimineaţă şi tocmai voiam să-mi caut un hotel. Poţi să-mi recomanzi dumneata unul? Dar să nu fie prea scump.

— Deocamdată ai să vii cu mine. Avem un denunţ din partea domnului Ammers. Semnalmentele se potrivesc cu ale dumitale. Să lămurim mai întâi chestiunea asta.

Kern se blestemă pe el însuşi că nu fusese mai atent. Agentul se apropiase probabil pe tălpi de cauciuc. O săptămână întreagă îi mersese bine şi devenise prea sigur. Se uită împrejur, pe furiş ca să vadă dacă n-ar putea-o lua la fugă. Dar drumul era scurt; după câteva clipe se şi afla în arestul poliţiei.

Agentul care îl lăsase prima dată să fugă şedea la o masă şi scria.

— Asta-i? îl întrebă poliţistul care îl aduse.

Primul se uită fugitiv la Kern.

— Se poate. Nu pot să spun exact. Era prea întuneric atunci”.

— Atunci îl chem pe Ammers, acela trebuie să-l recunoască. Şi se duse să telefoneze.

— Omul lui Dumnezeu, zise primul agent către Kern, credeam că ai şters-o demult de pe aici. Acum stai prost. Ammers atunci te-a denunţat.

— N-aş putea fugi şi acum? Dumneata ştii doar...

— Exclus. Singurul drum e prin antreu. Şi acolo vorbeşte prietenul dumitale la telefon. Nu... acum te-ai ars. Şi ai căzut în mâinile bărbatului cel mai aspru, care vrea să fie înaintat

— Afurisită treabă!

— Da, mai ales că ai reuşit să o ştergi o dată. Am fost silit atunci să raportez cazul, fiindcă ştiam că Ammers o să spioneze.

— Isuse! Kern făcu un pas înapoi.

— Poţi să spui şi Isuse Christoase! fu de părere agentul. De data asta nu-ţi mai ajută la nimic, capeţi câteva săptămâni.

După câteva minute sosi Ammers. Gâfâia, atât de repede fugise. Ciocul îi strălucea.

— Fireşte! zise el. Asta e! În mărime naturală, obraznicul ăsta! De data asta cred că n-o să mai scape, nu?

— De data asta nu, îi confirmă jandarmul.

— Morile Domnului macină încet, declară Ammers triumfător, încet dar foarte fin. Ulciorul merge la apă până se sparge.

— Ştii dumneata că ai cancer la ficat? îl întrerupse Kern. Nu-şi dădea bine seama, ce spunea. Nici nu ştia, cum îi venise gândul ăsta. Era ca turbat' de furie şi, fără a-şi măsura încă bine nenorocirea ce îl lovise, toate gândurile lui nu se îndreptau decât automatic spre un punct. Să-l lovească prin ceva pe Ammers. De bătut nu-l putea bate, asta i-ar fi mărit numai pedeapsa.

— Ceee? Ammers rămase tu gura căscată de surprins ce era.

— Cancer la ficat! Precis. Un cancer tipic! Kern observă că lovise bine şi îi dădu înainte. Sunt' medicinist, de-aia ştiu. Într-un an vor începe şi nişte dureri înnebunitoare. Ai să ai o moarte groaznică! Şi nu se poate face nimic împotriva acestei boli! Nimic!

— Eter asta-i...

— Morile Domnului! şuieră Kern. Cum spuneai? Da, încet! Încet! Ani de zile!

— Domnule jandarm! răcni Ammers. Cer să mă apăraţi împotriva acestui individ.

— Fă-ţi testamentul! strigă Kern..,E singurul lucru ce-ţi mai rămâne de făcut! Ai să fii ros şi ai să putrezeşti înăuntrul tău!

— Domnule jandarm! Ammers privi sălbatic în jurul lui, căutând parcă ajutor. Trebuie să mă apăraţi de aceste jigniri.

Primul agent îi răspunse:

— Până acum nu v-a jignit cu nimic. Face numai constatări medicale.

— Pretind ca toate acestea să fie consemnate într-un proces-verbal, strigă Ammers.

— Uitaţi-vă! Kern arăta cu degetul. Ammers tresări în faţa lui, de parcă ar fi fost un şarpe. Culoarea cenuşie a pielii obrajilor, globul ochilor gălbui... semne precise. Un candidat al morţii!

— Candidat al morţii! urlă Ammers. Notaţi şi vorbele astea!

— „Candidat al morţii”? Nici asta nu e jignire, declară cu satisfacţie făţişă primul agent. Nu aveţi de ce să vă văitaţi. Suntem cu toţi candidaţi ai morţii”.

— O să-ţi plesnească fierea şi ficatul! Kern observă cum Ammers pălea. Făcu un pas înainte şi Ammers se dădu înapoi, ca în faţa lui Satan...La început nu se observă nimic, continuă triumfător Kern. ”Nici nu se poate constata uşor. Dar când îţi dai seama, e prea târziu. Cancer la ficat! E moartea cea mai înceată şi mai înspăimântătoare din câte există.

Ammers îl ţintuia pe Kern cu privirea. Nu mai era în stare să spună ceva. Fără să vrea duse mina în regiunea ficatului.

— Liniştеşte-te acum! se răsti al doilea agent la Kern. Ajungă-ţi! Şezi colea şi răspunde la întrebările noastre. De când eşti în Elveţia?

Kern fu adus a doua zi de dimineaţă în faţa judecătorului de ocol. Judecătorul era un bărbat mai vârstnic, gras, cu faţa rotundă, roşie. Se arăta omenos, dar nu-l putea ajuta. Paragrafele legii aveau un singur înţeles.

— De ce nu te-ai anunţat dumneata la poliţie când ai trecut graniţa clandestin? întrebă el.

— Pentru că aş fi fost imediat izgonit, răspunse Kern.

— Da, asta-i adevărat.

— Şi dincolo ar fi trebuit să mă prezint numaidecât la primul post de poliţie. De acolo m-ar fi trimis în noaptea următoare înapoi în Elveţia. Şi din Elveţia din nou dincolo. Şi de dincolo iar aici. Astfel aş fi murit încet de foame între posturile de graniţă. Sau m-aş fi plimbat veşnic de la un arest la altul. Cum să facem altfel decât să păcătuim împotriva legilor?

Judecătorul ridică din umeri.

— N-am ce-ţi face. Trebuie să te condamn. Pedeapsa cea mai mică este paisprezece zile închisoare. Asta-i legea. Trebuie să ne ferim ţara de năvala emigranţilor.

— Ştiu.

Judecătorul privi în actele sale.

— Tot ce pot face pentru dumneata, e să introduc o cerere la curtea de apel ca să ţi se încuviinţeze să stai la arest şi nu la închisoare.

— Vă mulţumesc, zise Kern. Dar mi-e totuna. Nu mai am nici o dorinţă în privinţa asta.

— Nu e acelaşi lucru. Dimpotrivă, e chiar foarte important pentru drepturile civice. Dacă capeţi arest, nu contezi ca unul care a suferit o condamnare anterioară. Asta poate n-o ştiai!

Kern îl privi câteva clipe pe omul cumsecade şi spuse apoi:

— Drepturi civice! Ce să fac eu cu ele? Ce drepturi am eu? Sunt o umbră, o fantomă, un mort civil.

Judecătorul tăcu un răstimp.

— Ar trebui totuşi să poţi căpăta vreun act. Poate că s-ar putea cere o legitimaţie printr-un consulat german.

— Acum un an a încercat să facă lucrul ăsta o judecătorie cehă. Cererea a fost refuzată. Pentru Germania noi nu mai existăm. Pentru lumea cealaltă existăm numai ca subiecte pentru poliţie.

Judecătorul clătină din cap.

— Dar Societatea Naţiunilor n-a făcut nimic pentru dumneavoastră? Există doar mii de oameni în categoria dumneavoastră!

— Societatea Naţiunilor deliberează de câţiva ani problema de a ne-da nişte acte de identitate, răspunse Kern cu răbdare. Fiecare ţară însă încearcă să ne împingă spre cealaltă. Aşa că o să mai dureze probabil încă un număr de ani.

— Şi între timp...

— Între timp... cum vedeţi!...

— Dar bine, Dumnezeule sfinte! zise judecătorul nedumerit, în molaticul lui dialect elveţian. Asta e o problemă! Ce o să se întâmple cu dumneavoastră?

— Nu ştiu. Mai important e ce se întâmplă acum cu mine.

Judecătorul îşi frecă obrazul şi se uită la Kern.

— Eu am un fecior. E cam de vârsta dumitale. Dacă ar trebui să-mi imaginez că ar putea să fia aşa... izgonit de pretutindeni, fără alt motiv decât acela că s-a născut...

— Şi eu am un tată, replică Kern. Dacă l-aţi vedea... Întoarse privirea spre fereastră. Soarele de toamnă îşi trimitea razele peste un măr, care atârna plin de fructe. Acolo, afară, era libertatea. Acolo era şi Ruth.

— Aş vrea să te întreb ceva, zise judecătorul după câteva clipe. N-ar trebui s-o fac, dar totuşi... Spune-mi, mai crezi în ceva?

— Da. Cred în sfântul egoism! În neîndurare, în minciună, în inerţia inimii!

— De asta m-am temut. Nici nu s-ar fi putut altfel...

— N-am spus tot, replică liniştit Kern, mai cred şi în bunătate, camaraderie, în dragoste. Am avut ocazia să le întâlnesc. Poate mai des ca alţii, cărora le merge bine.

Judecătorul se ridică de pe scaun şi veni greoi spre Kern.

— E bine să auzi asemenea cuvinte, murmură el. ”Dacă aş şti ce să fac pentru dumneata.

— Nimic, zise Kern. Cunosc şi eu legile. Am un cunoscut care e chiar specialist în privinţa asta. Băgaţi-mă la închisoare.

— Te trimit în detenţiune preventivă şi transmit cazul dumitale la curtea de apel.

— Dacă durează mai mult, aş prefera închisoarea.

— N-o să dureze mai mult. Voi avea eu grijă.

Judecătorul scoase un portmoneu mare din buzunar.

— Din păcate nu există decât forma asta primitivă de ajutor, zise el şovăind şi scoase o bancnotă împăturită. Mi-e penibil că nu pot să te ajut altfel...

Kern luă banii.

— Este singurul lucru care ne ajută într-adevăr, replică el şi gândi: „douăzeci de franci! Ce noroc! Cu banii ăştia ajunge Ruth până la graniţă!”

Nu îndrăznea să-i scrie. Ar fi ieşit la iveală că era de mai mult timp în ţară şi ar fi putut să fie condamnată. Aşa îi mai rămânea încă posibilitatea de a fi expulzată sau, dacă avea noroc, să fie eliberată din spital, fără alte inconveniente.

În prima seară fu nefericit şi neliniştit şi nu putu să doarmă. O vedea pe Ruth zăcând în pat febrilă şi se trezi speriat, fiindcă visase că o înmormântează. Se ghemui pe laviţă şi şezu mult timp aşa, cu braţele împrejurul genunchilor. Nu voia să se lase învins, dar simţea că teama e mai tare decât el. „E de vină

noaptea, gândi. noaptea şi spaima nopţii. Spaima din timpul zilei e raţională, spaima nopţii e fără margini.”

Se sculă şi se plimbă în mica încăpere de colo până colo. Respiră lung şi adânc. Apoi îşi dezbrăcă haina şi începu să facă exerciţii libere. „N-am voie să pierd stăpânirea nervilor, gândi el. atunci sunt pierdut. Trebuie să rămân sănătos.” Continuă să facă exerciţii de gimnastică şi încetul cu încetul reuşi să se concentreze asupra trupului său. Pe urmă îşi aduse aminte de seara aceea în arestul de la Viena şi de studentul care îi dăduse lecţii de box. Se strâmbă şi gândi că fără studentul acela nu s-ar fi purtat aseară astfel cu Ammers. Fără el, fără Steiner. „Viaţa asta aspră, să mă înăsprească, dar să nu mă doboare. Vreau să mă apăr.” Începu să-şi facă vânt, lăsându-şi picioarele elastice şi dădu nişte directe lungi, la dreapta şi la stânga, apoi câteva scurte smucituri; repede şi mereu mai repede... Deodată străluci, prin obscuritate, ca o stafie, ciocul alb al cancerosului Ammers, şi tot jocul deveni acum mult mai energic, îi dădu nişte directe scurte şi îl lovi fără îndurare în plexul solar, încât i se păru că îl aude pe Ammers cum se prăvăleşte cu un geamăt la pământ. Dar asta nu îi fu de-ajuns. Îşi lăsă adversarul să se ridice mereu şi îi doborî sistematic umbra, gâfâind de emoţie. Astfel se făcu ziuă şi el era atât de extenuat şi de ostenit încât căzu pe laviţa lui şi adormi imediat.

După două zile intră doctorul Beer în celulă. Kern sări în sus.

— Cum îi merge?

— Bine, adică normal.

Kern respiră uşurat.

— De unde aţi ştiut că sunt aici?

— Foarte simplu. Dacă n-ai mai venit, unde puteai să fii?

— Adevărat. Ştie şi ea?

— Da. Când a văzut aseară că nu mai apari ca Prometeu, a pus pe toată lumea în mişcare ca să dea de mine. După o oră, am aflat ce se întâmplase. De altfel era o idee cam trăsnită, aceea cu chibriturile.

— Da. e drept. Uneori te crezi grozav de şmecher şi atunci faci de obicei prostiile cele mai mari. Deocamdată sunt condamnat la paisprezece zile. Ea o să fie restabilită până atunci?

— Nu. În orice caz nu atât de sănătoasă încât să poată călători. Cred că e mai bine s-o lăsăm în spital atât timp cât s-o putea.

— Fireşte! Kern chibzui puţin. Atunci trebuie s-o aştept la Geneva. Oricum n-aş fi putut s-o iau cu mine. Pe mine o să mă trimită peste graniţă.

Beer scoase o scrisoare din buzunar.

— Iată, ţi-am adus ceva. Kern întinse repede mâna după scrisoare... dar pe urmă o băgă în buzunar. – Poţi s-o citeşti acum, mai am timp.

— Nu. O citesc mai pe urmă.

— Bun. Mă înapoiez acum la spital să-i spun că te-am văzut. Vrei să-mi dai câteva rânduri? Beer scoase un stilou şi hârtie de scrisori din palton. Am adus de toate.

— Vă mulţumesc nespus de mult! Kern îi scrise lui Ruth că îi merge bine şi că doreşte ca ea să se însănătoşească iute. Dacă va fi trimis înaintea ei peste graniţă, o s-o aştepte la Geneva. El o să fie în fiecare zi la prânz, la ora douăsprezece, în faţa poştei centrale. De altfel Beer o să-i dea explicaţii complimentare.

Puse bancnota judecătorului înăuntru şi lipi plicul.

— Poftim, zise el medicului.

— Nu vrei să citeşti scrisoarea, înainte să plec?

— Nu. Încă nu. Nu aşa repede. Ce am să fac toată ziua?

— Bine. Am să te mai vizitez după câteva zile.

— Sigur?

— De ce nu? Beer râse.

— Da. Acum totul e în ordine. Cel puţin în privinţa asta, în următoarele douăsprezece zile, nu se mai poate întâmpla nimic. Nici o surpriză. Asta mă linişteşte.

După ce ieşi Beer, Kern luă scrisoarea lui Ruth în mâini. „Atât de uşoară, gândi el, puţină hârtie şi câteva linii scrise cu cerneală... şi atâta fericire.”

Puse scrisoarea pe marginea laviţei. Apoi făcu noi exerciţii. Iar îl boxa pe Ammers şi îi dădu de data asta şi câteva nepermise lovituri în rinichi. „Nu ne lăsăm învinşi”, spuse el către scrisoare şi îl doborî iar pe Ammers la pământ. Se mai odihni şi continua să stea de vorbă cu scrisoarea. Abia pe înserate o deschise şi citi primele rânduri. Din oră în oră citea câte o bucată. Seara târziu ajunse până la iscălitură. Îşi dădu seama de grija lui Ruth, de frica ei, de dragostea şi de curajul ei şi sări în sus, lovind din nou în Ammers. Lupta asta însă nu mai merse după toate regulile sportului; Ammers primi palme, lovituri de picior şi până la urmă îi fu smuls şi ciocul alb.

Steiner îşi împachetase lucrurile. Voia s-o ia spre Franţa. Şederea în Austria devenise primejdioasă şi „Ansehluss-ul” cu Germania nu mai era decât o chestie de zile. Afară de aceasta, Praterul şi întreprinderile Potzloch se pregăteau pentru hibernarea din timpul iernii.

Potzloch îi strânse mâna lui Steiner.

— Noi, călătorii de profesie, suntem obişnuiţi cu despărţirile. Undeva te mai întâlneşti odată.

— Hotărât!

— Aşadar, Potzloch îşi prinse monoclul. Să treci cu bine iarna... Nu-mi plac scenele de adio.

— Nici mie, răspunse Steiner.

— Ştii dumneata, de fapt e numai o chestie de obişnuinţă. Când ai văzut' atâţia oameni venind şi plecând... devine până la urmă numai o situaţie cu care te deprinzi. Ca şi cum ai trece de la căişori la baraca pentru tragere la semn... Fie vorba între noi, Steiner... ştii dumneata care este lucrul cel mai înspăimântător din lume? E faptul că până la urmă devin toate o chestie de obişnuinţă. Chiar şi extazele!

— Chiar şi războiul, zise Steiner, Chiar şi durerea! Şi moartea! Cunosc pe cineva, căruia i-au murit în zece ani patru neveste. Acuma a luat-o pe a cincea, care e cam bolnăvicioasă. Ce să-ţi spun, tipul se şi gândeşte că va fi silit să o ia pe a şasea. Totul e chestie de obişnuinţă.

— Numai moartea proprie, nu. Dar în ea nu crezi niciodată serios, Steiner. Nici când te duci la război; altfel nici n-ar mai exista războiul. Fiecare e sigur că el o să scape.

Steiner dădu din cap, amuzat. Potzloch îi întinse încă o dată mâna.

— Aşadar, servus! Trebuie să mă duc repede la baraca de tragere la semn să observ cum se împachetează fructiera.

— Servus! Atunci mă duc eu până la căişori. Potzloch rânji şi se făcu nevăzut.

Steiner o luă spre locuinţa lui. Frunzişul uscat trosnea sub picioarele sale. Noaptea se înălţa tăcută şi neîndurătoare peste pădure. De la baraca de tras la semn se auzeau ciocanele. În caruselul pe jumătate întrerupt se bălăbăneau câteva lămpi.

Steiner se ducea să-şi ia rămas bun de la Lilo. Dânsa rămînea la Viena, deoarece legitimaţia şi autorizaţia ei de lucru erau valabile numai pentru Austria. Chiar de ar fi putut, ea tot nu s-ar fi dus cu el. Steiner şi dânsa erau camarazi ai destinului, adunaţi de viatul vremii – şi o ştiau amândoi.

Ea sta în odaia-vagon şi pregătea masa. Când Steiner intră, dânsa se întoarse:

— Ai poştă.

Steiner luă scrisoarea şi se uită la marcă.

— Din Elveţia. De bună seamă de la Micuţul. Rupse plicul şi citi. ”Ruth e internată în spital”, spuse el apoi.

— Ce are? întrebă Lilo.

— Pneumonie. Dar pare-se că nu e ceva grav. Se află în Murten. Micuţul dă seara semnale luminoase în faţa spitalului. Poate că îi mai găsesc atunci când ajung în Elveţia.

Steiner strecură scrisoarea în buzunarul de la piept.

— Să sperăm că Micuţul ştie ce are de făcut ca să se regăsească din nou împreună.

— Negreşit, ştie, răspunse Lilo. A învăţat mult în răstimp.

— Da, cu toate astea...

Steiner voia să-i explice lui Lilo că va fi anevoios pentru Kern, în caz că Ruth va trebui dusă de la spital la graniţă. Apoi insă se gândi că el şi Lilo se văd astă-seară pentru ultima dată şi că ar fi mai bine să nu vorbească despre doi oameni care voiau să se revadă.

Se duse la fereastră şi privi afară. Pe locul luminat cu lămpi de carbid, lucrătorii împachetau lebedele, caii şi girafele Karuselului în saci cenuşii. Animalele zăceau împrăştiate pe jos, de parcă o bombă nimicise brusc convieţuirea lor paradisiacă. În una din gondolele demodate şedeau doi lucrători şi beau bere dintr-o sticlă. Îşi aruncaseră hainele şi şepcile peste coarnele unui cerb alb care cu picioarele larg desfăcute aştepta, rezemat de o ladă ca încremenit, pentru veşnica plecare.

— Hai, îl pofti Lilo, mâncarea e gata. Ţi-am făcut piroşti. Steiner se întoarse şi îi cuprinse umerii. – - – Mâncare, rosti el.

— Piroşti.[2]

— Pentru noi, diavoli nestatornici, a mânca împreună e ceva ca şi cum am avea o patrie, nu?

— Mai există ceva, dar asta tu nu o ştii. Ea făcu o pauză de o clipă. Tu nu o pricepi pentru că nu poţi să plângi şi nu pricepi ce înseamnă asta: să fii trist în tovărăşie.

— Da, asta nu o ştiu, recunoscu Steiner. N-am fost prea adesea trişti.

— Nu. Tu, nu. Tu eştisau indiferent, sau sălbatic, sau râzi, sau eşti ceea ce voi numiţi viteaz. Nu e asta.

— Atunci ce este, Lilo?

— Frica să te predai simţirii. Frică de lacrimi. Frică să nu fii bărbat. În Rusia bărbaţii pot plânge şi să rămână totuşi bărbaţi şi să fie viteji. Tu nu ţi-ai uşurat niciodată inima.

— Nu, consimţi Steiner.

— Ce aştepţi?

— Nu ştiu. Şi nici nu vreau s-o ştiu.

Lilo îl privi cu băgare de seamă.

— Hai, mănâncă, zise ea apoi. ”Am să-ţi dau pâine şi sare în traistă, aşa cum se obişnuieşte în Rusia şi am să te binecuvântez înainte să pleci. Tu nelinişte fără matcă: poate că ai să râzi şi de asta.

— Nu.

Ea puse farfuria cu piroşti pe masă.

— Aşează-te lângă mine, Lilo.

Ea clătină capul.

— Azi mănânci singur. Am să te servesc şi am să-ţi dau de ale mâncării. E ultima ta masă.

Rămase în picioare şi-i dădu piroştile, pâinea, carnea şi castraveţii. Îl urmărea cum mănâncă şi îi prepară, tăcută, ceaiul. Umbla mlădioasă, cu paşii ei

[2] Plăcintă în colţuri, cum fac ţăranii la lăsatul secului de brânză.

mari prin vagonul mic, ca o panteră ce sălăşluie într-o cuşcă prea îngustă. Mâinile ei ovale, bronzate umblau cu cuţitul şi îi tăiau carnea; obrazul ei avea o expresie stăpânită, nelămurită şi ea îi apăru deodată lui Steiner ca o figură biblică.

El se ridică şi îşi luă lucrurile. Rucsacului, de când avea paşaport, îi luase locul un geamantan. Deschise uşa vagonului şi coborând scările, duse geamantanul afară, apoi se întoarse.

Lilo stătea la masă cu o mână rezemată de marginea acesteia şi, ochii ei oglindeau un atât de orb pustiu, de parcă nu mai vedeau şi erau deja singuri. Steiner se duse către ea.

— Lilo. Ea se urni şi îl măsură cu privirea. Ochii îşi schimbaseră expresia. E greu să pleci, spuse Steiner.

Ea dădu din cap şi îi puse o mână pe ceafă.

— Am să fiu singură fără tine.

— Încotro ai să te duci?

— Nu ştiu încă.

— Tu ai să fii desigur în Austria, chiar dacă devine germană.

— Da.

Ea îl privi cu seriozitate. Ochii îi erau foarte adânci şi strălucitori.

— Păcat, Lilo, murmură Steiner.

— Da.

— Tu ştii de ce?

— Eu ştiu şi tu ştii din partea mea.

Continuau să se privească.

— Curios, făcu Steiner – numai o parte din timp şi o parte din viaţă e ceea ce stă între noi...

— Tot timpul, Steiner, replică Lilo blând, tot timpul şi toată viaţa noastră...

El înclină capul. Lilo îi luă obrazul în mâini şi rosti câteva cuvinte în limba rusească. Apoi îi dădu o bucată de pâine şi niţică sare.

— Mănânc-o când ai să fii plecat. Să-ţi hărăzească o pâine fără mâhnire printre străini. Şi-acum pleacă.

Steiner voia să o sărute, dar când o privi, renunţă.

— Pleacă acum! spuse ea încetişor. Pleacă...

El o porni prin pădure. După un răstimp» Se uită înapoi. Oraşul de barăci dispăruse în noapte şi nu mai era nimic decât imensa, zumzăitoarea întunecime cu pătratul de lumină al unei depărtate uşi deschise şi o mică siluetă ce nu-i făcea semn.

XV

Kern fu adus, după patrusprezece zile, din nou în faţa judecătorului de ocol. Bărbatul gras cu faţa în formă de măr îl privi mâhnit.

— Trebuie să vă comunic ceva neplăcut, d-le Kern.

Kern se îndreptă. „Patru săptămâni! Atât poate s-o mai ţină Beer, în caz de nevoie, pe Ruth în spital”.

— Recursul d-voastră a fost respins de Curtea de Apel. Aţi stat prea mult în Elveţia. Ideea unei stări de mizerie nu mai era justificată. Deosebit de asta mai e afacerea cu jandarmul. Aţi fost condamnat la patrusprezece zile.

— Încă paisprezece zile?

— Nu. Numai patrusprezece zile. Detenţiunea preventivă e socotită ca închisoare.

Kern răsufla adânc.

— Aşadar, azi mi se dă drumul?

— Da. Ai stat numai în gând, în loc să stai în închisoare. Mai prost' e că acum eşti socotit ca un om care a mai fost pedepsit.

— Am s-o suport şi pe asta.

Judecătorul îl privi:

— Ar fi fost mai bine să n-ai cazier judiciar. Dar nu s-a putut face nimic.

— Voi fi trimis azi peste graniţă.

— Da. Prin Basel.

— Prin Basel? Spre Germania? Kern privi cu iuţeală în jurul lui. Era gata să sară pe fereastră şi să evadeze. Auzise de câteva ori că trimiseseră emigranţi în Germania. Dar erau îndeobşte fugari veniţi din Germania.

Fereastra era deschisă şi sala judecătoriei era la parter. Afară răsărea soarele. Afară mărul îşi legăna crengile şi sub el era un tufiş care ar fi putut fi sărit şi, dincolo de el, libertatea.

Judecătorul clătină capul:

— Veţi fi dus spre Franţa, nu spre Germania. Basel este graniţa noastră germană şi graniţa noastră franceză.

— N-aş putea fi expulzat prin Geneva?

— Nu, din păcate nu se poate. Basel e locul cel mai apropiat. Aşa avem instrucţiuni. Geneva e prea depărtată.

Kern rămase tăcut o clipă.

— E sigur că voi fi expulzat în Franţa? întrebă el apoi.

— Foarte sigur.

— Nu e nimeni de aici care, fiind găsit fără acte, să fie expulzat în Germania?

— Nimeni, după câte ştiu. Asta s-ar putea întâmpla o dată cel mult în oraşele de graniţă. Dar nu prea am auzit de aşa ceva.

— O femeie nu va fi în nici un caz retrimisă în Germania.

— Sigur. nu. Eu în nici un caz n-aş face-o niciodată. De ce vrei să ştii?

— N-am un motiv special. Mi s-a întâmplat doar pe drum să văd uneori femei fără acte; pentru ele era cu mult mai greu. De aceea întreb.

Judecătorul scoase o hârtie dintr-un dosar de pe masă şi i-o arătă lui Kern.

— Aici e ordinul dumitale de expulzare. Crezi acum că vei fi dus în Franţa?

— Da.

Judecătorul puse hârtia la loc în dosar.

— Trenul d-tale pleacă în două ore.

— Şi este absolut imposibil să fiu expulzat prin Geneva?

— Absolut imposibil. Fugarii ne fac o mulţime de cheltuieli pentru tren. Avem instrucţii stricte să-i trimitem la cea mai apropiată graniţă. În privinţa asta nu stă deloc în puterea mea să te ajut.

— Dacă aş suporta singur cheltuielile de călătorie, aş putea fi dus la Geneva?

— Da, asta se poate. Vrei?

— Nu! n-am destui bani. Am întrebat numai aşa...

— Nu întreba prea mult. De fapt, dacă ai avea bani asupra dumitale ar trebui să plăteşti şi călătoria spre Basel, dar am renunţat să cercetez. Se sculă în picioare. Mergi sănătos! Îţi doresc tot binele! Să sperăm că o să răzbaţi şi în Franţa! Şi să sperăm că în curând se vor schimba toate!

— Da. poate. Fără asta am putea să ne spânzurăm de pe acum.

Kern nu mai găsi ocazia să-i dea de ştire lui Ruth. Beer fusese la el cu o zi înainte şi îi declarase că prietena lui va trebui să mai stea în spital încă vreo şapte zile. Kern se decise să-i scrie imediat de la graniţa franceză. Ştia acum lucrul cel mai important: că Ruth nu va fi în nici un caz expulzată în Germania şi că, dacă ar avea bani de drum, ar putea fi adusă la Geneva.

Exact după două ore îl luă în primire un detectiv civil şi se duseră la gară. Kern îşi ducea geamantanul. Beer îl luase de la strungă şi i-l adusese. Trecură pe la o ospătărie. Ferestrele cârciumii erau larg deschise. O orchestră de ţitere cânta un vals tirolez şi un cor de bărbaţi o acompania. Lângă fereastră stăteau doi cântăreţi şi chioteau. Se legănau în acelaşi timp încolo şi încoace, unul cu braţul petrecut pe după umerii celuilalt.

Detectivul se opri locului. Unul din yodleri conteni. Era tenorul

— Unde dracu zăboveşti atât, Max? Întreba el. Te aşteaptă 'toţi.

— Serviciul! replică detectivul.

Tenorul îl măsura pe Kern cu privirea.

— Ce gunoi! mormăi el deodată cu o voce adâncă. Atunci quartetul nostru de astă seară e descompletat.

— Exclus. În douăzeci de minute mă înapoiez.

— Sigur?

— Sigur!

— Bine. Trebuie să facem un yodler. Vezi să nu răceşti!

— Nu, nu!

Îşi continuară drumul.

— Nu călătoriţi cu mine spre graniţă? îl întrebă Kern după câtăva vreme.

— Nu. Am născocit ceva nou pentru voi.

Ajunseră la gară. Detectivul căuta pe conductorul trenului

— E aici, îi declară el şi-l arăta pe Kern. Apoi predă conductorului trenului ordinul de expulzare. Drum bun, domnul meu îi ură el pe neaşteptate foarte politicos şi plecă tropăind.

— Vino cu mine!

Conductorul trenului îl duse în cabina frânarului unui tren de marfă.

Cabina mică nu conţinea nimic altceva decât un scaun de lemn. Kern vârî coşul sub el. Conductorul trenului încuie uşa pe din afară.

— Aşa! La Basel ţi se dă drumul.

Zicând astfel îşi continuă drumul de-a lungul peronului slab luminat. Kern privi pe fereastra cabinei. Încercă cu precauţie dacă o putea forţa. Nu se putea, fereastra era prea îngustă.

Peste câteva minute trenul o porni. Sălile goale de aşteptare alunecară prin faţa lui cu mesele goale şi lumina chioară absurdă.

Şeful staţiei cu şapca roşie rămase în întuneric. Câteva străzi strâmbe, bariera cu automobilele ce aşteptau, o cafenea mică în care câţiva oameni jucau cărţi, apoi oraşul dispăru.

Kern se aşează pe scaunul de lemn şi îşi propti picioarele pe geamantan. Şi le propti de el şi privea pe fereastră. Noaptea de afară era întunecoasă şi necunoscută şi vântoasă şi el se simţi deodată tare nenorocit.

La Basel fu reluat de un poliţist şi dus la garda vămii unde i se dădu să mănânce. Apoi călători cu funcţionarul cu tramvaiul spre Burgfelden. Trecură prin întuneric pe lângă un cimitir evreiesc, apoi depăşiră o cărămidărie şi cotiră de pe şosea. După ce mai merseră puţin, poliţistul se opri.

— De aici încolo, o ţii drept înainte.

Kern îşi continuă drumul. Ştia aproximativ unde se găseşte şi ţinu direcţia spre Sf. Louis. Nu se ascunse, îi era tot una dacă îl prinde imediat.

Greşi direcţia şi ajunse abia spre dimineaţă în St. Louis. Se prezentă imediat la poliţia franceză şi declară că a fost expulzat noaptea din Basel. Trebuia să evite să fie băgat în închisoare. Asta se putea întâmpla dacă se prezenta în aceeaşi zi la poliţie, sau la vamă. Atunci, era pasibil de pedeapsă şi îl puteau astfel trimite înapoi.

Poliţia îl reţinu în timpul zilei în arest. Seara îl trimiseră la oficiul de vamă al graniţei.

La oficiu erau doi funcţionari. Unul dintre ei şedea la o masă şi scria. Celălalt şedea ghemuit pe o bancă de lângă sobă şi fuma ţigări din tutun algerian, măsurându-l din când în când pe Kern cu privirea.

— Ce ai în geamantan? întrebă el după o pauză.

— Câteva lucruri de ale mele.

— Ia deschide-l.

Kern deschise capacul. Vameşul se ridică şi se apropie leneş, apoi se aplecă interesat asupra conţinutului geamantanului.

— Apă de toaletă, săpun, parfum! Ia te uită... toate astea le-ai adus cu dumneata din Elveţia?

— Fireşte.

— N-ai să-mi spui că foloseşti toate astea pentru uzul d-tale personal.

— Nu. Am făcut negoţ cu ele.

— Atunci trebuie să le vămuieşti! declară funcţionarul. Despachetează! Mărunţişurile astea... el arăta acele, şireturile şi alte lucruri mărunte, sunt scutite.

Kern credea că visează.

— Vămuiesc? Eu să vămuiesc ceva?

— Bineînţeles! Doar nu eşti curier diplomatic! Sau poate gândeşti că vreau să-ţi cumpăr flacoanele? Ai adus marfă nevămuită în Franţa, hai, scoate-o repede!

Funcţionarul scoase un tarif vamal şi aduse un cântar.

— N-am nici un ban, zise Kern.

— Nici un ban? Vameşul îşi vârî mâinile în buzunarul pantalonilor şi se legănă pe genunchi. Bine, atunci îţi confiscăm lucrurile. Dă-le încoace.

Kern rămase ghemuit lângă geamantan. Îl ţinea strâns în mână.

— Eu n-am venit de bună voie în Franţa, lămuri el. M-am prezentat aici ca să fiu retrimis în Elveţia. N-am nimic de vămuit.

— Ia te uită la el! Vrei tu să mă înveţi pe mine?

— Lasă băiatu-n pace, Francois! interveni vameşul ce şedea la masă şi scria.

— Nici nu mă gândesc! Un boche ce ştie totul mai bine, ca toată şleahta de dincolo! Scoate repede sticlele!

— Eu nu sunt un boche! ripostă Kern.

Acum intră un alt funcţionar. Kern observă că era un grad superior.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el scurt.

Vameşul îi desluşi cele întâmplate. Inspectorul îl măsură cu privirea pe Kern.

— V-aţi prezentat imediat poliţiei?

— Da.

— Şi voiţi să vă înapoiaţi în Elveţia?

— Da. Pentru asta mă aflu aici.

Inspectorul chibzui o clipă.

— Atunci n-are nici o vină. Nu e contrabandist. N-a vrut să înşele pe nimeni, ci a fost el însuşi înşelat. Trimiteţi-l înapoi şi cu asta basta.

Zise şi părăsi încăperea.

— Vezi măi, Francois, spuse vameşul care scria la birou. La ce te enervezi tu mereu? Nu face decât să-ţi strice la ficat.

Francois nu răspunse nimic. Îl pironea pe Kern cu sfială. Kern răspunse privirii lui. Îşi aminti brusc că vorbise franţuzeşte şi că îi înţelesese pe francezi şi în sufletul lui îl binecuvânta Pe profesorul cunoscut în închisoarea din Viena.

A doua zi de dimineaţă se găsea din nou la Basel. Nu se înfăţişă imediat la poliţie. Nu i se put'ea întâmpla cine ştie ce dacă zăbovea în timpul zilei în Basel şi se prezenta abia seara. Avea adresa lui Binder. Era oraşul cel mai invadat de emigranţi din Elveţia, dar el se decise cu toate astea să încerce să-şi agonisească ceva bani.

Începu cu preoţii. Era aproape sigur că nu îl vor denunţa. La cel dintâi fu dat imediat afară, la cel de-al doilea obţinu o felie de pâine cu unt, la cel de-al treilea cinci franci. Îşi continua colinda – şi avu noroc: până la prânz adunase şaptesprezece franci. Încercă înainte de toate să scape de ultimele sticle de parfum şi apă de toaletă pentru a fi la adăpost în caz de mai dădea ochii cu Francois. Nu le putu însă plasa la preoţi, dar reuşi s-o facă la celelalte adrese. După-amiază era în posesia a douăzeci şi opt de franci. O luă spre catedrala catolică, o găsi deschisă şi era locul cel mai sigur de refugiu şi odihnă. Nu mai dormise de două nopţi.

Biserica era pe jumătate întunecată şi goală. Mirosea a tămâie şi lumânări. Kern se aşeză într-o bancă şi îi scrise o epistolă doctorului Beer. În plic puse o scrisoare şi bani pentru Ruth. Îl lipi şi îl vârî în buzunar. Se simţea tare obosit. Cu-ncetul alunecă pe scăunelul de îngenuncheat şi puse capul pe pupitrul de rugăciune. Voia să se odihnească numai un pic, dar adormi.

Când se trezi, nu ştia deloc unde se află. Clipea din ochi în lucirea mată şi roşie a veşnicei lumini şi treptat îşi reveni. Când auzi paşi se deşteptă de-a binelea.

Un prelat în veşminte negre de preot venea domol pe cărarea din mijloc a bisericii. Se opri în faţa lui Kern iar Kern, ca precauţie, împreună mâinile.

— Nu voiam să vă stingheresc.

— Tocmai voiam să plec.

— V-am văzut de la sacristie. Sunteţi de două ceasuri aici... V-aţi rugat pentru ceva deosebit?

— A, da, consimţi Kern, surprins dar revenindu-şi iute.

— Sunteţi de pe aici? Prelatul privi geamantanul lui Kern.

— Nu. Kern îl privi. Preotul făcea o impresie ce dădea încredere.

— Sunt emigrant. Azi însă trebuie să trec graniţa. În geamantan am lucruri pe care le vând. Mai păstrase după masă un flacon de apă de toaletă şi îi trecu deodată prin cap ideea nebunească s-o vândă preotului în biserică. Era improbabil, dar el era deprins cu lucruri improbabile.

Apă de toaletă', îşi recomandă el marfa. Foarte bună. Şi foarte ieftină. Vreau să scap de ea.

Voia să deschidă geamantanul.

Preotul îl opri cu un gest.

— Lăsaţi. Vă cred. Să nu imităm pe zarafii din templu. Mă bucur că v-aţi rugat atât de mult. Veniţi cu mine în sacristie. Avem un mic fond pentru credincioşii nevoiaşi.

Kern căpătă zece franci. Era oarecum ruşinat, dar nu ţinu mult. Era preţul câtorva sute de kilometri de cale ferată franceză pentru Ruth. „Anii de ghinion par să se fi terminat” – îşi zise el. Se înapoie în biserică şi se rugă acum cu adevărat. Nu ştia exact cui... el însuşi era protestant, tatăl său evreu şi dânsul îngenunchea într-un locaş catolic... dar găsea că în timpuri de astea e probabil şi în cer puţină dezordine şi că ruga lui va găsi drumul drept.

Seara se duse cu trenul la Geneva. Avea pe neaşteptate presentimentul că Ruth ar putea părăsi mai devreme spitalul. Sosi acolo dimineaţa, depuse geamantanul în gară şi se duse la poliţie. Funcţionarului de acolo îi declară că a fost tocmai expulzat din Franţa. Cum avea ordinul de expulzare din Elveţia la el, care era numai de câteva zile, fu crezut; îl reţinură în cursul zilei şi îl îndrumară noaptea în direcţia Cologny, peste graniţă.

El se prezentă imediat la vama franceză.

— Intraţi, îi spuse un funcţionar somnoros. Mai e cineva acolo. Vă trimitem către orele patru înapoi.

Kern intră în baraca vămii.

— Vogt! exclamă el surprins. Cum ai ajuns d-ta până aici?

Vogt dădu din umeri:

— Asediez iarăşi graniţa elveţiană.

— De atunci? De când ai fost adus la gară, în Lucerna?

— De atunci.

Vogt arăta rău. Era slăbit şi pielea lui era mai cenuşie ca plumbul.

— Am ghinion se vaită dânsul. Nu izbutesc să ajung la închisoare şi, pe lângă asta, nopţile sunt prea reci ca să le mai Pot suporta.

Kern se aşează lângă el:

— Am fost la închisoare şi sunt bucuros că-s din nou liber. Aşa e viaţa!

Un jandarm le aduse nitică pâine şi vin roşu. Mâncară şi adormiră numaidecât pe bancă. La orele patru dimineaţa fură treziţi din somn şi aduşi la graniţă. Era încă întuneric bine. Câmpiile acoperite de brumă scânteiau palid în marginea şoselei.

Vogt dârdâia de frig. Kern îşi scoase flanela.

— Ţineţi, puneţi-o. Mie nu mi-e frig.

— Serios, nu?

— Nu.

— Eşti tânăr, asta e. Trase puloverul peste cap. Numai pentru cele câteva ore până răsare soarele.

Puţin înainte de a ajunge la Geneva, se despărţiră. Vogt voia să încerce, prin Lausanne, să pătrundă mai adânc în Elveţia. Atâta vreme cât era aproape de hotar, îl trimiteau pur şi simplu înapoi şi nu putea rezolva cu închisoarea.

— Reţineţi flaneaua, îi spuse Kern.

— Exclus! Asta înseamnă un capital.

— Mai am una primită în dar de la preotul închisorii din Viena. E la magazia de păstrare a bagajelor din Geneva.

— Spui adevărul?

— Fireşte. E o flanelă albastră, cu un tiv roşu. Mă credeţi sau nu.

Vogt râse. Scoase o carte îngustă din buzunar:

— Ţine în schimb asta.

Erau Poeziile lui Hölderlin.

— De astea poţi şi mai puţin să te lipseşti.

— Ba da. Le ştiu pe cele mai multe pe dinafară

Kern intră în Geneva. Dormi două ore şi la orele douăsprezece se afla la Poşta centrală. Ştia că Ruth nu putea să vină, cu toate astea o aştepta până la orele două. Apoi scoase lista de adrese a lui Binder şi o consultă. Avu din nou noroc: până în seară câştigă şaptesprezece franci şi cu ei se duse la poliţie.

Era sâmbăta. Noaptea era neliniştită. De pe la unsprezece fură aduşi doi inşi beţi turtă. Vomitaseră în localul unde băuseră şi începură apoi să cânte. Spre ora unu erau cinci. La orele două îl aduseră pe Vogt.

— Parcă e o vrajă. Cel puţin suntem amândoi.

Peste un ceas îi ridicară. Noaptea era răcoroasă. Stelele licăreau şi erau foarte depărtate în înaltul cerului. Crai Nou lucea clar ca metalul topit.

Jandarmul se opri. O cotiţi aici la dreapta şi...

— Ştiu, îl întrerupse Kern. Cunosc drumul.

— Atunci cu bine.

Îşi continuară drumul, peste fâşia îngustă a ţării nimănui, între graniţă şi graniţă. Împotriva aşteptării, nu-i trimiseră în aceeaşi noapte înapoi. Îi aduseră la Prefectură şi le făcu un proces-verbal de trecere frauduloasă a graniţei. Apoi le dădură de mâncare. În noaptea următoare îi retrimiseră peste graniţă.

Bătea vântul şi vremea era mohorâtă. Vogt era foarte obosit. Abia de scotea o vorbă şi făcea o impresie aproape deznădăjduită. Când depăşiseră o bună bucată graniţa, poposiră într-un stog de fân. Kern dormi încleştat până dimineaţa, ca mort.

Se sculă la răsăritul soarelui. Nu se clinti; deschise numai ochii. Era o senzaţie cutremurătoare pentru Kern să vadă silueta aceasta nemişcată de lângă el, sub mantaua subţire, acest om puţintel, cu ochii tăcuţi şi larg deschişi.

Şedeau culcaţi pe o pantă ce cobora dulce şi de pe care aveau faţă priveliştea oraşului matinal şi a lacului. Fumul hogeagurilor se înălţa din case în aerul proaspăt şi deştepta senzaţia de căldură, securitate, dejun şi paturi. Lacul scânteia într-o blândă linişte. Vogt contempla tăcut cum negurile plutitoare erau absorbite de soare şi cum masivul muntelui Montblanc se ivea încet înapoia fâşiilor de nori şi începu să sclipească, ca pereţii lumii ai unui elevat şi ceresc

Ierusalim. Către orele nouă se urniră. Sosiră la Geneva şi o luară pe rumul de-a lungul lacului. După câteva sute de paşi, Vogt rămase:ului.

— Ia priveşte încoa! spuse el.

— Ce?

Vogt îi arătă o clădire în formă de palat aşezată într-un mare arc. Monumentala casă lucea în soare ca un castel al siguranţei şi al vieţii îmbelşugate. Parcul magnific scânteia în aurul şi roşul frunzişului autumnal. Lungi şiruri de automobile stăteau trase la scară, altele stăteau aliniate în stradă.

— Minunat! exclamă Kern. Face impresia că aici e reşedinţa paratului Elveţiei.

— Nu ştiţi ce este asta? Kern clătină capul.

— E palatul Ligii Naţiunilor, îl informă Vogt cu un glas plin de mâhnire şi ironie.

Kern îl privi surprins.

Vogt înclină capul.

— Acesta e locul unde de ani de zile se hotărăşte soarta noastră, dacă să ne dea din nou acte de legitimare şi să ne facă din nou oameni sau nu.

Un „Cadillac” deschis se dezlipi din şirul de limuzine şi o porni. Un număr de domni tineri şi eleganţi şedeau înăuntru, printre ei o foarte frumoasă fată într-un mantou de lutru. Râdeau şi făceau semne spre alt automobil, contramandând un dejun pe lac.

— Da, spuse peste o clipă Vogt. Înţelegi acum de ce durează atât de mult?

— Da, consimţi Kern.

— Fără speranţă, nu-i aşa?

Kern înălţă umerii.

— Nu cred că se grăbesc prea tare.

Un portar se apropie de ei şi-i măsură bănuitor:

— Căutaţi pe cineva?

Kern clătină capul.

— Atunci ce doriţi? întrebă portarul.

Vogt îl privi pe Kern. În ochii lui luci o scânteie obosită de sarcasm:

— Nimic, răspunse el apoi portarului. Noi suntem turişti. Simpli pribegi pe lumea asta a lui Dumnezeu.

— Cu atât mai bine, atunci luaţi-o din loc, îi pofti portarul, cu gândul la nişte anarhişti smintiţi.

— Da, aşa e mai bine, zise Vogt.

În Rue de Montblanc se uitară la vitrinele magazinelor. În faţa unui galantar cu bijuterii, Vogt se opri. – Aş dori să ne despărţim aici.

— Încotro o luaţi de astă dată?

— Nu departe. Intru în prăvălia asta... răspunse Vogt. Kern privi fără să înţeleagă fereastra galantarului în care erau etalate pe catifea cenuşie briliante, rubine şi smaralde.

— Cred că n-o să aveţi noroc, spuse. Bijutierii sunt cunoscuţi ca oameni incapabili de milă. Poate pentru că umblă tot timpul cu pietre. Nu dau niciodată.

— Nu vreau să iau nimic. Vreau numai să fur ceva.

— Ce? Kern îl privi pe Vogt îndoielnic. O spuneţi serios? N-o să reuşiţi nimic, aşa cum sunteţi acuma.

— Păi nici nu vreau asta. Tocmai de asta o fac.

— Asta nu înţeleg.

— O s-o înţelegi numaidecât. Am chibzuit-o amănunţit. E o imposibilitate pentru mine să trec iarna. Pentru asta mi se dă cel puţin câteva luni. Nu mai am de ales. Sunt aproape distrus, încă vreo câteva săptămâni de graniţă mă dau gata. Trebuie s-o fac.

— Da... Începu Kern.

— Ştiu tot ce voiţi să-mi spuneţi. Faţa lui se descompuse deodată de parcă lirele care o ţinuseră se rupseră. Nu mai pot.. murmură dânsul. Mergi sănătos.

Kern văzu că era zadarnic să mai stăruie. Luă mâna slabă a lui Vogt.

— Să sperăm că vă refaceţi curând.

— Da, să sperăm. Închisoarea e foarte bună.

Vogt aşteptă până ce Kern se depărta o bucată, apoi păşi în prăvălie. Kern rămase la colţul străzii şi, simulând că aşteaptă tramvaiul supraveghea intrarea prăvăliei. După câteva minute văzu pe un bărbat tânăr dând buzna din prăvălie şi întorcându-se apoi cu un sergent de stradă. Să sperăm că acum va avea linişte, îşi zise Kern şi-şi continuă drumul.

Imediat după ce trecu de Viena, Steiner găsi un automobil care îl duse până la graniţă. Nu voia să rişte, arătând funcţionarilor vamali austrieci paşaportul lui; de aceea coborî puţin înainte de graniţă şi făcu restul drumului pe jos. Către ora zece seara se prezentă la posturile de vamă. Declară că a fost tocmai expulzat din Elveţia.

— Bun. spuse bătrânul vameş cu o barbă ă la Franz Iosef. Cunoaştem. Mâine dimineaţă te expediem înapoi. Aşează-te deocamdată undeva.

Steiner luă loc afară, în faţa clădirii vămii şi îşi aprinse o ţigară. Funcţionarul care mai era de serviciu moţăia. Din când în când, trecea câte un automobil. Peste vreun ceas, vameşul cu barba a la Franz Iosef veni şi el afară.

— Cum ai spus? îl întreba el pe Steiner. Eşti austriac?

Steiner fu imediat cuprins de teamă. Îşi cususe paşaportul în pălărie.

— De unde până unde? răspunse el liniştit. Dacă aş fi austriac n-aş fi emigrant.

Funcţionarul se bătu cu palma peste frunte, încât barba lui argintie flutură.

— Just! Just! Cum uiţi uneori! V-am întrebat numai pentru că, îmi ziceam că, dacă sunteţi austriac, ştiţi să jucaţi tarock.

— Tarock ştiu să joc. L-am învăţat ca copil, în război. Am fost multă vreme într-o divizie austriacă.

— Straşnic. Împăratul Franz Iosef îl bătu pe Steiner pe spate. Atunci sunteţi aproape compatriot. Ei. ce spuneţi? Facem unul? Suntem tocmai câti trebuie.

— Fireşte.

Intrară înăuntru. Peste un ceas Steiner câştigase şapte şilingi. Nu juca după metodele trişorului Fred; juca cinstit. Dar juca mult mai bine decât vameşii, aşa că trebuia să câştige dacă cartea lui era întrucâtva bună.

La orele unsprezece luau împreună cina. Funcţionarii vămii declarară că era dejunul, deoarece aveau serviciu până la orele opt dimineaţa. Dejunul era substanţial şi bun. După-masă, continuară să joace.

Steiner căpătă o carte foarte bună. Vameşul austriac juca împotriva lui cu curajul disperatului. Luptau, dar erau amici. La orele unu noaptea îşi ziceau pe nume; la orele trei se tutuiau, la orele patru deveniră cu desăvârşire familiali, caracterizările „porc de câine”, „puşlama”, „pezevenchiule”, „găoază” nu mai erau luate ca insulte, ci ca expresii spontane de uimire, admiraţie şi afecţiune.

La orele cinci dimineaţa intră vameşul de serviciu.

— Copii, e timpul să-l expediem pe Iosif peste graniţă.

Se făcu o tăcere generală. Toţi ochii se îndreptară asupra grămezii de bani adunată în faţa lui Steiner. În cele din urmă, împăratul Franz Iosef făcu o mişcare.

— Câştigat e câştigat, spuse el resemnat. Ne-a şmecherit. Acum o şterge ca o rândunică de toamnă pezevenchiul ăsta.

— Am avut cărţi bune, replică Steiner. Grozav de bune cărţi.

— Păi tocmai asta e, consimţi împăratul Franz Iosef. melancolic. Ai avut cărţi bune. Mâine poate am fi avut noi cărţi bune. Dar atunci nu mai eşti aici. Aici e oarecare nedreptate.

— Asta aşa e. Dar unde există dreptate, fraţilor.

— Dreptatea la cărţi constă în aceea că, câştigătorul trebuie să dea revanşa. Dacă câştigă şi atunci nu poţi face nimic. Dar aşa... Împăratul Franz Iosef ridică mâinile şi le ţinu în sus. E ceva ce te nemulţumeşte, altminteri...

— Dar bine copii, dacă e numai asta! Voi mă expediaţi peste graniţă mâine seară, elveţienii mă trimit înapoi, şi vă dau revanşa.

Împăratul Franz Iosef îşi lovi zgomotos mâinile întinse.

— Asta era! oftă el, uşurat. Noi singuri nu ţi-o putem propune, înţelegi? Fiindcă suntem oficialitate. Avem voie să jucăm cărţi cu tine, asta nu e interzis. Dar nu trebuie să te îndemnăm să treci graniţa înapoi. Dacă vii din proprie iniţiativă, asta e altceva.

— Vin, îi asigură Steiner. Lăsaţi pe mine.

Se prezentă la postul de graniţă elveţian şi declară că vrea să treacă noaptea din nou în Austria. Nu-l trimiseră la poliţie, ci îl reţinură. Era duminica. Alături de garda vămii era o cârciumioară. După-masă era multă treabă, dar seara, după orele opt, domnea liniştea.

Câţiva funcţionari ai vămii care erau învoiţi se ghemuiseră în odaia cârciumii. Îşi vizitaseră camarazii şi acum se aşternuseră la joc. Jucau jass. până să-şi dea bine seama, Steiner era şi el printre dânşii.

Elveţienii erau nişte jucători admirabili. Aveau un calm de fier şi un noroc enorm. La orele zece îi şi luaseră lui Steiner zece franci; către miezul nopţii el se revanşase cu cinci, dar la orele două noaptea, când se închise restaurantul, pierdea treisprezece franci.

Elveţienii îl tratară cu câteva pahare mari de Kirş. Avea nevoie de ele, întrucât, noaptea era foarte răcoroasă şi el trebuia să treacă Rinul prin vad.

De cealaltă parte zări, profilată pe cer, o siluetă întunecată. Era împăratul Franz Iosef. Luna sta înapoia lui ca un nimb.

Steiner se uscă. Îi clănţăneau dinţii. Apoi bău restul din Kirşul pe care i-l oferiseră elveţienii şi se îmbrăcă. Când fu gata o luă spre silueta întunecată.

— Dar unde ai fost? Îl salută Franz Iosef. Te aştept aici de la unu. Mă gândeam că te-ai putea rătăci, de aceea stau aici!

Steiner râse:

— M-au reţinut elveţienii.

— Hai. vino repede! Mai avem numai două ore şi jumătate.

Lupta începu deîndată. La orele cinci era încă nedecisă. austriecii căpătaseră tocmai cărţi bune. Împăratul Franz Iosef îşi zvârli cartea lui pe masă.

— Ce porcărie. Tocmai acum! Îşi puse mantaua şi îşi încataramă centironul. Hai. Sepp! N-avem ce face. Serviciul e serviciu! Trebuie să te expediem!

Steiner şi bătrânul o luară spre graniţă. Franz Iosef păcăia o Virginie aromată.

— Ştii una, zise vameşul, după o pauză, am sentimentul că elveţienii supraveghează azi foarte sever. Aşteaptă ca să te întorci, nu crezi şi tu?

— E foarte posibil, replică Steiner.

— Poate că ar fi mai cuminte să te trimitem abia mâine noapte. Atunci cred că te-ai aciuat la noi şi nu mai sunt atât de atenţi.

— E limpede.

Franz Iosef se opri.

— Vezi tu acolo? Sclipeşte ceva! E o lampă de buzunar. Uite acum şi dincolo! Ai văzut?

— Da, foarte lămurit! Steiner rânji. Nu văzuse nimic. Dar ştia ce voia bătrânul vameş.

Franz Iosef îşi scarpină barba-i argintie. Apoi clipi viclean către Steiner.

— Nu poţi trece, asta e precis, nu eşti de părere? Trebuie să ne întoarcem. Sepp! Îmi pare rău, dar toată graniţa e puternic păzită. Nu ne rămâne altceva de făcut decât să aşteptăm până dimineaţa. Am să fac un raport.

— Bine.

Jucară până la orele opt dimineaţa. Steiner pierdu şaptesprezece şilingi, dar mai era încă în câştig cu douăzeci şi doi. Franz Iosef scrise raportul lui şi îl predară pe Steiner vameşilor ce îl înlocuiau.

Vameşii, deşi erau închistaţi şi formalişti, îl închiseră pe Steiner în garda vămii. Dormi acolo t'oată ziua. Exact la orele opt apăru Franz Iosef spre a-l duce în triumf spre clădirea vămii.

Mâncară repede, dar solid, apoi începu lupta. La fiecare două ceasuri era înlocuit unul din vameşi cu cei ce se întorceau de la serviciu. Steiner zăbovi la masa de joc până la orele cinci. La orele douăsprezece şi un sfert împăratul Franz Iosef, în focul jocului, îşi pârli partea de sus a bărbii. Credea că are o ţigară în gură şi încercase s-o aprindă. Era o iluziune a simţurilor pentru că o oră întreagă nu-i veniseră decât cărţi de pică şi treflă. Vedea negru şi acolo unde nu era.

Steiner birui vama. O buzunări mai ales între orele trei şi cinci. În disperarea lui, Franz Iosef ceru întăriri. Telefona la campionul de tarock din Buchs, care veni cu o motocicletă. Nu ajută la nimic. Pentru prima dată de când se ştia, Dumnezeu era cu cel nevoiaş. Steiner avea aşa o carte, că regretă numai un lucru: că nu joacă cu milionari.

La orele cinci dimineaţa făcură ultimele tururi. Atunci fură amestecate cărţile. Steiner câştigase o sută şase şilingi.

Campionul din Buchs plecă fără rămas bun, şuierând cu motocicleta lui. Steiner şi Franz Iosef o luară spre graniţă. Franz Iosef arătă un alt drum.

— Ia-o în direcţia asta, zise el. Bagă de seamă să te ascunzi bine dimineaţa. După-amiază poţi înainta spre gară. Doar ai bani acum. Şi să nu te mai prind niciodată pe aici, tâlharule! Altminteri trebuie să cerem mărire de salariu.

— Bine. Poate că odată şi odată am să vă dau revanşa.

— Nu la tarock. Ne ajunge. Poate la şah sau în jocul de-a baba oarba.

! Steiner trecu graniţa. Chibzuia dacă să se mai ducă la vameşii elveţieni să ceară revanşă. Dar ştia că va pierde. Se hotărî să călătorească spre Murten ca să vadă ce-i cu Kern. Localitatea se afla în drum spre Paris şi nu constituia un ocol mare.

Kern mergea spre poşta centrală. Era obosit. Ultimele nopţi nu prea dormise. Ruth ar fi trebuit să fie aici de trei zile. Tot timpul din urmă nu mai auzise nimic despre ea. Nu scrisese nimic. până acum se gândise la mii de motive, care au putut s-o împiedice să-i trimită o veste... Dar acum credea că nu mai vine deloc. Mergea trist şi făcea paşii automat, punând un picior înaintea celuilalt.

Deodată recunoscu paltonul ei albastru. Rămase locului. Îşi opri respiraţia. Simţea că tremură. Paltonul albastru dănţuia în faţa ochilor lui printre chipuri roşii, pălării, roate, pachete, oameni, îşi continuă drumul cu precauţie ca şi cum păşea pe o frânghie şi se temea să nu se prăbuşească, în fiecare secundă. Chiar şi atunci când Ruth se întoarse cu faţa spre el, mai credea încă într-o asemănare oribilă şi într-o amăgire a fanteziei. Abia când chipul ei se schimbă, se aruncă înaintea ei.

— Ruth! Eşti aici! Eşti aici! Tu m-aşteptai pe mine şi eu nu eram aici!

O ţinea strâns în braţele sale şi simţea cât de tare se lipea şi ea de el. Se înlănţuiră, ca şi când s-ar fi aflat pe un pisc de munte Şi o furtună voia să-i răstoarne. Stăteau în mijlocul uşii poştei centrale din Geneva. Oamenii se înghesuiau, îi îmbrânceau, se întorceau şi râdeau... ei nu-şi dădeau seama de nimic. Erau numai ei singuri. Abia atunci când Kern văzu apărând în câmpul lui vizual o uniformă, se trezi numaidecât. Îi dădu drumul lui Ruth.

— Vino repede, şopti el. Hai la poştă, înainte să se întâmple ceva.

Şi grabnic dispărură în mulţime.

— Vino încoace! Se aşezară la coada unui rând de oameni ce aşteptau în faţa unui ghişeu de mărci.

— Când ai sosit? întrebă Kern. Poşta centrală din Geneva nu mi se păruse niciodată atât de luminoasă.

— Azi-dimineaţă.

— Teau dus mai întâi la Basel, sau aici direct?

— Nu. Mi s-a dat la Murten un permis de liberă şedere pentru trei zile. Şi am venit îndată aici.

— Minunat. Chiar şi permis de şedere! Atunci nici n-ai de ce te teme. Şi eu te vedeam singură la graniţă. Ai slăbit, Ruth! Şi eşti palidă.

— Dar sunt complet sănătoasă. M-am făcut urâtă?

— Nu, mult mai frumoasă! De câte ori te revăd, eşti mai frumoasă! Ţi-e foame?

— Da, zise Ruth. Mi-e foame de toate: să te văd pe tine, să merg pe străzi, mi-e foame de aer şi de vorbă.

— Atunci să ne ducem îndată să mâncăm. Cunosc un birt unde se găseşte peşte proaspăt, din lac. Ca la Lucerna. Kern era radios. Elveţia are atâtea lacuri. Unde e bagajul tău?

— La gară. fireşte! Păi sunt un vagabond bătrân şi cu experienţă.

— Da. Sunt mândru de tine! Ruth. Acum soseşte prima ta graniţă ilegală. Te temi?

— Deloc.

— Nici nu trebuie. Graniţa asta o cunosc ca pe buzunarul meu. Ştiu totul. Am cumpărat şi bilete de tren în Franţa. Totul e pregătit. Cunosc gara minuţios. Rămânem într-o cârciumioară şi plecăm abia în ultimul moment, direct la tren.

— Ai şi biletele? Da de unde ai luat banii? Mie mi-ai trimis atât de mult!

— În disperarea mea, am prădat clerul elveţian. Ca un gangster am trecut prin Basel şi Geneva. N-ar trebui să mă mai las văzut pe aici vreun an de zile.

Ruth râdea.

— Şi eu aduc ceva bani. Doctorul Beer i-a luat de la o societate de ajutor pentru emigranţi.

Stăteau strâns lipiţi unul de altul şi înaintau încet în rândul celor ce aşteptau. Kern o ţinea de mână şi vorbeau încet, cu glasurile înăbuşite, şi îşi dădeau silinţa să se arate cât mai indiferenţi.

— Se pare că avem un noroc formidabil, zise Kern. Nu e numai faptul că tu te înapoiezi... cu un permis de şedere... dar mai aduci şi bani! Dar de ce nu mi-ai scris niciodată? N-ai putut?

— Mă temeam să nu te prindă, când vii să-ţi iei scrisorile. Beer mi-a povestit chestia cu Ammers. Şi el a fost de părere că e mai bine să nu-ţi scriu. Ţi-am scris tot timpul... fără creion şi fără hârtie. Mă înţelegi, nu-i aşa?

Kern îi strânse mâna.

— Ştiu ce înseamnă asta. Ai şi o cameră?

— Nu, de la gară am venit de-a dreptul aici.

— Da, numai că... Kern ezită o clipă. Ştii tu, în ultimele zile am devenit un fel de noctambul. N-am vrut să risc nimic. Aşa că am întrebuinţat pensiunile de stat. Observă privirea ei speriată. ”Nu, nu închisoarea. Oficiul vămii. Se doarme foarte bine acolo. Mai ales că e cald. Toate vămile sunt bine încălzite, când se lasă frigul. Totuşi nu-i de tine. Tu ai un permis... aşa că pentru tine putem să luăm o cameră la Grand Hotel Bellevue. Acolo locuiesc reprezentanţii ligii naţiunilor, miniştrii şi alţi granguri inutili.

— Nu merge. Eu rămân cu tine. Dacă crezi că e primejdios, hai să plecăm azi-noapte.

— Ce? întrebă nerăbdător funcţionarul poştei, dinapoia ghişeului.

Avansaseră până la ferestruică, fără să bage de seamă.

— O marcă de zece centime, zise Kern, venindu-şi repede în fire.

Funcţionarul împinse marca. Kern o plăti şi o luară spre ieşire.

— Ce vrei să faci cu marca asta? întrebă Ruth.

— Nu ştiu. Am cumpărat-o numai. Reacţionez automatic, când zăresc o uniformă. Kern examina marca. Aş putea să-i scriu o anonimă lui Ammers.

— Ammers... zise Ruth. Ştii că e în tratament la Beer?

— Ce? E adevărat? Kern o pironi cu privirea. Mai spune-mi acum că îl doare ficatul şi îţi fac o tumbă de bucurie.

Ruth râdea şi râdea astfel că se unduia ca o salcie în vânt.

— Da... este adevărat! De aceea a şi venit la Beer! Beer e singurul specialist în Murten. Gândeşte-te, Ammers să fie silit să se caute la un medic evreu!

— Mare este Dumnezeu! Asta-i o clipă straşnică în viaţa cuiva. Steiner mi-a spus odată, că dragostea şi răzbunarea în acelaşi timp e lucrul care se

întâmplă cel mai rar în lume. Iată-mă a'ci pe treptele poştei centrale din Geneva şi mie mi se întâmplă lucrul ăsta rar. Poate că şi Binding este în momentul de faţă într-o închisoare sau poate că şi-a rupt un picior!

— Sau i s-au şterpelit banii.

— Mai bine. Ruth tu ai idei straşnice!

Coborâră treptele.

— Trecem azi-noapte graniţa? întrebă Ruth.

— Nu. Trebuie întâi să te odihneşti şi să dormi. E un drum lung.

— Şi tu? Tu nu trebuie să dormi? Putem găsi o pensiune care să fie trecuta pe lista lui Binder. E într-adevăr atât de primejdios?

— Nu mai ştiu, zise Kern. Mi se pare că nu. Atât de aproape de graniţă... Am trecut atât de des de acolo încoace şi de aici acolo! În cazul cel mai rău o să ne ducă la vamă, asta-i tot. Şi dacă are să fie cam primejdios... cred că azi n-aş mai fi în stare s-o pornesc singur. Tu eşti iar aici lângă mine... cum să pot pleca de bună voie!

— Nici n-aş fi rămas singură aici, zise Ruth.

XVI

Kern şi Ruth reuşiră să treacă neobservaţi graniţa şi să ajungă trenul la Bellegarde. Sosiră seara la Paris şi stăteau pe peronul gării, fără să ştie încotro s-o apuce.

— Curaj, Ruth! zise Kern. Ne ducem la un oarecare hotel mic. Acum e prea târziu să încercăm altceva. Mâine vom vedea ce-i de făcut.

Ruth dădu din cap. Era obosită de drum.

— Să mergem la un hotel oarecare, consimţi.

Găsiră într-o stradă lăturalnică o firmă roşie: Hotel Habana. Kern intră şi întrebă cât costă o cameră.

— Pentru toată noaptea? întrebă portarul.

— Da, fireşte, răspunse Kern mirat.

— Douăzeci şi cinci de franci.

— Pentru două persoane?, întrebă Kern.

— Da. fireşte, răspunse portarul, acum mirat el.

Kern se duse s-o aducă şi pe Ruth. Portarul aruncă o privire asupra amândurora şi îi dădu apoi lui Kern un formular de înscriere. Când observă cum ezita Kern, zâmbi şi spuse:

— Nu suntem chiar atât de riguroşi...

Kern oftă uşurat şi se înscrise: Ludwig Oppenheim.

— Ajunge atât, zise portarul. Douăzeci şi cinci de franci.

Kern plăti şi un băiat îi conduse până sus. Camera era micuţă, curată şi oarecum elegantă.

— Avem un pat mare, comod, două lava-bouri, un fotoliu, dar nici un dulap.

— Putem sta şi fără dulap, zise Kern şi se duse la fereastră ca să privească afară. Apoi se întoarse spre Ruth. Acum suntem la Paris, Ruth dragă.

— Da, răspunse ea, privindu-l zâmbind. Şi ce repede au mers lucrurile.

— Cu formularele de înscriere nu trebuie să ne facem nici o grijă. Ai auzit cum am vorbit franţuzeşte? Am înţeles tot ce nu-a spus portarul.

— Ai fost splendid! răspunse Ruth. Eu n-aş fi putut deschide gura.

— Şi când te gândeşti că tu vorbeşti mai bine ca mine franceza. Sunt mai îndrăzneţ ca tine, asta-i tot! Hai acum să ne ducem să mâncăm. Un oraş ţi se pare duşmănos cât timp n-ai mâncat şi n-ai băut în el.

Se duseră într-un mic bistro din apropiere. Pentru şase franci obţinură o cină săţioasă şi o carafă cu vin roşu. Era ieftin şi bun. Nu mâncaseră aproape nimic toată ziua, şi vinul li se urcă la cap şi îi obosi într-atât, că se grăbiră să se înapoieze la hotel.

În antreu, o femeie îmblănită şi cu un bărbat cam cherchelit stăteau de vorbă cu portarul şi se tocmeau. Femeia era drăguţă şi bine fardată. Se uita cu dispreţ la Ruth. Bărbatul fuma o ţigară şi nu se dădu la o parte când Kern ceru cheia camerei.

— Pare-se că e cam elegant pe aici, spuse Kern, când urcară scara. Ai văzut mantoul de blană?

— Da. Ludwig, Ruth zâmbi. Era o imitaţie. Pisică. Mantoul ăsta nu costă mai mult decât un palton bun de stofă.

— N-aş fi observat. Am luat-o drept lutru. Kern învârti comutatorul şi făcu lumină. Ruth lăsă să-i cadă geanta şi paltonul pe jos şi puse braţele în jurul grumazului său şi îşi lipi obrazul de al lui.

— Sunt obosită, zise ea, obosită şi fericită şi puţin fricoasă şi mai ales obosită. Ajută-mă să mă dezbrac şi bagă-mă în pat.

— Da.

Şedeau întinşi în întuneric, unul lângă altul. Ruth îşi puse capul pe umărul lui Kern şi adormi îndată ca un copil, după ce oftase adânc. Kern mai stătu puţin treaz şi îi asculta respiraţia. Apoi adormi şi el.

Îl deşteptă un zgomot. Se ridică deodată şi ascultă. Se auzea gălăgie de afară. Inima încetă să-i bată; credea că venise poliţia. Sări repede din pat şi fugi la uşă, o crăpă puţin şi privi afară. Striga cineva de jos şi o voce furioasă de femeie răspunse ceva într-o franceză stricată. După câteva clipe veni portarul sus.

— Ce este? întrebă Kern prin crăpătura uşii.

Portarul îl privi mirat.

— Nimic, un beţiv care nu voia să plătească.

— N-a fost altceva?

— Ce să fie altceva? Se mai întâmplă şi d-astea.

Deschise uşa de alături şi lăsă să intre un bărbat cu mustaţa neagră şi o femeie blondă, care veniseră în urma lui.

Kern închise uşa şi pipăi prin întuneric ca să nimerească patul. Dar se lovi de el şi când se rezemă simţi deodată sânul moale al lui Ruth sub mâna lui. „Praga”, gândi el, şi un val de dragoste trecu peste el. În aceeaşi clipă pieptul ei tresări. Ruth se rezemă în coate şi un glas străin şi înspăimântat şoptea:

— Ce este? Pentru Dumnezeu... şi amuţi numaidecât şi numai răsuflarea ei gâfâia prin întuneric.

— Eu sunt, Ruth, zise Kern băgându-se în pat. Sunt eu, te-am speriat.

— Aşa, murmură ea, şi readormi numaidecât. Obrazul ei fierbinte se odihnea pe umărul lui Kern. „Uite ce-au făcut din tine, gândi el amărât. Atunci la Praga ai întrebat numai încetişor: cine e aici?... dar acum tremuri şi ai frică...”

— Dezbracă-te de tot, spunea o voce bărbătească în odaia alăturată. Îmi place un cur gras.

Femeia râdea:

— Atunci am ce să-ţi ofer.

Kern asculta. Acum ştia unde se afla. Într-un hotel ce închiria camere cu ora. Se uită cu luare aminte la Ruth. Părea că nu auzise nimic. „Ruth”, zise el în şoaptă „tu mânzul meu iubit, mic şi obosit... continuă să dormi şi nu te trezi. Noi n-avem nimic de-a face cu ceea ce se întâmplă dincolo. Eu te iubesc şi tu mă iubeşti şi noi suntem singuri...”

— Ei, a dracului! Prin peretele subţire pătrunse zgomotul unei plesnituri. Asta-i teribil. Trăsni-l-ar! Ca piatra!

— Au, porcule. Eşti un porc turbat, ţipă femeia.

— Dar ce? Ai crezut că sunt de carton?

„Noi nu suntem aici, şopti Kern. Ruth, noi nu suntem deloc aici. Noi stăm întinşi pe o luncă, la soare şi în jurul nostru înfloresc muşeţelul şi macul. Un cuc cheamă şi fluturi coloraţi zboară peste chipul tău...”

— Întoarce-te. Nu stinge lumina! se auzi glasul bărbătesc de alături.

— Dar ce mai vrei acum? Ah... femeia ţipă, râzând.

„Ne aflăm într-o căsuţă ţărănească”, şopti Kern. E seară şi noi am băut lapte bătut şi am mâncat pâine proaspătă. Amurgul flutură pe chipurile noastre. E linişte şi aşteptăm noaptea, suntem liniştiţi şi ştim că ne iubim...”

Alături se înteţi zgomotul, scârţâitul şi ţipetele.

„Îmi reazem capul de genunchii tăi şi simt mâinile tale pe părul meu. Tu nu te mai teme, ai paşaport, şi toţi poliţiştii ne salută... e linişte; noi aşteptăm noaptea, suntem liniştiţi şi ştim că ne iubim... eu.. ”

Se auziră paşi pe coridor. De partea cealaltă a camerei, unde fusese până acum linişte, se auzi un clinchet de chei.

— Mulţumesc, zise portarul,..mulţumesc frumos.

— Ce-mi dărui, iubitule? întrebă un glas plictisit.

— Prea mulţi bani n-am, replică bărbatul. Ce ai zice de un cincizeci?

— Eşti nebun. Sub o sută nu-mi deschei nici un nasture.

— Dar copilule... vocea se transformă într-un murmur gutural.

„Suntem în vacanţă şi ne aflăm pe lac, grăi Kern încet şi pătrunzător. Te-ai îmbăiat şi ai adormit în nisipul fierbinte. Marea e albastră şi în zare se vede o corabie albă. Pescăruşii ţipă şi vântul adie...”

Ceva se izbi de perete. Ruth tresări.

— Ce e? întrebă ea, ameţită de somn.

— Nimic, nimic! Dormi, Ruth.

— Eşti aici?

— Sunt tot timpul aici şi te iubesc.

— Da, iubeşte-mă...

Dânsa readormi. „Tu eşti lângă mine şi eu sunt lângă tine şi toată murdăria nu ne priveşte, murdăria prin care ne vânează – şopti Kern prin larma sordidă a hotelului cu ora. Suntem singuri şi tineri şi somnul nostru este curat, Ruth, mânz iubit din înfloritoarele câmpii ale iubirii...”

Kern ieşi din biroul de ajutorare a refugiaţilor. I se spusese ceea ce aşteptase dinainte să audă. De un permis de liberă şedere nici vorbă. Ajutoare numai în cazuri excepţionale. Lucrul, cu sau fără permis de liberă şedere, era interzis.

Kern nu se simţea în mod deosebit doborât. În alte ţări se întâmplă la fel. În ciuda grelei situaţii trăiau totuşi mii de emigranţi, care potrivit legilor, ar fi trebuit să fie de mult înfometaţi.

Rămase un răstimp locului în antreul biroului. Încăperea era ticsită de oameni. Kern îi cercetă un timp cu luare aminte. Apoi se duse către un bărbat ce stătea de o parte şi părea o fire liniştită şi gânditoare. – Scuzaţi-mă, i se adresă dânsul. Vreau să vă întreb ceva. Nu mi-aţi putea spune unde aş putea locui fără să mă înscriu? Sunt venit abia de ieri la Paris.

— Aveţi bani? întrebă bărbatul, fără să pară câtuşi de puţin surprins.

— Am ceva.

— Aţi putea plăti şase franci pe zi pentru o odaie?

— Deocamdată, da.

— Atunci du-te dumneata la hotelul Verdun, Rue de Turenne. Spune-i hangiţei că te-am trimis eu. Mă numesc Klassmann. Doctor Klassmann, adăugă el cu un sarcasm întunecat

— Verdunul e sigur contra poliţiei?

— Sigur nu e. Completezi un buletin de înscriere fără dată, ce nu e predat poliţiei. Dacă se face control, aţi venit în aceeaşi zi şi formularele vor fi trimise a doua zi circumscripţiei poliţieneşti, – aţi înţeles? Principalul e să nu te prindă imediat. Pentru asta există acolo o galerie subterană de prima mână. Ai s-o vezi. Verdun nu e hotel; e ceva pe care Dumnezeu l-a creat acum cincizeci de ani dintr-o înţeleaptă prevedere, pentru emigranţi. Ţi-ai citit gazeta?

— Da.

— Atunci dă-mi-o mie. În felul ăsta suntem chit.

— Bine. Mulţumesc mult.

— Kern se duse la Ruth care îl aştepta într-o cafenea situată la primul colţ de stradă. Dânsa avea un plan al oraşului şi o gramatică franceză.

— Uite, mi le-am cumpărat între timp dintr-o librărie. Ieftin. Anticariat. Socot că sunt cele două arme ce ne trebuie spre a cuceri Parisul.

— Exact. Le vom utiliza imediat. Ia să vedem unde este Rue de Turenne.

Hotelul Verdun era o clădire bătrînă şi dărăpănată de pe care tencuiala căzuse în bucăţi mari. Avea o intrare mică sub care se afla o lojă unde şedea hoteliera, o femeie deşirată, înveşmântată în negru.

Kern făcu în franţuzeasca lui şovăitoare oferta. Femeia îi măsura din cap până-n picioare pe amândoi cu ochii ei negri şi scânteietori de pasăre.

— Cu, sau fără pensiune? întrebă ea scurt.

— Ce costă pensiunea?

— Douăzeci de franci de persoană. Trei mese. Ceaiul în odaie, celelalte în sufragerie.

— Eu zic să luăm pentru prima zi cu pensiune, spuse Kern lui Ruth în germană. Putem schimba apoi. Partea cea mai însemnată e ca, înainte de toate, să avem adăpost.

— Atunci cu pensiune, ceru Kern. E o diferenţă dacă luăm o odaie cu pat dublu?

Hoteliera clătina capul.

— N-avem odăi cu pat dublu. Aveţi o sută patruzeci şi unu şi o sută patruzeci şi doi. Ea aruncă cheile pe masă. Plata în fiecare zi. Înainte.

— Bine. Kern completă buletinul de înscriere fără să pună data, apoi plăti şi luă cheile; ele atârnau de nişte buturugi de lemn pe care erau arse numerele odăilor.

Cele două odăi erau alăturate: două odăiţe a câte un pat, ce dădeau spre curte. Camera din Hotelul Habana fusese un palat pe lângă astea.

Kern se uită împrejur.

— Adevărate cocioabe de emigranţi. Dezolante, dar ospitaliere. Nu promit mai mult decât pot ţine. Tu ce crezi?

— Eu le găsesc măreţe, replică Ruth. Fiecare avem o odaie şi un pat. Ia gândeşte-te cum era la Praga! Câte trei şi patru într-o odaie.

— Drept, asta am uitat cu totul. Mă gândeam tocmai la apartamentul familiei Neumann din Zurich.

Ruth râse.

— Şi eu la hambarul în care ne-a făcut ploaia ciuciulete.

— Tu ai memorie mai bună, dar ştii de ce gândesc astfel?

— Da. Dar e fals şi lucrul mă jigneşte. Vom cumpăra câteva coaie de foiţă din care vom croi nişte magnifice abajururi de lampă. Pe masa asta vom învăţa

franţuzeşte şi vom vedea, peste acoperiş, o bucată de cer de afară. Vom dormi în paturile astea, ce vor trebui să fie cele mai bune din lume, ne vom trezi şi vom sta sprijiniţi de ferestre, atunci curtea asta murdară va fi plină de romantism, deoarece e o curte pariziană.

— Bine. Bun! zise Kern. Acum să purcedem în sufragerie. Acolo vom găsi bucate franţuzeşti. Vor trebui să fie, de asemenea, cele mai bune din lume.

Sufrageria hotelului Verdun se afla la subsol. De aceea era indicată oaspeţilor drept catacombă. Pentru a ajunge până la sufragerie aveai de parcurs un drum lung şi încurcat, peste scări, coridoare şi curioase odăi pline de moli în care aerul era ca apa într-un lac mlăştinos. Sufrageria era destul de spaţioasă căci aparţinea deopotrivă Hotelului Internaţional de alături, pe care îl ţinea sora hotelierei.

Această sufragerie comună era atracţia celor două hoteluri dărăpănate. Ele constituiau pentru emigranţi ceea ce constituiseră catacombele vechii Rome pentru creştini. Dacă se efectua un control la „Internaţional”, atunci toţi se refugiau, prin sufragerie, la Verdunşi invers. Beciul comun era scăparea.

Kern şi Ruth rămaseră o clipă nehotărâţi în uşă. Era amiază, iar sala sufrageriei era luminată electric, deoarece nu avea nici o fereastră. Lumina electrică dădea o senzaţie stranie şi pierdută şi bolnavă la ora asta, de parcă o bucată din seara de ieri rămăsese în urmă şi fusese uitată.

— Uite-l pe Marill! exclamă Kern.

— Unde?

— Colo, lângă lampă! Aşa ceva! Iacă am şi găsit un cunoscut!

Marill îi văzu abia acum. Dânsul îşi aşează, fără să-şi creadă ochilor, ochelarii. Apoi se sculă, veni spre ei şi le strânse mâna

— Copiii la Paris! Este cu putinţă? Dar cum de aţi descoperit Verdunul?

— Doctorul Klassmann ne-a îndrumat.

— Klassmann, aşa! Sunteţi la loc bun aici. Verdunul e de mâna întâi. Aveţi pensiune?

— Da, dar numai pentru o zi.

— Bine. Mâine schimbaţi. Plătiţi numai odaia şi de-ale gurii cumpăraţi-vă singuri. E mult mai ieftin! Din când în când mai mâncaţi şi aici ca să rămâneţi cu hangiţa în termeni buni. Aţi făcut bine că aţi şters-o din Viena. Nu mai e de stat acolo.

— Aici cum e?

— Aici? Doamne, Austria, Cehoslovacia şi Elveţia erau războiul de mişcare al emigranţilor, dar Parisul este războiul de poziţie. Linia întâi a tranşeelor. Fiecare talaz de emigranţi s-a revărsat până aici. Îl vedeţi pe bărbatul acela cu părul negru? E un italian. Pe cel cu barbă de alăturea? Un rus. Ceva mai încolo? Un spaniol. Cel de colo? Un polonez şi doi armeni. Lângă ei patru germani. Parisul este ultima speranţă şi ultimul destin al tuturor. Îşi controla ceasul. Veniţi

copii! E aproape două. Dacă vreţi să căpătaţi ceva de mâncare, acum e timpul. Francezul e un ins care ia în serios mesele. După ora două nu mai găseşti nimic.

Se aşezară la masa lui Marill.

— Dacă luaţi masa aici, vă recomand pe chelneriţa cea grasă, zise el. O cheamă Ivonne şi e Originară din Alsacia. Nu ştiu cum face ea... dar în farfuriile ei e întotdeauna mai multă mâncare decât în celelalte...

Ivonne puse supa pe masă şi râse.

— Aveţi bani, copii? întrebă Marill.

— Cam pentru două săptămâni, răspunse Kern.

Marill dădu din cap.

— Asta-i bine. V-aţi gândit oare ce aveţi de gând să faceţi?

— Nu. Am sosit abia ieri. Din ce surse trăiesc toţi oamenii ăştia de aici?

— Bună întrebare, Kern. Să începem cu mine. Eu trăiesc din articolele pe care le scriu pentru câteva reviste pentru emigranţi. Oamenii le cumpără, pentru că am fost odată deputat în parlamentul german. Ruşii au toţi paşapoarte Nansen şi permis de lucru. Ei au fost primul val de emigranţi. Acum douăzeci de ani. sunt chelneri, bucătari, maseuri, portari, cizmari, şoferi şi altele. Şi italienii sunt, în bună parte, la adăpost; ei au fost al doilea val. Unii germani mai au încă paşapoarte valabile; foarte puţini au permis de lucru. Unii mai au ceva bani, pe care şi-i împart cu multă precauţie. Cei mai mulţi însă nu mai au nimic. Muncesc din greu pentru mâncare şi câţiva franci. Mai vând ceea ce mai posedă încă. Peste drum e un avocat care face traduceri şi face şi pe dactilograful. Alături de ei, tânărul de colo conduce pe germanii bogaţi la cluburi de noapte şi capătă comision pentru serviciul ăsta. Actriţa, care şade în faţa lui, trăieşte din Astrologie şi citeşte în palmă. Unii dau lecţii de limba germană; alţii au devenit profesori de gimnastică. Câţiva se duc dis-de-dimineaţă în pieţele publice ca să care coşurile încărcate cu verdeţuri. O mulţime trăiesc numai din ceea ce le dă societatea de ajutor a emigranţilor. Unii fac negoţ, unii cerşesc... şi unii, într-o bună zi, nu se mai întorc şi nu-i mai vezi. Voi aţi fost la societate?

— Am fost azi înaintea prânzului, zise Kern.

— Şi n-ai primit nimic?

— Nu.

— Nu face nimic. Trebuie să te mai duci o dată. Ruth trebuit' să se ducă la cea evreiască, dumneata la cea mixtă, iar eu aparţin celei ariene. Marill râse. Mizeria are şi ea birocraţia ei, după cum vedeţi. Ai pus să te înscrie?

— Nu, încă nu.

— Aranjează chestiunea asta mâine. Klassmann vă poate ajuta. E expert în d-alde astea. Pentru Ruth ar putea să încerce să-i scoată şi un permis de liberă şedere. Ea are doar paşaport.

— Are paşaport, dar a expirat şi a fost nevoită să treacă graniţa clandestin.

— Nu face nimic. Paşaportul e paşaport. Valorează aur! Klassmann o să vă explice asta.

Ivonne puse pe masă o farfurie mare cu cartofi şi trei bucăţi de carne de viţel. Kern îi zâmbi şi ea surâse de bucurie.

— Vedeţi, spuse Marill. Aşa-i Ivonne! Porţia normală este câte o bucată de carne. Ea aduce cu una mai mult.

— Mii de mulţumiri, Ivonne, zise Ruth. Ivonne râse mai tare şi ieşi legănându-se.

— Dumnezeule! zise Kern. Un permis de şedere pentru Ruth! În privinţa asta are noroc! Şi în Elveţia a avut unul. chiar dacă era numai pentru trei zile.

— Ai renunţat la chimie, Ruth? întrebă Marill.

— Da. Da şi nu. Deocamdată da.

Marill dădu din cap. Le arătă un tânăr care şedea lângă fereastră cu o carte înaintea lui.

— Tânărul acela este de doi ani spălător de vase, într-un local de noapte. E un fost student german. Acum două săptămâni şi-a luat doctoratul în franceză. Între timp a aflat că nu va putea fi angajat aici, dar că ar avea şanse la Cape Town. Astfel că învaţă engleza ca să-şi ia doctoratul în limba asta şi să poată pleca. Te consolează povestea lui?

— Da.

— Şi pe dumneata, Kern?

— Pe mine mă consolează orice. Cum stăm aici cu poliţia?

— Mai moale. Trebuie să bagi de seamă, dar nu este atât de ageră ca cea din Elveţia.

— Asta într-adevăr mă consolează! zise Kern.

A doua zi, înainte de masă, Kern se duse cu Klassmann la societatea pentru ajutorarea emigranţilor, ca să fie înscris. De aici o luară spre prefectura poliţiei.

— N-are nici un rost să te anunţi, zise Klassmann. N-ai reuşi decât să fii expulzat. Dar e bine să vii să vezi ce se întâmplă pe acolo. Nu e primejdios. Clădirea poliţiei se află în vecinătatea unor biserici şi muzee, locurile cele mai puţin periculoase pentru emigranţi.

— E drept! Încuviinţă Kern. La muzee nu m-am gândit încă.

Prefectura poliţiei era un măreţ complex de clădiri împrejmuit de o curte mare. Klassmann îl conduse pe Kern prin nişte arcade şi uşi într-o sală mare, care avea înfăţişarea unui peron de gară. De-a lungul pereţilor erau înşirate nişte ghişee, înapoia cărora şedeau funcţionarii. În mijlocul încăperii se aflau o mulţime de bănci fără rezemătoare. Mai multe sute de oameni stăteau primprejur sau făceau coadă în faţa ghişeelor.

— Asta-i salonul celor privilegiaţi, zise Klassmann. E aproape paradisul. Oamenii ăştia au permis de liberă şedere şi au venit să şi-l prelungească.

Kern resimţi grija apăsătoare şi seriozitatea încăperii.

— Asta-i paradisul? întrebă el.

— Da. Priveşte dumneata într-acolo.

Klassmann îi arătă o femeie care tocmai părăsea ghişeul de lângă el. Se uita cu o expresie de încântare nebunească, pe un buletin pe care funcţionara i-l înapoiase ştampilat. Apoi alergă spre un grup de oameni care o aşteptau.

— Patru săptămâni, strigă ea înăbuşit. Mi l-au prelungit pe patru săptămâni!

Klassmann schimbă o privire cu Kern.

— Patru săptămâni... asta-i aproape o viaţă întreagă, în vremurile noastre, nu?

Un bătrân stătea acum în faţa ghişeului.

— Dar ce să mă fac? întrebă el zăpăcit.

Slujbaşul îi răspunse ceva într-o franţuzească repede, pe care n-o înţelese Kern. Bătrânul îl ascultă atent şi apoi întrebă a doua oară.

— Da, dar ce să mă fac?

Funcţionarul repetă explicaţia. Apoi strigă:

— Cine urmează? şi apucă hârtiile pe care i le întindea următorul la rând, peste capul bătrânului.

Bătrânul întoarse capul.

— Păi, eu n-am terminat încă! zise el. Eu nu ştiu ce să mă fac. Unde să mă duc atunci? întrebă pe omul de la ghişeu.

Acesta îi răspunse ceva, dar se ocupă de actele următorului. Bătrânul se ţinea cu mâinile de scândurica din faţa ghişeului cum te-ai ţine de o scândură în mijlocul mării. „Ce să mă fac?”

Funcţionarul nu se mai sinchisea de prezenţa lui. Bătrânul se întoarse atunci spre ceilalţi care erau înşiraţi în urma lui.

— Dacă nu-mi prelungeşte recipisa, ce să mă fac?

Privi într-un zid de chipuri împietrite, îngrijorate. Nimeni nu-i dădu un răspuns, dar nici nu-l îndepărtară de acolo. Hârtiile fură întinse peste capul lui în ferestruica ghişeului.

Bătrânul se întoarse iar spre slujbaş.

— Totuşi, trebuie cineva să-mi spună, ce să fac, repetă el încet, o dată şi încă o dată. Acum şoptea numai şi stătea aplecat sub braţele ce se mişcau spre ghişeu, cu ochii mari şi speriaţi. Mâinile lui cu vinele umflate se mai cramponau de scândura ghişeului. Apoi tăcu şi deodată, ca şi când i-ar fi paralizat toată puterea, lăsă să-i cadă braţele Inerte şi părăsi locul. Mâinile lui mari se bălăbăneau de-a lungul trupului, ca şi când ar fi fost întâmplător atârnate de umeri, şi capul plecat înainte părea că nu mai vede nimic.

— Asta e paradisul?

— Da, replică Klassmann. E drept că unii sunt refuzaţi, dar mulţi capătă prelungirea.

? Trecură prin câteva coridoare şi ajunseră într-o încăpere, care-nu mai avea înfăţişarea unui peron de gară, ci aceea a unei săli de aşteptare pentru clasa a patra. Era ticsită. Băncile nu ajungeau şi oamenii şedeau pe duşumea. Kern observă o femeie puternică, oacheşă care şedea într-un colţ, pe jos, ca o cloşcă ce clocea. Avea o faţă imobilă; păru-i negru era pieptănat cu cărare la mijloc. Împrejurul ei se jucau mai mulţi copii. Pe cel mai mic?îl ţinea la sân, dându-i să sugă. Cu toată larma, şedea nestingherită cu măreţia stranie a unui animal sănătos şi cu dreptul oricărei mame de a-şi dezgoli sânul şi nu avea ochi decât pentru progeniturile ei, care i se jucau în jurul genunchilor şi spatelui, cum s-ar [fi jucat în jurul unui monument.

În apropierea ei stătea un grup de evrei cu bărbile rare, cenuşii, îmbrăcaţi în caftane şi perciunaţi. Stăteau şi aşteptau cu expresia unei resemnări neclintite de parcă ar fi aşteptat sute de ani şi ştiau că vor trebui să mai aştepte alte sute de ani. Pe o bancă lângă perete, şedea o femeie însărcinată. Lângă ea un bărbat nervos, care îşi freca tot timpul mâinile. Alături de el sta un bărbat cu părul alb care căuta să convingă de ceva pe o femeie care plângea. De cealaltă parte şedea un tânăr bubos, care fuma şi privea pe furiş o femeie frumoasă şi elegantă, ce şedea îa faţa lui şi care îşi trăgea şi scotea întruna mănuşile. Mai era şi un cocoşat, care scria într-un caiet de notiţe, alt bărbat, care Privea la nişte fotografii, le băgă în buzunar, ca să le scoată după o clipă, să le privească din nou şi să le bage iar în buzunar. O femeie grasă citea o gazetă italiană. O fată tânără şedea cu totul absentă, adâncită în tristeţea ei.

— Toţi ăştia sunt dintr-aceia care au cerut un permis de liberă şedere sau care au de gând s-o facă, zise Klassmann.

— Cu ce fel de acte pot căpăta un permis?

— Cei mai mulţi dintre ei mai au paşapoarte valabile sau expirate şi neprelungite. Sau au sosit aici legal cu o legitimaţie oarecare şi cu o viză.

— În cazul acesta, aici, încă nu e clasa cea mai lovită.

— Nu, zise Klassmann.

Kern privi fetele ce lucrau înapoia ghişeelor. Erau drăguţe şi curăţel îmbrăcate. Cele mai multe purtau bluze albe şi mânecare de satin negru. I se păru curios că înapoia ghişeelor se aflau oameni care aveau grijă să nu-şi murdărească mânecile bluzei, în timp ce în faţa lor se înghesuiau alţi oameni, a căror întreagă viaţă aluneca în noroi.

— În ultimele săptămâni, s-a agravat situaţia şi aici la prefectură, zise Klassmann. Totdeauna când se întâmplă ceva în Germania, care enervează ţările vecine, se sparge în capul emigranţilor. Ei sunt ţapii ispăşitori şi pentru unii şi pentru alţii.

Kern observă că la un ghişeu trecuse la rând un bărbat cu chipul prelung şi spiritualizat. Hârtiile lui păreau să fie în regulă. Dar Kern văzu cum începuse să năduşească în timp ce aştepta. În sală era răcoare şi bărbatul purta numai un costum subţire de vară, dar năduşeala îi ieşea din toţi porii. Faţa lui strălucea de

umezeală, picături limpezi îi curgeau peste frunte şi obraji. Stătea nemişcat, cu braţele rezemate de scândura ghişeului, într-o ţinută politicoasă, pregătit să răspundă dacă va fi întrebat... şi dorinţa lui se împlinise... şi cu toate astea era lac de sudoare. Dacă ar fi strigat, s-ar fi lamentat sau ar fi cerşit, nu l-ar fi impresionat atât de mult pe Kern. Dar aşa cum stătea politicos, stăpânit, într-o ţinută ireproşabilă şi năduşind din greu, părea că s-ar fi înecat în el însuşi.

Funcţionara îi restitui bărbatului actele, cu un cuvânt amabil. El mulţumi într-o franţuzească perfectă şi plecă repede. Abia la ieşirea din sală, desfăcu actele, ca să vadă ce scria în ele. Era numai o ştampilă albăstruie, cu câteva date, dar bărbatului i sa păru deodată că e luna mai şi că privighetorile libertăţii cântau ameţitor în sala prozaică.

— Hai, mergem?

— Ai văzut destul?

— Da.

O luară spre ieşire. Dar fură opriţi în drum de o droaie de evrei sărmani, care îi încercuiră ca un roi de ciori înfometate şi zbârlite.

— Rog... ajute... Cel mai vârstnic vorbi cu gesturi largi şi umile. Noi frranţăzeşte nu... nu vorbeşte... rog... ajute... om... şi noi om...

— Om, om... strigară şi ceilalţi în cor şi fluturau cu mânecile lor largi. Om... om...

Părea că e singurul cuvânt pe care îl cunoşteau, căci îl repetară neîncetat, arătând, în acelaşi timp, cu mâinile lor gălbui şi slăbite, asupra lor, arătând frunţile, ochii şi spre piept: „Om... om... şi numai cel mai vârstnic adăugă: ”...şi noi... om...”

— Dumneata ştii să vorbeşti idiş? întrebă Klassmann.

— Nu, nici un cuvânt, răspunse Kern.

— Sunt evrei care nu vorbesc decât idiş. Stau aici zi de zi şi nu se pot înţelege. Caută pe cineva să facă pe tălmaciul.

— Iddiş, iddiş, făcu cel vârstnic, dând din cap, ajute... ajute... arătând apoi spre ghişee... nu vorbeşte... nu poate... om.. om.

Klassmann făcu un gest care voia să spună că regretă şi le zise şi el ”un iddiş.

Ciorile îl înconjurară pe Kern.

— Iddiş?... Iddiş?... om... Kern clătină capul. Toţi amuţiră şi rămaseră nemişcaţi. Cel vârstnic mai întrebă pe urmă încă o dată, trist şi ca înţepenit.

Kern şi Klassmann părăsiră sala. Când ajunseră în coridorul din faţă, auziră deodată o muzică răsunătoare. Se cânta un marş voios, cu sunete de trompete şi trâmbiţe.

— Dar ce mai e şi asta?

— Radio. Sus sunt camerele de locuit ale funcţionarilor porţiei. E concertul de prânz.

Coborau scările şi muzica se revărsa ca un torent peste coridoare şi săli. Ea trecu şi peste o făptură singuratică, mică, care stătea ghemuită pe ultima treaptă. Stătea acolo ca un bolovan negru şi nemişcat, cu ochi rătăciţi. Era bătrânul, care se despărţise atât de anevoie de ghişeul neîndurător. Stătea acolo ghemuit, distrus, cu umerii strânşi, cu genunchii ridicaţi, de parcă n-ar mai putea niciodată să se ridice... şi peste el se revărsa muzica în cascade luminoase, fără milă şi fără oprire, ca viaţa însăşi.

— Vino să bem o cafea, zise Klassmann.

Se aşezară la o masă în faţa unui mic bistro. Kern se simţi uşurat după ce bău cafeaua amară şi neagră.

— Care e ultima etapă? întrebă el.

— Ultima... sunt cei mulţi, care stau undeva singuri şi mor de foame, răspunse Klassmann. Închisorile, gările subterane, noaptea; podurile de peste Sena.

Kern privi mulţimea de oameni care trecea necontenit prin faţa meselor. O fată cu un carton de pălării sub braţ, îi zâmbi în treacăt şi mai întoarse o dată capul, aruncându-i o ocheadă.

— Câţi ani ai? întrebă Klassmann.

— Douăzeci şi unu, în curând douăzeci şi doi.

— Mi-am închipuit. Klassmann învârtea linguriţa în ceaşcă. Fiul meu e de aceeaşi vârstă.

— E şi el aici?

— Nu, e în Germania.

— Asta-i rău.

— Pentru el nu.

— Cu atât mai bine.

— Pentru el ar fi rău, dacă ar fi aici.

— Aşaa? Kern se uită cam surprins la el.

— Da. L-aş bate de l-aş nenoroci.

— Cee?

— El m-a denunţat. Din cauza lui am fost silit să fug din ţară.

— Ah, blestemat să fie!

— Sunt de religie catolică şi sunt credincios. Băiatul era de câţiva ani într-o organizaţie a tineretului hitlerist. Poţi să-ţi închipui că nu-mi făcea plăcere faptul ăsta şi din cauza asta aveam dese frecuşuri împreună. Băiatul devenise din ce în ce mai duşmănos. Într-o bună zi îmi zise, aşa cum ar spune un plutonier unui recrut, să-mi ţin gura, că altminteri o păţesc. Fireşte că i-am tras o palmă. Furios peste măsură, el alergă îndată şi mă denunţă la poliţie. Arătă într-un proces-verbal tot ce-am spus rău despre partidele lor. Din fericire se găsea acolo un cunoscut care mă înştiinţa îndată prin telefon, aşa că am putut fugi la timp. Peste o oră a sosit acolo un grup de poliţişti, în frunte cu feciorul meu, ca să mă ridice.

— Asta n-a fost glumă, zise Kern.

— Dar nici pentru el n-o să fie glumă, când mă voi reîntoarce acasă. Până atunci poate o să aibă şi el un fecior care o să-l denunţe. Poate de data asta comuniştilor.

— Crezi că o să dureze atât de mult?

Nu ştiu. Eu nu pot să-mi închipui că am să mă pot reîntoarce acolo.

Steiner îşi prinse o insignă a partidului naţional-socialist sub reverul stâng al hainei sale.

— Straşnic, Beer! exclamă dânsul. De unde ai pus mâna pe ea?

Doctorul Beer râse:

— De la un pacient. Accident de automobil în apropiere de Murten. I-am fixat braţul. La început era prudent şi găsea că totul e minunat dincolo; apoi am băut împreună câteva coniacuri şi deodată el începu să înjure şi să bârfească toate, organizaţia şi până la capăt îmi oferi insigna lui de partizan drept amintire. Trebuia, din nefericire, să se reîntoarcă în Germania.

— Să fie binecuvântat. Steiner luă după masă un dosar cu coperţile albastre şi îl deschise. O listă străjuită de o cruce de cârlige şi câteva manifeste de propagandă se aflau între scoarţele lui. „Cred că asta ajunge. Cu astea cade sigur mesa”. Manifestele şi lista le avea de la Beer care dintr-un temei greu de înţeles le căpătase cu ani înainte de la organizaţia de partid din Stuttgart. Steiner făcuse alegerea şi acum se afla pe picior de război cu Ammers. Beer îi povestise ce păţise Kern.

— Când o porneşti din nou la drum? îl întrebă Beer.

— La unsprezece. Înainte vă aduc însă insigna.

— Bine. Am să te aştept cu o sticlă Fendant.

Steiner sună la uşa lui Ammers. Slujnicei, care îi deschise, îi spuse scurt:

— Doresc să vorbesc domnului Ammers. Numele meu e Huber.

Slujnica dispăru şi se întoarse apoi:

— În ce chestiune?

„Aha, îşi zise Steiner. Asta e meritul lui Kern.” Ştia că Kern n-a fost întrebat.

— Chestiune de partid”, declară el scurt.

De astă-dată apăru însuşi Ammers. El îl scrută, curios, pe Steiner. Steiner ridică neglijent mâna: – - – Partizanul Ammers?

— Da.

Steiner întoarse reverul hainei sale şi arătă insigna.

— Huber se recomandă el. Vin de la organizaţia din străinătate şi am să vă pun câteva întrebări.

Ammers luă imediat o poziţie reglementară şi se înclină:

— Vă rog, intraţi... domnule, domnule...

— Huber. Simplu. Huber. Ştiţi – urechile duşmanului sunt pretutindeni.

— Ştiu! Deosebită cinste, domnule Huber.

Steiner calculase exact. Lui Ammers nici nu-i dădea prin gând să-l bănuiască. Ascultarea şi frica de Gestapo îi intraseră în oase şi, chiar dacă l-ar fi bănuit, n-ar fi putut face în Elveţia nimic contra lui St'einer. Steiner avea un paşaport austriac, cu numele de Huber. Nu putea stabili nimeni în ce măsură e în legătură cu organizaţia germană, nici chiar Legaţia germană, care de mult nu mai era informată de toate măsurile luate de Serviciul secret de propagandă.

Ammers îl conduse pe Steiner în salon.

— Ia loc, Ammers, îl pofti Steiner şi luă el loc în scaunul lui Ammers. Răsfoi în dosar. Ştiţi, partizane Ammers, că avem un principiu principal în acţiunea noastră în străinătate: tăcerea. Ammers se înclină.

— Am aşteptat asta şi de la d-ta: să lucrezi fără zgomot. Acum aflăm că ai făcut cu un tânăr emigrant o vâlvă inutilă!

Ammers sări din scaunul său.

— Acest criminal! M-a îmbolnăvit, m-a îmbolnăvit şi m-a făcu de râs acest golan.

— De râs? ripostă Steiner, tăios. În mod public de râs, partizane Ammers?

— Nu public; nu în mod public! Ammers văzu că a făcut o greşeală şi se înecă de supărare. Numai faţă de mine însumi... voiam să spun!...

Steiner îl străpunse cu privirea:

— Ammers, spuse el rar, un partizan adevărat nu e ridicol nici în faţa lui însuşi! Ce-i cu d-ta. domnule? Ţi-au zdruncinat democraţii credinţa dumitale politică? Ridicol? Un astfel de cuvânt nu există pentru noi! Numai ceilalţi sunt sistematic ridicoli, înţeles?

— Da, desigur, desigur! Ammers îşi duse mâna la frunte. Se şi vedea în lagărul de concentrare pentru redresarea credinţelor sale politice. S-a întâmplat numai în cazul ăsta! Altminteri sunt tare ca oţelul. Credinţa mea este nezdruncinată, zise el.

Steiner îl lasă să vorbească un răstimp. Apoi îi tăie vorba.

— Bine, partizane. Sper că aşa ceva nu se va mai întâmpla. Nu te mai sinchisi de emigranţi. Înţeles? Suntem bucuroşi să scăpăm de ei.

Ammers se înclină zelos. Se sculă şi aduse de pe bufet o sticlă de cristal cu două cupe de lichior aurite. Steiner privi cu scârbă aranjamentul.

— Ce-i asta? întrebă el.

— Coniac. Credeam că veţi lua ceva răcoritor...

— Coniacul îl serveşti aşa când e tare prost, Ammers. Îi ripostă Steiner mai jovial, sau unui membru al unei asociaţii de castitate. Adu-mi un pahar simplu şi mai mărişor.

— Foarte bine. Ammers era încântat că gheaţa părea să se fi spart.

Steiner bău. Coniacul era bun, dar nu era meritul lui Ammers. În Elveţia nu există coniac prost.

Steiner luă dosarul albastru din geanta de piele pe care o primise de la Beer.

— Şi-acum să trecem la altceva, partizane. Strict confidenţial. Dumneata ştii că propaganda noastră în Elveţia nu are fonduri?

— Da, confirmă Ammers cu zel. A fost totdeauna părerea mea.

— Bine. Steiner clipi afabil. Situaţia trebuie să se schimbe. Trebuie să creăm un fond secret. Aruncă o privire în lista lui. Avem deja donaţii însemnate. Dar şi contribuţii mici sunt bine venite. Această frumoasă casă este proprietatea dumitale, nu-i aşa?

— Da, dar e grevată de două ipoteci. De fapt aparţine băncii, declară Ammers, pripit.

— Ipotecile sunt făcute ca să plăteşti mai puţine impozite. Un partizan posesor al unei case nu e un fanfaron insolvabil. Cu cât să te înscriu?

Ammers privi nedecis lista.

— Tocmai în clipa asta s-a nimerit bine, adăugă Steiner, îmboldindu-l. Trimitem, fireşte, lista cu nume la Berlin. Eu zic să te înscriu cu cincizeci de franci.

Ammers răsuflă uşurat. Socotise cu cel puţin o sută franci. Cunoştea nesăţiozitatea partidului. – - -- Bineînţeles! declară dânsul imediat. Sau poate şaizeci, adăugă numaidecât.

— Bine, atunci şaizeci. Steiner scrise. Mai ai în afară de Heira şi alt prenume?

— Heinz, Karl, Goswin, Goswin cu un singur s.

— Goswin e un nume rar.

— Da, dar autentic german! Există un rege Goswin înainte de migraţia popoarelor.

— O cred.

Ammers puse pe masă o bancnotă de cincizeci de franci şi una de zece. Steiner vârî banii în buzunar. – Chitanţa exclusă zise el. Înţelegi de ce?

— Bineînţeles! Secret! Aici, în Elveţia! Ammers clipi din ochi şiret.

— Şi nu face iar tărăboi inutil, partizane! Tăcerea înseamnă jumătate succes! Gândeşte-te mereu la asta!

— Prea bine! Ştiu precis. A fost numai o întâmplare nenorocită.

Steiner se întoarse prin uliţele dosnice la Beer. Zâmbea. Acest Kern! Ce ochi o să facă atunci când va primi cei şaizeci de franci din expediţia asta de pedeapsă!

XVII

Se auzi o bătaie în uşă. Ruth ascultă atenta. Era singură. Kern plecase încă dinainte de masă să caute de lucru. Şovăi o clipă, apoi se ridică încet, se duse în odaia lui Kern şi încuie uşa ce comunica cu camera ei. Odăile erau situate pe colţ, ceea ce constituia un avantaj în caz de razii. Puteai ajunge pe

coridor din oricare odaie, fără să fi văzut de persoana care stătea la uşa cealaltă.

Ruth închise fără zgomot uşa din afară a camerei lui Kern. Apoi, o luă de-a lungul coridorului, cotind colţul. În faţa uşii sale, stătea un bărbat de vreo patruzeci de ani. Ruth îl cunoştea din vedere. Locuia şi el în hotel şi se numea Brose. Soţia lui zăcea de şapte luni bolnavă. Trăiau amândoi dintr-un mic ajutor acordat de societatea pentru ajutorarea emigranţilor şi din ceva bani, pe care îi luaseră cu ei. Nu era un secret. În hotel Verdun cunoştea fiecare situaţia celuilalt.

— Pe mine mă căutaţi?

— Da, am vrut să vă rog ceva. Dumneavoastră sunteţi domnişoara Holland?

— Da.

— Mă numesc Brose şi locuiesc cu un etaj mai jos, zise bărbatul sfios. Mi-e nevasta bolnavă şi trebuie să mă duc să-mi caut de lucru. De aceea, am îndrăznit să vin să vă întreb, dacă nu aveţi puţin timp...

Brose avea o faţă prelungă, chinuită. Ruth ştia că în hotel îl evita aproape fiecare. Căuta mereu societate pentru nevasta lui.

— E foarte des singură... şi ştiţi ce se-ntâmplă în cazuri de astea, cade în deznădejde. Sunt zile... când e deosebit de tristă, dar dacă are puţină societate şi se distrează se simte mai bine. Mă gândeam, că poate aţi vrea şi dumneavoastră să-i ţineţi puţin de urât. Soţia mea e inteligentă...

Ruth se pregătea tocmai să înveţe să tricoteze pulovere; i se spusese că un magazin rusesc din Champs Elysees cumpără tricotaje pe care le vinde cu preţuri mari. Ar fi vrut să continue să lucreze şi nu s-ar fi dus... dar se sfia să-l refuze.

— Aşteptaţi o clipă, zise ea. Să-mi iau numai câteva lucruri şi merg cu dumneavoastră.

Îşi luă lâna şi modelul cu ea şi coborî cu Brose. Soţia lui se afla într-o odăiţă din etajul întâi. Chipul lui Brose se schimbă când intră cu Ruth în cameră. Radia.

— Lucio dragă, iată pe domnişoara Holland, zise el cu căldură, care doreşte să-ţi ţină de urât.

Doi ochi întunecaţi, într-o faţă palidă ca ceara, se îndreptară cu neîncredere spre Ruth.

— Eu plec acum, zise repede Brose, mă înapoiez diseară. Azi o să fac treabă... precis. La revedere.

Zâmbi, făcu un semn cu mâna şi trase uşa după el.

— El v-a adus, nu-i aşa? întrebă femeia palidă, după câteva minute.

Ruth voia la început să nege, dar pe urmă dădu din cap.

— Mi-am închipuit eu. Vă mulţumesc că aţi venit, dar eu pot să stau foarte bine şi singură. Vă'rog să nu vă deranjaţi şi să vă vedeţi de lucru. Poate că aş putea să dorm puţin.

— Nu mă deranjez deloc. Tocmai învăţam să tricotez. Asta pot s-o fac şi aici. Mi-am adus şi andrelele şi lâna.

— Sunt atâtea lucruri mai agreabile de făcut decât să stai lângă o bolnavă, zise femeia obosită.

— Fireşte. Dar tot e mai bine să stai cu cineva decât singură.

— Lucrurile astea se spun totdeauna pentru consolarea bolnavului, murmură femeia...De ce nu spuneţi sincer că vă este neplăcut să şedeţi lângă o bolnavă necunoscută şi indispusă şi că o faceţi numai pentru că soţul meu v-a rugat şi v-a convins s-o faceţi.

— Nu am deloc intenţia să vă consolez şi este adevărat că dânsul m-a poftit să vin. Dar sunt mulţumită că pot sta de vorbă cu cineva.

— Dar puteţi ieşi la plimbare! zise bolnava.

— Nu-mi face plăcere să mă plimb.

Ruth ridică privirea, fiindcă nu auzi nici un răspuns, şi dădu de un chip buimăcit. Bolnava se aşezase în pat, fixând-o. Deodată o podidiră lacrimile.

— Dumnezeule bun, suspină ea, dacă aş putea să ies numai o dată în stradă...

Căzu înapoi între perne. Ruth se sculă. Văzu cum tresăreau umerii albi-cenuşii şi văzu patul sărăcăcios în lumina după-amiezii.

Femeia încetă să plângă. Se ridică încet de pe pernă şi întrebă:

— Mai sunteţi aici?

— Da.

— Sunt isterică şi nervoasă. Am uneori astfel de zile. Vă rog să nu fiţi supărată pe mine.

— Nu. E vina mea. Am fost nesocotită.

Ruth se aşează din nou lângă pat. Îşi puse modelul pe care «i-l adusese în faţă şi continua să copieze. Nu se uita la bolnavă. Nu voia să mai vadă figura ei descompusă.

— Nu ţineţi bine andrelele, zise bolnava după un răstimp. Aşa merge prea încet. Se lucrează altfel. Luă andrelele din mâna lui Ruth şi îi arătă cum să facă. Apoi, examinând bucata tricotată, îi zise: Aici a scăpat un ochi. Trebuie să desfacem până aici. Vedeţi, aşaa...

Ruth ridică privirea. Bolnava îi zâmbi. Chipul ei era acum atent' şi stăpânit, adâncit cu totul în lucru. Mâinile palide lucrau uşor şi repede... Aşa... Încercaţi acum şi dumneavoastră.

Brose se înapoie seara. În cameră era întuneric.

— Lucio? întrebă el în întuneric.

Femeia din pat nu se mişca şi Brose îi văzu acum faţa. Era uşor îmbujorată datorită reflexului roşu al reclamei luminoase ce se vedea prin fereastră.

— Ai dormit? întrebă el.

— Nu. Stau aşa numai.

— A plecat demult domnişoară Holland?

— Nu. Acum câteva minute.

— Lucio. Se aşează precaut pe marginea patului.

— Dragul meu. Îi mângâia mâna. Ai reuşit azi?

— Încă nu, dar într-o bună zi tot am să reuşesc.

Femeia tăcu un răstimp şi zise apoi:

— Sunt o povară pentru ţine, Otto!

— Cum poţi spune una ca asta, Lucio dragă? Ce m-aş face fără tine?

— Ai fi liber şi ai putea să faci orice ai voi. Ai putea să te înapoiezi şi în Germania unde ai găsi de lucru.

— Aşa?

— Da, zise ea. Divorţează de mine! Dincolo ai să fii chiar bine văzut, dacă o faci.

— Arianul care şi-a amintit de sângele său şi se desparte de jidanca lui. aşa-i?

— Cam aşa spun ei. Altminteri n-au nimic împotriva ta, Otto.

— Nu, dar eu am ceva împotriva lor.

Brose îşi rezemă capul de marginea patului şi îşi aminti de vorbele pe care i le spusese şeful lui: Că ar fi un bărbat capabil, muncitor şi că regretă că trebuie să-l concedieze numai pentru că soţia lui e evreică. Îşi luase pălăria şi plecase. După opt zile îl bătu pe portarul casei lor care îi strigase nevestei sale: „putoare jidovească.” Se făcu scandal, hărmălaie mare şi femeia nu mai cuteza de atunci să iasă în stradă; nu voia ca liceenii să-i pună piedică. Brose nu mai găsi altă slujbă. Atunci s-au hotărât să plece la Paris. Pe drum, ea s-a îmbolnăvit.

— Ai avut dureri azi, Lucio?

— Nu prea. Sunt numai tare obosită. Aşa pe dinăuntru. Brose îi trecu mâna peste păr.

— În curând ai să te poţi scula din pat.

Femeia mişcă încet capul.

— Ce-oi fi având, Otto? N-am avut niciodată aşa ceva. Şi durează de luni de zile.

— Nu-i ceva grav. Femeile suferă adesea de câte ceva.

— Cred că nu mă mai însănătoşesc.

— Precis că te faci bine. Chiar foarte curând. Trebuie numai să ai curaj.

— Cel puţin dacă n-aş fi o povară atât de grea pentru tine, Otto dragă!

— Te iubesc, Lucia mea, zise Brose încet.

— O femeie bolnavă nu poate fi iubită.

— O femeie bolnavă este iubită de două ori mai mult. Ea e femeie şi totodată copil.

— Păi tocmai asta-i! Glasul ei era sugrumat. Nu sunt nici asta măcar! Nici nu pot fi femeia ta. Nici asta n-ai de la mine. Nu sunt decât o povară, altceva nimic!

— Am părul tău iubit. Se aplecă şi îi sărută părul. Am ochii tăi. Îi sărută ochii. Mâinile tale. Îi sărută mâinile. Şi te am pe tine. Dragostea ta. Sau tu nu mă mai iubeşti? Obrazul lui era apropiat de al ei. Nu mă mai iubeşti?

— Otto... murmură ea.

— Nu mă mai iubeşti? întrebă el încet. Spune-mi-o! Înţeleg bine că nu mai iubeşti un bărbat care nu e capabil să câştige ceva. Spune-mi-o pe loc, iubita mea.

Lacrimile ei curgeau uşor şi glasul îi era moale şi tânăr.

— Mă mai iubeşti încă cu adevărat, Otto? întrebă ea cu un zâmbet care îi rupea inima.

— Trebuie să ţi-o repet în fiecare seară? Te iubesc atât de mult, încât sunt gelos pe patul în care stai culcată. Aş vrea să te simt în inima şi în sângele meu!

Zâmbi şi se aplecă peste ea. O iubea şi ea era tot ce poseda... dar cu toate acestea simţea o silă inexplicabilă să o sărute. Se detesta pe sine din pricina asta; el ştia ce boală avea ea şi corpul lui sănătos era mai tare decât el. Lucia mea, murmură el.

Ea îşi lipi buzele umede de gura lui. Şi acum uită de trupul ei chinuit, în care se înmulţeau, fără zgomot, celulele cancerului, în care ovarele şi mitra se prefăceau încet în cenuşă.

Kern şi Ruth se plimbau pe Champs Elysees. Era seară. Vitrinele străluceau, cafenelele erau pline de clienţi, reclamele luminoase scânteiau şi, întunecat ca o poartă spre cer, stătea arcul de triumf.

— Uită-te acolo la dreapta, zise Kern. Iată-i pe Wasser şi Rosenfeld.

În faţa vitrinelor lui „General Motors Co”, stăteau doi tineri, sărăcăcios îmbrăcaţi. N-aveau paltoane şi hainele lor erau uzate. Discutau atât de aprig, încât nici nu observară prezenţa lui Kern şi a lui Ruth. Locuiau şi ei la hotelul Verdun. Wasser era tehnician şi comunist; Rosenfeld, fiul unui fost bancher din Frank-furt'. Erau amândoi ahtiaţi după automobile.

— Rosenfeld! zise Wasser, fii om de înţeles! Un Cadillac... e bun pentru oameni bătrâni. Dar ce să faci dumneata cu şaisprezece cilindri? Păi ăsta suge la benzină!... şi tot nu aleargă destul de repede.

Rosenfeld clătină capul. Privea ca fascinat în vitrina luminată în care se afla un Cadillac uriaş.

— N-are decât să bea benzină cât o vrea. din partea mea şi butoaie întregi. Asta n-are importanţă. Uită-te dumneata ce comodă e maşina asta şi poţi avea încredere în ea ca într-o cupolă cuirasată!

— Rosenfeld, astea sunt argumente pentru o asigurare pe viaţă, nu pentru un automobil! Wasser arătă spre vitrina de alături unde expunea reprezentantul firmei Lancia. Ia priveşte dumneata la ăsta. Asta-i rasă. Numai patru cilindri, o

bestie nervoasă, scundă, dar când o porneşte e ca o panteră! Uită-te la linia asta! E ca o săgeată, ca un fulger... cel cu opt cilindri mi se pare prea voluminos. Un vis de viteză!

Rosenfeld izbucni într-un hohot de râs.

— Cum vrei să intri în cosciugul ăsta de copii. Asta-i o maşină pentru liliputani. Închipuie-ţi: eşti cu o femeie frumoasă, în rochie lungă de seară şi cu blană scumpă. Ieşiţi de la Maxim, e iarnă, decembrie zăpadă şi lapoviţă pe jos şi dumneata te prezinţi cu... aparatul ăsta de radio... vrei să te faci ridicol?

— Astea sunt idei de capitalist, Rosenfeld. Dumneata visezi o locomotivă, dar nu un automobil. Cum poate să-ţi placă aşa un mamut? Şi apoi dacă vrei ceva masiv, atunci ia un „Delahaye”. Ala are cel puţin rasă şi face 160 km pe oră. Sau dacă vrei unul mai straşnic, ia un „Supertalbot”. Face, jucându-se, 180 km.

— Ce? Un ”Talbot!” Nu-l iau nici dacă mi-l dăruieşte cineva. Wasser, eu rămân la „Cadillac”. Îmi place şi motorul lui care nu face zgomot.

— Dar bine, omule, izbucni Wasser. Tocmai motorul vreau să-l aud... Dar ştii ce? Uite îţi propun un compromis: Ia un „Mercedes Kompressor!” E solid şi are şi rasă. Ne-am înţeles?

Rosenfeld refuză:

— Nu-ţi mai da osteneala ca să mă convingi. Tot la „Cadillac” rămân.

Wasser privi disperat în jurul lui şi abia acum îi zări pe Kern şi pe Ruth.

— Ascultă, Kern, zise el, dacă dumneata ar trebui să alegi între un „Cadillac” şi un „Talbot” nou, pe care l-ai prefera? Desigur că „Talbot”-ul nu?

Rosenfeld se întoarse şi el.

— Nici nu mă îndoiesc că alegi „Cadillac-ul”.

Kern râse.

— Eu m-aş mulţumi şi cu un „Citroen” mic.

— Cu un „Citroen”? Întrebară amândoi, uitându-se la Kern ca la o oaie râioasă.

— Sau cu o bicicletă, adăugă Kern.

Cei doi specialişti schimbară repede o privire.

— Aşaa! făcu Ronsenfeld, probabil că dumneata nu te pricepi în chestii d-astea.

— Poate că n-ai înclinaţie nici pentru sportul automobilistic, adăugă Wasser scârbit. Da, se poate... unii oameni se interesează de mărci poştale.

— Da, mai curând de asta, declară Kern înveselit. Mai ales de cele neştampilate.

— Atunci, scuzaţi-ne. Vino, dom'le Wasser, era vorba să mai examinăm şi modele noi ale lui „Alfa”, „Romeo” şi „Hispano”, de peste drum.

Amândoi plecară împăcaţi să mai discute despre alte automobile. Timp aveau berechet... fiindcă n-aveau bani ca să cineze.

Kern se uită după ei, amuzat:

— Mare-i grădina ta, Doamne! Ce zici, Ruth. Ea râdea.

Kern nu găsi de lucru. Se oferise peste tot, dar nici pentru douăzeci de franci pe zi n-a putut găsi un loc să se plaseze. După două săptămâni, cheltuiseră toată rezerva lor. Ruth căpătă de la comitetul de ajutoare evreiesc, iar Kern de la cel mixt un mic ajutor: aveau împreună cam cincizeci de franci pe săptămână. Kern obţinu de la gazda lui ca să le lase odăile pentru suma asta şi să le dea dimineaţa puţină cafea cu pâine.

Îşi vându paltonul, geamantanul şi restul mărunţişurilor ce îl avea de la Potzloch. Apoi începură să vândă din lucrurile lui Ruth: un inel al mamei sale, rochii şi o brăţară îngustă de aur.?Nu erau prea nenorociţi din pricina asta. Sperau în ziua următoare şi se simţeau oarecum adăpostiţi. În oraşul ăsta, care primise pe toţi emigranţii lumii, stăpânea spiritul răbdării.

Într-o duminică după-masă, îi luă Marill cu el la Luvru. Pe atunci nu se plătea intrarea.

— Vă trebuie în iarnă ceva cu care să vă petreceţi timpul, zise el. Problema emigranţilor este foamea, grija de a putea rămâne pe loc şi timpul cu care nu ştiu ce să facă, fiindcă nu li se permite să lucreze. Vremea nefolosită este duşmanul ce se insinuează, rozându-ţi energia, aşteptarea care te oboseşte şi aduce teama care te paralizează... Voi sunteţi tineri. Să nu vă ghemuiţi pe scaunele din cafenele şi să nu vă văitaţi şi să nu vă obosiţi. Dacă aveţi o zi prea grea, duceţi-vă în marea sală de aşteptare a Parisului: Luvrul. Iarna e bine încălzit. Mai bine să fii trist în faţa unui tablou al lui Delacroix, Rembrandt sau van Gogh, decât în faţa unui rachiu. Asta vă spun eu, Marill, care el preferă să stea în faţa unui rachiu. Altminteri nu v-aş vorbi astfel.

Se plimbară prin sălile Luvrului: trecură pe lângă secole întregi de artă, pe lângă regii Egiptului, pe lângă zeii Greciei şi pe lângă Cezarii Romei... văzură altare babiloniene, covoare persane, goblinuri flamande... se extaziară înaintea tablouri'or lui Rembrandt, Goya, Greco, Leonardo da Vinci, Durer.

Se aşezară pe una din canapelele din mijlocul încăperilor. Era salonul impresioniştilor. În jurul lor odihneau pe pereţi peisajele lui Cezanne, van Gogh şi Monet, dansatoarele lui Degas, capetele de femei în pastel ale lui Renoir şi scenele colorate ale lui Ma-net. Domnea o linişte mare, fiindcă în afară de ei nu mai era nimeni şi încetul cu încetul i se păru lui Kern că se află într-un turn fermecat.

— Emigranţi! zise Marill. Toţi cei de colo au fost şi ei emigranţi I Izgoniţi, luaţi în derâdere, persecutaţi, flămânzi; unii, ignoraţi de contemporanii lor, au trăit şi au murit în mizerie... Dar ia priviţi ce au lăsat în urma lor! Cultura lumii întregi! Asta am vrut să vă arăt! Îşi scoase ochelarii, ca să-i şteargă. Care e impresia dumitale cea mai puternică, la vederea acestor tablouri? o întrebă pe Ruth.

— Pacea, zise ea numaidecât.

— Pacea. Credeam că vei spune: frumuseţea. Dar e adevărat, în zilele noastre... pacea înseamnă frumuseţe. Mai ales pentru noi. Şi impresia dumitale Kern?

— Nu ştiu, zise Kern, aş vrea să posed unul din aceste tablouri ca să-l pot vinde şi să avem din ce trăi.

— Dumneata eşti un idealist.

Kern îl privi neîncrezător.

— Vorbesc serios, zise Marill.

— Ştiu că e o prostie ce-am zis. Dar, e iarnă şi aş vrea să-i cumpăr lui Ruth un palton.

Kern n-avea o părere bună despre sine însuşi în momentul de faţă; dar nu-i veni altă idee şi se gândise într-adevăr tot timpul la ceea ce spusese. Spre surprinderea lui, simţi deodată mâna lui Ruth într-a lui. Ea radia, îi zâmbi şi se lipi strâns de el.

Marill îşi puse iar ochelarii. Apoi privi în jurul său.

— Omul e mare în extremele lui, zise el. În artă, în dragoste, în prostie, ură, egoism în jertfă... dar, ceea ce îi lipseşte lumii cel mai mult este o anumită bunătate mijlocie.

Kern şi Ruth îşi terminaseră cina. Se compunea din cacao cu pâine şi era singurul lor meniu de o săptămână încoace, în afara cafelelor de dimineaţă, pentru care convenise Kern cu gazda.

— Pâinea are azi un gust de biftec, zise Kern. Un biftec bun, suculent, cu ceapă prăjită.

— Mie mi s-a părut că avea gust de friptură' de găină. Sau friptură de pui cu salată verde, proaspătă.

— Poate că pe partea ta. Ştii ce? Mai dă-mi o felie de aici de pui, zise Kern.

Ruth îi tăie o bucată groasă de chiflă.

— Iată, zise ea. Este o bucată de pulpă. Sau preferi piept?

Kern râse.

— Ruth, dacă nu te-aş avea pe tine, m-aş răzvrăti contra lui Dumnezeu.

— Şi eu fără tine aş sta şi aş urla.

Se auzi o bătaie în uşă.

— Brose, zise Kern cam plictisit. Fireşte, tocmai în momentul declaraţiilor de dragoste.

— Intră! strigă Ruth.

Uşa se deschise.

— Nu! zise Kern. E imposibil! Visez! Se uită cu băgare de seamă, de parcă s-ar fi temut să nu gonească fantomă. Steiner, bâigui el. Fantoma rânji. Steiner! strigă Kern. Doamne. Dumnezeule, e Steiner!.

— „O memorie bună este baza prieteniei...” răspunse Steiner. ertaţi-mă că intru cu o maximă... dar jos am întâlnit un vechi cunoscut, pe Marill, aşa că era inevitabil...

— De unde vii? Direct de la Viena? întrebă Kern.

— Din Viena. Cu un mic ocol pe la Murten.

— Ce? Kern dădu un pas înapoi. La Murten? Ruth râse.

— Murten e localitatea hulei noastre, Steiner. Acolo m-am îmbolnăvit eu... şi pe acest colindător de graniţe, l-a prins poliţia... E un nume de ocară pentru noi... Murten. Steiner zâmbi.

— Păi tocmai d-aia am trecut pe acolo. V-am răzbunat, copii. Scoase portofelul din haină şi îi dădu lui Kern, şaizeci de franci elveţieni. Poftim. Ăştia sunt paisprezece dolari, vreo trei sute cincizeci de franci francezi. Un cadou de la Amers.

Kern se uită la el fără să înţeleagă ceva.

— Ammers? Făcu. Şi trei sute cincizeci de franci?

— Lasă, băiete, că-ţi explic asta, mai târziu. Bagă-i în buzunar. Şi acum, ia să mă uit mai bine la voi! Îi măsură pe amândoi, cu obrajii supţi, prost hrăniţi. Cacao cu apă, drept cină... şi n-aţi spus nimic nimănui?

— Cum să nu, răspunse Kern. Marill ne-a invitat de câteva ori la masa şi tocmai când ne-a fost mai rău. Parcă ar avea un al şaselea simţ.

Mai are încă unul: pentru tablouri. Nu v-a cărat după-masă la muzeu? De obicei, asta e amenda ce trebuie plătită.

— Da, ne-a dus să admirăm pe Cezanne, van Gogh, Ma Renoir şi Degas.

— Aha! La impresionişti. Atunci aţi fost invitaţi la prânz. Pentru o cină, te trage la Rembrandt, Goya, El Greco. Dar acum haidem, îmbrăcaţi-vă. Restaurantele Parisului sunt viu luminate şi ne aşteaptă.

— Noi tocmai am...

— Da, văd, o întrerupse Steiner supărat pe Ruth. Îmbrăcaţi-vă numaidecât. Sunt plin de bani.

— Suntem îmbrăcaţi.

— Aşa? Aţi vândut paltoanele unui coreligionar care v-a înşelat cu siguranţă...

— Nu. zise Ruth.

— Lasă fetiţo. există şi evrei necinstiţi! Cât de sfântă îmi e în momentul de faţă naţiunea voastră, popor de martiri. Hai, veniţi, să discutăm problema raselor, a puilor fripţi!

— Aşa, acum povesteşte-mi ce s-a întâmplat, zise Steiner după masă.

— Nu ştiu, parcă ar fi o vrajă la mijloc, zise Kern. Paris-ul nu e numai oraşul apei de toaletă, săpunurilor şi al parfumului, dar, e şi oraşul acelor de siguranţă, şireturilor, nasturilor şi probabil şi al iconiţelor. Am încercat o mulţime de lucruri... am spălat vase, am cărat coşuri cu fructe, am scris adrese, am făcut negoţ cu jucării... dar nu m-am ales cu mare lucru. Ruth a făcut paisprezece zile curăţenie la un birou, dar nu a primit nimic pentru munca ei, fiindcă, firma a dat faliment. A tricotat pulovere şi i s-a oferit numai atât cât îi trebuia ca să cumpere altă lână. Deci... Îşi deschise haina. Drept urmare, iată umblu ca un

american bogat. Ţine cald şi e bine să-l ai, când n-ai palton. Poate că îţi tricotează şi ţie aşa un pulover, Steiner...

— Mai am lână pentru unul, zise Ruth. Dar e neagră. Îţi place negrul?

— Şi încă cum. Păi noi trăim negru. Steiner aprinse o ţigară. Înţeleg acum. Aţi amanetat paltoanele voastre sau le-aţi vândut.

— Mai întâi, le-am amanetat, apoi le-am vândut.

— Bun. Drumul normal. Aţi fost vreodată la cafeneaua Maurice?

— Nu. Numai la Alsace.

— Frumos. Atunci mergem acum la Maurice. Acolo e un tip Dickmann. Ala ştie de toate. Şi despre paltoane. Vreau să-l întreb şi ceva mai important. Despre expoziţia mondială, care se -face în anul ăsta.

— Expoziţie mondială?

— Da, Baby, zise Steiner. Am auzit că acolo se găseşte de lucru şi nu se prea întreabă de acte.

— De când eşti la Paris, Steiner? Pe toate le ştii.

De patru zile. Pe voi v-am găsit prin Klassmann. L-am întâlnit la prefectura poliţiei. Păi eu am un paşaport, copii. Peste câteva zile mă mut la Internaţional. Îmi place numele.

Cafeneaua Maurice se aseamănă cu cafeneaua Sperler din Viena şi cu cafeneaua Greif din Ziirich. Era bursa tipică a emigranţilor. Steiner comandă cafele pentru Ruth şi Kern şi se duse 'apoi să stea de vorbă cu un bărbat mai vârstnic. Vorbiră ce vorbiră şi bărbatul aruncă o privire cercetătoare spre Kern şi Ruth şi plecă.

— Asta e Dickmann, zise Steiner. Ştie de toate. Chestia cu expoziţia e aşa precum ţi-am spus, Kern. Acum se construiesc pavilioanele străine. În parte, îşi aduc lucrătorii lor... pentru munca mai simplă, angajează oameni de aici. Şansa noastră e următoarea: deoarece lefurile sunt plătite de comitete străine, francezii nu se Sinchisesc cine lucrează acolo. Mâine dimineaţă ne ducem şi noi. Sunt mulţi emigranţi care şi muncesc la pavilioanele astea. Noi suntem mai ieftini decât francezii!... ăsta-i avantajul nostru.

Dickmann reveni. Avea două paltoane pe braţ.

— Cred că se potrivesc măsurile.

— Ia încearcă paltonul, zise Steiner către Kern. Tu întâi. Şi-apoi Ruth pe celălalt. N-are nici un rost să te opui.

Paltoanele le veneau bine. Paltonul lui Ruth avea şi un guleraş de blană.

— Asta-i tot ce ai mai bun, Heinirich? întrebă Steiner. Dickmann făcu pe ofensatul.

— Paltoanele sunt bune. Fireşte că nu sunt noi. Asta cu gulerul de blană purcede de la o contesă. Evident, în exil, adăugă, după privirea pe care i-o aruncase Steiner. E blană de urs spălător, Josef, nu-i iepure de casă.

— Bine. Le luăm. Vin eu mâine să mai vorbim despre asta.

— N-ai nevoie să vii. Aveam eu o socoteală cu tine.

— Prostii.

— Ei nu. Ia-le aşa şi uită. M-ai scos atunci dintr-un mare bucluc.

— De altfel, cum îţi mai merge?, întrebă Steiner.

— Atât cât trebuie pentru copii şi pentru mine iese. Dar mi-e silă de viaţa asta.

Steiner râse.

— Să nu devii sentimental, Heinrich. Eu sunt falsificator de acte publice, trişor, vagabond, şi încă multe altele... şi nu mă mustră conştiinţa, cu toate astea.

Dickmann dădu din cap.

— Fetiţa mea cea mai mică e bolnavă. Gripă. Are febră. Dar febra nu e gravă la copii, nu-i aşa?

Steiner clătină capul.

— Nu-i nimic. Se vindecă repede.

— Mă duc azi mai devreme acasă.

Steiner îşi comandă un coniac.

Baby, bei şi tu unul?

— Ascultă, Steiner... Începu Kern.

Steiner îl întrerupse.

— Nu vorbi. Cadouri de Crăciun care nu mă costă nimic. Aţi văzut doar. Un coniac. Ruth?

— Da.

— Paltoane noi. Lucru în perspectivă! Kern îşi bău coniacul. Viaţa începe să devină interesantă.

— Nu te înşela! Mai târziu când vei munci destul, o să ţi se pară că vremea când nu aveai voie să munceşti era partea cea mai interesantă din viaţa ta. O poveste minunată pentru nepoţi. Pe vremea când eram la Paris...

Dickmann plecă de lângă ei. Îi salută obosit şi ieşi din local.

— A fost primar pe vremea social-democraţilor. Steiner se uită după el. Are cinci copii. Nevasta i-a murit. E un bun cerşetor, cu demnitate. Are un suflet prea gingaş, cum se-ntâmplă adesea la social-democraţi. De aceea sunt politicieni atât de proşti. Steiner îşi bău coniacul şi se ridică. Să plecăm, copii.

Ieşiră. Afară bătea vântul şi era frig. Ruth îşi ridică blana noului palton, îl strânse în jurul ei şi îi zâmbi lui Steiner. El dădu din cap.

— Căldură, micuţă Ruth! Toate lucrurile din lume depind de puţină căldură.

Făcu un semn unei florărese bătrâne. Ea se apropie.

— Violete, violete proaspete, de pe Riviera, spuse ea cu voce piţigăiată.

— Ce oraş e şi Parisul ăsta! În decembrie găseşti viorele pe stradă. Steiner cumpără un buchet şi îl dădu lui Ruth. Lucruri nefolositoare, dar dau cea mai multă căldură! Făcu cu ochiul lui Kern. Cum ar spune Marill: un sfat pentru viaţă!

XVIII

Şedeau în cantina expoziţiei mondiale. Fusese ziua plăţii. Kern aşează bancnotele împrejurul farfuriei sale.

— Două sute şaptezeci franci! zise el. Câştigaţi într-o săptămână. Şi asta se întâmplă a treia oară. E curat basm. Marill îl privi un timp, amuzat. Apoi ridică paharul către Kern.

— Să luăm o înghiţitură de aversiune pentru hârtiile alea. E miraculos câtă putere au asupra omului. Strămoşii tremurau de frica tunetului şi a fulgerului, de frica tigrilor, a cutremurului; bunicii noştri tremurau de frica săbiilor, tâlharilor, molimelor şi de frica lui Dumnezeu; noi însă tremurăm în faţa unei hârtii tipărite, fie că e bancnotă, fie că e paşaport; strămoşul nostru a fost ucis cu ghioagă, romanul cu sabia, omul evului mediu de ciumă... pe noi însă ne poate distruge şi un tic de hârtie.

— Sau ne poate reda viaţa, adăugă Kern, uitându-se la bancnotele Franţei din jurul farfuriei sale.

Marill îi aruncă o privire piezişă.

— Ce zici despre băiatul ăsta? întrebă el pe Steiner. A prins aripi.

— Şi încă cum! Se dezvoltă în vântul aspru al străinătăţii, încearcă să fie şi spiritual.

Îl cunosc încă de pe când era copil, declară Marill. Plăpând şi având nevoie de mângâiere. Numai acum câteva luni.

Steiner râse:

— Trăieşte într-un secol nestatornic în care te pierzi uşor, dar şi creşti repede!

Marill luă o înghiţitură din vinul uşor şi roşu.

— Nestatornic! repeta dânsul. Marea nelinişte – Ludwig Kern. un tânăr vandal al celei de a doua migraţiuni a popoarelor.

— Nu e exact, ripostă Kern. Sunt un tânăr semievreu la a doua ieşire din Egipt!

Marill îl privi pe Steiner acuzator.

— Elevul d-tale, Huber!

— Nu, partea aforistică o are de la tine, Marill. Deosebit de asta, o leafă săptămânală sigură sporeşte umorul fiecărui om. Trăiască întoarcerea fiilor pierduţi la salariu! Steiner se întoarse spre Kern. Bagă banii în buzunar, Baby, altfel zboară. Banului îi place lumina.

— Am să ţi-i dau ţie şi atunci se duc îndată. Am oricum să-ţi dau cu mult mai mult.

— Să te văd că faci una ca asta! Nu sunt atât de bogat încât să mi se restituie banii împrumutaţi.

Kern îl privi, apoi băgă banii în buzunar.

— Până la ce oră sunt azi deschise prăvăliile?

— De ce?

— Păi azi-noapte e revelionul.

— Până la şapte, Kern, zise Marill. Vrei să târguieşti de-ale băuturii pentru astă-seară? Aici la cantină e mai ieftin. Are un rom Martinique excelent.

— Nu, nu băutură.

— Aha! Atunci pare-se că vrei să te plimbi pe potecile sentimentelor burgheze, acum în ultima zi a anului, aşa-i?

— Cam aşa ceva. Kern se ridică. Vreau să mă duc la Solomon Levi. Poate că şi el e azi sentimental şi are preţuri fluctuante.

— În secolele nestatornice preţurile se ridică, replică Marill. Dar oricum, încearcă, Kern! Şi nu uita, din cauza gheşeftarilor, că la ora 8 seara e cina bătrânilor luptători ai emigraţiunii, la Mare Margot!

Solomon Levi era un omuleţ sprinten ca o nevăstuică, cu un cioculeţ rar. Locuia într-o încăpere întunecată, boltită, printre ceasuri, instrumente muzicale, covoare uzate, tablouri în ulei. lucruri casnice, statui mici de ipsos şi animale de porţelan. În vitrină erau înghesuite, fără nici o ordine, ieftine imitaţii de perle, bijuterii vechi, montate în argint, ceasuri de buzunar şi monede vechi.

Levi îl recunoscu îndată pe Kern. Avea o memorie extraordinară şi făcuse multe afaceri bune din pricina asta.

— Ce mai e nou? întrebă el, gata de harţă, fiindcă îşi închipuia că Kern voia să vândă iar ceva. Aţi nimerit cam prost.

— De ce? Ai şi vândut inelul?

— Vândut, vândut? se jelui Levi. Aţi spus, dacă nu mă înşel, vândut?

— Da.

— Tinere, ţipă Levi, dumneata nu citeşti gazetele? Trăieşti în lună şi nu ştii ce se întâmplă în lume? Să vând aşa o vechitură? Vândut! Ce uşor îţi vine dumitale, parcă ai fi Rosenfield. Ştii dumneata ce trebuie să se întâmple, ca să pot vinde ceva? Făcu o pauză şi declară apoi patetic: Mâi întâi, trebuie să vină un bărbat străin să-mi ceară ceva, şi pe urmă trebuie să-şi scoată portofelul din buzunar...Levi scoase portofelul lui să-l deschidă şi-l deschise. Şi să scoată din el bani peşini cuşeri: scoase o bancnotă de zece franci. Şi apoi, lucru principal e, ca să se despartă de ei pentru totdeauna. Levi puse bancnota în buzunar. Şi pentru ce? Pentru ca un oarecare să dea bani cuseri? Fugi că mă faci să râd! Numai hunii sau goii sunt în stare să facă aşa ceva. Sau eu, nenorocosul de mine, cu patima mea pentru afacerea asta. În sfârşit, de data asta ce-ai adus? Mult nu pot să-ţi dau. Ehei, acu patru săptămâni erau alte vremuri!

— Nu vreau să vând nimic, domnule Levi. Vreau să-mi răscumpăr inelul.

— Cee? Levi rămase cu gura căscată. Apoi după un răstimp se trezi. Aha, las că ştiu eu deja ce vrei dumneata. Vrei să Baci schimb. Nu, tinere, asta nu pot! M-am păcălit acum o săptămână cu aşa ceva. Am dat un ceas pentru o călimară de bronz şi un stilou cu peniţa de aur. Ce să-ţi spun? M-au şmecherit, stiloul nu funcţionează. E drept că nici ceasul n-o fi mers mai mult decât un sfert

de oră. Dar asta nu-i acelaşi lucru. Pentru că ceasul, chiar dacă nu merge, rămâne ceas, pe când stiloul, care nu 'e, asta e ca şi cum nu l-aş avea. Dar ce vrei să schimbi dumneata?

— Nimic, domnule Levi. Am spus că vreau să răscumpăr.

— Cu bani?

— Da, cu bani peşini.

— Aha, las-că ştiu eu deja! Ai bani ungureşti, sau româneşti, sau bani austrieci fără valoare, sau bancnote de inflaţie, cine le mai ştie pe toate. Zilele astea a fost unul care...

Kern scoase o hârtie de o sută de franci şi puse portofelul pe masă. Levi înmărmuri şi scoase o şuierătură ascuţită.

— Ce-i asta vere? Poliţia...

— Câştigaţi, zise Kern, cu sudoarea frunţii mele. Şi acum unde e inelul?

— Aşteaptă un moment! Levi dădu fuga şi veni cu inelul mamei lui Ruth. Îl şterse cu mâneca hainei şi îl puse apoi pe o bucată de catifea, de parcă ar fi fost un diamant de douăzeci de carate. O piesă frumoasă, zise el, o adevărată raritate.

— Domnule Levi, dumneata ne-ai dat atunci o sută cinci zeci de franci pentru el. Dacă eu îţi dau acum o sută optzeci, ai câştigat 20°. Ce zici? Şi Kern numără banii pe masă.

— Bani! făcu Levi dispreţuitor. Ce înseamnă azi banii? La devalorizarea asta? Acum trebuie să strângi obiecte de valoare. Şi inelul ăsta are acum valoarea dublă. Şi aurul tocmai s-a urcat. Patru sute de franci ar merita acum.

Kern se sperie.

— Domnule Levi!

— Eu sunt un om, se hotărî Levi, mă despart de inelul ăsta cu greu, dar vreau să-ţi fac dumitale o bucurie. N-am să câştig la el. Uite ţi-l las cu trei sute de franci, chiar dacă mi se rupe inima.

— Păi asta înseamnă să-l plătesc îndoit.

— Îndoit! Ce uşor îţi vine să vorbeşti aşa, fără să ştii ce spui. Ce înseamnă speze, ştii dumneata? Ai auzit dumneata despre dări către stat, despre chirie, încălzit, luminat şi alte speze? Ce contează astea la dumneata? Nimic. Dar pentru mine e enorm. Şi astea trebuie să le pun în socoteală când vând şi eu odată ceva. Chiar şi inelul ăsta...

— Sunt un biet emigrant...

— Cine nu e emigrant? Cine vrea să cumpere, tot e mai bogat decât acela care trebuie să vândă. Ei, şi care din noi vrea să cumpere?

— Îţi dau două sute de franci. Mai mult nu. Levi luă inelul şi se duse să-l ascundă.

Kern băgă banii în buzunar şi o luă spre uşă. Când o deschise, era Levi înapoia lui.

— Hai că ţi-l dau cu două sute cincizeci fiindcă eşti dumneata şi fiindcă eu vreau să fiu un filantrop.

— Două sute, zise Kern de la uşă.

— Şalom Alechem! Îl salută Levi.

— Două sute douăzeci.

— Două sute cincizeci, pentru că trebuie să plătesc mâine chiria.

Kern se înapoie şi puse banii pe masă. Levi puse inelul într-o cutiuţă.

— Cutiuţa şi vata asta frumoasă, albastră, ţi le dau pe gratis. Ca să nu zici că sunt un om rău. Dar să ştii, că m-ai ruinat.

— Eşti un cămătar. Mi-ai luat 50.

Levi se făcu că n-aude.

— Poţi să mă crezi, răspunse el, că la Cartier în rue de Paix, costă un inel ca ăsta şase sute de franci Merită trei sute cincizeci. Acum îţi spun adevărul.

Kern luă tramvaiul ca să ajungă mai repede la hotel.

— Ruth! zise el de la uşă. Ultimul Mohican s-a înapoiat acasă. Ruth deschise cutiuţa.

— Ludwig... zise ea.

— Lucruri nefolositoare! explică Kern repede şi imediat. Cum zicea Steiner? Lucrurile nefolositoare dau cea mai mare căldură. Am vrut să încerc şi eu. Şi acum pune-l în deget! Astă-seară, mâncăm cu toţii într-un restaurant, ca adevăraţii muncitori cu salariu săptămânal.

Era ora zece seara. Steiner, Marill, Ruth şi Kern şedeau la o masă la „Mere Margot”. Chelnerii începură să adune scaunele, ca să măture pe jos. Pisica de la casă se întinse bine şi sări apoi jos. Patroana moţăia la casă.

— Cred că vor să ne dea afară de aici, zise Steiner şi făcu Un semn chelnerului. E timpul să plecăm. Trebuie să ne ducem la Edith Rosenfeld. Moş Moriţ a sosit azi.

— Cine e moş Moriţ? întrebă Ruth.

— Moş Moriţ e veteranul emigranţilor, răspunse Steiner. Are şaptezeci şi cinci de ani. Cunoaşte toate graniţele, toate rasele, toate hotelurile şi pensiunile unde poţi locui, fără să fii anunţat la poliţie şi mai cunoaşte şi închisorile a cinci state. Se numeşte Moriţ Rosenfeld şi e originar din Godesbcrg pe Rhin

— Atunci îl cunosc, zise Kern. Am trecut o dată cu el raniţa din Cehoslovacia spre Austria.

— Eu am trecut cu el din Elveţia spre Italia, zise Marill. Chelnerul veni la plată.

— Şi eu am trecut cu el câteva graniţe, zise Steiner. Ai o sticlă de coniac „Courvoisier” să-mi vinzi?

— Un moment, vă rog. Să întreb patroana.

Chelnerul se duse la casă. Patroana deschise un ochi şi dădu din cap. Chelnerul veni cu o sticlă şi o dădu lui Steiner care o băgă în buzunarul paltonului său.

În aceeaşi clipă, se deschise uşa dinspre stradă şi o figură fantomatică intră. Patroana căscă şi deschise amândoi ochii. Chelnerii făcură mutre acre.

Bărbatul care întrase trecu ca un lunatic prin toată bodega şi nu se opri decât la grătar, pe care se aflau nişte pui ce se frigeau pe cărbuni aprinşi.

Bărbatul examina puicile.

— Cât costă asta? întrebă el apoi chelnerul.

— Douăzeci şi şase de franci.

— Şi ăsta?

— Douăzeci şi şase de franci.

— Toţi costă acelaşi preţ?

— Da.

— De ce nu mi-ai spus-o imediat?

— Pentru că nu m-aţi întrebat.

Bărbatul ridică privirea. Apoi arătă spre găinuşa cea mai mare.

— Dă-mi-o pe asta!

Kern îi dădu un ghiont lui Steiner, care privea scena atent şi cu un zâmbet pe buze.

— Cu salată, cartofi prăjiţi sau orez? întrebă chelnerul.

— Cu nimic. Dă-mi un cuţit şi o furculiţă.

— Poulet-ul, şopti Kern. E într-adevăr, bătrânul Poulet! Steiner dădu din cap.

— El e. Poulet-ul din închisoarea de la Viena.

Bărbatul se aşeză la masă. Scoase portofelul şi îşi numără banii, apoi îl băgă în buzunar şi desfăşură şervetul, solemn. În faţa lui avea friptura. O ridică şi o rupse în farfuria lui.

— Să nu-l deranjăm, rânji Steiner, cu siguranţă că şi i-a câştigat cu multă greutate.

— Dimpotrivă, eu propun s-o ştergem imediat, răspunse Kern. Eu l-am mai întâlnit pe omul ăsta în două închisori. În ambele daţi fusese înşfăcat tocmai în momentul când voise să-şi mănânce friptura de găină. Luându-ne după întâmplările precedente… câştigat cu multa greutate.

Steiner râse.

— Atunci s-o luăm din loc. Prefer să fiu la serbarea de revelion a dezmoşteniţilor de soartă, decât în arestul prefecturii poliţiei.

Edith Rosenfeld era o femeie graţioasă de şaizeci şi şase de ani, cu părul alb. Sosise de doi ani la Paris, cu şapte copii. La şase din ei le croise un drum în viaţă. Fiul ei cel mai vârslnic plecase în războiul chinez, ca medic; fiica cea mai mare, care studiase filologia la Bonn, găsise, prin intermediul comitetului de ajutorare, un loc de subretă în Scoţia; fiul de-al doilea, care îşi dăduse examenele la Facultatea de drept, neputând practica, intrase chelner la Hotelul Carlton din Cannes; al treilea se înrolase în legiunea străină; altul emigrase în Bolivia; fiica a doua trăia la o plantaţie de portocali din Palestina. Rămăsese

numai mezinul cu ea. Şi pentru el se ostenea comitetul de ajutorare să-i dea mijloace de a pleca în Mexic, ca şofer.

Locuinţa lui Edith Rosenfeld se compunea din două camere: una mai mare pentru ea şi cea mică, pentru feciorul ei, Max Rosenfeld.

Când sosiră Steiner, Marill, Kern şi Ruth, erau adunaţi vreo douăzeci, în cele două odăi; toţi emigranţi din Germania. Unii din ei aduseseră şi ceva băutură. Mai toţi veniseră cu vin roşu care era mai ieftin. Steiner şi Marill împărţeau cu generozitate din sticlele de coniac aduse de ei.

Moriţ Rosenthal sosi la ora unsprezece. Parcă îmbătrânise cu zece ani. Faţa lui era galbenă, fără o picătură de sânge, şi umbla greu, sprijinindu-se într-un baston.

— Edith, dragostea mea veche, zise el, iată-mă. N-am putut veni mai devreme. Am fost obosit.

Se aplecă să-i sărute mâna, dar nu reuşi. Edith Rosenfeld se ridica sprintenă, îi ţinu mâna lui într-a ei şi îl sărută pe obraz.

— Mi se pare că îmbătrânesc. Nu-ţi mai pot săruta mâna. Şi tu mă săruţi fără teamă pe obraz. Ehei, dacă aş mai avea şaptesprezece ani!

Edith Rosenfeld îi zâmbi. Nu voia să-i arate cât de speriată era de înfăţişarea lui. El era liniştit şi voios. Venise ca să moară la Paris.

Moriţ Rosenthal privi în jurul său.

— Feţe cunoscute, zise el. Noi, care nu aparţinem nimănui şi nu suntem de nicăieri, ne întâlnim mereu, pretutindeni. Ce poveste stranie! Steiner, unde ne-am întâlnit noi ultima dată? La Viena, da, exact. Şi Marill!, la Brissaşro şi mai târziu la Locarno, în arestul poliţiei, nu-i aşa. Şi iată-l pe Klassmann, Şerlok Holmes-ul din Zilrich! Da, da memoria mă mai ajută puţin. Şi Wasser, Brose, şi. Kern din Cehoslovacia! Meyer, prietenul carabinierilor din Pallanza! Ehei, copii, au trecut vremurile frumoase de altădată. Eu nu mai pot acum.. Nu mă mai ţin picioarele.

Se aşează anevoie.

— De unde vii acum, moş Moriţ? îl întrebă Steiner.

— Din Basel. Copii, vă spun un lucru: evitaţi această Alsacie. Fiţi cu băgare de seamă în Strassburg şi fugiţi de Kolmar! Atmosferă de puşcărie. Mathias Griânwald şi Isenheirr au fost siliţi să facă trei luni închisoare pentru emigrare ilegală. Orice altă judecătorie nu te condamnă pentru delictul ăsta decât la cel mult cincisprezece zile. Aci când te prind a doua oară îţi dă şase luni. Şi închisorile lor sunt închisori, nu glumă. Aşadar evitaţi Kolmar şi Alsacia, copii. Treceţi pe la Geneva!

— Care e situaţia în Italia? întrebă Klassmann.

Moriţ Rosenthal luă un pahar de vin roşu pe care Edith Rosenfeld i-l pusese înainte. Mâinile lui tremurau însă atât de tare, încât se sfii şi puse paharul înapoi pe masă.

— Italia e plină de agenţi germani. Nu mai e de noi!

— Şi Austria? întrebă Wasser.

— Austria şi Cehoslovacia sunt nişte capcane. Franţa e singura ţară care ne-a rămas în Europa. Căutaţi să rămâneţi aici.

— Ai auzit ceva despre Mary Altman, Moriţ? întrebă Edith Rosenfeld după o clipă. Ultima dată a fost la Milano.

— Da. E acum servitoare la Amsterdam. Copiii ei sunt la căminul de emigranţi la Locarno şi bărbatul ei în Brazilia.

— Ştiţi ceva despre Iosef Fessler? întrebă Klassmann.

— Fessler s-a împuşcat, împreună cu nevasta lui, răspunse Moriţ Rosenthal atât de calm, de parcă ar fi vorbit despre apicultură. Nu se uită la Klassmann, ci privi spre uşă. Klassmann nu răspunse nimic. Nici ceilalţi. Fiecare se prefăcu că nu auzise nimic.

— Aţi întâlnit pe undeva pe Iosef Friedmann? întrebă Brose.

— Nu, dar ştiu că e în închisoarea de la Salzburg.

— Dar ce mai face ministrul Althoff? întrebă Marill.

— Ăluia îi merge splendid. A devenit şofer de taxi la Zurich. Are permis de liberă şedere şi permis de lucru.

— Fireşte! făcu Wasser, comunistul.

— Şi Bernstein?

— Bernstein e în Australia. Tatăl său în Africa de răsărit. Max May' a avut un noroc special: e asistentul unui dentist din Bombay. Lowenstein a ajuns avocat în Palestina. Actorul Haus-dorf joacă la teatrul de stat din Zurich. Sterm s-a spânzurat. L-ai cunoscut pe consilierul de regenţă Binder, din Berlin, Edith?

— Da.

— A divorţat de soţia lui, ca să nu-şi piardă slujba. Fusese însurat cu o femeie născută Oppenheim. Soţia lui s-a otrăvit împreună cu amândoi copiii. Asta-i cam tot ce ştiu. Ceilalţi rătăcesc pe drumuri, ca totdeauna. Numai că s-au înmulţit enorm.

Marill îşi umplu un pahar cu coniac şi îl dădu peste cap.

— O cronică plină de informaţii, zise apoi. Să trăiască exterminarea individului! La grecii antici, gândirea era o distincţie. Apoi deveni un noroc. Mai târziu o boală. Azi e o crimă. Istoria culturii este istoria suferinţelor celora care au creat-o.

Steiner zâmbi către Marill şi ridică paharul.

— Moş Moriţ, zise el, rege al călătorilor, ultim descendent al lui Ahasverus, te salutăm! Dracu ştie, ce o să ne mai aducă anul ăsta! Să trăiască brigada subterană! Atâta vreme cât trăim, nu e nimic pierdut!

Moriţ Rosenthal dădu din cap, ridică paharul către Steiner şi 'bău. Se făcu tăcere. De afară, din stradă, se auziră strigăte. Taxiuri treceau în viteză. Pe un balcon al casei de peste drum, un bărbat aprinse nişte artificii verzi. Lumina verde inundă camera lui Edith Rosenfeld şi încăperea deveni o clipă ireală... de

parcă n-ar mai fi fost o cameră dintr-un hotel din Paris, ci o cabină într-un vapor scufundat adânc sub apă.

XIX

Marill veni la cantină.

— E cineva afară care te caută, Steiner.

— Caută pe Steiner sau pe Huber?

— Steiner.

— L-ai întrebat ce vrea?

— Fireşte, din precauţie. Marill se uită la el. Are o scrisoare pentru tine, din Berlin.

— Unde e?

— Dincolo, în pavilionul românesc.

— Nu e vreun agent?

— Nu pare.

Se duseră amândoi. Un bărbat de vreo cincizeci de ani aştepta sub copacii desfrunziţi.

— Dumneavoastră sunteţi Steiner? întrebă el.

— Nu. De ce?

Bărbatul îl fixă fugitiv.

— Am o scrisoare pentru dumneavoastră. De la soţia dumneavoastră. Scoase o scrisoare din portofelul său şi o arătă lui Steiner: Cred că recunoaşteţi scrisul.

Steiner simţea că stă liniştit, dar înăuntrul lui tremură totul. Nu putea ridica mâna, credea că-i va zbura braţul din umăr.

— De unde ştiţi că Steiner se află la Paris? întrebă Marill.

— Scrisoarea vine din Viena. Cineva a adus-o din Berlin. Căutându-vă, a aflat că sunteţi la Paris. Bărbatul arătă un alt plic pe care scria: Iosef Steiner Paris, şi era scrisul mare al lui Lilo. El mi-a trimis apoi mie scrisoarea, cu altele împreună. Eu vă caut de câteva zile. La cafeneaua Maurice am aflat că sunteţi aici. Nu trebuie să-mi spuneţi dacă sunteţi Steiner. Ştiu că trebuie să fiţi precauţi. Trebuie numai să-mi primiţi scrisoarea.

— E pentru mine, zise Steiner.

— Bine.

Bărbatul îi dădu scrisoarea. Steiner făcu o forţare să întindă mâna după ea. Dar când o simţi între degete, ar fi trebuit să-i tai mâna ca să i-o iei.

— Mulţumesc, zise el bărbatului. Aţi avut multă bătaie de cap cu ea.

— Nu face nimic. Îmi pare bine că v-am găsit. Salută şi plecă.

— Marill, zise Steiner, zbuciumat. De la nevasta mea? Prima scrisoare! Ce-o fi? Ne înţelesesem să nu-mi scrie!

— Deschide-o...

— Da. Şezi aici. Ce-o fi având?

Rupse plicul şi începu să citească. O citi până la sfârşit, dar faţa i se schimbă. Deveni palidă şi se boţi. Muşchii obrajilor se supseră şi vinele ieşiră la iveală.

Lăsă să-i cadă scrisoarea şi stătu un timp nemişcat şi tăcut, cu privirea la pământ. Apoi se uită la data când era scrisă.

— Zece zile, zise el, zace în spital. Acum zece zile mai trăia încă... Marill îl privea şi aştepta.

— Scrie că nu poate fi salvată. De aceea îmi scrie. Nu spune ce are. Scrie... Înţelegi... e ultima ei scrisoare...

— În ce spital se află? întrebă Marill. N-a scris asta?

— Ba da.

— Chemăm imediat la telefon. Vorbim sub un nume oarecare.

Steiner se ridică puţin cam ameţit.

— Trebuie să mă duc acolo.

— Cheamă intâi spitalul la telefon. Vino, ne ducem la Verdun.

După o jumătate de oră, sună telefonul şi el intră în cabină. Când ieşi, era muiat de năduşeală.

— Mai trăieşte, zise el.

— Ai vorbit cu ea? întrebă Marill.

— Nu, cu doctorul.

— Ai spus numele tău?

— Nu; am zis că sunt o rudă. A fost operată. Nu mai poate fi salvată. Mai are încă trei, patru zile de trăit. De aceea a şi scris. Nu credea că voi primi aşa de repede scrisoarea... Marill eu plec astă-seară într-acolo.

— Ai înnebunit? îl întrebă Marill încet.

— Nu. Trec graniţa. Am paşaport.

— La ce-ţi foloseşte paşaportul acolo? Şi ştii tu ce înseamnă să te duci acolo şi la ce te expui?

— Da.

— Atunci ştii că eşti pierdut?

— Sunt pierdut şi dacă moare ea.

— Nu e adevărat! Marill se mânie deodată. Poate ţi se pare crud ce te sfătuiesc, Steiner... scrie-i, telegrafiază-i... dar rămâi aici.

Steiner clătină din cap, absent. Nici nu prea ascultase la ceea ce spunea Marill.

Acesta îl prinse de umăr:

— Tu nu-i poţi fi de folos. Nici chiar dacă te duci acolo.

— Dar pot s-o văd.

— Dar bine, omule, venirea ta o s-o înspăimânte! Dac-ai întreba-o pe ea, acum, ar face tot ce i-ar sta în putinţă ca să rămâi aici.

Steiner pironise privirea în stradă, fără să vadă nimic. Acum se întoarse spre Marill.

— Prietene, zise el şi ochii lui aveau o privire şovăitoare, ea mai este încă totul pentru mine, ea trăieşte şi mai respiră, ochii ei, gândurile ei mai sunt încă aici... şi în câteva zile o să fie moartă, n-o să mai rămână nimic din ea, n-o să fie decât un cadavru străin, descompus... dar acum, acum mai există încă, încă câteva zile, ultimele zile şi eu să nu fiu lângă ea? Înţelege, omule, că trebuie să plec, nu se poate, altfel lumea se prăpădeşte, dacă nu mă duc acolo, crap, pur şi simplu, mor şi eu.

— Nu mori. Vino, telegrafiază-i. Cheltuieşte-ţi toţi banii, ia-i şi pe ai mei şi pe ai lui Kern şi telegrafiază-i în fiecare oră. pagini întregi, fă tot ce se poate... numai rămâi aci!

— Nu e primejdios. Am un paşaport şi cu el pot să mă înapoiez.

— Nu-mi mai spune palavre! Ştii prea bine că e primejdios. Dincolo au o organizaţie straşnică.

— Totuşi plec, zise Steiner.

Marill îl apucă de braţ şi încercă să-l tragă după el.

Hai să bem câteva sticle de rachiu, îmbată-te. Îţi promit că am să mă interesez la telefon de câteva ori pe zi.

Steiner îl dădu în lături.

— Lasă-mă, Marill. Eu ştiu la ce te gândeşti. Înţeleg, nu sunt nebun. Ştiu la ce mă expun. Dar. dacă ar fi de o mie de ori mai periculos, tot aş pleca şi nimic nu m-ar putea împiedica s-o fac. Nu poţi pricepe tu asta?

— Ba da, urlă Marill. Fireşte că pricep! Şi aş face la fel ca tine!

Steiner îşi făcu bagajul. Aruncă în geamantan puţinele lucruri de care avea nevoie, şi se duse apoi la Ruth şi Kern. Ei aflaseră vestea de la Marill şi îl aşteptau cu sufletul mâhnit.

— Copii, zise Steiner. Mă duc acum. Am presimţit-o întotdeauna că o să se întâmple aşa. Nu chiar aşa... dar asta n-o cred nici eu încă. Am aflat numai şi o ştiu. Zâmbi distrus şi trist. Rămâi cu bine, Ruth.

Ruth îi dădu mâna. Plângea.

— Am vrut să-ţi spun atâtea, Steiner. Dar acum nu mai ştiu nimic. Nu mai pot fi decât tristă... Vrei să-l iei cu dumneata? Îi întinse puloverul negru. Tocmai azi l-am terminat.

Steiner zâmbi şi o clipă fu iar ca mai înainte.

— A sosit la timp, zise el. Apoi se întoarse spre Kern. Rămas bun, Baby. Uneori merg toate grozav de încet şi alteori, afurisit de repede.

— Nu ştiu, dacă aş mai fi fost în viaţă fără tine, zise Kern.

— Precis că da. Dar e frumos că mi-o spui. Atunci nu mi-am folosit în zadar tot acest timp.

— Întoarce-te! adăugă Ruth. Nu pot spune mai mult. Revino, lângă noi, Steiner. Putem face prea puţin pentru dumneata; dar tot ce suntem noi, e al dumitale. Întotdeauna.

— Lasă-ne şi pe noi să venim la gară, zise Kern. Steiner ezită.

— Vine Marill... dar hai veniţi şi voi.

Coborâră scara. Ajunşi jos în stradă, Steiner se întoarse către faţada hotelului şi murmură:

— Verdun.

— Lasă-mă să-ţi duc eu geamantanul, zise Kern.

— De ce, Baby? Pot să fac eu singur treaba asta.

— Dă-mi-l. Ţi-am arătat azi după-masă cât de puternic am devenit.

— Da, într-adevăr. Azi după-masă. Ce mult e de atunci! Steiner îi dădu geamantanul. Îşi dădea seama că prietenul lui ar fi vrut să facă ceva pentru el şi că nu putea face altceva decât să-l ajute, ducându-i geamantanul.

Sosiră în gară tocmai înainte ca trenul s-o pornească.

Steiner se urcă şi coborî fereastra. Marill, Ruth şi Kern avură impresia că Steiner, de-acolo de sus, de la fereastră, era departe de ei. Kern se uita cu ochi arzători la chipul acela aspru şi slab; voia să şi-l întipărească în minte pentru toată viaţa. Îl însoţise multe luni de zile şi fusese învăţătorul lui: lui Steiner îi datora faptul că se întărise şi devenise bărbat. Şi-acum vedea acest chip, stăpânit şi calm, ducându-se de bunăvoie la pieire, căci nimeni nu credea în minunea că Steiner se va înapoia.

Trenul porni. Steiner ridică încet mâna. Cei trei prieteni de pe peronul gării priviră, tăcând, până ce trenul dispăru.

— Fir-ar a dracului de viaţă! zise în sfârşit Marill, răguşit. Veniţi cu mine. Trebuie să beau un rachiu. Am văzut murind mulţi oameni, dar n-am fost încă de faţă la o sinucidere.

Întorşi la Hotel, Kern şi Ruth intrară în odaia lor.

— Ruth, zise Kern după un răstimp. Ce pustiu mi se pare deodată totul şi mi-e frig... parcă ar fi murit tot oraşul.

Seara îl vizitară pe Moş Moriţ. Zăcea acum în pat şi nu se mai putea ridica.

— Şedeţi, copii, zise el. Ştiu de-acum totul. Ce să-i faci. Fiecare om are dreptul de a-şi hotărî soarta.

Moriţ Rosenthal ştia că nu se va mai scula din pat. De aceea rugase să i se pună patul în aşa fel, încât să poată privi afară, pe fereastră. Nu vedea cine ştie ce, numai o bucată din casa de peste drum. Dar pentru el era mult. Vedea ferestrele de dincolo şi ele deveniră pentru el conţinutul vieţii. Le vedea dimineaţa când se deschideau şi vedea chipurile, ce îi erau acum familiare, apărând în rama lor. După masă le vedea închise şi înapoia jaluzelelor trase, deosebea umbre ce umblau de colo, colo. Seara unele ferestre rămâneau întunecate, iar la altele ardea lumina până târziu în noapte.

Atârnase pe peretele de peste pat mai multe fotografii vechi ale familiei sale. Erau acolo rânduite fotografiile părinţilor săi. a nevestei sale care murise cu patruzeci de ani în urmă, a nepotului său care se prăpădise la şaptesprezece ani... morţi, printre care, Moriţ Rosenthal îşi aştepta şi el resemnat moartea.

Pe peretele de alături, atârnau o serie de ilustraţii din orăşelul Godesberg pe Rhin.

— Câţi ani aţi trăit la Godesberg? îl întrebă Ruth.

— Până la vârsta de optsprezece ani. Apoi părăsirăm oraşul.

— Şi mai târziu?

— Mai târziu nu m~am mai întors niciodată.

— E mult de atunci, Moş Moriţ?

— Da. Pe vremea aceea încă nici nu erai pe lume. Poate că se născuse abia măicuţa matale.

Ciudat, gândi Ruth. Mama mea s-a născut atunci când imaginile erau amintiri în creierul dinapoia frunţii bătrâne, ce se află în faţa mea.

Se auzi o bătaie în uşă. Edith Rosenfeld intră în cameră,

— Edith, zise bătrânul, veşnica mea dragoste! De unde vii?

— De la gară. L-am condus pe Max. A plecat la Londra şi de acolo va porni spre Mexic.

— Atunci ai rămas singură, Edith...

— Da, Moriţ, acum i-am pus pe toţi la adăpost şi ei pot munci.

— Ce să facă Max în Mexic?

— Se duce ca lucrător. Vrea să încerce să se bage la o fabrică de automobile.

— Eşti o mamă bună, Edith, zise Moriţ Rosenthal.

— Ca oricare alta.

— Şi ce o să faci acum?

— Am să mă odihnesc puţin. Şi-apoi am din nou de lucru, avem un baby în hotel. S-a născut acum două săptămâni. Maică-sa trebuie să se ducă în curând la lucru. Aşa că am să devin un fel de bunică adoptivă.

Moriţ Rosenthal se săltă oleacă mai sus.

— Un baby? De două săptămâni? Păi ăsta-i Francez... Uneori mă simt şi eu. Şi ştii să-i 'mai cânţi cântece de leagăn?

— Da.

— Cântecele pe care le-ai cântat fiului meu. E mult de atunci, Edith. Deodată mi se par toate atât de îndepărtate. Nu vrei să-mi cânţi acum unul din cântecele acelea? Uneori mă simt şi eu de-acum ca un copil care ar vrea să doarmă.

— Pe care să ţi-l cânt, Moriţ?

— Cântecul sărmanului copil de evreu. L-ai cântat acum patruzeci de ani. Atunci erai tânără şi foarte frumoasă. Şi acum mai eşti frumoasă.

Edith Rosenfeld zâmbi. Apoi îndreptându-se, puţin, începu să cânte cu glasul ei fragil, un cântec vechi evreiesc. Moriţ Rosenthal asculta cu capul culcat pe pernă. Închise ochii şi respiră regulat. Bătrâna cântă încet melodia plină de melancolie şi cu triste cuvinte a celor fără patrie:

Stafide şi migdale Ai să vinzi mereu.
Stafide şi curmale Dormi, dormi pui de evreu.

Edith Rosefeld terminase cântecul. Se ridică şi se aplecă peste Moriţ Rosenthal. Dormea. Ea contemplă un răstimp faţa lui bătrână apoi zise:

— Veniţi copii, să-l lăsăm să doarmă.

Stinse lumina şi ieşiră afară, fără zgomot.

Kern tocmai trăgea o roabă plină cu pământ, când fu oprit de doi domni.

— Vă rog să vă opriţi o clipă! Şi dumneata, zise unul către Marill.

Kern dădu drumul roabei. Ştia ce-l aşteaptă. Cunoştea tonul ăsta;, oriunde s-ar fi aflat în toată lumea, ar fi sărit din somnul cel mai adânc, când ar fi auzit lângă el tonul ăsta politicos şi neînduplecat.

— Sunteţi buni să ne arătaţi actele dumneavoastră?

— Nu le am la mine.

— Nu vreţi dumneavoastră să ne arătaţi mai întâi legitimaţia dumneavoastră? zise Marill.

— Cu plăcere! Poftim, cred că ajunge. Poliţia. Dumnealui este inspector la ministerul muncii. Înţelegeţi: marea mulţime de şomeri francezi ne sileşte să facem control...

— Înţeleg, domnul meu. Din păcate nu pot să vă arăt decât un permis de liberă şedere în ţară. O autorizaţie de lucru nu posed; de altfel nici dumneavoastră nu v-aţi aşteptat...

— Aveţi dreptate, domnul meu, zise inspectorul politicos, nu ne-am aşteptat. Dar ne ajunge. Puteţi lucra mai departe. Guvernul nu vrea să fie prea sever în cazul acesta special, adică la construcţia expoziţiei. Vă rog să ne scuzaţi, dacă v-am deranjat.

— Mă rog, e datoria dumneavoastră.

— Pot să văd actele dumneavoastră? se adresă inspectorul lui Kern.

— N-am.

— Aţi imigrat clandestin?

— N-am avut altă posibilitate.

— Regret foarte mult, zise poliţistul, dar dumneata trebuie să vii cu mine la prefectură.

— M-am aşteptat la asta, replică Kern, apoi adresându-se lui Marill: Spune-i, te rog, lui Ruth, că au pus mâna pe mine. Mă înapoiez cât de curând am să pot. Să nu aibă nici o teamă. Vorbise nemţeşte.

— N-am nimic împotrivă dacă mai aveţi ceva de discutat împreună, spuse inspectorul, binevoitor.

— Am să mă îngrijesc eu de Ruth până te înapoiezi dumneata, spuse Marill în limba germană. Fă aşa fel ca să fii trecut peste graniţă la Basel. Peste Burgfeld te întorci înapoi. Telefonează de la hotelul Steiff la hotelul Steiff din St. Louis, ca să-ţi trimită un taxi până la Mülhausen şi de acolo până la Beifort. E drumul cel mai bun. Dacă te duce la Sunte, scrie-mi. Klassmann va supraveghea. Îl chem numaidecât la telefon.

Kern dădu din cap.

— Sunt gata, zise el apoi. Reprezentantul poliţiei îl dădu unui bărbat care aşteptase în apropiere. Inspectorul îl privi pe Marill zâmbind.

— Simpatice cuvinte de rămas bun, zise el într-o nemţească perfectă. Pare-se că dumneavoastră ne cunoaşteţi bine graniţele.

— Din păcate, replică Marill.

Marill se afla cu Wasser într-un bistro.

— Hai să mai luăm un rachiu! Să fie a dracului, eu nu mă încred în hotel! E pentru prima dată că mi se-ntâmplă una ca asta! Ce zici? Un Fine sau un Pernod?

— Fine, se hotărî Wasser cu demnitate.

— Nu în Franţa. Marill făcu semn chelnerului şi comandă un coniac şi un Pernoud pur.

— Eu i-aş putea-o spune, propuse Wasser. În cercurile noastre asta e ceva obişnuit. Acolo în fiecare moment e înhăţat cineva şi atunci trebuie s-o comunici femeii sale sau copilei. Cel mai bine ar fi să fim pregătiţi pentru cauza comună care necesită pururi jertfe.

— Ce fel de cauză comună?

— Mişcarea! Instruirea revoluţionară a maselor, bineînţeles! Marill îl observă un timp cu luare aminte pe comunist.

— Wasser, spuse el apoi liniştit, cu asta nu o să ajungem prea departe şi nu izbutim să facem nimic. Vorbe de astea-s bune pentru un manifest socialist – dar încolo nimic. Uitasem că faci politică. Să ne bem rachiul şi apoi la luptă!

Făcură plata şi o luară prin lapoviţa mocirloasă spre hotel Verdun. Wasser dispăru în catacombă şi Marill sui încet scara.

Bătu la uşa lui Ruth. Ea deschise atât de repede, de parcă aşteptase în dosul uşii. Surâsul de pe obrazul ei se şterse când îl văzu pe Marill...

— Marill, exclamă ea.

— Da, pe ăsta desigur că nu l-aţi aşteptat, nu?

— Credeam că este Ludwig. Trebuie să sosească dintr-o clipă în alta.

— Da.

Marill intră în odaie. Văzu farfuriile pe masă, pe o spirtieră apă ce fierbea, pâine şi mezeluri şi într-un vas, câteva fire de flori. Văzu toate astea, o vedea pe

Ruth ce aştepta nerăbdătoare în faţa lui şi ca să facă ceva ridică, nehotărât, vasul.

— Flori, murmură dânsul... Şi flori...

— Florile sunt ieftine la Paris...

— Da. Nu asta voiam să spun. Ci...

Marill aşeză la loc vasul cu atâta precauţie de parcă nu era dintr-o sticlă ieftină, vulgară, ci din cel mai fin porţelan. Asta face mai afurisit de greu, asta...

— Ce?

Marill nu răspunse.

— Ştiu ce e, spuse Ruth, brusc. L-a prins poliţia pe Ludwig. Marill se întoarse spre ea.

— Da, Ruth.

— Unde e?

— La prefectură.

Ruth îşi luă tăcută pardesiul. Îl îmbrăcă, vârî câteva lucruri în buzunare şi voi să treacă pe lângă Marill, spre uşă. El o opri.

— N-are nici un rost, declară Marill. Nu-i ajutaţi nici lui şi nu ne ajuţi nici nouă. Avem pe cineva la prefectură care bagă de seamă.

— De ce să n-o fac? Vreau cel puţin să-l văd. N-au decât să mă închidă şi pe mine! Atunci trecem amândoi graniţa!

Marill o ţinu strâns. Era ca un resort de oţel strâns. Obrazul îi era palid şi părea că se micşorase de încordare. Apoi deodată se muie.

— Marill, grăi ea, neputincioasă, ce să fac?

— Să rămâi aici. Klassmann e din prefectură. El ne va spune ce se petrece. Pot cel mult să-l expulzeze şi-atunci în câteva zile e din nou aici. I-am făgăduit că vei aştepta aici. Ştie că vei fi cuminte.

— Da, şi eu vreau să fiu. Ochii îi erau plini de lacrimi. Îşi scoase pardesiul şi-l lăsă să cadă la pământ. Marill, i se adresă ea, pentru ce fac toate astea cu noi? N-am făcut doară nimănui nimic!

Marill o privi gânditor.

— Cred că asta e singura situaţie, îi răspunse dânsul. De fapt, asta cred.

— O să-l bage în închisoare?

— Cred că nu. O s-o aflăm de la Klassmann. Trebuie să aşteptăm până mâine.

Ruth se resemna şi luă domol mantoul ei de pe jos.

— Nu ţi-a spus Klassmann nimic?

— Nu. Am vorbit numai o clipă cu el. S-a dus apoi imediat la prefectură.

— Am fost azi-dimineaţă acolo. Scoase o hârtie din buzunar, o netezi şi i-o întinse lui Marill. M-au convocat. Pentru asta.

— E un permis de liberă şedere pentru Ruth, valabil pentru patru săptămâni. Comitetul pentru ajutorarea emigranţilor a reuşit. Aveam paşaportul

expirat. Mi-a adus ştirea Klassmann. A lucrat toate lunile din urmă pentru asta. Voiam să îl arăt lui Ludwig. De aceea sunt florile pe masă.

— Ah, pentru asta! Marill ţinea certificatul în mână. E un noroc afurisit şi totodată o nenorocire blestemată. Dar mai mult un noroc. Hârtia asta e un fel de minune. Asta nu se întâmplă adeseori. Dar Kern se întoarce. O crezi?

— Da, replică Ruth. Una nu merge fără cealaltă. Trebuie să se întoarcă.

— Bine! Şi-acum ieşim împreună. Mâncăm undeva şi bem şi ceva pentru permisul de liberă şedere şi pentru Kern. E un soldat experimentat. Toţi suntem soldaţi. Şi dumneata. Am dreptate?

— Da...

— Kern s-ar lăsa bucuros expulzat de cincizeci de ori pentru ceea ce ţii d-ta în mână, ştii asta?

— Da, dar eu de o sută de ori bucuroasă nu...

— Ştiu, o întrerupse Marill. Despre asta vom vorbi când va fi iar aici. Asta este una din primele reguli ale soldatului.

— Are bani să se întoarcă?

— Asta o presupun. Ca bătrâni luptători, avem totdeauna la noi atât cât să ne ajungă în caz de nevoie. Dacă n-are destul, o să facă Klassmann aşa fel ca să-i parvină restul. El este avanpostul şi patrula noastră. Şi-acum, haidem! Câteodată e al dracului de bine că există rachiu pe lume. Mai ales în ultimul timp!

Steiner era foarte atent şi încordat când trenul opri la graniţă. Vameşii francezi controlară indiferenţi şi iute actele. Întrebau de paşaport, îl ştampilau şi părăseau compartimentul. Trenul îşi continua drumul în uruitul lui monoton. Steiner ştia că în clipa asta soarta lui era hotărâtă, nu mai putea da înapoi.

După o bucată de timp intrară doi funcţionari germani şi îl salutară.

— Vă rog, paşaportul d-voastră.

Steiner dădu actul celui mai tânăr dintre controlori, acela care îl ceruse.

— Pentru ce veniţi în Germania? întrebă celălalt.

— Vreau să vizitez nişte rude.

— Staţi la Paris?

— Nu, în Graz. Am vizitat la Paris o rudă.

— Cât voiţi să rămâneţi în Germania?

— Cam vreo cincisprezece zile. Apoi mă întorc la Graz.

— Aveţi devize la d-voastră?

— Da, cinci sute de franci.

— Trebuie să-i trecem în paşaport. Aţi adus banii din Austria?

— Nu. Îi am de la un văr din Paris.

Funcţionarul cercetă paşaportul, scrise apoi ceva în el şi îl ştampilă.

— Aveţi ceva de vămuit? întrebă celălalt.

— Nu, nimic. Steiner luă geamantanul din plasă.

— Mai aveţi şi bagaj mai mare?

— Nu, ăsta e tot ce am.

Funcţionarul se uită fugar în geamantan.

— Aveţi ziare, imprimate sau cărţi la d-voastră?

— Nu.

— Mulţumesc. Cel mai tânăr dintre controlori îi înapoie paşaportul. Salutară amândoi şi ieşiră din compartiment. Steiner răsuflă uşurat. Abia acum observă că era lac de sudoare.

Trenul începu să meargă mai repede. Steiner se lăsă pe spate şi privi pe fereastră. Afară se înnoptase, norii se rostogoleau iuţi şi joşi pe cer şi intre ei sclipeau stele. Gări mici, semiluminate, rămâneau în urmă. Luminile roşii şi verzi ale semnalelor alunecau şi şinele străluceau. Steiner coborî fereastra şi privi afară. Umedul vânt favorabil îi şfichiuia faţa şi-i răvăşea părul. Respiră adânc; părea alt aer; era alt vânt, era alt orizont, era altă lumină, plopii pe uliţe se legănau altfel şi mai intim, înseşi străzile duceau undeva în inima lui; el respiră adânc, îi era cald, sângele îi duduia, peisajul se înălţa şi îl privea misterios şi totuşi nu străin: „Să fie a dracului, gândi el, devin sentimental!” Se reaşeză şi încercă să doarmă, dar nu putu. Peisajul întunecat de afară îl ademenea, se preschimbă în obraji şi amintiri, anii grei ai războiului se deşteptară iar, când trenul duduia peste podul Rinului şi apa sclipitoare se rostogolea cu zgomot înăbuşit dedesubt, aducea la suprafaţă zeci de nume dispărute, moarte, urme de regimente şi camarazi, de oraşe şi lagăre, nume din noaptea anilor; era un clocot şi Steiner se văzu deodată în vârtejul furtunatic al amintirii şi voia să se ferească de ea, şi nu o putea face.

Era singur în compartiment. Îşi aprindea o ţigară după alta şi umbla din colţ în colţ în mica încăpere. Nu crezuse că toate astea puteau avea aşa o putere asupra lui. Încercă energic să se silească să se gândească la ziua de mâine, cum va încerca să răzbată fără a face senzaţie la spital, la situaţia lui, la prietenii pe care îi va căuta şi de care ar putea întreba.

Dar toate astea îi apăreau în clipa asta bizar de ceţoase şi imaginare; îi scăpau când voia să le prindă, chiar primejdia în care plutea şi pe care se ducea s-o înfrunte. Atunci renunţă să se mai gândească. Ştia că e ultima noapte, mâine totul va fi umbrit de celelalte; era ultima noapte pură, în neştiinţă, în vârtejul simţirilor, era ultima noapte fără cruda ştiinţă şi claritatea năruirii. Renunţă să mai chibzuiască şi se dădu învins.

Noaptea se desfăşura imensă în faţa ferestrei trenului ce gonea. Era fără sfârşit; se desfăşura peste patruzeci de ani ai unui bărbat şi peste viaţa lui, pentru care patruzeci de ani însemnau o veşnicie. Satele care alunecau în mers cu luminile puţine şi câte un lătrat de câine erau toate satele copilăriei sale; în toate se jucase, peste toate se arcuise vara şi iarna şi clopotele bisericilor lor sunaseră peste tot pentru el. Pădurile ce zburau negre şi adormite erau toate pădurile tinereţii sale; apusul lor de un verde gălbui umbrise întâile sale hoinăreli, în lacurile lor netezi se oglindise chipul lui nemişcat, atunci când

pândea pătatele salamandre cu pântecele roşu, şi vântul. Vântul care cânta din harfă în mesteceni şi zumzăia în brazi, era străvechiul vânt al aventurii. Străzile cu lumina mată care se întindeau ca o plasă peste câmpurile bogate, fuseseră toate străzile neliniştii sale, pe ele toate peregrinase, dormise la colţurile sau răscrucile lor, cunoştea adio-urile lor şi speranţele lor şi reîntoarcerile de la o zare la zare, cunoştea pietrele lor milenare şi curţile lor ţărăneşti. Şi casele pitite sub acoperişuri ce absorbeau lumina şi cum făgăduinţele de căldură şi patul străluceau roşcate din ferestrele lor: stătuse la toate ferestrele lor, cunoştea apăsarea dulce a clanţelor, ştia cine aşteaptă sub abajurul lămpii cu fruntea niţeluş înclinată, cu părul auriu în culoarea focului şi nins de scântei, ea al cărei obraz zăbovise şi aşteptase pretutindeni în toate străzile şi în toate colţurile lumii, întunecat uneori şi foarte adesea nevăzut, inundat de nostalgie şi dorinţa de a fi uitat; profilul vieţii lui către care se ducea, figura care se răspândea acum peste cerul nopţii şi trimitea spre el cuvinte mute, braţele pe care le şi simţea în vânt, în freamătul şi adierea copacilor şi zâmbetul în care peisajul şi inima lui se scufundau în năvala simţirii nemărginite.

Simţea cum vinele lui se topesc şi se deschid, cum sângele lui părea să se reverse în afară în fluviul transfigurat ce se învolbura şi îl primea şi se întorcea mai puternic cu el, care purta mâinile lui şi le lua cu el spre mâini străine ce se întindeau spre el, acest circular fluviu care bucată cu bucată se ducea departe şi îl lua cu el, care dizolva izolarea lui, ca o apă sălbatică, în primăvară, un sloi de gheaţă şi care îi hărăzea, în noaptea asta, unică şi infinită singuratica fericire a unei supreme uniri şi îi aducea fotul: viaţa lui, anii pierduţi, strălucirea iubirii şi profunda cunoştinţă a reîntoarcerii dincolo de distrugere.

XX

Steiner sosi la orele unsprezece dimineaţa. Lăsă geamantanul la magazia de bagaje şi se duse imediat la spital. Nu vedea oraşul, vedea numai ceva ce fugea pe ambele laturi, un flux de case, vehicule şi oameni.

În faţa clădirii mari şi albe se opri. Şovăi o clipă. Privi îndelung la poarta mare şi nesfârşitul şir de ferestre, cat peste cat. Undeva acolo... dar poate că nu mai era... Strânse din dinţi şi trecu poarta.

— Aş dori să mă informez care sunt orele de primire, spuse el la ghişeul de înştiinţare.

— Pentru care clasă? întrebă sora.

— Nu ştiu. Vin pentru prima dată.

— La cine doriţi să mergeţi.

— La doamna Maria Steiner.

Steiner se miră o clipă văzând că sora deschide, indiferentă, un registru. Aproape se aşteptase ca sala albă să se prăbuşească, sau ca infirmieră, atunci

când a pronunţat numele, să sară în sus şi să cheme pe cineva, garda sau poliţia.

Sora răsfoia.

— Pacienţii clasei întâi pot primi vizite oricând, spuse dânsa, în timp ce căuta.

— Nu cred să fie clasa întâi, replică Steiner. Poate a treia.

— Pentru clasa a treia, orele de primire sunt de la trei la cinci. Sora căuta şi căuta. Cum aţi spus că o cheamă?

— – Steiner. Maria Steiner. Steiner simţi brusc că i se usucă gâtul. Privi pe frumoasa soră cu înfăţişare de păpuşă, de parcă îşi aştepta sentinţa de moarte. Se aştepta ca ea să zică: „moartă”.

— Maria Steiner, rosti sora. Clasa a doua, camera cinci sute cinci, etajul cinci. Ora de primire de la trei la cinci.

— Cinci sute cinci. Mulţumesc mult, soră.

— Mă rog, domnul meu!

Steiner rămase locului. Sora duse mâna spre telefonul ce suna.

— Mai aveţi ceva de întrebat, domnul meu?

— Mai trăieşte?

Sora depuse telefonul. În pâlnia lui continua să orăcăie o vreme înceată, seacă, de parcă telefonul era o fiară.

— Desigur, răspunse sora şi privi o clipă în registru. Altfel ar fi o observaţie sub numele ei. Ieşirile sunt punctual anunţate.

— Mulţumesc.

Steiner se forţă să nu întrebe dacă poate urca imediat. Se temea că va voi să ştie pentru ce şi el dorea să evite orice bănuială. De aceea plecă.

Hoinări fără ţintă pe străzi, descriind din ce în ce cercuri mai mari în jurul spitalului. „Trăieşte, se gândi el. Doamne, trăieşte!” Apoi îl năpădi brusc frica de a nu fi recunoscut de cineva şi căută o cârciumă mai dosnică spre a aştepta acolo.

Comandă mâncare, dar nu putu înghiţi nimic.

Chelnerul îl privi surprins.

— Nu vă place?

— Cum să nu. Dar adu-mi înainte un Kirş.

Îşi dădu silinţa să consume mâncarea, apoi comandă ziare şi ţigări. Se făcea că citeşte şi voia să citească. Dar nimic nu pătrundea zidul frunţii sale. Şedea într-o încăpere semiîntunecată mirosind acru a mâncare şi a bere vărsată pe jos şi trăia ceasurile îngrozitoare ale existenţei sale. Îşi imagina că Maria moare în ceasurile acestea, auzea chemarea ei deznădăjduită, vedea faţa ei inundată de sudoarea morţii şi şedea ca de plumb pe scaunul său cu ziarul foşnind în faţa ochilor şi încleşta dinţii ca să nu geamă şi să nu sară în sus luând-o la goană. Minutarul târâtor al ceasului de pe mâna lui era braţul

destinului care oprea viaţa lui şi îl făcea aproape să se înăbuşe prin încetineala lui.

Lăsă în cele din urmă să-i cadă ziarul şi se ridică. Când văzu că muşteriul s-a sculat, chelnerul se apropie, scobindu-se în dinţi:

— Plata?

— Nu. Încă un Kirş.

— Bun. Chelnerul îl turnă.

— Ia şi d-ta un pahar.

— Se face.

Chelnerul mai turnă un pahar şi îl ridică cu două degete.

— Sănătate.

— Da, răspunse Steiner, sănătate.

Băură şi aşezară paharele la loc.

— Joci biliard? îl întrebă Steiner.

Chelnerul privi la masa de un verde întunecat ce se afla în mijlocul odăii.

— Puţin.

— Facem o partidă?

— De ce nu. Jucaţi bine?

— N-am mai jucat demult. Dacă vrei, putem face o partidă de probă.

— S-a făcut.

Frecară tacurile cu cretă şi jucară câteva bile. Apoi începură o partidă pe care Steiner o câştigă.

— Jucaţi mai bine ca mine, spuse chelnerul. Trebuie să-mi daţi înainte zece puncte.

— Bine.

„De câştig această partidă, atunci totul o să fie bine. Trăieşte, am s-o văd, se va face poate sănătoasă.”

Jucă concentrat şi câştigă partida.

— Acum îţi dau douăzeci de puncte înainte, spuse el. Aceste douăzeci de puncte constituiau Viaţă, sănătate şi fuga împreună şi bilele albe şi ciocnitul erau ca închiderea cheilor destinului. Jocul era îndârjit. Chelnerul intră Într-o serie bună până la două puncte apoi nu nimeri ultima bilă la distanţă de un centimetru. Steiner luă tacul lui şi începu să Joace. Ochii îi scăpărau şi trebui să se oprească de câteva ori, dar termină partida fără nici o lovitură greşită.

— Bine jucat, spuse chelnerul laudativ.

Steiner dădu din cap recunoscător şi se uită la ceas. Trecuse de trei. Plăti repede şi plecă.

Urca scara acoperită cu linoleum şi nu mai era decât o singură, uriaşă, înaltă şi nebunească vibraţie. Coridorul lung cotea şi deodată îi sări în ochi o uşă albă cum e creta, cinci sute cinci.

Steiner bătu. Nu răspunse nimeni. Mai bătu o dată. Stomacul i se strânse convulsiv într-o îngrozitoare teamă că acum s-ar mai putea întâmpla ceva. Deschise uşa.

Odaia mică sta în lumina soarelui de după-amiază ca o insulă de pace dintr-o altă lume. Părea că timpul care înainta repede nu mai avea nici o putere asupra siluetei de o infinită linişte ce privea pe Steiner din patul ei îngust. Se împletici puţin şi îi căzu pălăria. Voia să se aplece să o ridice, dar în mijlocul înclinării, ca şi cum ar fi primit o lovitură în spate, şi fără să ştie ce face, el îngenunche lângă pat şi gemu încet de emoţia reîntoarcerii acasă.

Ochii femeii îl priviră îndelung şi plini de pace. Cu încetul deveniră neliniştiţi. Fruntea începu să se mişte şi buzele tresăriră. Apoi flacăra ca o groază în ei. Mâna ce odihnea nemişcată se ridică, de parcă voia să se asigure şi să atingă ceea ce ochii vedeau».

— Eu sunt, Maria.

Femeia încercă să ridice capul. Ochii ei rătăciră pe obrazul lui care era aproape de al ei.

— Stai liniştită, Mărio, eu sunt. Am venit.

— Iosef... murmură femeia din pat

Steiner coborî capul. Lacrimile îi ţâşniră din ochi. Îşi muşcă buzele şi înghiţi în sec.

— Eu sunt, Mărio, m-am întors la tine.

— Dacă te găsesc!... şopti femeia.

— N-or să mă găsească. Nu mă pot găsi. Pot rămâne aici. Rămân lângă tine.

— Strânge-mă, Iosef, trebuie să simt că eşti tu. De văzut, te-am văzut...

El luă mâna-i uşoară cu vinele albastre în mâna lui şi o sărută. Apoi se aplecă deasupra ei şi puse buzele-i pe gura ei obosită şi deja depărtată. Când se ridică, ochii ei erau plini de lacrimi. Ea îşi scutură blând obrazul şi lacrimile picurară, ca ploaia, jos.

— Ştiam că nu poţi veni, dar te-am aşteptat tot timpul...

— Acum rămân la tine.

Ea încercă să-l îndepărteze.

— Dar nu poţi rămâne aici! Trebuie să pleci. Tu nu ştii ce a fost aici. Trebuie să pleci imediat. Pleacă, Iosef...

— Nu, nu e primejdios.

— Este primejdios, eu o ştiu mai bine. Te-am văzut, acuma du-te! Nu mai am mult.

— Am aranjat aşa fel că pot rămâne aici, Mărio. Vine o amnistie şi eu intru în ea.

Ea îl privi neîncrezătoare.

— E adevărat. Ţi-o jur, Mărio. Nu trebuie să ştie nimeni că sunt aici. Dar nici nu e rău dacă se află.

— Nu spun nimic. Iosef. N-am spus nimic.

— Ştiu asta, Mărio. O căldură i se sui în obraz şi îi înfierbântă fruntea. Nu ai divorţat de mine, nu-i aşa?

— Nu. Cum o puteam face! Nu fi supărat pentru asta.

— Ar fi fost numai pentru binele tău, ca să-ţi fie mai uşor.

— N-am dus-o greu. Am fost ajutată. Şi faptul că am odaia asta. A fost mai bine că am fost singură, erai astfel mereu aici.

Steiner o privi. Faţa îi era topită, i se vedeau umerii obrajilor şi pielea era palidă ca ceara şi cu umbre albăstrii. Gâtul era fragil şi subţire şi claviculele ieşeau în afară din umerii căzuţi. Chiar şi ochii erau împăienjeniţi şi gura fără culoare. Numai părul lumina şi sclipea, părea că devenise mai des şi mai puternic, de parcă toată vigoarea dispărută se adunase în el spre a triumfa asupra trupului ce se stingea. Se ondula bogat în soarele după-amiezii ca o gloriolă de roşu şi aur, ca un protest sălbatic împotriva oboselii corpului de copil de sub cearşaful ce abia se mai ridica.

Uşa se deschise şi în odaie păşi o soră. Steiner se sculă în picioare. Sora aduse un pahar cu un lichid lăptos şi îl puse pe masă.

— Aveţi vizită? spuse ea, în timp ce ochii ei iuţi şi albaştri îl măsurau pe Steiner.

Bolnava clinti capul.

Din Breslau, şopti ea.

— De aşa de departe? Asta e frumos. Atunci are cine să-ţi ţină de urât.

Ochii albaştri trecură iarăşi sprinteni peste Steiner, în timp ce sora scotea termometrul.

— Are temperatură? întrebă Steiner.

— Da de unde, replică sora, veselă. De câteva zile nu mai are. Ea lăsă termometrul şi plecă. Steiner îşi trase un scaun lângă pat şi se aşeză lângă Maria. Îi luă mâinile în mâinile lui.

— Te bucuri că sunt aici? şi îşi dădu seama ce tâmpită e întrebarea lui.

— Pentru mine asta e totul, răspunse Maria fără să zâmbească.

Se priviră şi tăcură. Era atât de puţin de spus, când însemna atât de mult faptul că erau împreună. Se priviră şi nu mai exista nimic în afară de ei. Unul se scufunda în celălalt. Se întoarseră unul la altul. Viaţa nu mai avea viitor şi nu mai avea trecut, era numai prezent. Era linişte, tăcere şi pace.

Sora mai veni o dată înăuntru şi însemnă o linie pe foaia de temperatură; ei abia o observară. Se priviră. Soarele luneca la orizont; el părăsi şovăitor părul înflăcărat şi frumos şi se lăsă ca o pisică moale de lumină acolo, jos, pe pernă, apoi se ridică fără chef pe perete şi se căţăra încet pe ei, cei doi oameni ce se priveau. Amurgul veni pe picioare albastre şi umplu odaia, ei se priveau şi nu se părăseau din ochi, până ce umbrele din colţurile odăii veniră şi cu aripile lor acoperiră faţa albă, singura faţă de pe pământ.

Uşa se deschise şi-odată cu o fâşie de lumină veni şi doctorul şi sora.

— Trebuie să plecaţi, spuse sora.

— Da. Steiner se ridică şi se aplecă peste pat. Mâine vin iarăşi, Mărio.

Dânsa zăcea ca un copil obosit de joacă şi somnoros, pe jumătate visând.

— Da, rosti ea – şi el nu putu recunoaşte dacă vorbea către el sau către vedenia ei. Da, vino iarăşi.

Steiner aşteptă doctorul pe coridor. Îl întrebă cât poate să mai ţină. Doctorul îl măsură.

— Trei până la patru zile, cel mult, spuse el apoi. E o minune că a mai ţinut în genere atât de mult.

— Mulţumesc. Steiner coborî încet scările. Înaintea porţii se opri... În faţa lui se întindea pe neaşteptate oraşul. Nu luase cunoştinţă de el, dar acum se aşternea precis şi inevitabil totodată în faţa lui. Văzu străzile, văzu casele şi văzu primejdia, nevăzută şi tăcuta primejdie care pândea din fiecare colţ, din fiecare poartă de unde putea să-l prindă, ca o fiară, în junglă, la adăpătoare, era clădirea asta mare şi albă de piatră dinapoia lui. Dar mai ştia că trebuie să se ascundă pentru a se putea reîntoarce. Trei, până la patru zile. Era puţin şi era şi o veşnicie. O clipă se gândi dacă să nu încerce să caute adăpost la un prieten, dar apoi se decise pentru un hotel modest.

Kern se afla cu austriacul Leopold Bruck şi cu Moerike, din Westfalia, într-o celulă a închisorii la Sunte şi lipeau pungi.

— Copii, zise Leopold, crap de foame. Îmi vine să înfulec papul ăsta din făină... dacă n-aş şti că ne pedepsesc.

— Mai aşteaptă şi tu zece minute, replică Kern, până vine ciorba pentru cină.

— Şi la ce îmi ajută aia? După aceea abia mi-e tare foame. Leopold suflă într-o pungă şi o sparse cu o pocnitură. E o jale că omul are stomac în timpuri de astea grele. Când mă gândesc acum la o bucată de carne... aş fi în stare să distrug toată şandramaua asta!

Moerike înălţă capul:

— Eu aş avea poftă de un biftec mare şi sângeros, cu ceapă şi cartofi prăjiţi. Şi pe lângă ei şi o bere rece.

— Sfârşeşte odată! gemu Leopold. Hai să ne gândim la altceva. De pildă, la flori.

— Pentru ce tocmai flori?

— Să ne gândim la ceva frumos ca să ne abatem puţin de la celelalte gânduri.

— Florile nu sunt în stare să mă îndepărteze pe mine de la senzaţia foamei.

— Am văzut odată o peluză de trandafiri. Leopold căuta cu tot dinadinsul să se concentreze. În vara trecută, în faţa închisorii din Pallanza. Trandafirii erau atât de roşii ca... ca...

— Ca un biftec crud, îl ajută Moerike.

— Fir-ai al dracului!

Se auzi cheia în broască.

— Iată vine crăpelniţa, zise Moerike. Uşa se deschise. Nu era servitorul cu mâncare... era gardianul. Kern... zise el.

— Kern se ridică.

— Vino cu mine. Vizită!

— Probabil că e preşedintele republicii, fu de părere Leopold.

— Poate că e Klassmann. El are acte. Poate că aduce ceva de mâncare.

— Unt! zise Leopold cu ardoare. O bucată mare şi galbenă ca floarea-soarelui!

Moerike rânji:

— Omule, Leopold eşti un liric. Acum te gândeşti la floarea-soarelui!

Kern rămase locului în uşă, de parcă ar fi primit o lovitură.

— Ruth! Cum ai ajuns tu aici? Au pus mâna pe tine?

— Nu, nu Ludwig!

Kern aruncă o privire fugitivă către supraveghetor care se rezemă indiferent într-un colţ Apoi se apropie repede de Ruth.

— Pentru numele lui Dumnezeu, pleacă numaidecât, Ruth, şopti el în nemţeşte. Tu nu ştii ce te aşteaptă. În fiecare moment te poate aresta şi asta înseamnă patru săptămâni închisoare şi la a doua oară, şase luni! Aşadar pleacă repede... repede!

— Patru săptămâni? Ruth se uită la el speriată. Trebuie să rămâi aici patru săptămâni?

— Nu face nimic! A fost un ghinion! Dar tu... să nu fim uşuratici! Oricine te poate întreba de acte!

— Păi am acte!

— Cee?

— Am un permis de liberă şedere, Ludwig!

Ea scoase un bilet din buzunar şi îl arătă lui Kern. El se uita ţintă la hârtia pe care o ţinea în mână. Cristoase! făcu el după o clipă. E într-adevăr aşa, precum spui. Parcă s-ar fi sculat un mort din groapă. Cine a făcut minunea?

— Comitetul de ajutorare şi Klassmann.

— Dom'le gardian, zise Kern. Un deţinut are permisiunea să sărute o doamnă?

— Din partea mea, cât poftеşte. Principalul e ca în timpul ăsta să nu-ţi strecoare vreun cuţit sau o pilă!

— Pentru câteva săptămâni... nu merită osteneala. Gardianul îşi vârî o ţigară în gură şi o aprinse.

— Ruth, aţi auzit ceva despre Steiner?

— Nu, nimic. Dar Marill spune că ar fi şi imposibil. El n-o să scrie, ci o să se înapoieze pur şi simplu. Şi o să fie iar cu noi.

— Marill crede asta, într-adevăr?

— Noi o credem toţi, Ludwig. Altminteri ce să facem. Kern dădu din cap.

— Da, altminteri ce putem face? A trecut abia o săptămână. Poate că scapă totuşi.

— E timpul, zise supraveghetorul lor. S-a terminat pentru azi.

Kern o luă în braţe.

— Reîntoarce-te, cât mai repede! Rămii aci la Sunte?

— Nu. Ne transportă spre graniţă.

— Am să încerc să mai capăt o permisiune spre a te vizita. Te iubesc. Reîntoarce-te repede! Mă tem. Aş pleca cu tine.

— Nu se poate. Adeverinţa nu e valabilă decât la Paris. Mă reîntorc, fii fără grijă.

— Am bani la mine. Sunt sub epoleţi. Scoate-i când mă săruţi.

— N-am nevoie, păstrează-i. Am destui la mine. Marill o să aibă grijă de tine. Poate că se reîntoarce şi Steiner în curând.

— A trecut timpul, făcu gardianul. Hai copii, doar nu-l ducem la ghilotină!

— Rămâi cu bine! Ruth îl sărută pe Kern. Te iubesc. Reîntoarce-te, Ludwig!

Luă un pachet de pe bancă.

— Aici e ceva de mâncare. Au controlat jos pachetul; e în regulă, zise către gardian. Rămâi cu bine, Ludwig!

— Sunt fericit, Ruth! Doamne, Dumnezeule, ce mulţumit sunt de permisul tău. Acum mă simt aici ca-n paradis!

— Atunci ia-o din loc! zise gardianul. Înapoi spre paradis. Kern îşi luă pachetul sub braţ. Era greu. Gardianul îl duse la celulă.

Servitorul sosise cu străchinile de mâncare, când intră Kern în celulă.

— Kern, zise Leopold cu o mutră plouată. Iar avem supă de cartofi, fără cartofi.

— Asta e o supă de zarzavat, explică servitorul.

— Poţi să spui că e şi cafea, te cred oricum, îi răspunse Leopold.

— Ce ai acolo în pachet? întrebă Moerike pe Kern.

— Ceva de mâncare. Nu ştiu ce anume.

Chipul lui Leopold se înseninã deodată.

— Desfă-l numaidecât!

Kern dezlegă sfoara.

— Unt! exclamă Leopold, voios.

— Ca floarea-soarelui! adăugă Moerike.

— Franzelă, cârnaţi, ciocolată, continuă Leopold în extaz. Şi uită-te... o roată întreagă de caşcaval!

— Ca floarea-soarelui! adăugă Moerike.

Leopold se ridică în picioare şi zise către servitor:

— Dom'le, să te cărăbăneşti, îndată, cu mâncarea asta mizerabilă şi...

— Stai! Îl întrerupse Leopold. Nu fi atât de grăbit. Ia dă-mi castroanele încoace spuse servitorului şi le înşiră pe o bancă. Apoi despacheta celelalte

lucruri şi le puse tot pe bancă. Considerăm supa de zarzavat drept ceai, explică el râzând. Şi acum să cinăm şi noi ca oamenii cultivaţi! Ce spui tu Kern?

— Amin, răspunse acesta.

— Vin şi mâine, Mărio.

Steiner stătea la uşă. Ochii ei nu se uitau la el. Paharul pe care îl ducea tremura în mâna ei şi zăngăni uşor.

Steiner ieşi afară pe coridor.

— Stai pe loc! Îi comandă o voce.

La dreapta şi la stânga lui stăteau doi inşi în uniformă, cu revolverele în mâini. Steiner se opri. Nici nu se sperie.

— Cum vă numiţi?

— Johan Huber.

— Veniţi până la fereastră.

Un al treilea bărbat îi veni înainte şi îl privi cu atenţie.

— E Steiner, zise el. Nici o îndoială. Îl cunosc. Cred că mă recunoşti şi tu, nu-i aşa, Steiner?

— Nu te-am uitat, Steinbrenner, răspunse Steiner, calm.

— Ar fi cam greu, chicoti bărbatul. Bine ai venit acasă! Îmi pare bine că te revăd. Va trebui să mai rămâi puţintel pe la noi. Avem un lagăr frumos, nou, cu tot confortul.

— Te cred.

— Puneţi-i cătuşele! comandă Steinbrenner. Ca măsură de precauţie, scumpul meu. Mi s-ar rupe inima dacă ai reuşi s-o mai ştergi încă o dată.

Se deschise o uşă. Steiner întoarse capul şi privi oblic peste umărul său. Era uşa camerei unde zăcea soţia lui. Sora se uita afară şi îşi trase înapoi capul.

— Aha, zise Steiner, de aceea...

— Da, dragostea! chicoti Steinbrenner. Aduce la cuib şi pasările bătrâne... pentru binele statului şi pentru bucuria prietenilor.

Steiner privi la faţa pătată, cu cearcănele albăstrii sub ochi. Privi liniştit, ştia la ce se putea aştepta din partea omului acesta. Steinbrenner clipi din ochi şi îşi linse buzele.

— Tot încă nu ai conştiinţă, Steinbrenner?

Individul rânji.

— Numai una şi curată, drăguţule. Cu cât pun mâna pe mai mulţi de alde voi, mă simt mai bine. Am un somn liniştit şi dorm zdravăn. Cu tine am să fac o excepţie. Pe tine am să te vizitez noaptea ca să mai discutăm puţin împreună. Luaţi-o din loc, duceţi-l la arest! se răsti brusc.

Steiner coborî scara cu escorta lui. Oamenii pe care îi întâlniră se opreau şi tăcuţi îi lăsau să o ia înainte. Şi pe stradă domnea aceeaşi tăcere la trecerea lor.

Steiner fu dus la interogatoriu. Un funcţionar mai vârstnic făcu procesul-verbal.

— De ce v-aţi înapoiat în Germania? întrebă slujbaşul.

— Am vrut să-mi văd nevasta, înainte să moară.

— Cu cine v-aţi întâlnit aci? Pe care dintre prietenii politici i-aţi revăzut?

— Pe nimeni!

— E mai bine pentru dumneavoastră s-o spuneţi aici, înainte de a fi transportat dincolo.

— V-am mai spus: pe nimeni.

— Din partea cui aţi primit însărcinarea de a veni aici?

— N-am nici un fel de însărcinare.

— În ce organizaţie politică aţi lucrat în străinătate?

— În nici una.

— Din ce aţi trăit?

— Din ceea ce am câştigat. Vedeţi doar că am un paşaport austriac.

— Cu care grupă trebuia să intraţi aici în legătură?

— Dacă aş fi vrut să fac lucrul ăsta, aş fi ştiut să mă ascund. Am ştiut ce fac când m-am dus să-mi văd nevasta.

Funcţionarul examina apoi paşaportul lui Steiner şi scrisoarea soţiei sale, pe care i-o luaseră. Se uită la Steiner, pe urmă citi iar scrisoarea.

— Azi după-amiază o să fiţi transportat dincolo, zise el în sfârşit, dând din umeri.

— Aş vrea să vă rog ceva, îi spuse Steiner. E un lucru de nimic, dar pentru mine e mult. Nevasta mea mai trăieşte încă. Doctorul spune că poate să mai dureze cel mult două zile. Ea ştie că vin mâine s-o mai văd. Dacă n-am să mai vin, o să ştie că sunt arestat. Pentru mine nu mă aştept la nici o milă sau la Vreun hatâr, dar aş dori ca nevasta mea să moară liniştită. Vă rog să mă opriţi aici o zi sau două şi să-mi permiteţi să-mi văd nevasta.

— Nu se poate. Nu pot să vă dau prilejul de a fugi.

— N-am să fug. Camera se află la etajul al cincilea şi n-are alte ieşiri. Dacă mă duce cineva până acolo şi păzeşte uşa, nu pot face nimic. Nu vă rog pentru mine, vă rog pentru o muribundă.

— Imposibil, zise slujbaşul. Nu e de competenţa mea să fac asemenea lucru.

— Ba da, este. Puteţi dispune să fiu încă o dată interogat. Şi puteţi să-mi daţi şi posibilitatea de a o revedea. Aţi putea invoca motivul că eu am ceva de vorbit cu soţia mea, care v-ar interesa şi pe dumneavoastră. Aţi putea aranja în aşa fel ca infirmiera, pe care vă puteţi bizui, să rămână în odaie, ca să audă despre ce vorbim.

— Astea sunt fleacuri. Soţia dumitale n-o să-ţi spună nimic şi nici dumneata ei.

— Fireşte. Ea nici nu ştie nimic. Dar o să moară liniştită. Funcţionarul mai chibzui puţin şi răsfoi actele.

— Odinioară te-am interogat despre grupa VIL Dumneata n-ai spus nici un nume. Între timp i-am găsit pe Müller, Böse şi Welldorf. Vrei să ne spui acum numele celorlalţi?

Steiner tăcu.

— Ai să ne spui numele lor dacă îţi ajut să-ţi vezi soţia în astea două zile?

— Da.

— Atunci spune-le. Steiner tăcu.

— Vrei să-mi spui mâine seară două nume şi restul poimâine?

— Vă spun numele lor poimâine.

— Promiţi?

— Da.

Funcţionarul îl privi lung.

— Am să văd ce se poate face. Acum ai să fii dus înapoi în celulă.

— Vreţi să-mi daţi înapoi scrisoarea?

— Scrisoarea trebuie să rămână între acte. Funcţionarul o privi nehotărât. În sfârşit, poţi s-o iei.

— Vă mulţumesc, zise Steiner.

Funcţionarul puse mâna pe sonerie şi dădu ordin ca Steiner să fie condus în celulă. „Păcat, gândi el, dar ce să-i faci. Dai de dracu, dacă te arăţi mai uman.” Se pomeni că dădea cu pumnul în masă.

Moriţ Rosenthal zăcea în pat. Era pentru prima oară când n-avea dureri. Se lăsa seara. El observa, fără să mişte capul, că la casa de peste drum se luminau ferestrele. În obscuritate se vedea ca un vapor uriaş care plutea pe mare.

Moriţ Rosenthal nu se mişca; şedea întins în pat, dar vedea cum se deschide deodată fereastra şi cum cineva care îi semăna se ridica şi păşea afară. O luă după vaporul de peste drum, care ridica ancora şi o porni încet. Camera dimprejurul lui se prăbuşi ca o cutie de carton şi fu luată de curentul apei. Străzi şi păduri alunecau sub prova. Se lasă ceaţă şi vaporul se ridică lin în vâjâitul domol al infinitului. Se apropiau nori, stele şi un albastru adânc şi în această legănare se zări deodată un ţărm aurit. Moriţ Rosenthal cobora din vapor, trecând pe o punte îngustă ca să ajungă acolo. Şi când privi în jurul său, vaporul dispăruse şi el se găsea singur pe ţărmul străin.

O stradă lungă şi netedă se întindea înaintea lui. Bătrânul călător nu chibzui prea mult; pe o stradă nu puteai face altceva decât să umbli... şi picioarele lui cunoşteau multe străzi.

Dar după scurt timp se ridică în faţa lui o mare poartă sclipitoare, înapoia căreia scânteiau cupole şi turnuri. În mijlocul intrării străjuia o făptură mare în plină lumină şi strălucire, rezemat de un baston. „Vama!” gândi Moriţ Rosenthal speriat şi sări într-un tufiş. Privi în jurul lui. Nu mai putea da înapoi.

”N-am ce face...” gândi bătrânul emigrant. „Va trebui să stau ascuns aici până se înnoptează. Poate am să mă mai pot târî pe un drum lăturalnic şi să mă strecor apoi prin dos.” Se uita chiorâş printre crăci de rubine şi onix şi văzu că păzitorul puternic îi face semn cu bastonul. Se uita în urma lui. Afară de el nu mai era nimeni. Păzitorul îi făcu iar un semn.

— Moş Moriţ, strigă o voce blândă. „Strigă tu, gândi Moriţ, eu nu mă prezint.”

— Moş Moriţ, strigă iar glasul. Ieşi din tufişul trudei.

Moriţ se ridică. ”M-a prins, gândi el. Cu siguranţă că uriaşul ăsta poate să fugă mai repede ca mine; nu mai am scăpare, trebuie să mă duc la el.”

— Moş Moriţ, strigă iar glasul.

„Ce ghinion! Mă şi cunoaşte, murmură Moriţ. Probabil că am fost şi aici expulzat odată. După legile noi voi încasa cel puţin trei luni închisoare. Să sperăm că mâncarea n-o să fie prea păcătoasă şi că n-o să-mi dea să citesc o revistă din 1902, ci o gazetă mai modernă. Ceva despre Hemingway mi-ar place să citesc.”

Poarta se lumina şi strălucea mai tare cu cât se apropia mai mult de ea. „Ce efecte de lumină întrebuinţează ei acum la graniţe, îşi zise Moriţ, nici nu mai poţi să recunoşti unde te afli. Poate că luminiţa asta este o inovaţie recentă ca să ne prindă mai uşor pe noi. Ce risipă!”

— Moş Moriţ, zise păzitorul porţii, pentru ce te ascunzi?

„Şi asta e o întrebare inutilă, gândi Moriţ, dacă mă cunoaşte şi ştie în ce ape mă scald.”

— Intră! zise portarul.

— Ascultaţi vă rog, răspunse Moriţ, după câte ştiu eu, nu sunt până acum vrednic de pedeapsă. N-am trecut încă graniţele dumneavoastră. Sau tot ce e în urma mea aici depinde tot de ţara asta?

— Fireşte că da, depinde, zise păzitorul.

„Atunci sunt pierdut, gândi Rosenthal. Pare să fie o insulă. Poate e Cuba. În ultima vreme au dorit mulţi să ajungă aici.”

— Nu te teme, zise păzitorul, nu ţi se întâmplă nimic. Intră liniştit.

— Ascultă, te rog. replică Moriţ Rosenthal. Am să-ţi spun de-acum tot adevărul: n-am paşaport.

— N-ai paşaport?

„Şase luni”, gândi Moriţ, când îi auzi glasul bubuind şi lăsă capul în jos, resemnat.

Păzitorul porţii ridică bastonul.

— Atunci n-ai nevoie să stai douăzeci de milioane de ani în parterul ceresc. Capeţi numaidecât un fotoliu comod cu rezemătoare pentru braţe şi aripi.

— Foarte frumos, răspunse Moş Moriţ, dar n-o să meargă, fiindcă eu n-am nici un permis de intrare în ţară şi nici de liberă şedere. Ce să mai vorbim de permis de lucru.

— N-ai permis de liberă şedere? N-ai viză? N-ai permis de lucru? Păzitorul ridică mâna. Atunci ai să capeţi o lojă şi în primul rând, la mijloc, cu vederea bună spre cetele îngerilor.

— Nici asta n-ar fi rău, zise Moriţ, mai ales că eu merg cu atâta plăcere la teatru. Dar acum vine bomba. Ce am să spun eu acum le strică pe toate: De fapt mă şi mir că nu aţi pus afară mai încolo, o firmă pe care să scrie că nouă nu ne ei:e permisă intrarea. Ai ghicit de-acum? Da, sunt jidan. Alungat din Germania, fără drepturi cetăţeneşti şi de ani de zile pus în afara legilor.

Păzitorul porţii ridică amândouă braţele:

— Evreu? Fără cetăţenie? Atunci primeşti doi îngeri care să te servească numai pe tine şi pe deasupra şi un trâmbiţaş. Şi strigă din poartă: Să vină îngerul celor fără patrie! Şi o făptură uriaşă în straie albastre, cu un chip ca al tuturor mamelor din lume, se ivi lângă Moş Moriţ. Să vină îngerul celor ce au avut multe de suferit, strigă păzitorul din nou şi o făptură în straie albe cu un ulcior de lacrimi pe umăr se ivi de partea cealaltă a lui Moş Moriţ.

— O clipă, vă rog, şi Moriţ întrebă pe portar: Sunteţi sigur, domnul meu, că acolo înăuntru nu...?

— Nici o grijă. Lagărele noastre de concentrare sunt departe şi jos de tot.

Amândoi îngerii îl luară de braţ şi acum păşea liniştit. Moş Moriţ, bătrânul călător, veteranul emigranţilor. Trecea poarta, îndreptându-se spre o lumină enormă, peste care cădeau deodată umbre colorate, cădeau din ce în ce mai repede...

— Moriţ, zise Edith Rosenfeld la uşă. Uite-l pe micul Franţuz. Vrei să-l vezi?

Nici un răspuns. Tăcere. Ea se apropie cu precauţie. Morit Rosenthal din Godesberg pe Rin nu mai respira.

Maria se mai trezi o dată. Zăcuse toată dimineaţa într-o stare de piroteală, în agonie. Acum îl recunoştea pe Steiner.

— Mai eşti încă aici? şopti ea speriată.

— Pot rămâne aici cât vreau, Maria.

— Ce înseamnă asta?

— A ieşit amnistia. Sunt şi ei printre acei... Nu mai trebuie să te temi. Rămân acum mereu aici.

— Tu îmi spui asta ca să mă linişteşti, Iosif...

— Nu, Maria mea dragă, legea a apărut ieri. Se întoarse către sora care îşi făcea de lucru în fundul camerei. Nu-i aşa soră că de ieri încoace nu mai există nici un pericol ca să fiu prins?

— Nu, răspunse ea cam nelămurit.

— Vino, te rog, mai aproape, soţia mea ar dori s-o afle de la dumneata.

— Păi am spus-o o dată.

— Te rog, soră! şopti Maria.

Nici un răspuns.

— Te rog, soră dragă, şopti încă o dată bolnava.

Sora se apropie fără chef. Bolnava o privi încordată.

— Nu-i aşa că de ieri încoace am voie să rămân mereu aici? întrebă Steiner.

— Da, spuse cu greu sora.

— Nu mai există nici o primejdie ca să fiu prins?

— Nu.

— Mulţumesc, soră.

Steiner observă cum se împăinjeneau ochii muribundei. Numai avea putere să plângă.

— Acum, totul e bine, Iosef, şopti ea. Şi tocmai acum când ai avea nevoie de mine trebuie să plec...

— Tu nu pleci, Mărie.

— Aş vrea să mă pot scula şi să plec cu tine.

— Vom pleca împreună.

Ea îl mai privi un răstimp. Faţa ei era cenuşie, scheletul ieşea la iveală şi părul îşi pierduse peste noapte toată strălucirea lui. Steiner le vedea pe toate şi nu le vedea; vedea numai că mai respira încă, şi atât cât trăia, era pentru el Maria, nevasta lui, împrejmuită de strălucirea tinereţii şi a înţelegerii lor.

În odaie se lăsă seara şi de pe coridor, din faţa uşii, se auzea din când în când uşoara tuse provocatoare a lui Steinbrenner. Respiraţia Măriei venea pe întrerupte, cu pauze mari. În sfârşit ea încetă ca un vânt uşor care adoarme. Steiner îi ţinu mâinile până se răciră. Murea şi el o dată cu ea. Când se ridică să iasă din odaie, era un străin insensibil, un înveliş gol, care avea mişcările unui om. Îi aruncă surorii o privire indiferentă. Afară fu luat în primire de Steinbrenner şi de celălalt agent.

— Te-am aşteptat peste trei ore, mârâi Steinbrenner. Poţi să fii încredinţat că o să mai discutam noi despre asta.

— sunt convins, Steinbrenner. Mă aştept la chestii d-astea din partea ta.

Steinbrenner îşi linse buzele.

— Ştii foarte bine că trebuie să mă numeşti domnule vagmistru, nu-i aşa? Spune-mi însă tot Steinbrenner şi tutuieşte-mă, nu-i nimic... dar ţi-o scot eu mai târziu pe nas. Ai să plângi cu lacrimi de sânge, scumpule. Acum o să am destul timp pentru tine.

Coborau scara largă, Steiner între cei doi păzitori. Era o seară plăcută şi ferestrele lungi şi mari ce ajungeau până jos erau larg deschise.

— Am atât timp disponibil pentru tine, pălăvrăgea Steinbrenner bine dispus, toată viaţa ta, scumpule. Şi numele noastre se potrivesc. Steiner şi Steinbrenner. Să vedem ce o să mai iasă din asta...

Steiner dădu din cap, pe gânduri. Se apropiau de fereastra deschisă; în clipa când se aflau în dreptul ei îi dădu lui Steinbrenner un brânci spre fereastră, sări asupra lui şi se prăbuşiră amândoi în gol.

— Ia banii liniştit, zise Marill prăbuşit şi trist. I-a lăsat aici pentru dumneata şi Ruth. Mi-a spus să vi-i dau în cazul când nu se mai întoarce.

Kern clătină capul. Tocmai sosise şi şedea acum în catacombă, murdar şi zdrenţuit, de vorbă cu Marill. De la Dijonn venise ca ajutor pe un vagon de marfă.

— El se întoarce, zise el. Steiner se întoarce.

— Nu se mai întoarce! răspunse Marill, Doamne, Dumnezeule, nu-mi îngreuna şi dumneata sarcina cu vorbele astea: se întoarce! Nu se mai întoarce! Citeşte aici!

Scoase din buzunar o telegramă boţită şi o aruncă pe masă. Kern o luă şi o netezi. Era din Berlin şi adresată proprietăresei hotelului „Verdun”. ”Sincere felicitări pentru ziua ta de naştere. Otto... citi el.

Se uită la Marill.

— Ce înseamnă asta?

— Asta înseamnă că au pus mâna pe el. Ne-am înţeles astfel. Unul din prietenii lui trebuia să trimită telegrama asta. Era de prevăzut. I-am spus-o atunci. Şi acum ia odată hârtiile astea murdare! Împinse banii spre Kern...Aici sunt două mii două sute patruzeci de franci, explică el... Şi iată încă ceva”. Scoase din 'portofel două carneţele. Astea sunt bilete de vapor de la Bordeaux la Mexic. Cu vaporul portughez „Tacoma”. Pentru dumneata şi Ruth. Pleacă pe ziua de optsprezece. Noi' le-am cumpărat din banii lui şi ăsta-i restul ce ne-a rămas. Şi viza e pusă.

Kern se uită ţintă la carnete.

— Dar bine... spuse el. neînţelegând.

— Nici un dar! Îl întrerupse Marill supărat. Nu face greutăţi, Kern! Ne-am chinuit destul până le-am scos. Straşnică coincidenţă! Comitetul de ajutoare a primit din partea guvernului mexican permisiunea de a trimite la ei o sută cincizeci de emigranţi, cu obligaţia ca aceştia să poată plăti drumul. Klassmann a venit cu noutatea asta. şi noi am luat numaidecât iniţiativa şi am pregătit cele necesare. Banii s-a întâmplat să-i avem. aşa că... Tăcu. Ivonne, adu-mi un Kirş, zise el chelneriţei din Alsacia.

Ivonne dădu din cap şi o luă spre bucătărie.

— Adu două păhărele, strigă Marill după ea.

Ivonne se întoarse:

Aş fi făcut-o în orice caz, zise ea, zâmbind.

— Bine. Cel puţin d-ta ai un suflet înţelegător.

Marill se întoarse iar spre Kern.

— Între timp ai înţeles cum devine chestia? Recunosc că e o poveste cam surprinzătoare. Dacă arăţi biletul de vapor şi viza la poliţie capeţi un permis de şedere până la data plecării vaporului. Chiar dacă ai intrat în ţară clandestin. Asta-i meritul comitetului de ajutorare. Mâine poţi să te duci acolo. E singura posibilitate pentru dumneata ca să scapi de traiul ăsta păcătos.

Ivonne sosi şi puse două pahare pe masă.

— Asta e pentru dumneavoastră! spuse ea şi arătă râzând paharul mai mare. Pentru acelaşi preţ!

— Mulţumesc. Eşti un copil cuminte. Ar fi păcat să devii în căsnicie o antipatică sau o martiră.

Marill bău jumătate de pahar dintr-o înghiţitură. Noroc, Kern! De ce nu bei?

Puse paharul pe masă şi îl privi pe Kern în faţă.

— Asta ar mai lipsi, zise apoi, să începi acum să urli!

— Nu urlu! răspunse Kern. Şi dacă aş urla, ce importanţă ar avea! Dar s-o ia dracu de viaţă, tot timpul m-am gândit că la întoarcerea mea îl găsesc pe Steiner şi când colo dumneata îmi dai bani, bilete de vapor şi eu sunt salvat pentru că el e pierdut. Păi asta nu-i o porcărie? Nu mă înţelegi deloc!

— Nu! Nu înţeleg! Fleacuri sentimentale! N-ai ce înţelege. Aşa se întâmplă totdeauna! Şi acum hai bea-ţi paharul. Aşa cum... ei bine da, aşa cum l-ar fi băut el. La dracu, crezi dumneata că pe mine nu mă doare?

Kern îşi bău paharul.

— Mi-am revenit, zise el. Ai o ţigară, Marill?

— Fireşte. Ia...

Kern trase fumul în piept. Văzu deodată, în lumina slabă a catacombei, chipul lui Steiner. Era puţin aplecat înainte, ironic, luminat de lumina pâlpâitoare a unei lumânări, ca atunci în închisoarea de la Viena, şi i se părea că aude glasul lui calm şi profund: „Ei Baby!” Da, gândi el, da Steiner!

— Ruth ştie?

— Da.

— Unde este ea?

— Nu ştiu. Probabil la comitetul de ajutorare. Nu ştia că vii azi.

— Nici eu nu ştiam precis când o să ajung aici. În Mexic se poate munci?

— Da. La ce, nu ştiu. Dar primeşti un permis de liberă şedere şi altul de lucru. Asta-i garantat.

— Nu ştiu nici un cuvânt spaniolesc. Sau se vorbeşte portugheza acolo? întrebă Kern.

Marill dădu din cap şi se aplecă înainte.

— Kern, zise el cu vocea schimbată: ştiu că nu e atât de simplu. Dar îţi spun: plecaţi! Nu mai chibzuiţi! Plecaţi! Ieşiţi din Europa! Dracu ştie ce o să se

mai întâmple aici. O şansă ca asta nu pică atât de uşor. Şi nici atâţia bani n-o să puteţi aduna vreodată. Plecaţi copii! Aici...

Îşi bău şi restul paharului.

— Dumneata nu vii cu noi? întrebă Kern.

— Nu.

— Nu ajung banii ăştia pentru trei? Mai avem şi noi ceva bani.

— Nu e vorba de asta. Eu rămân aici. Nu pot să-ţi explic de ce. Rămân. Orice s-ar întâmpla. Asta nu se poate explica. O simţi, o ştii... şi pace bună.

— Înţeleg, zise Kern.

— Uite că vine Ruth, zise Marill. Şi la fel cum eu rămân aici, dumneata pleci. Înţelegi şi asta?

— Da, Marill.

— Slavă Domnului!

Ruth rămase o clipă la uşă, apoi se aruncă spre Kern.

— Când ai venit?

— Acum o jumătate de oră.

Ruth ridică capul din îmbrăţişarea lui.

— Ştii tu...?

— Da. Marill mi-a spus totul.

Kern privi în jurul lui. Marill nu mai era aci.

— Ştii de asemenea...? întrebă Ruth şovăind.

— Da, ştiu. Să nu vorbim acum despre asta. Hai să ieşim de aici. Să umblăm pe stradă. Să ieşim afară.

— Da.

Se plimbau pe Champs Elysees. Era seara şi pe cer Crai Nou sclipea palid. Aerul era atât de plăcut încât terasele cafenelelor erau ticsite de lume.

Umblau tăcuţi.

— Tu ştii unde este Mexicul? întrebă Kern într-un târziu.

— Exact unde, nu ştiu. Dar nici unde se află Germania nu mai ştiu, răspunse Ruth.

Kern se uită la ea. Apoi o luă de braţ.

— Trebuie să ne cumpărăm o carte de gramatică şi să învăţăm spaniola, Ruth.

— Am şi cumpărat una alaltăieri. La anticar.

— Aşa... la anticar... Kern zâmbi. O să răzbim noi, Ruth! Nu-i aşa?

Ea dădu din cap, afirmativ.

— În orice caz vedem ceva din lume. Dacă am fi stat acasă, nu ni s-ar fi oferit o împrejurare ca asta.

O luară înainte, trecură pe lângă Rond point. Copacii îşi arătau primele lor frunzuliţe. La lumina lămpilor ele arătau ca nişte tufişuri înflăcărate. Pământul pajiştilor era întors cu sapa. Mireasma lui tare se amesteca cu mirosul de benzină şi ulei, care adia mereu peste strada largă. În unele locuri grădinarii şi

sădiseră straturi de narcise înflorite. Ele străluceau în amurg. Era ora când închideau magazinele şi circulaţia era atât de deasă, încât înaintai anevoie.

Kern se uită la Ruth.

— Ce mulţi oameni există, zise el.

— Da, răspunse ea. Îngrozitor de mulţi.

sfârşit